

**T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SPOR YÖNETİCİLİĞİ ANABİLİM DALI**

**REKREASYON YÖNETİMİNDE REKREASYON PROGRAMININ
YÖNETSEL SÜREÇLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ
(DÜZCE-AKÇAĞKOCA FESTİVAL PROGRAM ÖRNEĞİ)**

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan

Barış ÖMÜR

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Müberra ÇELEBİ

Bolu–2006

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Barış ÖMÜR'e ait, Rekreasyon Yönetiminde Rekreasyon Programının Yönetimsel Süreçlerinin Değerlendirilmesi (Düzce-Akçakoca Festival Program Örneği) adlı çalışma, jürimiz tarafından Spor Yöneticiliği Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak 07.12.2006 tarihinde kabul edilmiştir.

Akademik Unvan ve Adı Soyadı

Üye (Tez Danışmanı): Yrd. Doç. Dr. Müberra ÇELEBİ

Üye : Yrd. Doç. Dr. Selhan Özbey Alkurt

Üye : Yrd. Doç. Dr. Dilşad ÇOKNAZ

İmza

.....

Prof. Dr. Uğur ESER

Sosyal Bilimler
Enstitüsü Müdürü

ÖZET

REKREASYON YÖNETİMİNDE REKREASYON PROGRAMININ YÖNETSEL SÜREÇLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ (DÜZCE-AKÇAKOCA FESTİVAL PROGRAM ÖRNEĞİ)

Barış ÖMÜR

Yüksek Lisans Tezi

Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Müberra ÇELEBİ

Aralık – 2006, 240 Sayfa

Araştırmanın amacı, rekreasyon yönetiminde, uygulama sürecinde görev alan katılımcıların (yöneticilerin, komite başkanlarının, komite üyelerinin ve araştırmacının), rekreasyon programının (Düzce-Akçakoca festival programının) yönetsel süreçlerine ilişkin görüş, deneyim ve gözlemlerinin değerlendirilmesidir.

Araştırmanın amacı, iki ana tema altında sorgulanmıştır. Bunlar; 1- Katılımcıların rekreasyon programı yönetimi ile ilgili görüşlerinde ortaya çıkan temel unsurlar 2- Rekreasyon programında ortaya çıkan yönetsel süreçlerdir

Bu araştırmada model olarak “nitel araştırma deseni” kullanılmıştır. Rekreasyon programında görev alan 4 yönetici, 13 komite başkanı ve 1 komite üyesi toplam 18 katılımcı bu araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

Çalışmada veri toplamayla ilgili olarak, görüşme için “yarı yapılandırılmış görüşme” yöntemi kullanılmıştır. Gözlem için ise “yapılandırılmamış alan

çalışması”, araştırmacının ortama katıldığı “katılımcı gözlem” denilen yöntemle gerçekleştirilmiştir.

Katılımcıların rekreasyon programı ile ilgili görüşlerinde ortaya çıkan temel unsurlar: dört unsur (alt tema) şeklindedir. Bunlar; ekonomi, turizm, eğitim ve kültür olarak sınıflandırılmıştır.

Akçakoca festival programının yönetsel süreçlerine ilişkin elde edilen veriler, üç dönem altında sunulmuştur. Bunlar; 1-Program öncesini kapsayan planlama süreci, 2-Program dönemin uygulama süreci, 3-Program sonrasında yapılan değerlendirme sürecidir.

1-Program öncesi; planlama süresinde, belirlenen planlama aşamalarına ilişkin olan veriler; “program hedefleri, görev dağılımı, tanıtım, bütçe, katılımcı seçimi, konaklama şartları” olarak ortaya çıkarılmıştır. Planlama aşamasında belirlenen sorunlara ilişkin olan veriler; “organizasyon aksaklıkları, katılımcı ilgisizliği ve konaklama zorlukları” alt temalarında ortaya çıkmıştır.

2-Program süresince; uygulama sürecinde, belirlenen uygulama aşamalarına ilişkin olan veriler; “program esnekliğinin uygulanması, görev ve sorumluluk, ekonomik etkenler, güvenlik, ulaşım, halkın katılımı, işbirliği” başlıkları altında ortaya çıkmıştır. Uygulama aşamasında belirlenen sorunlara ilişkin olan veriler; “programdaki aksaklıklar, görev dağılımı, ekonomik sorunlar, iletişim sorunu, kötü hava koşulları, tesis ve altyapı eksikliği” alt temalarında ortaya çıkmıştır.

3-Program sonrasında; değerlendirme sürecinde belirlenen değerlendirme aşamalarına ilişkin olan veriler; “değerlendirme toplantısı, festivalin ilçeye kazanımları, raporlandırma” alt temalarında ortaya çıkmıştır.

Rekreasyon programlarının oluşturulmasında ve uygulanmasında, rekreasyon yönetiminin katılımı arttırmadaki, program verimliliğindeki ve ülkemizin gelişmişlik düzeyini etkilemedeki önemi vurgulanmış ve ülkemizde büyük ölçüde

eksikliği duyulan rekreasyon program yönetimine dikkat çekilmiştir. Festival programının gelişimine yönelik yerel yönetime ve yeni araştırmalara yönelik araştırmacılara öneriler verilmiştir.

Anahtar kelimeler

Rekreasyon, rekreasyon yönetimi, rekreasyon programları, yönetim boyutları

ABSTRACT

**THE EVALUATION OF RECREATION
PROGRAM MANAGEMENT'S DIMENSIONS
IN RECREATION MANAGEMENT
(THE EXAMPLE OF DÜZCE- AKÇAKOCA FESTIVAL PROGRAM)**

Barış ÖMÜR

Graduate, Department of Sport Management

Thesis Advisor: Ass. Dr. Müberra ÇELEBİ

December – 2006, 240 Pages

The aim of the research is to evaluate the ideas, experiences and observations of the participants (managers', committee heads', committee members', and researchers') who take part in practice of recreation program process in recreation management.

The aim of the research has been questioned with two basic themes. These are; 1- The basic elements evolving from participants' ideas about recreation program management. 2- The management dimensions evolving into recreation program.

In this research “qualitative research design” was used as a model. 4 managers, 13 committee heads and 1 committee member, totally 18 participants who take part in Recreation program form an illustration for this research.

In this study “semi-structured interview” was used for interviews about gathering data. And for observation “non-structured area study” was used by means of “participant observation” method, in which researchers take part.

The basic elements resulting from the ideas of the participants concerning recreation program are given as 4 items (sub-themes) are given. They were classified as 1- economy 2- tourism 3- education 4- culture

The management dimensions of applied festival program were presented under 3 titles 1- pre-program; planning period 2- during program; application period 3- after program; evaluation period.

1- The data related to pre-program; planning period were presented as : “program, duty sharing, presentation, budget, the profile of participants and accommodations” The data about problems determined in planning process were presented as “program, profile of participants and accommodation”.

2- The data related to during program; application period’s phases were presented as “flexibility of the program, duty responsibility, economic functions, security, transportation, participant interest and communication”.

3- The data related to after program; evaluation phases were presented as evaluation, benefits of festival for the town and reporting.

At the end of the study; the ideas of the participants related to recreation program (before- during- after event) and management dimensions of applied recreation program were analyzed. Besides, the importance of recreation management was emphasized owing to its creating program, applying it, increasing the participation, program’s efficiency and effects on our country’s development. Also the recreation management, which isn’t enough in our country, was paid attention and new ideas were suggested.

Key Words

**Recreation, Recreation Management, Recreation Programs,
Management Dimensions**

aieme....

TEŞEKKÜR

Yapmış olduğum bu tez çalışmasıyla birlikte çalışmamda da büyük emeği bulunan, bana bilimsel yöntem ve görüş ufku kazandırarak, manevi desteğini, iyi niyet ve hoşgörüsünü esirgemeyen Danışmanım Yrd. Doç. Dr. Müberra ÇELEBİ'ye teşekkürü bir borç bilir, mesleki kariyerinde başarılar dilerim.

Lisans ve yüksek lisans eğitimim süresince bana rehberlik eden, değerli bilgi ve deneyimlerinden yararlanma imkanı sunan, daima yol gösteren, sonsuz hoşgörü ve iyi niyeti ile desteğini esirgemeyen, her zaman hatırlayacağım değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Selhan Özbey ALKURT'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Jüri üyem değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Dilşad ÇOKNAZ'a katkıları için teşekkür ederim.

Çalışmamın uygulama aşaması süresince iyi ilişkiler kurduğum, yaptığı çalışmalarla Akçakocanın çehresini değiştirerek halkının takdirini toplayan, Akçakoca halkının eski Kaymakamı değerli büyüğüm Sayın Ali USLANMAZ'a, festivalin kurucusu olarak çalışmalarına önemli katkıları bulunan eski belediye başkanı Sayın Erol SOLAK'a, desteğini asla esirgemeyen bugünkü belediye başkanı Sayın Nazmi ÇİLOĞLU'na ve Belediye Halkla İlişkiler sorumlusu Mine ALPAN'a önemli katkılarından dolayı teşekkürü borç bilirim.

Çalışmam süresince her türlü desteği veren, mesleki yaşantımda her zaman destek olan, çok şeyler paylaştığım okul yöneticilerim İbrahim YILMAZ'a, Mustafa YAZICI'ya ve Mustafa GÜZEL'e teşekkür ederim.

Çalışmam boyunca tüm maddi ve manevi desteği ile yanımda olan, her zaman birlikteliğimizden feragat eden, sabrını bir an olsun bile yitirmeyen eşim Hilal ÖZENSEL ÖMÜR'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Beni yetiştiren, bu günlere gelmemi sağlayan, hayatımın her döneminde olduğu gibi çalışmamda da maddi ve manevi desteğini esirgemeyen sevgili anneannem ve teyzelerime, yokluklarını hiç unutmadığım ama yanımda olduklarını her zaman hissettiğim merhum anneme ve dedeme yürekten teşekkür ederim.

Barış ÖMÜR

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iii
ABSTRACT	vi
İTHAF.....	ix
TEŞEKKÜR	x
İÇİNDEKİLER	xi
TABLolar.....	xv
ŞEKİLLER.....	xvi
GRAFİKLER.....	xvii
EKLER	xviii

BÖLÜM I

1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Cümlesi.....	8
1.2. Alt Problemler.....	8
1.3. Araştırmanın Amacı.....	9
1.4. Araştırmanın Önemi.....	9
1.5. Sınırlılıklar.....	10
1.6. Sayıtlar.....	10
1.7. Tanımlar.....	10

BÖLÜM II

2. KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMAR.....	12
2. Kuramsal Temeller.....	12
2.1. Örgütün Tanımı, Anlamı ve Önemi.....	12
2.2. Yönetimin Tanımı, Anlamı ve Önemi.....	13
2.3. Yöneticinin Tanımı, Anlamı ve Önemi.....	14
2.4. Yönetim Süreçleri.....	15

2.4.1. Planlama.....	19
2.4.1.1. Planlama Sürecinin Temel Öğeleri.....	20
2.4.1.2. Planlamanın Sınıflandırılması.....	21
2.4.1.3. Planlamanın Yararları.....	21
2.4.1.4. Planlamanın Sakıncaları.....	22
2.4.2. Örgütlenme.....	23
2.4.2.1. Başlıca Örgütsel Yapı Türleri.....	25
2.4.2.2. Örgütlenme İlkeleri.....	27
2.4.2.3. Örgütlenmenin Aşamaları.....	28
2.4.2.4. Komite Organizasyonları.....	29
2.4.2.4.1. Komitelerin Yararları.....	30
2.4.2.4.2. Komitelerin Sakıncaları.....	31
2.4.3. Personel Yönetimi.....	32
2.4.4. Yöneltilme.....	33
2.4.5. Koordinasyon\Eşgüdümleme.....	36
2.4.6. İletişim ve Raporlandırma.....	37
2.4.7. Bütçeleme.....	39
2.5. Örgüt ve Spor.....	40
2.5.1. Sporda Örgütlenmenin Yararları.....	41
2.6. Spor ve Kültür.....	42
2.7. Rekreasyon.....	43
2.7.1. Rekreasyonun Tanımı.....	43
2.7.2. Rekreasyonun Özellikleri.....	46
2.7.3. Rekreasyonun Sınıflandırılması.....	47
2.7.4. Rekreasyonun İşlevleri.....	50
2.7.5. Rekreasyon Planlaması.....	51
2.8. Rekreasyon Teorileri.....	53
2.8.1. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi.....	55
2.9. Rekreasyon ve Turizm.....	58
2.9.1. Turizmin Tanımı.....	58
2.9.2. Turizm Kaynaklarının Sınıflandırılması.....	59

2.9.3. Turizmin İşlevleri.....	60
2.9.4. Rekreasyon ve Turizm Arasındaki İlişkiler.....	61
2.9.5. Turizm ve Rekreasyon Faaliyetlerine Olan Talebin Artış Nedenleri.....	65
2.9.6. Rekreatif Etkinliklere Katılımı Destekleyen Unsurlar.....	66
2.9.6.1. Sosyal Unsurlar.....	66
2.9.6.2. Ekonomik Unsurlar.....	67
2.9.6.3. Fiziki Çevre Unsurlar.....	67
2.10. Rekreasyon Programları.....	68
2.10.1. Rekreasyon Program Yapısı.....	68
2.10.2. Rekreasyon Program Yönetimi.....	71
2.10.3. Rekreasyon Program Planlaması.....	74
2.10.3.1. Rekreasyon Programı Planlama İlkeleri.....	76
2.10.4. Rekreasyon Program Değerlendirmeleri.....	76
2.11. Rekreasyon Programlarında Liderlik.....	78
2.11.1. Liderlik.....	78
2.11.2. Rekreasyonda Liderlik.....	79
2.12. İlgili Araştırmalar.....	80
2.12.1. Rekreasyon İle İlgili Araştırmalar.....	81
 BÖLÜM III	
3. YÖNTEM.....	87
3.1. Araştırma modeli.....	87
3.2. Katılımcılar.....	89
3.2.1. Katılımcıların Profilleri.....	90
3.2.2. Araştırmacının Rolü.....	95
3.3. Alan ve Uygulama Ortamı.....	96
3.4. Veri Toplama Yöntemi.....	97
3.4.1. Görüşme ve Gözlem.....	98
3.4.1.1. Gözlem Boyutları.....	100
3.4.1.2. Gözlem Kayıt Araçları.....	100

3.5. Uygulama Alanı.....	101
3.6. Verilerin Analizi.....	104
3.6.1. Verilerin Kodlanması.....	104
3.6.2. Temaların Bulunması.....	105
3.7. Geçerlilik ve Güvenirlilik.....	107
3.7.1. Çeşitleme.....	108
 BÖLÜM IV	
4. BULGULAR VE TARTIŞMA.....	109
4.1. Verilerin Sunumu.....	109
4.2. Bulgular ve Tartışma.....	148
 BÖLÜM V	
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	182
5.1. Sonuçlar.....	182
5.2. Öneriler.....	184
KAYNAKLAR.....	187
EKLER.....	196

TABLOLAR

Tablo 1: Katılımcıların Kişisel Bilgileri.....	91
Tablo 2: Festival Programında görev alan Komiteler ve Görevleri.....	92
Tablo 3: Elde Edilen Araştırma Verilerinin Toplam Sayıları.....	99
Tablo 4: Akçakoca Festival Programı “Program İçeriği”.....	102
Tablo 5: Kodlama Sırasında Kullanılan Kodlama Kısaltmalar Listesi.....	106
Tablo 6: Katılımcıların Ekonomi Alt Teması İle İlgili Düşüncelerine Yönelik Bulgular.....	110
Tablo 7: Katılımcıların Turizm Alt Teması İle İlgili Düşüncelerine Yönelik Bulgular.....	113
Tablo 8: Katılımcıların Eğitim Alt Teması İle İlgili Düşüncelerine Yönelik Bulgular.....	115
Tablo 9: Katılımcıların Kültür Alt Teması İle İlgili Düşüncelerine Yönelik Bulgular.....	118
Tablo 10: Festival Programının Yönetsel Süreçleri (Festival Program öncesi-süresi ve sonrası) İle İlgili Bulgular.....	122
Tablo 11: Akçakoca Festivali Gelir Kalemleri.....	145
Tablo 12: Akçakoca Festivali Gider Kalemleri.....	147

ŞEKİLLER

Şekil 1: Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi.....	56
Şekil 2: Festival Programında Rol Onayan Temel Unsurlar (Alt Temalar).....	150
Şekil 3: Ekonomi Ana Temasına İlişkin Görüşler.....	150
Şekil 4: Turizm Ana Temasına İlişkin Görüşler.....	152
Şekil 5: Eğitim Ana Temasına İlişkin Görüşler.....	153
Şekil 6: Kültür Ana Temasına İlişkin Görüşler.....	156
Şekil 7: Festival Programının Yönetsel Süreçlerinin Değerlendirilmesi.....	160
Şekil 8: Program Öncesi Planlama Dönemi.....	160
Şekil 9: Program Öncesi Belirlenen Planlama Aşamaları.....	161
Şekil 10: Program Öncesi Planlama Aşamasında Belirlenen Sorunlar.....	165
Şekil 11: Program Süresi Uygulama Dönemi.....	167
Şekil 12: Program Süresi Belirlenen Uygulama Aşamaları.....	168
Şekil 13: Program Süresi Uygulama Aşamasında Belirlenen Sorunlar.....	173
Şekil 14: Program Sonrası Değerlendirme Aşamaları.....	178
Şekil 15: Program Sonrası Belirlenen Değerlendirme Aşamaları.....	178

GRAFİKLER

Grafik 1: Akçakoca Festivali Gelir Grafiği.....	144
Grafik 2: Akçakoca Festivali Gider Grafiği.....	146

EKLER

Araştırma Sorusu.....	197
Araştırma İzin Belgeleri.....	200
Festival Davetiyesi.....	203
Festival Tanıtım Broşürü	205
Festival Programı	207
Festival Etkinlik Resimleri.....	211
Özgeçmiş.....	223

BÖLÜM I

GİRİŞ

İnsanlar bireysel güçlerini aşan amaçlarını gerçekleştirebilmek için işbirliği yaparlar. İşbirliği olmaksızın toplumsal yaşamın olamayacağı artık anlaşılmıştır. Ortak bir çabayı gerektiren bir amacın gerçekleştirilmesinde, birden fazla bireyin güç ve eylemlerini birleştirmesi zorunludur (Aydın, 1991: 13).

Toplumsal ihtiyaçların karşılanması, toplumsal sorunların çözülmesi zorunluluğu insan toplumunun diğer bireyleri ile işbirliği yapmaya, birlikte çalışmaya zorlamaktadır. Bundan dolayı da doğal bir sonuç olarak toplumda örgütler (toplumsal birimler) ortaya çıkmıştır. Bu nedenle örgütlenme toplumsal bir olay olup; toplumların var olduğu günden bu yana süregelmektedir. Toplumsal kurumların doğal sonucu olan toplumsal birimlerin tümü de örgütlenme sonucu ortaya çıkmıştır. Bu nedenle toplumsal birimlerin her biri bir örgüt özelliği gösterir (Başaran, 1984: 44).

Günümüzde örgütle uygarlık eş anlama gelmiştir. İnsanlar bireysel güçlerini aşan amaçlarını gerçekleştirebilmek için işbirliği yaparlar. İşbirliği olmaksızın toplumsal yaşamın olamayacağı artık anlaşılmıştır. Ortak bir çabayı gerektiren bir amacın gerçekleştirilmesinde, birden fazla bireyin güç ve eylemlerini birleştirmesi zorunludur (Aydın, 1991: 13).

Toplumların ihtiyaçlarını karşılamak, problemlerini çözmek için oluşturulan kurum ve kuruluşlar, toplumsal hayatta işbölümünün kurulmasına yol açar. Toplumun ihtiyaçlarını gidermek ve problemlerini halletmek, genellikle bir kişiden ziyade kişilerin bir araya gelerek güçlerin birleştirilmesini zorunlu kılar. Toplumun gittikçe artan ihtiyaçları ve sorunları, böylece toplumsal birimlerin, sayıca artmasını

da sağlar. Dolayısıyla, toplumsal ihtiyaçları karşılamak, bir toplumsal sorunu çözmek için insanların güç birliği ve kendi aralarında iş bölümü yapmalarını gerekli kılar. Bu açıdan yönetim hem evrenseldir hem de toplumsal birimlerin ihtiyaçlarını karşılamak için gereklidir. Yönetim, farklı bilim dalları tarafından geliştirilen ve uygulanması mümkün olan davranışların birleştirilmesini ve uygulanmasını kapsar. Bu sebeple yönetimin bir tanımını yapmak, alan ile ilgili farklı bilim dallarındaki tanımların ışığı altında bir bütünlemeye gitmeyi gerektirecektir. Yönetici ise, bu farklı görüşleri kendi bilgi ve deneyimlerinin ışığında birleştirmek ve edindiği sonuçları özel sorunların çözümü için uygulama durumu ile karşı karşıya olan insandır (Doğar, 1997: 8).

Çağımızın toplumlarında hızla artan nüfus, çarpık kentleşme, karmaşık sanayileşme, ekonominin çarpıklığı, eğitim kurumlarının yetersizliği ve toplumun eğitim sorunları, medyanın aşırı tüketimi teşvik eder ve ahlaki değerleri yok eden yayınları gençlik kesimi başta olmak üzere tüm bireyleri mutsuzluğa ve bunalıma sürüklemektedir. Gençler tüm bu sorunların ötesinde enerjilerini harcayamamanın, serbest zamanlarını yararlı bir biçimde değerlendirememenin huzursuzluğunu yaşamaktadır. Büyükler ise, hem kendilerinin hem de çocuklarının sorunları arasında her gün biraz daha ezilmektedirler (Yetim, 2000: 171). Bütün bu olumsuzlukların sebep olduğu stres de insanlarda kalp-damar ve sinir sistemi hastalıklarına neden olurken, hava kirliliği olan yerlerde ise solunum sistemi hastalıkları meydana gelmezi ve aşırı beslenme bu negatif görüntünün büyümesine neden olmaktadır. Bütün bu negatif görüntülerin giderilmesinde ise, rekreatif etkinlikler arasında büyük avantaja sahip olan spor ön plana çıkmaktadır (Karaküçük, 1999: 232).

Spor toplum hayatına çok değişik yollardan girerek, bireyleri doğrudan ya da dolaylı olarak kendine bağımlı kılmış ve her zaman toplumun ilgisini canlı tutmayı başarmış sosyal bir olgudur. Toplumun vazgeçilmez zevklerini, ihtiyaçlarını karşılayarak kendisine bağlayan spor günümüz modern toplumlarında büyük bir sosyal kurum olduğunu kabul ettirerek, toplumu çok yakından ilgilendiren belli davranışlar, kurallar, inançlar ve simgeler geliştirmiştir (Kılıcıgil, 1998: 9).

Rekreasyonel spor faaliyetleri; toplumdaki kültürel kaynaşmayı teşvik etmesi davranış ve ilişkileri istenen düzeye getirmesi, insanların serbest zamanlarını değerlendirmesi, rekreatif amaçlı sporun geniş kitlelere yaygınlaştırılması, bedeni, ruhi ve fiziki anlamda sağlıklı nesillerin yetiştirilmesinin bir aracı olarak kullanılmaktadır (Erkal ve ark., 1998: 122).

Çağımızın tekdüze günlük yaşamı içerisinde insanların yaşam zorunlulukları dışında kalan zamanlarını değerlendirmeleri sağlıklı kalabilmeleri için çok önemlidir. Teknolojik gelişmelere bağlı olarak çalışma saatleri giderek azalmakta ve insanların kendilerini gerçekleştirmek için sahip oldukları serbest zaman artmaktadır (<http://www.sporbilim.gov.tr>).

Çalışkan'a göre serbest zaman; yemek, uyku ve cinsel ihtiyaçların karşılanması gibi fizyolojik, ev içinde yapılması zorunlu bazı işler gibi ailevi, iş hayatı gibi mesleki faaliyetlerin dışında kalan, tamamen bireyin tercihiyle bağlı olarak tek başına ya da grup halinde özgürce yapılan faaliyetlere ayrılan zamandır (Çalışkan, 2003: 3). İş ve yaşamla ilgili zorunluluk ve görevler yerine getirildikten sonra kalan ve bireylerin özgürce kullanım hakkına sahip oldukları serbest zaman, topluma rahatlama, eğlenme ve kişilik geliştirme olarak yansımaktadır (Yılmaz, 2005: 2). Serbest zaman kişinin çalışmadığı, yaşam zorunluluklarının ve biçimsel görevlerinin dışında kalan ve kendi istediği yönünde harcayabileceği zamandır. Rekreasyon ise, bu serbest zaman diliminde yapılan etkinliklerle ilgili olan iki kavramın uygulamada ki karşılığı olarak geliştirilerek kullanılmasıdır (Kılbaş, 2001: 14). Serbest zamanı örgütlü değerlendirme, hızlı toplumsal kültürel değişim içindeki toplumlarda, özellikle bundan çok etkilenen gençlerin, okul dışı kişilik gelişimlerini ve toplumla bütünleşmelerini sağlayabilir (Kılbaş, 1994: 59).

Butcher'a göre (1974) rekreasyon; insanın özbenliğine uygun ve yapmaktan zevk aldığı toplumsal, kültürel ve sportif etkinliklere katılarak, günlük yaşamın sıkıcılığından kurtulması ve başka insanlarla etkileşerek toplumsal bir kişilik kazanması, özünde ödül niteliği taşıyan, ancak kazanç amacı gütmeyen doğası gereği anti sosyal de olmayacak etkinliklerdir (Zorba, 2002: 185)

Rekreasyon, kişilerin çok yönlü, olumlu gelişimlerini amaçlayarak, topluma katkıda bulunmaya çalışır. Rekreasyon etkinlikleri; gönüllü katılımı içerir, ilgi, özgürlük ve verimlilik esastır (Mirzeoğlu, 1997: 12).

Rekreasyon faaliyetleri, sanayileşme ve kentleşmenin ortaya çıkardığı bir gereksinim olduğu için, sanayi ötesine ulaşmış ve kentsel nüfusun kırsal nüfusa ağır bastığı toplumlarda çeşitlilik kazanmış ve ihtiyaç olarak ortaya çıkmıştır (Demirpolat, 1988: 102).

Serbest zamanların olumlu ve etkin bir biçimde nasıl değerlendirilebileceğini öğrenmemiş, bunun eğitimini alamamış ve sosyal hayatın çeşitli kurumlarında bu konuda yeterli kültürü elde edememiş insanlardan oluşan toplumlarda uygulanan rekreasyon etkinlikleri daha çok pasif bir görünümündedir. Bunun en belirgin örneklerinden birisini Türkiye oluşturmaktadır. (Karaküçük, 1999: 122).

Serbest zamanları değerlendirme bilinci konusu, gelişmiş ve gelişmekte olan toplumların ortak sorunu durumundadır. Çünkü bu ülkelerde insanların serbest zamanları artmakta ancak bu konudaki bilinçleri çoğu zaman yeterli olmamaktadır. Bu sebepten dolayı, tek tek kişilerin hayattan zevk almalarını, verim ve bilgi düzeylerinin artmasını ve dolayısıyla toplumların kalkınmasını sağlayacak etkinliklere ayrılabilen serbest zamanlar, akıllıca kullanılmayıp harcanabilmektedir. Bu aşamada rekreasyon eğitimi önem kazanmaktadır (Çakırcıoğlu, 1998: 10–11).

Rekreasyon eğitimi farklı isimlerle de anlatılsa kişinin serbest zamanlarının akıllı bir biçimde değerlendirilmesi eğitimidir. Kişinin serbest zamanlarında doğru tercihler yapmasını ve kendini geliştirmesini sağlayacak olan rekreasyon, programları olarak yürütülecek bir eğitim ve bu eğitimin doğru verilmesi ile mümkündür. Serbest zamanların değerlendirilmesinin planlanması ve bunun da çocuğa, gence sistemli bir eğitimle öğretilmesi gerekir. Bu eğitim kişiye, zamanla serbest zamanı değerlendirme kültürü kazandıracaktır (Çakırcıoğlu, 1998: 10–11).

Görüldüğü gibi günümüzün gelişmiş ülkeleri serbest zamanı bilinçli değerlendirmenin, öncelikle tek tek bireyler ve dolayısıyla toplum ve eğitim süreci üzerinde yapacağı olumlu etkinin bilincinde oldukları için daha okul öncesi öğretim aşamalarında, öğrencileri bu konuda eğitmektedirler. Ayrıca rekreasyon programlarının gelişimi ve uygulamaları ile ilgili toplumun her kesimine hitap eden , program alternatifleri sunmaktadırlar. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde de, bu gibi çalışmalara daha fazla önem vererek başlamak, toplumun özellikle çocukların ve gençlerin daha mutlu, başarılı ve okulu seven bireyler olarak yetişmelerini sağlayacaktır.

Var olan rekreasyon imkânlarının en verimli şekilde kullanılabilmesi, rekreasyon programlaması yapılması, uygulanması ve her programın ardından değerlendirme yapılması ile mümkün olacaktır. Rekreasyon programı düşünüldüğünde, kalite ve değer numaralarla ölçülemeyeceği için yapılan bir rekreasyon programını değerlendirirken, katılımcıların ihtiyaçlarının karşılanması, programın içten ve coşkulu olması ve katılımcı için anlamlı olması yani kısaca katılımcı için doyum sağlaması önem kazanmaktadır (Edginton, Edginton, 1993: 6). Rekreasyon programının uygulanması sonrasında değerlendirme yapılması ise programcılara başka programlar geliştirmek ve savunulabilir kararları için bilgi sağlamak konusunda yardımcı olabilecektir (Howe, 1993: 43).

Tüm ülkelerde serbest zamanları etkileyen bir takım toplumsal etmenler vardır. Bu etmenler daha çok sanayileşmiş toplumlarda söz konusu olmakla birlikte; sanayileşmekte olan ülkeler içinde önemini arttırmaktadır. Rekreasyon faaliyetlerine ihtiyaç, sanayileşmiş toplumlarda daha da belirgin hale gelmiştir. Çünkü çalışma zamanında yorulan kişiler, rekreasyonel faaliyetleri aramaktadırlar. Rekreasyona duyulan ihtiyaç, rekreasyon faaliyetlerinin, kişisel ve toplumsal olarak sağladığı faydalardan ileri gelmektedir. Kişisel yönden; fiziki sağlık gelişiminin yaratılması, ruh sağlığı kazandırılması, insanı sosyalleştirmesi, yaratıcılık, kişisel beceri ve yeteneğini geliştirmesi, çalışma başarısı ve iş verimine etkisi, ekonomik hareketlilik, insanı mutlu etmektedir. Toplumsal yönden ise; toplumsal bütünleşmeyi ve

dayanışmayı sağlaması ve demokratik toplum yaratılması, rekreasyona duyulan ihtiyacın nedenlerinden bazılarını oluşturmaktadır (Gökdeniz, 2003: 52–53).

Sürekli değişim içinde olan dünya şartlarının yaşamın her alanında kendini gösterdiği ve çeşitli etkinliklerin görüldüğü günümüzde en önemli beklentilerin günlük hayatımızda ortaya çıktığı önemli bir gerçektir. Bu açıdan değerlendirdiğimizde özellikle yerel yönetimlerin, ortaya çıkan yeni ihtiyaçların giderilmesindeki fonksiyonelliği ve önemi tartışılmaz bir olgudur. Yerel yönetimler yaptıkları hizmetler yönünden olduğu kadar, bir ülkenin demokratik rejimi yönünden de oldukça önemlidir. Bu yönetimlerin gerçekleştirmiş oldukları hizmetler, insan yaşamını etkileyen ve insanların yakından izledikleri ve değerlendirdikleri hizmetlerdir. Gerek hizmet yönünden gerekse demokratik rejimin işlerliği ve geçerliliği açısından yerel yönetimler, üzerinde önemle durulması gereken bir olgu olarak kendini gösteriyor. Yerel yönetimler içerisinde asıl öneme sahip olan belediyelerdir (Akyıldız, 2002: 1).

Nadaroğlu, diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de bir yerel yönetim kuruluşu olan belediyelerin halka en yakın kuruluşlar olarak bilindiğini, bunun nedeni olarak ta belediyelerin üstlendikleri görevlerin halkın günlük yaşantısını yakından ilgilendirmesi olduğunu söylemiştir (Akt. Katırcıoğlu, 1999: 1). Akdenk, belediyelerin sınırları içerisinde yaşayan vatandaşların temel ihtiyaçlarının dışında onların serbest zamanlarında rahatlamalarını sağlayacak ya da monoton veya durağan geçen zamanlarını en iyi şekilde değerlendirebilme fırsatı ve imkânı veren mekan ve tesisleri oluşturmak ve hizmete koymak zorunda olduğunu söylemiştir (Akt. Katırcıoğlu, 1999: 1–2). Thibault ve Harwey, belediyelerin var olan tesislerin bakımı, onarımı ile spor ve rekreasyon program ve hizmetlerinin yürütülmesinde önemli rol oynadığını belirtmiştir. (Akt. Katırcıoğlu, 1999: 2). Belediyelerin görevleri arasında; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor, sosyal ve kültürel hizmetleri yerine getirmek açıkça belirtilmiştir (Kanun no:5272, 2005: 13).

Mobley, devletlerin en önemli ulusal, bölgesel ve yerel sorumlulukları arasında, tüm vatandaşlarının genel refah ve sağlığını güvence altına almak önemli

bir yer tuttuğunu söylemiştir. Her gün, sorumlu olduğumuz coğrafik hudutlar içersinde yaşayan bireylerin sayısız ihtiyaç ve taleplerine cevap vermek durumunda olduğumuzu belirtmiştir. Rekreyasyon ve serbest zaman hizmetlerinin misyon ve hedefleri, toplumdaki tüm bireylerin yalnız çalışma yaşamlarında değil, aynı zamanda serbest zamanlarında ki aktiviteler sürecinde de yaşam kalitelerini geliştirmek olması gerektiği, bu anlayışın, hem devletin hem de yerel yönetimlerin, bireylerin refah seviyelerini geliştirme sorumluluğunu taşımakta olduğunu ifade etmiştir. Kesim kamu rekreyasyon programlarının temel felsefesinin her türlü yerleşim biriminde yaşayan vatandaşların serbest zamanlarını bireysel ve guruplar halinde verimli bir şekilde kullanmaları ve kendilerini çok yönlü olarak geliştirmeleri olduğunu söylemiştir. Mobley, yerel yönetimler ve devlete ait diğer kuruluşların, geniş halk kesimlerinin ilgisini çeken rekreyasyonel aktiviteleri desteklemesi ve halka sunması gerektiğini dile getirmiştir. ABD’de devlet ve eyaletler, kendilerine ait geniş alan, arsa ve arazileri kapsayan görüntüsü, güzelliği ve tarihsel değerleri yüksek, doğal çevre ile bütünleşen açık mekânları halkın hizmetine açma yoluna gittiğini, yerel yönetimlerin ise, hizmet ve programlarını halkın yaşadıkları yerlere götürdüğünü söylemiştir (www.sagliklikentlerbirligi.org.tr).

Yerel yönetimlerin temel görevlerinden birisi, farklı hedef kitlelerine göre farklı programlar arayışı içinde fiziksel gelişim, dinlenme, yaratıcılıklarını geliştirme ve sosyalleşme gibi ihtiyaçlarını karşılamak üzere rekreyasyon program ve hizmetleri sunmak olmalıdır. Bu programlar değişen sosyo-ekonomik koşullar, beklentiler ve yeni trendler ile birlikte değişim göstermektedir. Yerel yönetimler bu değişimleri dikkate almalıdırlar (www.sagliklikentlerbirligi.org.tr).

Türkiye’de her yıl 1500’den fazla festival, özel hafta, gün ve şenlik düzenlenmektedir (Tavmergen ve Meriç, 2002: 95).

Festivallerin ortak amacı, ilçeyi, yöreyi tanıtarak, ilçenin yöresel özelliklerini ön plana çıkarıp ilçe ve bölge halkının kaynaşmasını sağlamaktır. Festivallerin içeriklerini; müzik etkinlikleri, çeşitli yarışmalar, sergiler, kültürel etkinlikler, sanatsal gösteriler ve eğitim etkinlikleri oluşturmaktadır. Sağladığı

toplumsal faydalar, yaşam standartlarının ve gelişmişlik düzeyinin artmasında önemli yer tutmaktadır. Bu sayede kültürüne sahip çıkan çocuklar ve gençler yetişmekte, halk bilinçlenip çevre kirliliği konusunda duyarlı hale gelmekte, ilçenin turizm ve kültürel değerleri tanıtılmakta, ilçeye yapılan yatırımlar artmakta, ekonomik açıdan katkı sağlamakta ve bu nedenlerden dolayı da ilçenin gelişmişlik düzeyi artmaktadır.

Bu çalışmayla rekreasyon programlarına örnek bir program incelenmiş olup, programın kalitesini ve niteliğini arttırıcı önlemler alınmasının sağlanması düşünülmüştür.

1.1. Problem Cümlesi

Rekreasyon yönetiminde uygulama sürecinde görev alan katılımcıların (yöneticilerin, komite başkanlarının, komite üyelerinin ve araştırmacının), rekreasyon programının (Düzce-Akçakoca festival programının) yönetsel süreçlerine ilişkin görüş, deneyim ve gözlemlerinin analizi nedir?

1.2. Alt Problemler

Araştırma probleminin çözümlenmesi için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Katılımcıların rekreasyon programı ile ilgili görüşlerinde ortaya çıkan temel unsurlar nelerdir?

2. Rekreasyon programında ortaya çıkan yönetsel süreçler nelerdir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, rekreasyon programında (Düzce-Akçakoca festival programının) görev alan katılımcıların (yöneticilerin, komite başkanlarının, komite üyelerinin ve araştırmacının), görüş, deneyim ve gözlemlerinin, rekreasyon program yönetimi sürecinde değerlendirilmesidir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Araştırma sonucunda, on yıldan beri uygulanmakta olan rekreasyon programının, programın içerisinde görev alan kişilerin görüş ve deneyimleri tespit edilmiş ve bu konuda programın yönetsel sürecine ilişkin temel unsurlar ana başlıklar altında sunulmuştur. Bu önerilerin, rekreasyon programının planlamasında ve yönetilmesinde program verimliliğine ve etkililiğine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Ayrıca incelenen rekreasyon program örneğinin, araştırmamızda bilimsel analizinin yapılması, ülkemizde örnekleri çok az olan bu tür başarılı programların yaygınlaşmasına katkı sağlayacaktır. Bu katkı aynı zamanda; bölgenin ve gelişmişlik düzeyine ilişkin bir gösterge oluşturması açısından önemlidir. Aynı zamanda ülkemizde rekreasyonun bir uzmanlık alanı olduğunu ve bu alanda çalışacak uzman niteliğinde kişilerin olması gerektiğini bilimsel olarak vurgulama fırsatı sağlayacaktır.

Son olarak nitel bir araştırmanın, rekreasyon alanında sunulması ve rekreasyon program yönetimi ile ilgili bilimsel çalışma yapacak olan diğer kişilere ışık tutması açısından önemli bir çalışma olacağı beklenmektedir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu araştırma 2005 yılında düzenlenen festival programı ile sınırlandırılmıştır.
2. Araştırma 2005 yılında programda görev alan yöneticiler, komite başkanları ve komite üyeleri ile sınırlandırılmıştır.
3. Araştırma, bilgi toplama aracı olarak görüşme ve gözlem yöntemleri ile elde edilen bilgiler ile sınırlıdır.

1.6. Araştırmanın Sayıtlıları

1. Rekreasyon programına katılan yöneticiler, komite başkanları ve komite üyelerinin bu araştırmada yapılan görüşme sorularına içtenlikle yanıt verdikleri varsayılmıştır.
2. Araştırmacının tarafsız ve yansız olarak gözlem ve görüşme yapacağı varsayılacaktır.

1.7. Tanımlar

Serbest Zaman: Yemek, uyku ve cinsel ihtiyaçların karşılanması gibi fizyolojik, ev içinde yapılması zorunlu bazı işler gibi ailevi, iş hayatı gibi mesleki faaliyetlerin dışında kalan, tamamen bireyin tercihine bağlı olarak tek başına yada grup halinde özgürce yapılan faaliyetlere ayrılan zamandır.

Rekreasyon: Rekreasyon; yeniden tazelenme, yeniden biçimlenme, yeniden yaratma anlamına gelen latince “recreatio” kelimesinden gelmektedir. Türkçe karşılığı, rutin iş ve çalışma hayatı için tekrar enerji kazanmak için genellikle çalışma dışı zaman bölümünde, olumlu aktiviteleri içeren ve sosyal yaşamda kabul edilen serbest zaman etkinlikleridir. Kısaca; rekreasyon bireylerin yada grupların serbest zamanlarında gönüllü olarak yaptıkları dinlendirici ve eğlendirici etkinliklerdir.

Rekreasyon Program Yönetimi: Serbest zamanı değerlendirerek, elde olan rekreasyon programlarının, planlama, uygulama, değerlendirme dönemlerinde yönetilmesidir. Rekreasyon yönetiminde, programa hazırlık, katılımcı ilgi ve istekleri, etkinlik çeşitleri ve özellikleri, kültür ve çevre faktörleri, programın uygulama prensipleri, programın değerlendirme kriterleri gibi etmenler göz önünde bulundurulmaktadır (Little, S.L.,1993, Romsan, R.J., 1993, Edginton, R.E., 1993, Howe, C.Z., 1993)

Yönetim Süreçleri: Yöneticilerin amaca ulaşabilmek için yerine getirmeleri gereken temel yönetim görevleri yönetim süreçleri olarak adlandırılmaktadır. Bu süreçler geneldir ve her türlü örgüt ve alan için geçerlidir.

Yönetim süreçlerinin adlandırılması ve sınıflandırılmasında çeşitli yönetim bilimciler arasında farklı şekillerde adlandırsalar da ünlü yönetim bilimciler Urwick ve Gulick'in 1930'larda ifade ettiği ve yönetimin süreçlerinin baş harflerinden oluşan kelimesi POSDCORB (Planlama, Örgütleme, Personel Yönetimi, Yönelme, Eşgüdümleme/Koordinasyon, İletişim ve Raporlandırma ve Bütçeleme hala geçerliliğini korumaktadır. Araştırma bu süreçlerin üzerine oturtulmuştur.

BÖLÜM II

KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmayla ilgili kuram, kavramlar ve ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

2. Kuramsal Temeller

Bu bölümde araştırmayla ilgili kavramların geniş tanımlarından, konu ile ilgili gelişmelerden söz edilmiştir.

2.1. Örgütün Tanımı, Anlamı ve Önemi

Toplumsal ihtiyaçların karşılanması, toplumsal sorunların çözülmesi zorunluluğu insan toplumunun diğer bireyleri ile işbirliği yapmaya, birlikte çalışmaya zorlamaktadır. Bundan dolayı da doğal bir sonuç olarak toplumda örgütler (toplumsal birimler) ortaya çıkmıştır. Bu nedenle örgütlenme toplumsal bir olay olup; toplumların var olduğu günden bu yana süregelen bir süreçtir. Toplumsal kurumların doğal sonucu olan toplumsal birimlerin tümü de örgütlenme sonucu ortaya çıkmıştır. Bu nedenle toplumsal birimlerin her biri bir örgüt özelliği gösterir (Başaran, 1984: 44).

İnsan örgütlerin içinde doğar, onların içinde öğrenim görür ve çoğu yaşantısının büyük bir kısmını örgütlerde çalışarak geçirir. Gerçekten günlük yaşantıya şöyle bir göz atılacak olursa etrafın örgütlerle çevrildiği kolaylıkla

görülebilir. Her gün ekonomik sosyal, politik, eğitsel, idari, askeri, resmi, gayri resmi birçok örgütle ilişkilerde bulunulur.

Literatürde örgüt çok değişik biçimlerde tanımlanmıştır. Bunlardan bazıları;

Örgüt kavramı insan hayatında son derece önemli bir yer tutar. Hemen her iş veya faaliyet için her zaman bir tür örgütlenmeye ihtiyaç duyulabileceği gibi, hemen her insan günlük hayatında veya iş hayatında bir veya birkaç örgüt ile ilişki içindedir. Örneğin çalışan yetişkin insanlar zamanının üçte birinden fazlasını istihdam edildikleri örgütlerde geçirdikleri gibi, çocuklarda hemen hemen aynı ölçüdeki zamanlarını okul örgütünün içinde geçirirler (Güney, 2001: 60–61). Bir insanın yalnız bütün gereksinmelerini karşılamasına olanak yoktur. Toplum halinde yaşamının bir sonucu olarak, her şeyi, her işini kendisi yapamaz. Başkalarının yardımına gereksinim duyar. İnsanlar yardıma gereksinim duyduğu ve bunu istediği zaman örgüt kurulmuş olmaktadır (Tortop, 1999: 71).

2.2. Yönetimin Tanımı, Anlamı ve Önemi

İnsanların belli amaçları, ortak çabalarla gerçekleştirmek üzere iş birliği yaptıkları her yerde ve her zaman söz konusu olan yönetim, bu nedenle ve en eski ve en yaygın insan faaliyetlerinden birini oluşturmaktadır. Uygarlık ve kültür seviyesi ne olursa olsun her toplumda insanlar bir araya gelerek ortak amaçlara birlikte ulaşmaya çalışmışlardır. O nedenle kişilerin ortak çabalarını belli bir amaca yöneltme işi, uygarlık kadar eskidir (Mirzeoğlu ve ark. , 2003: 197).

Literatürde yönetim değişik şekillerde tanımlanmıştır. Bunlardan bazıları;

Yönetim, örgüt amaçlarının etkili ve verimli olarak gerçekleştirilmesi maksadıyla, planlama, örgütlenme, yönetme, koordinasyon ve kontrol fonksiyonlarına ilişkin kavram, ilke, teori, model ve tekniklerin, sistematik ve bilinçli bir biçimde, maharetle uygulanmasıyla ilgili faaliyetlerin tümüdür. Tanımdaki planlama, örgütlenme, yönetme, koordinasyon ve kontrol cümle parçası, yönetimin bir süreç, sistematik ve bilinçli bir şekilde, maharetle uygulanması ifadesi yönetimin bir sanat,

kavram, ilke, teori, model ve teknikler cümle parçası da, yönetimin bir bilim olduğunu göstermektedir (Ekenci ve İmamoğlu, 2002: 18).

İnsanın en önemli ve en yaşamsal faaliyetlerinden biri olan yönetim, herhangi bir örgütün yaşaması ve faaliyetlerini sürdürebilmesi açısından da çok önemli bir etkidir. Amaç ve/veya hedeflerin belirlenmesi ve onlara ulaşılması, ancak bilimsel ve etkin bir yönetim anlayışı ve uygulamasıyla mümkün olmaktadır. Dolayısıyla yönetim, bir örgütte dinamo görevi üstlenmektedir denilebilir. Yönetim olgusunun, insan faaliyetlerinin her aşamasında bulunduğu ve faaliyetleri etkilediği görülmektedir. Örneğin; okulda, fabrikada, büroda, hastanede, bankada ve hatta evde bir yönetimin varlığı ve yönetim faaliyeti kendini göstermektedir. Bu yönüyle yönetim evrenseldir. Bununla birlikte değişik faaliyet alanlarında bulunan yöneticilerin görevlerinin ve amaçlarının farklı olması, bütün olumsuzlukları aşarak başarıya ulaşmak istemeleri ve başarıya ulaşmak için izledikleri yöntem, sahip oldukları yönetim bilgisinden ötürü farklı şekillerde olmaktadır. Bu yönüyle de yönetim bireyseldir (Peker, 1989: 9).

2.3. Yöneticinin Tanımı, Anlamı ve Önemi

Yeni bir disiplin olan yönetim bilimi ile birlikte, “yönetici” kavramı da yeni bir meslek terimi olarak kullanılmaya başlanmıştır (Peker, 1989: 9). Bu tanımdan da anlaşılacağı gibi yönetici: bir örgütün amaçlarını gerçekleştirmek için var olan kaynakları, örgüt yapısı ve yönetim ilkelerini uygulama yeteneğine sahip, işin, birey gücünün, araçların ve teknolojinin, niteliği gibi üretim sürecini etkileyen etkenlerin önemini bilen bireydir. Bir başka deyişle örgüt amaçlarının öngördüğü hedeflere varmak için yönetim süreçlerinin etkili bir biçimde oluşturulmasında bilgi, beceri ve yeteneğe sahip bireydir (Güven, 2002: 8). Bu kapsamda kabul gören ve yöneticilerin sahip olması gereken nitelikleri Atila (2003: 4–5), aşağıdaki şekilde sıralamıştır:

Yönetmekten tatmin olma ve zevk alabilme, insanların duygularını anlayabilme, değişen durumlara süratle uyum gösterebilme, insanların

yeteneklerinden ve yaratıcılıklarından yararlanabilme, proaktif davranış içerisinde olma ve sorunları çözebilme, alternatifler arasında süratle karar verebilme, koordine etme ve örgütsel ortamın değerlerine uyum gösterme becerisi, değişim sürecini kurumsallaştırma, örgütsel başarı için uygun atmosfer yaratabilme, organizasyon üyelerini tatmin edebilme, etkin ve verimli bir örgütsel ortam oluşturma ve ekip çalışmasını yönetme, örgüt performansını ölçme ve değerlendirme, örgütsel ortamın değerlerine uyum gösterme ve bilgi işlem sistemlerinin yeteneklerinden yararlanabilme yetenekleridir.

Günümüzde örgütler, her şeyden önce bireylerden meydana gelen sosyal olgulardır ve bu olguların başında bulunan yöneticiler de grup halinde bir araya gelmiş ve belli bir amaç için örgütlenmiş olan bu bireyleri hedefe ulaşmak için uyumlu bir şekilde ve işbirliği içinde, etkili ve verimli olarak yönetmek sorumluluğunda ve zorunda olan bireylerdir (Aytürk, 1990: 1-2). Yöneticinin görevini Werner (1993: 14); öncelikle yapması gerekeni saptamak, sonra da ister demokratik, isterse otokratik ya da başka tarzda, bunun yapılmasını sağlamak olarak belirtmiştir. Yöneticilerin sorumluluğu organizasyonunun kendilerine bağlı alt birimlerini ilgilendiren plan, politika ve hedeflerini yorumlamak ve uygulamaktır. Kağıt üzerindeki örgüt amaçlarını uygun eylemlere dönüştürebilmek için zihinsel ve pratik yeteneklerini bir alt sistem bakış açısıyla harekete geçirmek zorundadırlar.

2.4. Yönetim Süreçleri

İlgili birçok literatürde “yönetim süreçleri ile ilgili” farklı terimler kullanıldığı görülmektedir. Bunlar “yönetim fonksiyonları” veya “yönetimin işlevleri” gibi terimlerdir. Bu araştırmada yönetim süreçleri olarak tanımlama kullanılmaktadır.

Yönetim teorisinin gelişimi pek çok farklı safhada gerçekleşir. Bu safhalardan ikisi bilimsel yönetim ve insan ilişkileri hareketidir. Yönetim teorisi Frederick Taylor’ın çalışmalarıyla 1900’lerin başındaki bilimsel yönetim hareketi

esnasında özetlenmiştir. Taylor bir çelik işletmesinde endüstri mühendisi olarak çalışmış ve işçileri işlerini yaparken izledikleri yollar ile bilgilenmiştir. Taylor inanmaktadır ki bir bütün işi oluşturan belirli hareketlerin bilimsel çalışmaları yoluyla daha mantıklı ve etkili bir çalışma performansı geliştirilebilir. Diğer bir deyişle çalışanlar aynı işi farklı yollardan değil de bunun yerine işi en etkin hale getirecek tek bir yol bulunması en iyisidir. Taylor'a göre yönetici çalışanları ekonomik ödüllerle motive ederek işin doğru yapılmasını sağlayacak en iyi yola ulaşmalıdır (Barr ve Hums, Akt: Masteralexis, 2004). Yönetim teorisinin ikinci kademesi 1930'lardan 1950'lere süren insan ilişkileri hareketi olarak bilinir. İnsan ilişkileri hareketi görevi yerine getirmeye bilimsel bir yaklaşımdan çok insan davranışlarıyla ilgilidir. Bu hareket Elton Mayo ve Mary Parker Follet'in yazıları ve çalışmalarıyla popüler hale gelmiştir. Mayo Hawthorne çalışmalarına önderlik eden sosyal etkileşimler, teşvik edici sistemler ve işçi özerklikleri gibi sosyal faktörlerin işçilerin üretkenliği konusunda daha önemli olduğudur. Follet 1920'lerin erkek baskın endüstri dünyasında bir kadın yönetici danışmanı olarak öncüyü. Follet işçileri, çalışanları yaklaşımların, inançların ve ihtiyaçların karmaşık bir kombinasyonu olarak göstermekteydi ve yöneticilerin sadece talepte bulunmalarındansa çalışanlarını motive etmeleri gerektiğini belirtmişti (Barr ve Hums, Akt. Masteralexis, 2004).

Bugün, insan davranışı çalışmalarını bilimsel yönetim ve insan ilişkileri yaklaşımlarının kombinasyonu olarak organizasyonların içinde görmek yaygın bir hale geldi. Organizasyonel davranış yönetime modern yaklaşımları vücuda getirmektedir. Örgütsel davranış alanı insan davranışlarını organizasyon ve yöneticilerin hareketleriyle iç içe tanımlamak için kullanılır. Çünkü yöneticiler, işte insanları yönetmeye ve onları anlamaya çalışmaktadır (Masteralexis, 2004).

Kazmier'e göre yöneticilerin amaçlara ulaşabilmek için yerine getirmeleri gereken temel yönetim görevlerini, yönetim fonksiyonları olarak adlandırmış ve bu fonksiyonların her türlü örgüt ve alan için geçerli olduğunu belirterek, yönetim fonksiyonlarının çalıştığı alan veya bulunduğu seviyeye bakılmaksızın yöneticiler

tarafından zorunlu olarak uygulanması gereken görevler olduğunu söylemiştir (Akt., Ekenci ve İmamoğlu, 2002: 22).

Son dönemdeki yönetim teorisi çalışan katılımı çalışanların güçlendirilmesi ve yöneticilerin çalışanlarının insani bileşenleri ile ilgilenmeli gibi kavramlara vurgu yapmaktadır. Yönetimi kontrol ve idare etmek katılımcı yönetime ve güçlendirmeye yol açmaktadır ve kendine dönük liderler çalışanları dahili müşteriler olarak gören müşteri merkezli liderlere yerlerini bırakmaktadırlar. Ancak organizasyonun temelinde üretkenlik vardır ve bu yüzden yöneticiler işin yaptırılmasıyla da ilgili olmaya ihtiyaç duyarlar. Yönetim teorisi çalışmasına baktığımızda yönetim yaklaşımlarını basitten karmaşığa, iş uyumundan çalışan uyumuna, yöneticilerin diktatörlükten takım üyeliğine nasıl geçiş yaptıklarını görürüz. Yine de insanoğlu karmaşık ve bazen de mantıksızdır ve bu yüzden de hiçbir yönetim metodu kesin başarı getirir diyemeyiz. Yöneticilerin rolü çalışanlarının ihtiyaçlarını değerlendirip bu ihtiyaçları karşılamak için gerekli becerileri edinmek, hatta işinde yapılmasını sağlamak olduğundan ilgi çekicidir (Masteralexis, 2004).

Yönetimin arzu edilir bir biçimde işlerlik kazanmasında, verimlilik ve etkililiğin sağlanıp geliştirilmesinde ve böylece başarıya ulaşılmasında en etkili rolü oynayan etkenlerin başında kuşkusuz yönetim süreçleri gelmektedir. En küçük örgütten en büyük ve geniş örgüte kadar başarılı bir çalışma ancak yönetim süreçlerine verilen değer ölçüsünde elde edilebilir.

Yönetim, kamu, eğitim ve endüstri gibi çeşitli insan örgütlenmeleri ve kurumlarına ilişkin genel bir süreçtir. Genellikle planlama, örgütlenme, personel yönetimi gibi süreçleri daha çok bilinmekle birlikte, yöneltme, iletişim ve raporlandırma, bütçeleme, koordinasyon gibi diğer bazı süreçleri de kapsar. Kılbaş (2001: 63-64) bir yönetim olgusunda bu süreçleri oluştururken beş aşama gerçekleştirildiğini belirtmiştir:

- 1- Karar verme süreçleri aracılığıyla amaç ve hedefleri oluşturmak.
- 2- Bu amaçları başarmak için çalışanların işlerini planlamak ve yönetmek.

3- Programı verimli olarak yaşama geçirebilmek için fiziki ve diğer olanakları ve işi örgütlemek.

4- Tüm yönetim sürecinde görevli personeli güdülemek ve onlara yol göstermek.

5- Açığa çıkan performans ve üretimi, denetlemek, değerlendirmek ve rapor etmek.

Yönetim süreçlerinin ele alınışı ve sıralanışı örgüt ve yönetim bilimcilerince çeşitli biçimlerde yapılmıştır. Yöneticilerin, örgütlerini yönetirken yapmak zorunda oldukları çeşitli işlevler vardır. Frederick Taylor; yöneticinin ana görevinin emrindeki insan, para, malzeme ve makineyi en uygun yöntemleri kullanarak, en etkili ve verimli bir biçimde amacına ulaşmak olduğunu vurgulamıştır (Yerlisu, 1999: 47). Daha sonraları Henry Fayol (Koontz, O'Donnell, and Weihrich, 1986: 11); yönetim süreçlerini planlama, örgütleme, emretme, koordinasyon ve kontrol olarak gruplamıştır. Bununla beraber ara sıra bu gruplamadan ayrılmış ve yönetimi bir bütün olarak görmek zorunluluğunu duymuştur. Urwick ve Gulick adlı iki yazar ise, 1937'de yayınladıkları eserde Fayol'u geçerek yönetim süreçlerini POSDCORB formülünde toplamışlardır (Bursalıoğlu, 1997: 20–24). Urwick ve Gulick'in ifade ettiği ve yönetimin süreçlerinin baş harflerinden oluşan kelimesi Posdcorb Planlama, Örgütleme, Personel Yönetimi, Yönelme, Eşgüdümleme/Koordinasyon, İletişim ve Raporlandırma ve Bütçeleme hala geçerliliğini korumaktadır (Bucher, 1987).

1. Planlama
2. Örgütleme
3. Personel Yönetimi
4. Yönelme
5. Eşgüdümleme/Koordinasyon
6. İletişim ve Raporlandırma
7. Bütçeleme

2.4.1. Planlama

Yönetimin var olma nedeni, örgütün amaçlarını gerçekleştirmektir. Planlama, yönetimin ilk ve temel süreci; vazgeçilmez görevidir. Çünkü planlama bir örgütün nitel ve nicel yönleriyle hedeflediği ürünlerini gerçekleştirmek için gereklidir. Planlama süreci hem sorun çözmeye bir başlangıç hem de bundan sonraki süreçlerin temeli olarak görülmektedir (Başaran, 2000: 220).

Şimşek (1999: 122), planlama ve planlama süreci sonunda ortaya çıkan planların insan, örgüt ve bir bütün olarak ekonominin yaşamında çok önemli rol oynadığını belirtmiştir. Planlar, birer yönetici olarak ne elde etmek istediğimizi, nerede ve nasıl hareket etmemiz gerektiğini, hareket ve eylemlerimizin nasıl ve ne zaman başlayıp ve bitmesi icap ettiğini, kimlere ve ne tür kaynaklara ihtiyacımız olduğunu ve nihayet niçin bu hareket ve faaliyetlerde bulunduğumuzu belirtirler. Olanaklarımızı bütün gerçekleriyle ortaya koyarlar. Dolayısıyla gerçekçidirler. Çünkü içinde bulunduğumuz koşul ve olanaklar karşısında eylem çizgimizin ne olması gerektiğini açıklarlar. Ne yaptığımızı ve ne yapacağımızı bilmemiz sonuç ve başarı için şarttır.

Masteralexis (2004) planlama fonksiyonunun yönetsel amaçları belirlemek ve istenilen hedefe ulaşacak adımları saptamaktan ibaret olduğunu söylemiştir. Planlama spor yönetimi için bir dizi hareketi ortaya koyar. Vanderzwaag planlama sürecini; tasarlama, hedeflerini belirleme ve bu hedeflere ulaşma aşamasında uygulanacak stratejiyi oluşturma, yapılacaklar için gerekli bütçeyi oluşturmak olarak tanımlamaktadır. Planlama sürecini devamlı olduğunu unutmamak gerekir. Sorun çıktığında ya da durumlar organizasyonu amaçlarının değişmesine sebep olduğunda yönetici örgütsel planı değiştirip, amaçlara uygun hale getirmeye hazır olmalıdır.

Literatürde yönetim değişik şekillerde tanımlanmıştır. Bunlardan bazıları;

Planlama övenlerin gözünde koordinasyon, yerenlerin gözünde kolektivizm aracıdır. Bazı yazarlara göre planlama aslında bir seçme ve karar eylemidir. Uygulamadan önce düşünmeyi öngören zihinsel bir süreçtir. Böylece önceden belirlenmiş amaçlara rasyonel bir yaklaşım ve bunların gerçekleşmesine hazırlık

aşamasıdır. (Bursalıoğlu, 1994: 98). Planlama, bir örgütün amaçlarının gerçekleştirilmesi için gereken girdilerin sağlanma ve kullanılma yollarını, yapılacak işleri ve izlenecek yolları kararlaştırma sürecidir (Başaran, 2000: 220). Planlama, yönetimin amaçlarını ve amaçlara ulaştırılacak araç ve imkânların tespiti ve seçimi safhasıdır. Bir başka ifade ile planlama, yönetim amaç ve faaliyetleri ile ilgili konuların, çözüm yollarının araştırılması, belirlenmesi, geliştirilmesi ve bu yollardan en yüksek faydayı sağlayacak ve sonuca ulaştıracak en uygun olanın seçilmesi faaliyetidir (Mirzeoğlu ve ark., 2003: 200). Catherny Seckler ve Hudson'a göre planlama gelecekteki hareket tarzının esaslarını tespit etme sürecidir (Akt. Ertürk, 2000: 59). Bucher (1987: 7), planlamayı yapılması gereken bir işin taslağını, onu icra ederken kullanılan yöntemlerle, akılcı ve amaca uygun olarak çıkartma süreci olarak tanımlamıştır. Sonuçta plan ile örgütün kurulma amacına ulaşmaya çalışılır. Bu kuşkusuz ki, örgütün amaçlarının çok açık kavranmasını gerektirir. Planlamayı gerçekleştirebilmek için, yöneticinin geleceğe bakabilmesi ve gördüğüne hazırlıklı olabilmesi için vizyonunun olması gerekir. Örgüte tesir edebilecek etmeleri görmesi ve gerekenlerin yapılmasını sağlanması gerekir.

Günümüzde ulaşılacak istenen hedefleri ve hedeflere ulaştıracak faaliyetleri belirleme işleminin adına planlama denilebilir. Güven (2002) bu tanımdan hareketle planlamaya ilişkin ilkeleri aşağıdaki şekilde sıralamıştır:

- *Planlama geleceğe yöneliktir,
- *Gelecekte yapılacak işlerin zamanlarını belirlemeye yöneliktir,
- *Yapılacak işleri düzenli hale getirme eylemidir,
- *İşlerde kimlerin görevlendirileceği bir eylemdir.

2.4.1.1. Planlama Sürecinin Temel Öğeleri

Eren (2001) planlama sürecinin; mevcut durumun değerlendirilmesi, zaman etmeni, verilerin toplanması ve değerlendirilmesi olmak üzere üç ögesinden söz ederek bunları açıklamıştır.

Mevcut durumun değerlendirilmesi; planlama sürecinin temelidir. Örgütün görevlerinin belirlenmesinden sonra bu göreve karşı güçsüz noktalar analiz edilir. Bunu yaparken de yönetici elde bulunan kaynakların durumuna göre hareket eder. Zaman etmeni; planlamanın kapsayacağı süredir. Bu süre kısa dönemli olabileceği gibi uzun dönemlide olabilir. Verilerin toplanması ve değerlendirilmesi; etkili planlama için gerekli olan verilerin niceliği ve niteliğiyle ilgilidir. Planlayıcı tarafından güvenilir bilgi kaynakları saptanarak gerekli zamanlarda kullanılmalıdır.

2.4.1.2. Planlamanın Sınıflandırılması

Temel planlama süreci bütün yöneticiler için aynı olmasına karşılık, uygulamada planlar çeşitli şekiller alabilir. Güven (2002) planlamayı, planlama ve planlar zaman boyutu, temel uğraşı alanı, örgütsel birim, planın özellikleri ve planın unsurları olmak üzere beş farklı bakış açısından sınıflandırmıştır.

Zaman boyutu açısından planlamayı, uzun vadeli planlama, orta vadeli planlama ve kısa vadeli planlama olarak sınıflamakta mümkündür (Şimşek, 1999: 126). Kapsadığı süre bakımından planlar: Kısa vadeli planlar (1 yıla kadar vadeli), orta vadeli planlar (1–5 yıllık) ve uzun vadeli planlar (5 yıldan fazla süreli) olmak üzere üç çeşittir (Güven, 2002: 21–22).

2.4.1.3. Planlamanın Yararları

Şimşek (1999) planlamanın yararlarını aşağıdaki şekilde açıklamıştır:

- *Zaman ve emek savurganlığını azaltır.
- *Yöneticilerin dikkatlerini amaçlara yöneltir
- *Faaliyetlerin uyumlaştırılmasını mümkün kılar.
- *Kaynakların amaca yöneltilip yöneltilmediğini izleme ve denetleme olanağı sağlar.

*Planlama, örgütte yetki devrini sağlamak suretiyle daha esnek yapıların oluşmasına zemin hazırlar.

*Daha akılcı ilke, yöntem ve kuralların geliştirilmesine olanak sağlar.

*Denetim amacıyla kullanılacak standartların belirlenmesi ve temel alınmasını sağlar.

*Plansız çalışmanın beklide en kötü etkisi insan fizyolojisinde görülür. Plansızlık sinir sisteminin büyük ölçüde yıpranmasına yol açar.

Planlamanın lehinde olan yöneticilerin görüşlerini Can (1999) aşağıdaki şekilde belirtmiştir:

*Planlama komite tarzında örgütlenirse icradan sorumlu yöneticiler arasında düzenli bir haberleşme ve koordinasyon sağlar.

*İcradan sorumlu yöneticiler planlama sürecine katılırsa hiyerarşiyi yukarıda aşağıya harekete geçirir ve motive eder.

*Planlama araştırma ve yeni alternatifler üretme sürecidir. En iyi kararları almaya ve uygulamaya yöneltir.

*İyi planlama yetki devrini kolaylaştırır. Uygulama işlerinin astlara yaptırılması yolunu açar.

*Planlama yolu, genel ve uluslar arası çevre faktörlerini değerlendirme ve kuruluşun etkinliğini artırma aracıdır.

*Planlama, en uygun strateji seçimi ve kaynakların bu strateji etrafında optimum dağılımını sağlar.

2.4.1.4. Planlamanın Sakıncaları

Şimşek (1999) planlamanın sakıncalarını aşağıdaki şekilde açıklamıştır:

*İyi bir planın hazırlanması öneli ölçüde zaman ve kaynak harcamasını gerektirir.

*Planın eksik olması, gereğinden çok uzun ya da kısa bir süreyi kapsamaması ve gerçekleştirilebilir hedeflerden çok dilek ve istekleri içermesi gibi bazı önemli noksanları ve çıkmazları bulunabilir.

*Planlamada kullanılan sayısal yöntemlerle yapılabilecek bazı hatalar beklenmedik olumsuz sonuçlara yol açabilir.

*Planlama geleceğe bakmaktır ilkesine aşırı bağlılık, yöneticinin dikkatini gereğinden çok geleceğe çevirmesine ve içinde bulunduğu durumu göz ardı etmesine neden olabilir.

*Uzun süreli planlarda isabet (doğruluk) derecesi azalır. Kısa süreli planlarda ise, planlamadan beklenen yarar çoğu kere sağlanamaz. Bu nedenle planlamada en uygun süre tam olarak belirlenemezse, planlamanın etkinliği azalır.

*Planlama için harcanan zaman önemlidir.

*Planlar özellikle sorumluluktan kaçan ve karar almaktan çekinen kişiler için büyük sakınca taşıyabilir.

Planlamanın karşısında olan yöneticilerin görüşlerini Can (1999) aşağıdaki gibi sınıflandırmıştır:

*Planlama kuruluşlar için hem mali yük getirir, hem de yöneticilerin zamanlarını büyük bir kısmını alır. Planlama ile sağlanacak yararlar bu kayıpları telafi edemez.

*Her sanayi ve hizmet kolu, planlama yapmak ve planlı hareket etmeye uygun değildir. Planlama bu açıdan yararlı değildir.

*Planlama sorumlu yöneticinin yetkisini azaltıp faaliyet serbestisini daraltacak ve ona inisiyatif kullanma olanağı tanımayacaktır.

*Planlama zaten mevcudu fazla olan kadroları şişirecek ve yeni kadro tahsisine neden olacaktır.

2.4.2. Örgütlenme

Örgütlenme, yönetim unsurlarından birisi ve en önemlilerindendir. Bir insanın yalnız bütün gereksinmelerini karşılamasına olanak yoktur. Toplum halinde yaşamının bir sonucu olarak, her şeyi,her işini kendisi yapamaz. Başkalarının yardımına gereksinim duyar. İnsanlar yardıma gereksinme duyduğu ve bunu istediği

zaman örgüt kurulmuş olmaktadır. Bu nedenle örgütlenme bir gereksinmeden doğmaktadır (Tortop, 1999: 71).

Masteralexis'e göre (2004), yönetici planlama görevini tamamladıktan sonra örgütlenme safhasına gelmiştir. Örgütlenme planlanmış olanları harekete geçirmektir. Örgütlemenin bir parçası olarak yönetici ne yapması gerektiğini ve bu işlerden kimin sorumlu olduğunu belirler. Bu bilgiden örgütsel bir tablo çıkarılır. Bu düzenleme tablosu bu görevler için plan sunarken organizasyonun içinde değişik pozisyonlar gösterir. Örgütsel tablo bir araya getirildikten sonra bir sonraki adım tablo içindeki farklı pozisyonlar için yer tanımlaması geliştirmektir. Bu görev tanımlamaları her görevin sorumluluğunu tanımlarken önemlidirler. Görev tanımlamaları sorumlulukları ve her konuma atanmış olan otoriteyi gösterir.

Bursalıoğlu'na göre (1994: 112) örgütlenme, yapıyı kurma, kadrolama ve donatım eylemleridir. Örgütlenme girişiminin informal yanı ise, anlayış göstermeyi gerektirir. Yapının kurulmasında örgüt modellerinden yararlanılır. Bunlar genel olarak dik ve yatık olmak üzere iki grupta toplanır. Birinci grup merkezden, ikinci yerinden yönetilen sistemler meydana getirir. Dik modelin iletişim ve koordinasyon problemleri çok olur. Yatık modelin işlemesi yeterli ve girişken yöneticiler ister. Birinci daha çok biçimi, ikinci ise görevi başlama noktası olarak alır. Bir örgüt yapısını kurabilmek için, örgütteki basamakların, bunların yetki ve sorumluluk derecelerinin ve bunların aralarındaki ilişkilerin belirtilmesi gerekir.

Bucher'e göre (1997) otorite koordinasyon merkezleri, örgüt tarafından yapılması gereken işler, gerçekleştirilmesi gereken hizmetler, sunulan teşviklerin ışığında mevcut kişiler ve operasyonun etkililiğini temel alarak yapılır ve örgütlenir. Tek bir idareci çok küçük örgütler dışında gerekli olan fonksiyonların tümünü gerçekleştiremez. Bundan dolayı, sorumluluk diğerlerine mantıklı bir şekilde dağılmalıdır. Bu kişilerin sıralama boyunca aldıkları poz konumların her biri özellik alanlarına göre kendi içlerinde alt birimlere bölünür. Kişi bu sıralamada yukarıya doğru gittikçe sorumlulukları genelleşir. Aşağıya doğru indikçe sorumluluklar özelleşir. Örgütlenme, belirli bir amaç için bir arada bulunan insanların yapılan planı

uygulayarak örgüt amaçlarını koordine ve kontrol etmesidir (Lunenburg, 1991; Kimbrough, 1983).

Ertürk (2000: 77) örgütlenmenin planda belirlenen amaçlara ve bunlara erişmek için belirlenen yollara uygun bir örgüt kurmayı içerdiğini belirterek, örgütlenmeyi bir örgütü oluşturma ya da örgütün etkili olarak çalışabilmesi için seçilen iş, kişiler ve işyerleri arasında yetki ilişkilerinin kurulması ve işlemlerinin tümü şeklinde tanımlamıştır.

2.4.2.1. Başlıca Örgütsel Yapı Türleri

Yöneticilerin görevi, işletme faaliyetlerini amaç yönünde en iyi şekilde yürütmeye olanak veren bir organizasyon yapısını geliştirmektir. Hızla değişen çevre koşulları, bireysel ihtiraslar, nitelikli personel kıtlığı ve benzeri faktörler nedeniyle ideal bir organizasyon yapısı geliştirmek her zaman mümkün olamamaktadır. Bununla beraber bu konuda faydalanılacak genel bir takım kural ve prensipler mevcuttur. Bu genel esas ve prensipler doğrultusunda her işletme kendine en uygun düşen örgüt yapısını oluşturacak çalışmalarını sürdürür (Şimşek, 1999: 149).

Şimşek (1999: 150–151) örgütsel yapı türlerini genel olarak dört ana başlık altında toplamıştır. Bunlar; 1- Kumanda (dikey) örgüt, 2-Kumanda ve kurmay örgüt, 3-Fonksiyonel örgüt ve 4-Karma örgüt şeklinde sıralanabilir.

1. Kumanda dikey örgüt; bütün kademeler en üst makamdan en aşağıdakine kadar aynı emir komuta zinciriyle birbirine bağlıdırlar. Her türlü iş yukarıdan aşağı bütün kademelerden geçerek ilgili makama ulaşır. Her makamın doğrudan doğruya bağlı olduğu bir tek amir vardır. Aynı kademede bulunan bütün makamlar birbirine eşit kabul edilir ve bağımsız hareket ederler. Bu tip örgütlenmelerde sorumluluklar kesin olarak belirlenmiştir. Görevler, otorite ve sorumluluk aşağıya indikçe azalır. Kumanda tipi örgütlenme otoriter bir nitelik taşır. Koordinasyondaki bozukluk, üst

yöneticilerin her şeyi bilememesi, emir zincirinin uzaması gibi nedenlerden dolayı kumanda organizasyon tasvip edilmemektedir.

2. Kumanda ve kurmay örgüt; yürütme ve danışma organlarını aynı yerde toplayan bir organizasyon şeklidir. Organizasyon faaliyetlerini yürütenlere yol gösteren, fikir veren kişilerin oluşturduğu kurmay organlar amaca ulaşmada oldukça yararlıdır. Plan hazırlama, araştırma yapma ve bulguları yetkiliye ulaştırma kurmayın görevidir. Kurmay ve kumanda organizasyonu ile üst yöneticiler her konuda bilgilendirilirler, yapılan işler sağlam temellere dayandırılır ve işletme kalifiye elemana sahip olmuş olur. Buna karşılık süratli hareket edilmemesi ve oluşacak muhtemel fikir çatışmaları dezavantaj olarak görülebilir.

3. Fonksiyonel örgüt; Amerikalı yönetici F.W. Taylor tarafından geliştirilen bir organizasyon türüdür. Bu türün esası uzmanlaşmaya dayanır. Uzmanlaşma denetimde kolaylığı getirir. Herkes uzman olduğu konuda sorumluluk alır ve bu konuda uzman diğer üstlerden emir alır. Fonksiyonel organizasyona günümüzde kullanım alanı bulunamamıştır. Birden fazla üstten emir alınması disiplin, kontrol ve koordinasyonu zorlaştırmaktadır.

4. Karma örgüt; çeşitli bölümlere ayırma veya departmanlaşma sistemlerinin en iyi yanlarını ele alarak, en uygun sisteme ulaşmayı hedefler. Bu tür örgüt yapısı ile tek bir bölümlenme sisteminin işletme yönetimine getireceği çeşitli güçlüklerden kurtulma yoluyla amaçlara ulaşmada kolaylık sağlamış olur.

Ersan (1987: 4) bir yönetim uygulamasının başarılı olup olmadığının, organizasyonun amaçlarının gerçekleştirilmesi açısından etkililiği ve verimliliği ile değerlendirildiğini belirtmiştir. Organizasyonda etkililik, ortak amacın gerçekleştirilmesi ile ilgilidir. Etkililiğin ölçütü, ortak amacın ya da amaçların gerçekleştirilmesidir ve ölçülebilir. Yeterliliğin ölçütü ise, işbirliği yapmaya istekli yeter sayıda bireyin sağlanmasıdır. Bireylerdeki isteklilik ortak amacın gerçekleştirebileceği inancını gerektirir. Katkıda bulunma istekliliği, bireylerin çalışmalarından elde ettikleri doygunlukla da ilgilidir.

2.4.2.2. Örgütlenme İlkeleri

Örgütlenme sürecinin, işletmeye beklenen yararı sağlayabilmesi ve diğer yönetim işlevlerine sağlam bir zemin hazırlanabilmesi için belli ilkelere uyulması gerekir. Bu ilkelerin bazıları aşağıda kısaca açıklanmaktadır;

Amaç birliği ilkesi; bir bütün olarak örgüt ve örgütün her düzeyi açık-seçik bir şekilde belirlenmiş amaçlara sahip olmalıdır. Komuta birliği ilkesi; her ast doğrudan yalnızca bir üstten emir almalıdır. Birden fazla üst emir verdiği takdirde, ast hangi emri yerine getireceği konusunda kararsız kalabilir. Bu durum kargaşaya ve yetki çatışmasına yol açar. İş bölümü ve uzmanlaşma ilkesi; her personel bilgi, yetenek ve tecrübelerine göre bir işe yerleştirilmeli ve böylece herkes bir işte değil en iyi yapabileceği bir işte uzmanlaşmalıdır. Görevlerin tanımı ilkesi; görev verilen yöneticinin hangi işleri yapacağı, ne gibi yetkileri olacağı ve sorumlulukları, ne gibi parasal veya manevi çıkarlar elde edeceği belirlenmelidir. Basamaklar sırası ilkesi; örgütte üstten asta doğru zincirleme yetki sistemi dikkate alınmalıdır. Emirler basamaklar sırasına göre, yukarıdan aşağıya doğru inmelidir. Yetki ve sorumluluk denkliği ilkesi; bir personel sahip olduğu yetki kadar, sorumluluğa sahiptir. Çalışanlar sahip olmadığı bir yetkinin sonuçlarından sorumlu tutulamaz. Ayırıklık ilkesi; örgütlerde sık sık tekrarlanan rutin işlerin alt kademe yöneticiler tarafından yürütülmesini; stratejik ve genel nitelik taşıyan karar ve işlerin üst kademe yöneticilerinin sorumluluğunda olmasını ifade eder. Yönetim birliği ilkesi; bir grup veya bir bölümden bir kişinin sorumlu olması ilkesidir. Aynı amaca dönük işlerin bir yöneticinin sorumluluğuna verilmesi ile yönetim birliği sağlanmış ve çatışmalar önlenmiş olur. Fonksiyonel benzerlik ilkesi; görevler, gruplar halinde bir araya getirilmeli ve bunu yaparken fonksiyonel benzerlik dikkate alınmalıdır. Belirli işleri bir bölümde toplanması ve bu işlerde uzmanlaşmış personelin aynı bölümde çalışması ile örgütsel amaçlara daha çabuk ulaşılabilir. Yönetim alanı ilkesi; bir yöneticinin kontrol edebileceği kadar kişiden sorumlu olmasını ifade eder. Bu sayının çok fazla olması, etkinlik ve verimliliği olumsuz yönde etkiler. Çapraz ilişkiler ilkesi; aynı yönetim basamağında görevli kişilerin, birbirleriyle buluşup

konunun ayrıntılarına girmelerine karar almalarına olanak sağlanmalıdır. Bu ilişki ile zaman tasarrufu sağlanmış ve iletişim yaygınlaştırılmış olur (Berberoğlu, 2002: 122).

2.4.2.3. Örgütlenmenin Aşamaları

Örgütlenme işlemini bir takım aşamalar halinde ele alarak yapılanları üç ana grupta toplamak mümkündür. Bunlar; işlerin organizasyonu, insan gücünün organizasyonu ve yer, araç ve yöntemlerin belirlenmesidir.

İşlerin organizasyonu; örgütlenme işleminde ilk adımdır ve amaca ulaşmak için gerekli olan işleri ve faaliyetleri ayrıntılı bir biçimde belirlemektir. Diğer bir deyişle, bu planlama aşamasında tasarlanan işlerin programlanmasıdır ki, işleri benzerliklerine göre gruplara ve bölümlere ayırmayı gerektirir. Böylece her grup bir bölüm veya departmanı meydana getirir ve her bölümde alt departmandan oluşur. İşleri çok küçük birimlere ayırmak, iş bölümü ve uzmanlaşmanın faydaları yanında sakıncalarını da beraberinde getirir. İş bölümü ve uzmanlaşmanın avantajlarından azami derecede faydalanmak organizasyonların ana hedeflerinden biri ise de, aşırı uzmanlaşmadan doğan iş monotonluğunu, ilgisizlik, yorgunluk ve bezginliği önlemekte ihmal edilmemesi gereken bir sorundur. Özetlersek, örgütlenme aşamasında, dağınık bulunan işleri en az emekle yapılabilecek ve uzmanlaşmanın avantajlarından azami derecede faydalanılacak şekilde gruplamak, kısımlara ayırmak ve iş birimleri haline sokmak gerekmektedir. (Mucuk, 2001: 157)

İnsan gücünün organizasyonu; işletmede organizasyon çalışmaları, geniş ölçüde beşeri faktörle veya insan gücü ile ilgilidir. İşletmenin dikey şekilde düzenlenmesinden kademeleşme, hiyerarşi (basamaklar sırası) ortaya çıkar. Dikey düzenleme ile oluşan hiyerarşi, personelin alt-üst ilişkilerini ve bu yöndeki yetki ve sorumluluklarını belirler. Personelin yatay şekilde düzenlenmesinden fonksiyonel bölünme ortaya çıkar. Fonksiyonel bölünme aynı düzeydeki insanları gruplamaktır. İşler ve faaliyetler ile ilgili çalışmalardan sonra, sıra bunları kimlerin yapacağını belirlenmesine gelir. Her işin gerektirdiği bilgi, beceri, yetenek ve tecrübe gibi

nitelikler ile bunların işleri yapacak personelde bulunup bulunmadığı araştırılır ve işler ile kişiler arasında uyum sağlanarak, her ferdin ne iş yapacağı sorumlulukları ve kime karşı sorumlu olacağı belirlenir.

Yer, araç ve yöntemlerin belirlenmesi; örgütleme işleminin bir aşaması da, işlerin görüleceği yer, araç ve yöntemlerle ilgili çalışmalardır. İş yerinde kullanılacak maddi araçlar ve fiziksel çevre koşulları üzerinde durulur. Üretim için gerekli, hammadde malzeme, makine, arazi, bina, çeşitli büro araç ve gereçleri v.b. araçların tedariki ve düzenlemesi yapılır (Mucuk, 2001: 157–158).

2.4.2.4. Komite Organizasyonları

Çok sık kullanılan diğer bir organizasyon biçimi de bölümlere ayırmaya bağlı komitelerdir. Araştırmalar, komitelerin iş dünyasında artan bir şekilde kullanıldığını göstermektedir. Genelde iki türlü komite vardır. En yaygın bilineni, belli bir amaç için atanmış, tavsiyelerde bulunmak için araştırmalar yapan ve problemin çözümünden sonra dağılacak olan geçici komitelerdir. Diğer tip ise; geçici komiteler gibi tavsiyelerde bulunan, hemen dağılmayan, kalıcı komitelerdir. Eğer bir komite, tavsiyelerini uygulatabilecek yetkiye sahipse, üyelerin çoğulcu yönetim yetkisi ile çalışırlar. Çoğulcu yürütme yetkisinin en sık görülen örneği; yönetim kurullarıdır. Fakat büyük boy şirketlerde çoğulcu yönetim kapasitesine sahip idari ve finans dalında üst kademede politik kademelere çok sık rastlanmaz (Hodgetts, 1999: 147).

Kendi şartları bakımından komitelerle çalışan bir yönetici, şayet komiteler etkin bir şekilde oluşturulursa bazı önemli kurallara sıkı sıkıya uymalıdır. Bunlardan birincisi; grubun amaçları açıkça belirlenmelidir. İkincisi; katılımcılar amaçlara ulaşmak için, gerekli beceriye sahip olacak bir şekilde seçilmelidir. Üçüncüsü; komitenin büyüklüğü, tartışmalara izin verecek ve sağlıklı kararlar alacak şekilde belirlenmelidir. Dördüncüsü; tartışma konularını içeren gündem ve analizler, önceden gönderilmeli, bu sayede herkes önceden hazırlanmalıdır. Beşincisi; başkan,

grubu amaçlara yöneltirken katılımı cesaretlendirmelidir. Tüm bu öneriler başarıyı garanti etmese de, komitenin başarısını artırmak ve ortak bazı zorlukların üstesinden gelmek için de kullanılırlar (Hodgetts, 1999: 160).

2.4.2.4.1. Komitelerin Yararları

Komitelerin önemli yararlar sunduğunu belirten Hodgetts (1999) en yaygın bahsedilen yararlarını; 1-Müzakere grupları, 2-Motivasyon ve 3-Koordinasyon olarak sıralamıştır.

1. Müzakere grupları; “bir elin nesi var, iki elin sesi var” sözündeki gibi bir komite; bir bireyin sahip olmadığı kadar fazla tecrübeye, bilgiye ve karar verme gücüne sahiptir. Bir organizasyon; bir sorunun çözümünü bir komiteye verdiği zaman, ortaya çıkacak olan sonuç, bağımsız çalışan bireyin getireceği çözümünden daha üstün olacaktır.

2. Motivasyon; araştırmalar göstermiştir ki, astların karar verme işlerine katılmalarına izin verildiğinde, kabul görme şevkiyle öneriler artar. Çalışanların oluşturduğu iş gücü, çözümü destekler. Çünkü üyelerin çözümün biçimlenmesinde katkıları olmuştur. Komiteler; böyle faaliyetler için temel oluşturabilirler (Hodgetts, 1999: 157)

3. Koordinasyon; komiteler aynı zamanda bilginin aktarılıp göçerilmesinde ve planların koordinasyonunda da yararlıdırlar. Örneğin; önemli bir programın uygulanışı sırasında genellikle, birçok bölüm görevlidir ve komite; her bir bölüme, tüm plan içindeki yerinin uygunluğunu görmesi konusunda yardımcı olur. Aynı zamanda her bir bölümün ne yapacağı ve ne zaman yapacağı konusunda hemfikir olunur. Böylece tüm gücün koordinasyonu sağlanmış olur (Hodgetts, 1999: 157–158).

Komiteler ile ilgili diğer yararları Eren (2001: 241) şu şekilde belirtmiştir:

*Komite grup üyelerinin birbirlerini daha yakından tanımalarını, birbirlerinin, fikirlerini kolayca derleyip anlayabilmelerini, kısaca etkili bir haberleşme sistemi kurma yönünden büyük yararlar sağlar.

*İşletmenin bütününe ve amaçlarına artan bağlılığın sağlanmasına ve etkin bir işletme politikası saptanması ve uygulanmasına yardımcı olması yönünden de büyük fayda sağlar.

*Farklı, bilgi, uzmanlık ve tecrübeye sahip kişiler, konuları farklı açılardan ele alarak bütünüyle aydınlanmasına yardımcı olurlar. Böylece, daha dengeli ve mükemmel sonuç elde edilir, kara vermede objektiflik sağlanır, tek kişinin karar vermesindeki sübjektiflik ve sakıncalar giderilmiş olur, daha yoğun bir yaratıcılık (beyin fırtınası) sağlanmış olur.

2.4.2.4.2. Komitelerin Sakıncaları

Tüm avantajların yanı sıra, komiteler birçok sorunun da kaynağıdır. Çünkü organizasyonda komitelerin kullanılmasının sakıncaları yararlı sonuçlarına ağır basar. Hodgetts (1999) komitelerin en önemli sakıncalarını: zaman kaybı, ulaşma zorluğu ve bireysel girişimden yoksunluk olarak belirtmiştir.

Eren (2001: 242) ise komitelerin sakıncalarını aşağıdaki gibi sıralamıştır:

*Her şeyden önce komiteler masraflıdır. Komiteyi oluşturan her üyenin ortalama saat ücretine “a” dersek komiteyi oluşturan üye sayısına da “b” dersek, komite “y” saat tutarınca toplantı yapmış olsa $M=a.b.y$ komitenin toplantı başına maliyetini verecektir. Hâlbuki komite üyeleri bu zamanlarını asıl görev yerlerinde kullanırlarsa, işletme yönetimi üyelerinin zaman kaybından doğan maliyetlerine katlanmamış olur.

*Komiteyi oluşturan üyeler eğer işletmenin fonksiyonel alanlarından geliyorsa, komitenin toplantı süresince asıl sorumlu oldukları görevleri kesintiye uğrayacaktır. Komite üyeleri teknik ve uzmanlık konusunu gerektiren bir iş için önemli teknik ayrıntılara (detaylara) sahip olmayabilirlerse etkin ve verimli karar almak zorlaşabilir.

*Fikir ayrılıkları vs. nedeniyle uzmanlaşma sağlanama ise komite toplantıları başarısız olur. Komitelerin asıl önemli sakıncası sorumluluk tayinindedir. Alınan yanlış kararların ve bunun sonucunda varılacak kötü sonuçların ve kayıpların yükümlülüğü kime ait olacaktır? Sorumlu tek kişi olmadığından güçlü yetkinin verdiği yüksek sorumluluğun kovuşturulması zorlaşmış olacaktır. Ayrıca, bazı hallede danışma amacıyla kurulmuş komitelerin güçlü olması durumunda yönetici tavsiyeler fazla itibar gösterdiği zaman alınan kötü sonuçlar komiteyi hiç bağlamayacak mı? Bu hususlar uygulamada komitelerin sorumluluk sınırlarını, cinsini ve derecelerini açıklıkla belirlemeyi gerekli kılar.

2.4.3. Personel Yönetimi

Masteralexis (2004), örgütsel tablo geliştirilip görev nitelikleri tamamlandıktan sonra yer alacak yönetim adımının personel belirlemek olduğunu söylemiştir. Bu aşama etkili takviyeyi ve organizasyon içinde görev alacak olan insanların seçimini kapsamaktadır. Örgütleme safhasında geliştirilen görev vasıfları şimdi işe yarayacaktır. Çalışanları seçip takviye etmek tamamen doğru niteliklere sahip işe uygun doğru kişiyi bulmakla ilgilidir. Bu kişiyi bulabilmek için yöneticiler ödevlerini yapmalı ve görüştükleri insanları anlamak ve gerçekten tanımak için yöneticiler ödevlerini yapmalı ve görüştükleri insanları anlamak ve gerçekten tanımak için doğru adımlarla ilerlemelidirler. Bu adımların içinde pozisyonun doğru reklâmının yapılması, başvuruları doğru ele alınması, mülakata kalifiye kişilerin çağırılması, referansların kontrol edilmesi ve iş için en iyi uyan kişinin bulunması vardır.

Personelleşme örgütlenmedeki insan unsurlarının ortaya çıktığı bir yönetim sürecidir. Bu kapsamda örgütteki daha önce planlanmış ve tanımlanmış işler için doğru insan gücünün kazandırılması, yeni personelin örgüte ve çalışanlarına uyumlaştırılması, onların en verimli bir şekilde çalışmalarında devamlılığın sağlanması amacıyla ihtiyaç duyulan her türlü maddi ve sosyal ortamın hazırlanması, meslek ahlak kurallarının (etik) oluşmasına olanak sağlaması, hizmet içi eğitim ortamının temin edilmesi ve sürekli değerlendirmenin yapılması gerçekleştirilir (Mirzeoğlu ve ark., 2003: 201).

Personel, örgütün merkez noktasında bulunmaktadır. Çünkü her örgütte olduğu gibi bilgi merkezlerinde de yapılması istenen faaliyetlerin tümü örgütte çalışan personelin aracılığıyla yapılmaktadır. Personel işlevi genel olarak, örgüt için gerekli olan personelin tahsisi, işlerin tanımlanması ve belirlenmesi, personelin eğitilmesi ve yetiştirilmesi, yapılan ve yürütülen işlerin analizi ve değerlendirilmesi ve ücretlendirme gibi faaliyetleri kapsamaktadır. Personel işlevinde ele alınan konulardan birisi de performans ölçümü ve değerlendirmesidir. Performans ölçümü, çalışan personelin belirlenen amaç doğrultusunda yaptığı faaliyette ne derece başarılı olduğunun belirlenmesidir. Performans ölçümü yöneticinin personel hakkında karar verme davranışı üzerinde önemli etkide bulunur. “Performans değerlendirmesinin sonuçları genelde; terfi, işten çıkarma ve ödüllendirmeğe yönelik kararların oluşturulmasında kullanılmaktadır. Diğer taraftan, performans değerlendirmesi bulguları, gerek bireysel ve gerekse örgütsel eğitim gereksinimlerinin belirlenmesinde önemli bir girdi oluşturur” (Acar, 2000: 65).

2.4.4. Yönelme

Masteralexis (2004), yönelme kavramının idare sürecinin hareket noktası olarak gösterildiğini belirtmiştir. Yönetici, çalışanların hareketlerinin örgütsel hedeflere ulaşip ulaşmadığını yönetip idare etmekle sorumludur. Yönelme kavramını yönetirken yönetici pek çok farklı aktiviteye başvurur. Bunların arasında

liderlik yapma, yetkilendirmek, farklılıkları idare etmek ve çalışanları motive etmek sayılabilir.

Yöneltme işlevi yetkilendirme süreci ile başlar ki buda çalışanlara sonuçlar için sorumluluk dağıtmayı içerir. Etkili iletişim yetki verme sürecinin anahtarıdır. Çalışanlar onlardan ne istendiğini bilmeli ve işin yapılması için gerekli yetkiye ihtiyaç duyarlar. Yönelme hizmeti aynı zamanda yöneticinin liderlik rolünü üstlenmesini ve organizasyon içinde ortaya çıkabilecek değişiklikleri idare etmesini gerektirir. Esas olarak yönetici çalışanlarından ve onların görevlerini nasıl yerine getirdiğinden sorumludur. Her hangi bir karmaşa, iş sorunları ya da iletişim zorlukları ortaya çıktığında yönetici yaratıcılığını ortaya koyma hazır olmalıdır. Bu yüzden yönetici idare kademesinde çok aktif bir rol oynamaktadır.

Yönetme, emretmek, kumanda etmek, karar vermek ve uygulamak anlamına gelir. Bir kuruluşun, tüm çalışmalarını uygulama ve başarıyı arttıracak biçimde, uyumlu hale dönüştürme demektir. Başka bir ifade ile yöneltme, emir kumanda olarak ta adlandırılır ve dinamik bir özellik taşır. Yöneticiler, planlama ve organizasyon işlevleriyle belirlenen hususları uygulamaya koymak üzere yöneltme işleviyle ilk defa astlarıyla karşı karşıya gelirler ve emirler vererek işlerin uygulamaya konulmasını sağlarlar (Güven, 2002: 26).

Yöneltme, astların kısa ve uzun dönemde etkili ve verimli bir biçimde çalışmalarını sağlamaya ilişkin yönetim işlevlerinin tümünü içine alır. Bir yönetim fonksiyonu olarak yöneltme, örgütün insan kaynaklarını rasyonel ve etkin bir şekilde motive ederek amaçlara ulaşmaya sevk eder. Bu tanımdan da anlaşılacağı gibi, yöneltme, amaçlara ulaşmak için örgütlenmiş çabaları harekete geçiren bir işlev olup diğer yönetim süreçleri olan örgütlenme ile kontrol arasında bağlaç görevi görür (Şimşek, 1999: 163).

Fayol, yöneltmeyi emir verme ve uygulatma kavramı ile özdeşleştirirken, Koontz ve O'Donnel adlı düşünürler, bu işlevi astlara önderlik etme ve onların çabalarını amaçlar istikametinde yönlendirme olarak algılamışlardır. Massie ise,

yönetmeyi astlara emir verme, eğitme, güdüleme ve örgüte disiplini sağlama çabalarının tümü anlamında kullanılmaktadır (Akt. Şimşek, 1999: 164).

Yöneltme fonksiyonu, planlama ve örgütlenmenin yanında daha bir dinamik bir süreç biçimindedir. Diğerlerinde yönetici, yöneltme fonksiyonunda olduğu gibi çalışan personelle ilişki kurmadığından, söz konusu olan iki fonksiyon, planlama ve örgütlenme, statik bir özellik taşımaktadır. Yöneltme fonksiyonu, planlara göre bir örgütü yürüten, bir yönetim faaliyetidir. Planda belirlenen genel yönü takip etmek yeterli değildir. Yönetici sadece plan yapmakla kalmaz, aynı zamanda birlikte çalıştığı insanlara işleri dağıtır ve yapılacak olan işlerin kimler tarafından yapılacağını belirler. Hangi işi kim yapabilir veya kimin performansı hangi iş için uygundur konusunun bilinmesinde yarar vardır (Ertürk, 2000: 137).

Yöneltmede iki önemli boyut vardır. Bunlar; kurumların ihtiyaçları ve kişilerin beklentileridir. Burada yöneticilerin davranışlarına yön veren faktör sistemin ve kurumların amaçlarıdır. Her kurumda emir ve kumanda zinciri oluşmaktadır. Bu olgu süresinde emirler yukarıdan aşağıya ve haberler aşağıdan yukarıya giderken işleri belirlemektedir. Böylece kurum içerisindeki kademelerin yetki ve sorumlulukları belli ölçülere bağlanarak bireylerin hangi işten kime karşı sorumlu olduğu açıklığa kavuşmaktadır.

Yetki karmaşıklıklarını önlemek veya çözümlmek için genellikle dört yöntemin kullanıldığı görülmektedir. Bu yöntemler; 1-Geleneksel anlamda emir birliği; her memur sadece bir yöneticiden emir alır, 2-Dar anlamda emir birliği; bir memur birçok amirden emirler alabilir, 3-Yetkinin bölümü; organizasyonda her ünite belli bir yetki alanına bağlanır ve 4-Derece sistemi; bir memur, belli bir hiyerarşik sıradaki kişilerin yetkisine tabidir. Eğer birbirine aykırı emirler alırsa son aldığı emre uyar. Yetki hiyerarşi bakımından verileceği gibi işlev açısından da verilir. Hiyerarşik bakımdan yetkide, her yönetici belirli bir memurlar grubu üzerinde yetkilidir. Fonksiyon bakımından yetkide ise, her üye uzmanlık alanına göre belli bir iş üzerinde yetkilidir (Yerlisu, 1999: 82).

2.4.5. Koordinasyon\Eşgüdümleme

Bursalıoğlu (1994:124), koordinasyonu (eşgüdümleme) informasyonun paylaşılması olarak tanımlayarak, örgütteki madde ve insan kaynaklarının birleştirilmesi, bilgi ve becerilerin uzlaştırılması ve bu yollarla örgüt amaçlarının gerçekleştirilmesi için yapılan eylemleri kapsadığını söylemiştir. Güven (2002: 31), koordinasyonu yönetimin değişik kademelerinde görev yapan yöneticilerin çabalarını birleştirmek, bunların faaliyetlerini zaman bakımından düzenlemek, ortak bir amaca ulaşabilmek için bu faaliyetlerin birbirlerini tamamlamalarını sağlamak ve organizasyonda yapılmakta olan tüm faaliyetleri bütünlemek olarak tanımlamıştır. Koordinasyonun iş bölümü yoluyla çeşitli parçalara ayrılmış bulunan örgütsel faaliyetlerin, değişik birimlerde değişik iş gören tarafından harcanan çabaların örgüt amaçları doğrultusunda bütünleştirilmesi olduğunu söylemiştir. Henry Fayol ise, koordinasyonu, çalışmayı kolaylaştırmak ve başarı sağlamak için bir örgütün bütün faaliyetlerinin ahenkleştirilmesi olarak görerek, malzeme ve faaliyetlerin arzu edilen ölçüde akort edilmesi ve sonuçlara yöneltilmesi olarak tanımlamaktadır (Akt. Ekenci ve İmamoğlu, 2002: 42)

Yönetimde koordinasyon, örgütteki insanların çabalarının uyumlaştırılması ve örgütsel amaçlara yönetilmesi ile ilgili faaliyetleri kapsayan bir fonksiyondur. Yönetimde koordinasyon faaliyetine duyulan ihtiyaç, temelde, çevrede meydana gelen değişimlerden ve içi uyum sorunundan kaynaklanmaktadır. Örgütlerin sürekli değişen bir çevrede faaliyet göstermeleri yanı sıra giderek büyümeleri sonucu bugünün yöneticileri eskiye göre çok daha karmaşık bir koordinasyon görevi üstlenmek zorundadır. Çünkü örgütler, hacim bakımından büyüdükçe örgütü meydana getiren çeşitli unsurlar arasında uyumun sağlanması ve çabaların etkin bir biçimde birleştirilmesi gerekir. Öte yandan, yeni teknikler, iş hacminde ve rekabet şartlarında meydana gelen değişiklikler, yeni mevzuat ve alışılmış iş metotlarında değişikliklere sebep olan diğer etmenler de koordinasyon görevini ağırlaştırmaktadır. Ancak bunlara karşılık, yönetim alanındaki gelişmeler ve yöneticilerin yararlanacağı bilgilerdeki hızlı artış, koordinasyonla ilgili sorunları çözümleyebilecek düzeydedir (Ekenci ve İmamoğlu, 1998: 42–43).

2.4.6. İletişim ve Raporlandırma

Yönetimin başlıca görevi örgütlerin saptanmış hedeflerine ulaşılabilmesi için insan ve madde kaynaklarının sağlanması ve yönlendirilmesidir. Yönetim bu görevini yönetim süreçlerini ilkelerine uygun bir biçimde uygulayarak yerine getirir. Örgütün ve dolayısıyla yönetimin başarısı yapılan denetim ve değerlendirmeler sonunda belirlenir. Yerlisu (1999: 89) yaptığı çalışmada denetimi, bir faaliyeti daha önceden belirlenen hedeflere ulaşmada yol gösteren süreç olarak da tanımlamış, denetim kavramının temelinde, yapılan bir işin istenen sonuçları verip vermediğini anlamanın yattığını belirtmiştir. Bu tanımla birlikte denetimin gerçekleşebilmesi için, hedeflenen sonuçların önceden kestirilmesi gerektiğini bir başka deyişle planlama olmadan kontrol olmayacağını söylemiştir.

Bursalıoğlu (1994: 114) iletişim sürecinin insan davranışını değiştirmek, örgüte bir haberleşme ağı kurmak, kişiler ve gruplar arası ilişkileri geliştirmek, yetkinin görevlerini gerçekleştirmek ve etkili bir koordinasyon sağlamak amacıyla kullanıldığını belirtmiştir. Karar yönetim açısından ne kadar önem taşıyorsa iletişim örgüt açısından o kadar önemlidir. Bir örgüt ortamı içerisinde, formal ve informal olmak üzere iki tip iletişim işler. Formal iletişim hiyerarşideki asmaklar ve makamlar arasında enformasyon ve kararların çift yöllü olarak akımıdır. Örgütün formal yanı, formal iletişim yoluyla çalışır. İnfomal iletişim ise, kişiler ve gruplar arası ilişkilerden meydana gelir, üyelerin örgüte karşı tutumlarını gösterir ve örgütün informal yanını işletir. Formal iletişim ne kadar bozuk ve aksak olursa, informal iletişim o kadar artar ve zararlı etkiler yapar.

Newman kontrolün, yönetim sürecinin son halkasını oluşturmakla beraber, diğer yönetim fonksiyonlarıyla da yakından ilgili olduğunu söylemiştir. Örneğin amaçların geliştirilmesi planlamanın zorunlu bir unsuru olduğu gibi, bunların birçoğu kontrol işleminde standart olarak da kullanılabilir. Bu nedenle etkin bir denetim için planlama gereklidir Planlama yapılmadan denetimi düşünmek mümkün değildir. Planlama olmadan, arzulanan başarıya ilişkin önceden belirlenmiş bir anlayış geliştirilemez. Bu durum, yöneticilerin en sık rastlanan problemlerinden

biridir. Yöneticiler genellikle örgütlerini yeterli bir plan olmadan da denetlemek isterler. Bu genellikle mümkün değildir; zira planlama sürecinde arzu edilen başarı düzeyi konusunda anlaşmaya varılmamışsa, başarının yeterli olup olmadığı belirlenemez (Akt. Ertürk, 2000: 197).

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, denetim işlevi var olan faaliyetleri sapmalar varsa düzeltmek amacıyla, önceden belirlenen standartlarla karşılaştırma işlevi olduğuna göre bu işlev belli aşamalarla gerçekleştirilir (Güven, 2002: 34). Newman'a göre bu süreç; 1-Stratejik noktalarda kontrol standartlarının tesis edilmesi, 2-Performansın kontrol ve rapor edilmesi ve 3-Düzeltilici tedbirlerin alınması olarak üç ana aşamaya ayrılmaktadır.

1-Stratejik noktalarda kontrol standartlarının tesis edilmesi; kontrol sürecinin bu ilk aşaması, planlama faaliyeti ile belirlenen ve ulaşılması gereken gerekli sonuçlar olarak açıklanan örgütsel amaçların varlığına bağlıdır. Örgütsel amaçlar, varılmak istenilen sonuçlar, olduğu için bütün faaliyetlerin bunlara yönelip yönelmediğinin tespit edilebilmesinde temel kriterleri oluştururlar. Çünkü örgütün başarısı, amaca ulaşma derecesine göre kararlaştırılmaktadır.

2-Performansın kontrolü ve rapor edilmesi; kontrolde ikinci aşama, örgütsel faaliyetlerde alınan sonuçların, önceden belirlenmiş olan amaç veya standartlarla karşılaştırılmasını kapsamaktadır. Karşılaştırma, arzu edilen performans ile gerçekleştirilen performans arasındaki derece farkının tespit edilmesidir. Gerçekleşen performansın veya gerçek başarı düzeyinin standartlarla karşılaştırılmasıyla, standartlardan sapma derecesi, bu sapmaya sebep olan sorunlar, sorunların nedenleri ve muhtemel çözüm yolları ve benzeri çalışmalar ortaya konulmakta, böylece örgüt bir bütün olarak analize tabi tutulmalıdır.

3-Düzeltilici tedbirlerin alınması; kontrol sürecinin son aşamasını ve fakat en önemli işlemini, düzeltilici tedbirlerin alınması oluşturmaktadır. Yukarıda ifade edildiği üzere, kontrolün bundan önceki aşamalarında stratejik kontrol noktalarında standartlar tespit edilmekte ve gerçek başarı düzeyinin bu standartlarla

karşılaştırılması yapılmaktaydı. Bu aşamalar sürecinde standartların gerçek başarı düzeyini karşılamadıkları, başka bir deyişle standartlar ile fiili sonuçlar arasında farklılıkların tespit edilmesi halinde, bunların düzeltilmesi gerekmektedir. Ancak, düzeltme tedbirlerinin etkin olabilmesi için, tespit edilen sapmaların (veya farklarının) niteliği ve sebepleri açıklığa kavuşturularak, iyi bir teşhisin yapılmasını sağlamalıdır (Akt. Ekenci ve İmamoğlu, 1998: 48–50).

2.4.7. Bütçeleme

Bütçe belli bir süre için (genelde 1 yıl) beklenen gelir ve giderlerin yazılı bir form olarak hazırlanmış halidir. Yönetici bütçe hazırlamaya örgütün amaçlarını ele alarak başlar. Daha sonra örgütü bu amaçlara ulaştıracak etkinlikleri tasarlar. Etkinliklerin tasarlanmasında mevcut personel ve tesis gibi örgüt içi unsurlar yanında talepler, zaman, çevre şartları, vb, örgüt harici unsurlar ele alınır. Bütçe hazırlarken örgütün gelişmesi göz önüne alınarak yeni tesisler, personel ve program ile ilgili gelecek tasarıları da gerçekleştirilmek zorundadır. Zira sağlıklı bir örgütü yaşatan en önemli enerji gelecekle ilgili umutlardan elde edilmektedir. Statik hale gelmiş ve yalnızca mevcudun devamını hedefleyen bir yapı örgütün körelmesi anlamını taşır.

Bütçelendirme de bir önceki bütçenin süresi başlangıç olarak ele alınmalıdır. Ondan sonra ihtiyaçlar ele alınarak tespit edilecek etkinlikler, bunların gerçekleştirilmesi için ihtiyaç olan tesis, personel, araç ve gereç giderleri ile ilgili en gerçekçi rakamlar ortaya konur. Giderleri karşılamak amacıyla ihtiyaç olan maddi olanaklar birden fazla kaynaklar ve yaratıcı yöntemler göz önüne alınarak bütçe planlamasında yer alır. Bütçelendirme de gelir gider hesapları arasındaki dengelerde emniyet sibobu olarak gelir lehine ufaksa olsa bir fark unutulmaması gereken önemli bir unsurdur. Hazırlanmış bütçenin bir sonraki bütçe planlamalarına yeterince ışık tutabilmesi için mevcut bütçe süresi içindeki her türlü gelir ve giderlerin çok iyi kayıt altına alınması gerekmektedir.

Amaçları birbirinden farklı her türlü örgütün amaçlara ulaşmak için, benzer hatta aynı araçları kullanma gerçeği yönetim süreçlerinin evrensel olduğunu ifade etmektedir. Bu nedenle, yönetim süreçleri bir spor yöneticisine de görevlerini yerine getirirken temel oluştururlar (Mirzeoğlu ve ark., 2003: 202).

2.5. Örgüt ve Spor

Sporun insan sağlığına katkısı dışında toplumsal kalkınma, birlik ve beraberlik ile sosyal yaşamın düzenli oluşuna yaptığı olumlu etkiler, sporun içindeki herkesçe kabul edilmektedir (Sümer, 1990: 159). Sporun toplumsal boyutlarıyla ele alınıp incelenirken çağımızda karşımıza çıkan en önemli boyutu örgütsel boyutudur. Büyük kitlelerin ilgi odağı olması, ekonomi, sağlık, kültür, eğitim ve teknolojiyle olan yakın ilişkisi nedeniyle spor günümüzde hem ulusal hem de uluslar arası örgütler arasında yer almaktadır. Spor, insanda ve toplumda, her alanın kendi içinde demokratik ve yasal bir şekilde örgütlenme isteğini geliştirir. Örgütlenme de beraberinde yeni kaynaklar, toplum ve devlet desteği, saygınlık, birlik ve beraberlik getirir (Sümer, 1990: 159).

Sportif örgütlerin hepsi aynı niteliği göstermezler. Bazı örgütler resmi (formal) olduğu halde bazı spor örgütleri gayri resmi (İnformal) bir nitelik gösterirler. Klasik örgüt yapısının formal İnformal örgüt tipleri özellikle spor alanında kendini gösterir. Formal örgütlerde açıkça belirlenmiş olan hedefler ve bunlara ulaşmak için akıcı bir koordinasyon vardır (işletmeler, okullar, kulüpler vb). İnformal örgüt ise herhangi bir örgüt içerisinde bireyler arasında meydana gelen ve faaliyet planında belirlenmemiş koordinasyon şekillerini ifade etmektedir. Örneğin; bir spor federasyonu, o spor dalını tanıtmak, yaygınlaştırmak, ulusal ve uluslararası düzeyde başarı seviyesini yükseltmek amacıyla kurulur. Bu amaçlara ulaşabilmek için belirli bir hiyerarşi ile izlenecek yol, yapılacak çalışmalar akılcı bir şekilde düzenlenir. Tüm görevlilerin yetki ve sorumlulukları açıkça belirlenir. Bu federasyonun formal örgüt kısmıdır. Federasyonda yer alan bireylerin, bireysel davranışları ve organizasyonel davranışları ile grup dinamikleri ise İnformal örgüt

kısımdır. İnfomal örgüt ne kadar verimli, tutarlı ve başarılı ise formal örgüt o kadar güçlü ve başarılıdır. Bu anlamda bir federasyonun amaçlarını istenilen düzeyde gerçekleştirebilmesi, federasyon başkanından, Teknik komitesi, Hakem komitesi ve Eğitim komitesi üyelerine, memurlarından antrenör, hakem hatta sporcularına kadar olan ilişkilerin güvenirliliğine ve sağlıklı ve samimi ilişkilerine bağlıdır (<http://www.sporbilim.com>).

2.5.1. Sporda Örgütlenmenin Yararları

Tüm ülkeler için olduğu kadar, kalkınma çabasında olan Türkiye için de her alanda en önemli iki temel örgütlenme ve yönetimdir. Örgütlenme, ortak konular ve amaçlar etrafında birlik ve beraberlik demektir.

Örgütlenmenin yararlarını Sümer (1990: 157–158) kısaca şöyle sıralamıştır:

*Kitleler ve insanlar güdümlü yaşamaktan uzaklaşır. Ortak sesleri duyulur ve yönetimler bu sesleri mutlaka dinlerler. Dinlemek zorunda kalırlar.

*Disiplin ve uygarlık gelişir.

*Demokrasi gelişir ve yerleşir. Yeni görüşler ortaya çıkar, tartışma ve konuşmalarla gerçeğe daha kolay ve sağlıklı ulaşılır.

*Yardımlaşma duygusu ve gerekliliği ile hizmet rekabeti artar, iş ve hizmet verimi yükselir, acılar ve sevinçler paylaşılır.

*Plan ve program ilkeleri içinde sorunların çözüm yolları da bulunur.

*Önderler ve yöneticiler yetişir, yönetime katkı ve katılma istekleri gelişip yaygınlaşır, işbölümü, görev ve sorumluluk duyguları güçlenir.

*Örgütlenme beraberinde eğitimin gereğini de getirir, eğitilmiş kitlelerin, uzman ve yöneticilerin ülke kalkınmasındaki payları yüksek olur.

*Tesislerin verimli işletilmesi, tesislerden dengeli yararlanma, sağlık ve bütçe ve sporla uğraşan insan sayısını arttırmak gibi temel konularda ortak hareket edilir.

*Konu ve amacın topluma mal edilmesi, geniş kesimlerin öneri, eleştiri ve dileklerinin alınması, değerlendirilmesi kolay ve sağlıklı olur.

*Başarılar daha iyi değerlendirilir.

*Eserler korunur ve yaşar, hizmet edenler unutulmaz, böylece vefasızlık bir ölçüde ortadan kaldırılır.

*Atalarımızla ve geçmişle bağımız güçlü kalır. Böylece geçmişle gelecek arasındaki köprü kurulmuş olur.

2.6. Spor ve Kültür

İnsanoğlu diğer canlılardan farklı bir özellik gösterir. Çünkü onun gelişmiş bir beyin yapısı vardır. İşte insanlar, diğer canlılarda bu kadar gelişmiş olarak bulunmayan beyinleri sayesinde hayatta canlı olarak kalabilirler. Esasında insan en ilkel, gelişmemiş olarak doğan bir canlıdır. Doğduğunda iyi bir biçimde korunması gerekir. Hâlbuki diğer canlılar daha gelişmiş olarak doğarlar. İnsanlar bu zayıflıklarına rağmen hayatta kalabilmeyi becerebilmişler, hatta çeşitli yerleşme biçimleri ile kendilerini dışardan gelecek tehlikelere karşı koruyabilmişlerdir. İşte bunun nedeni insanların bir kültür kurabilme, yaratabilme yetenekleridir (Özkalp, 1995: 71). Yamaner'e (1998: 29) göre kültür; insanların edindiği gelenek, görenek, eğitim, öğretim, hukuk, siyasal kurumlar gibi yollarla birbirlerine ve daha sonraki kuşaklara ilettikleri nesnelerle, bilgi, sanat, hüner ve alışkanlıklar, inanç ve değerlerin toplamıdır.

Sabuncuoğlu (1998: 23) genel olarak birçok tanımdan ortak biçimde çıkarılabilecek tanıma göre kültürü, insanların dünyaya bakış açısını, olayları ve bireyleri algılama biçimlerini belirten ve aynı topluluğa ait bireylerce paylaşılan, bir nesilden diğerine geçen tutum, davranış, değerlendirme, inanç ve yaşam biçimlerini yorumlamayı sağlayan bir olgu olarak tanımlamıştır. Bireyleri bir takım amaçlar etrafında bir araya getiren işletme organizasyonları da toplumda birer alt kültürel alan oluştururlar. Organizasyonların sahip olduğu kültür, bir üst evren olarak ulusal kültürden öğeler taşır, onunla etkileşim halindedir ancak kendine özgü bir değerler ve semboller sistemine de sahiptir.

Kılıcığıl, sporun toplum hayatına çok değişik yollardan girerek, bireyleri doğrudan ya da dolaylı olarak kendisine bağımlı kılıp, her zaman toplumun ilgisini çekip ve toplumları canlı ve heyecanlı tutmayı başarmış sosyal bir olgu olduğunu söylemiştir. Her sosyal kurum gibi, toplumdaki diğer sosyal kurumlarla ilişki halinde olan spor, içinde bulunduğu toplumun hukukundan, siyasetinden, ekonomisinden, kültüründen, coğrafi yapısından ve çevresinden ayrı düşünölemeyeceğini belirtmiştir. (Akt. Yılmaz, 2005: 38).

Spor, kültür birikiminden kaynaklanan sosyal alışkanlıklardan biridir. Düzenli ve sağlıklı bir hayatı öngörür. Bireylere ve topluma dinamizm kazandırır, ruhsal ve bedensel güçlenmeyi kapsar. Sürekli güçlü olmayı amaçlayan davranış ve alışkanlıklar, sporun kültür boyutunu oluştururken; spor çağımızda toplumların refah ve kültür seviyelerinin göstergesi olarak anlam kazanmakta ve sosyal ve kültürel hayatta giderek önem kazanmaktadır. Her geçen gün çok sayıda insanın spor faaliyetlerine katılması, spor kulüplerinin ve spor medyasının çoğalması ve çok büyük bir spor sektörünün ortaya çıkması, sosyal ve kültürel hayatın sporla yoğunlaşarak, bütünleştğini göstermektedir (Yılmaz, 2005: 38).

2.7. Rekreasyon

Bu bölümde rekreasyonun tanımı, özellikleri, sınıflandırılması, işlevleri ve planlamasından bahsedilecektir.

2.7.1. Rekreasyonun Tanımı

Günümüzde sanayileşmenin ve teknolojik gelişmelerin beraberinde getirdiği birçok değişiklikler mevcuttur. Değişiklikler insanların yaşam biçimlerini etkilemekte ve yeni davranışlar edinilmesi gereğini ortaya koymaktadır (Yaman ve ark., 2004). Teknolojik gelişmeye paralel olarak çalışma saatlerinin giderek azalması içinde insanların bir hayli serbest zamanlarının olacağını göstermektedir. Serbest

zaman değerlendirme ile etkinliklerin fazla olması, serbest zaman değerlendirme eğitiminin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Serbest zaman, çalışılmayan zaman dilimini içermektedir ve her serbest zaman serbest zaman değildir. Rekreasyon, iş dışındaki aktivitelerin serbest zaman değerlendirme için uyarlanmasıdır. Serbest zaman değerlendirme ve eğlenilen bazen aynı anlamda kullanılmaktadır (Aydın ve Balcı, 2004).

Günümüzde ekonomik, kültürel ve sosyal olanaklarla birlikte artan, yoğun, yorucu, disiplinli ve monoton yaşam düzeni, insanları fiziksel ve ruhsal baskılarla karşı karşıya getirmiştir. Bu durumdan uzaklaşmak, dinlenmek ve eğlenmek isteyen insanlar, değişen sanat şartlarının da etkisiyle, serbest zaman faaliyetlerini artırmış ve çeşitlendirmiştir. Bu koşullar sonucu, kişilerin yoğun iş yaşamından kurtulup, bedensel ve ruhsal olarak kendini yenilemek amacıyla yaptıkları, dinlenme ve eğlenme faaliyetleri olarak tanımlanan “rekreasyon kavramı” ortaya çıkmıştır (Karadağ, 2002: 4).

Serbest zaman teriminin İngilizcedeki karşılığı “Leisure”dir. Leisure kelimesi ise “izin verilmiş olmak” veya “serbest olmak” manasına gelen latince “licere” kelimesinden türetilmiştir. Yine serbest zaman manasına gelen Fransızca “loisir” ve “izin” anlamındaki “liberty” kelimeleri “licere” kelimesinden türetilmiştir. Mecburiyetin olmaması ve serbest seçim ifade eden bu kelimelerin tamamı birbirleriyle ilişkilidir. Klasik yaklaşım ile yapılan bir tanıma göre, serbest zaman, iş ve amaçlı yapılan bir eylem yerine, onun tam karşıtı olan sanat politik tartışmalar ve genel öğrenmeyi kapsayan meşguliyetler olarak kabul etmiştir. Aristo serbest zamanı “bir kimsenin kendi iradesi ile yaptığı aktivite içinde olmanın bir ifadesi” olarak kabul etmektedir (Akt. Kılınç ve ark., 2004).

Rekreasyonun farklı yazarlar ve araştırmacılar tarafından yapılan değişik tanımları bulunmaktadır. Bu tanımlardan bazıları şöyledir:

İnsanın kişisel tatminlerinden kaynaklanan gönüllü eğlencelerdir. Romney’e göre, rekreasyon hareketlerden çok duygularla ilintilidir. Kişisel bir tepki, ruhsal tepki ve davranış, yaşam biçimidir. Miller ve Rabinson’a göre, eğlenceli ve anlamlı

özgür, mutlu ve doğal davranışlarla yapılan aktivitelerdir. The Recreation Program, Athletic Institute, insanın kişisel tatminlerinden kaynaklanan gönüllü eğlencelerdir şeklinde ifade etmiştir. Romney'e göre, rekreasyon hareketlerden çok duygularla ilintilidir. Kişisel bir tepki, ruhsal tepki ve davranış, yaşam biçimidir. (Akt. Şahin, 2003: 6).

Butcher'a göre rekreasyon; insanın özbenliğine uygun ve yapmaktan zevk aldığı toplumsal, kültürel ve sportif etkinliklere katılarak, günlük yaşamın sıkıcılığından kurtulması ve başka insanlarla etkileşerek toplumsal bir kişilik kazanması, özünde ödül niteliği taşıyan, ancak kazanç amacı gütmeyen doğası gereği anti sosyal de olmayacak etkinliklerdir (Akt. Zorba, 2002: 185)

Tezcan'a göre (1993), serbest zaman "bireyin hem kendisi hem de başkaları için bütün zorunluluklardan ya da bağlantılardan kurtulduğu ve kendi isteği ile seçeceği bir etkinlikle uğraşacağı zamandır" şeklinde tanımlamıştır. Abadan'a göre (1961), serbest zaman "uyumak, yemek yemek, vücut temizliği yapmak, fakülteye gidip gelmek, ders veya bir işte çalışma zamanı dışında kalan vakit"tir şeklinde tanımlanmıştır. Serbest zaman "kişinin çalışma, uyku ve diğer temel ihtiyaçlarını karşılamak dışında kalan zamanıdır" (Yaman ve ark., 2004).

İnsanın, yoğun çalışma yükü, rutin hayat tarzı veya olumsuz çevresel etkilerden tehlikeye giren veya olumsuz etkilenen bedeni ve zihinsel sağlığını tekrar elde etmek, korumak veya devam ettirmek, aynı zamanda zevk ve haz almak amacı ile kişisel doyum sağlayacak, tamamen çalışma ve zorunlu ihtiyaçlar için ayrılan zaman dışında kalan bağımsız ve bağlantısız serbest zaman içinde, isteğe bağlı ve gönüllü olarak ferdi veya grup içinde seçerek yaptığı etkinliklere rekreasyon denir (Karaküçük, 1997: 21). Sağcan rekreasyonu, insanların serbest zamanlarında eğlence ve tatmin dürtüleriyle tamamen kendi istekleri ile etkinliklere katılımı olarak tanımlarken, Gökmen ise, bireyin mesleki ailevi, toplumsal ödevlerini yerine getirdikten sonra, kendi iradesiyle seçebileceği bir seri dinlenme, eğlenme, bilgi ve becerilerini artırma ve kendini yenileme uğraşlarına katılması olarak tanımlamaktadır (Akt. Katırcoğlu, 1999: 11).

Rekreasyon, modern anlamda bir sosyal kurum, bilgiler topluluğu ve çalışma alanı, işten bağımsız, kendi içinde değerli olan, kişinin birçok önemli ihtiyacını karşılayan dolu ve mutlu bir yaşam aracıdır (Sarımert ve Başaran, 2004). İnce'ye göre (2000), eğlendirmek, canlandırmak, dinlendirmek ve hayat vermek anlamına gelen rekreasyon; Sarımert ve Başaran'a göre (2004), işten bağımsız, kendi içinde değerli olan, kişinin pek çok önemli ihtiyacını karşılayan, dolu ve mutlu bir yaşam aracı olarak tanımlanmaktadır.

2.7.2. Rekreasyonun Özellikleri

Rekreasyonun özelliklerini aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

*Rekreasyon insanların serbest zamanlarını değerlendirme etkinlikleridir. İnsanlar, diğer kişi veya kuruluşların düzenledikleri etkinliklere katıldıkları gibi, etkinliği kendileri de yaratabilirler. Rekreasyonun her kişiye göre bir amacı vardır. Bu nedenle rekreasyon etkinlikleri ilgi ve isteğe göre seçilir.

*Rekreasyona katılan kişiler genellikle zamanı, etkinlik türünü ve yeri kendileri seçmektedirler. Rekreasyon çalışma (iş), tembellik değildir. Zihinsel, fiziksel ve ruhsal güç kazanma amacıyla bireylerin veya grupların; sosyal, kültürel, ekonomik, fizyolojik imkânlarıyla bağımlı olarak serbest zamanlarında katıldıkları etkinliklerdir. Düzensiz veya aşırı kentleşme, çevre kirliliği, yoğun çalışma ve yaşam şartlarında yıpranan bireyler; zihinsel, ruhsal ve fizyolojik güç kazanmak ve yenilenmek için rekreasyona yönelmektedirler.

*Rekreasyonel etkinlikler; planlanmış olarak veya plansız olarak gerçekleştirilmekte; yetenekli veya yeteneksiz kişilerce; organize veya organize olmamış mekânlarda yapılabilmektedir. Rekreasyon etkinliklerinin belirlenmesinde insan ihtiyaçları dikkate alınmalıdır.

*İnsanlar, rekreasyon etkinlikleriyle başarı kazanma ve kendini kanıtlama ihtiyacını gidermekte, paylaşma duygularını kazanma imkânı bulabilmekte, başkaları

tarafından takdir edilmekte, yeni deneyimler kazanmakta ve kişiliğini ifade etme imkânlarını bulabilmektedirler.

*Çocuklar; doktorculuk, evcilik, askerlik vb. oyunlar yoluyla yaşamlarının ileri dönemlerindeki eylemlerin deneyimini yaparlar. Böylece oyun yoluyla hayata hazırlanırlar. Sportif oyunları oynayan çocuklar sporda, sanata yönelik oyunları oynayan çocuklar sanatta başarılı olabilmektedirler. İnsanlar oyun yoluyla spor, sanat, moda, bilim vb. alanlarda başarıya yönelirler. İnsanlar rekreasyon yoluyla kültürel eylemleri tekrarlarlar. Böylece gelecek kuşaklar kültür aktarımı sağlanır.

*İnsanlar yaşayabilmek için beslenme yoluyla edindikleri adali enerjinin kullanılmayan kısmını (artık enerjiyi) sportif faaliyetler veya oyunlar yoluyla dışarı atarlar. Fazla enerjinin dışarı atılmasıyla rahatlarlar ve gerginliklerini azaltırlar. (Hazar 1999: 25–26; Carlson, 1972; Rossman ve Schlatter, 2000). Stevens ve Gunn insanlara fizyolojik, sosyolojik ve psikolojik yararları bulunan müzik, dans, el sanatları, doğa gezisi, oyun, spor vb. rekreasyon türlerinin tıpta iyileştirici veya tedavi edici olarak kullanıldığını vurgulamıştır (Akt. Hazar, 1999: 26).

2.7.3. Rekreasyonun Sınıflandırılması

Rekreasyon çeşitlerinin sınıflandırılmasında mekân, amaç, fonksiyon vb. kriterler rol oynamaktadır. Bazı rekreasyon etkinlikleri birden fazla gruba girmektedir. Örneğin; televizyon izleme şeklindeki rekreasyon “pasif rekreasyon, kültürel rekreasyon, ev rekreasyonu” gibi birden fazla gruba girmektedir. Golf, kayak gibi etkinlikler; hem “açık alan rekreasyonu” hem de “sportif rekreasyon” grubunda yer almaktadır. Bu durumun nedeni rekreasyonun çok yönlü olmasıdır. Bu nedenle kesin sınıflandırma yapmak oldukça zordur. Hazar (1999: 28–29) genel bir fikir vermek amacıyla rekreasyon türlerini; 1-Rekreasyon mekânına göre, 2-Rekreasyon mekânının bulunduğu yere göre, 3-Rekreasyonun içeriğine göre ve 4-Rekreasyonun gerçekleştirildiği zamana göre olmak üzere dört ana başlık altında sınıflandırmıştır.

1-Rekreasyon mekânına göre; Rekreatif etkinliklerin sürdürüldüğü mekânın özelliklerine ya da iç mekân, dış mekân ayrımı dikkate alınarak yapılan sınıflandırmadır. Bu sınıflandırmaya göre birbirinin karşısı iki tip rekreasyon ortaya çıkmaktadır. Bunlar, kapalı yer rekreasyonu ve açık hava rekreasyonudur (Tatar, 2000: 4).

A-Açık alan rekreasyonu; açık alanda gerçekleştirilen her türlü serbest zaman değerlendirme etkinlikleridir. Bu etkinliklerden bazıları şu şekilde belirtilmiştir; açık alanda gerçekleştirilen her türlü sportif faaliyetler ve oyunlar (kayak, tırmanma, futbol, tenis, basketbol, golf vb.), açık alanda sanatsal etkinlikler (Açık hava konserleri, sergiler, resim yapma vb.), izcilik, kampçılık ve avcılık, piknik, bahçe işleri, doğa incelemesi, doğayı koruma etkinlikleri vb. (Hazar, 1999: 29; Carlson, 1972; Mirzeoğlu ve ark, 2003).

B-Kapalı alan rekreasyonu; toplumun kullanımına ayrılmış kapalı mekânlardaki ve evlerdeki serbest zaman değerlendirme etkinlikleridir. Kapalı alan rekreasyonu ile ilgili etkinliklerden bazıları şunlardır; çocuk klüpleri, gece klüpleri, gençlik klüpleri, işletme klüpleri, spor klüpleri, özel ilgi kulüpleri, sosyal klüpler vb. klüplerdeki ve derneklerdeki ve derneklerdeki kapalı mekân etkinliklerine katılmak; kapalı alanlardaki sergi, defile vb. etkinliklere katılmak veya izlemek (kongre, kutlama vb. toplantılar); kapalı rekreasyon tesislerindeki sportif etkinliklere katılmak veya izlemek (basketbol, buz pateni); kapalı tesislerdeki sağlıklı yaşam etkinliklerine katılmak (sauna, kaplıca, içmece, hamam vb.) kurslara gitmek (el sanatları, güzel konuşma, yabancı dil kursları, dekoratif eşya ve çiçek yapımı vb.), kapalı alanlardaki kâğıt oyunları, tavla, satranç, talih oyunları vb. etkinliklere katılmak veya izlemek (Hazar, 1999: 29–30; Carlson, 1972; Mirzeoğlu ve ark, 2003).

2-Rekreasyon mekânının bulunduğu yere göre; yaşam çevresi olarak, rekreasyonun gerçekleştiği mekânın konumu ya da bulunduğu yer dikkate alınarak yapılan sınıflandırmadır. Bu sınıflandırmaya göre kentsel ve kırsal rekreasyon olmak üzere birbirinin karşısı iki tip rekreasyon tipi ortaya çıkmaktadır.

A-Kentsel rekreasyon; yerleşim alanları içinde yer alan, özellikle kent yönetiminin organize ettiği alanlarda gerçekleşen bir rekreasyon çeşididir. Bu alanlara örnek olarak; kent içinde yer alan mahalle parkları, semt parkları, çocuk parkları, çay bahçeleri örnek olarak verilebilir.

B-Kırsal rekreasyon; kentlerin yoğun ve sıkıcı ortamının, kentte yaşayan bireyler üzerinde yarattığı baskı sonucunda, kırsal alanlar serbest zamanların değerlendirildiği alanlar haline gelmiştir. Kırsal rekreasyonun genel anlamı ile artan çevre sorunları nedeniyle kentsel alanlardan kırsal alanlara kısa süreli kaçış olarak ifade edilmektedir (Tatar, 2000: 4).

3-Rekreasyonun içeriğine göre; bu sınıflandırma, özellikle Rekreasyonel aktivitelerin tanımlanmasında çok sık kullanılmaktadır. Bireyin rekreasyon faaliyetini gerçekleştirirken harcadığı güç ve hareketlilik rekreasyonun içeriğini belirlemektedir. Aktif ve pasif rekreasyon olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Tatar, 2000: 4).

A-Aktif rekreasyon; insanların aktif rol aldıkları serbest zaman değerlendirme etkinlikleridir. Örneğin; insanların bireysel olarak veya grup halinde yüzme, golf oynama, defilede rol alma gibi etkinliklere katılmaları.

B-Pasif rekreasyon; insanların rol almadıkları, izleyici (seyirci) olarak katıldıkları serbest zaman değerlendirme etkinlikleridir. Örneğin; spor karşılaşmalarını, sanatsal gösterileri izleme, müzik dinleme vb. (Hazar, 1999: 30; Carlson, 1972; Mirzeoğlu ve ark, 2003)

4-Rekreasyonun gerçekleştirildiği zamana göre; rekreasyonun gerçekleştiği serbest zaman dilimlerine göre yapılan bir sınıflandırmadır. Günlük rekreasyon ve tatil rekreasyonu olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

A-Günlük rekreasyon; büyükler için çalışma arasındaki serbest zamanlar, çocuklar için okuldaki oyun zamanları ve çalışma saati dışında kalan zamanlar

günlük rekreasyonu oluşturmaktadır. Günlük rekreasyon bireyin yaşadığı çevrede ve kısa mesafelerde meydana gelmektedir.

B-Tatil rekreasyonu; hafta sonlarında, bayramlarda, yıllık tatillerde ve emekliye ayrıldıktan sonraki dönemlerde gerçekleştirilen rekreasyon eylemleri tatil rekreasyonu olarak tanımlanmaktadır. Bu eylemler bireyin yaşadığı yerin dışında ve belirli yerlerde konaklanarak gerçekleştirilir (Tatar, 2000: 4).

2.7.4. Rekreasyonun İşlevleri

Eğlendirme ve dinlendirme işlevlerinin yanı sıra toplumsal değişmeyi ve kalkınmayı destekleyen rekreasyonun, eğitim işlevi de günümüzde oldukça önem kazanmıştır. Özellikle toplumsallaştırma ve kişilik gelişimini sağlama açısından gençlerin yetiştirilmesinde önemi göz ardı edilemeyecek rekreasyon devletlerin ve çeşitli kamu kurumlarının örgütsel girişimlerle ele aldığı bir toplumsal kurum niteliği taşımaktadır (Kılbaş, 2001: 69).

Yirminci yüzyılın başlarından itibaren değişen yaşam koşulları, bu koşulların insanların üzerindeki etkisi ile karmaşıklaşan insan ihtiyaçları içinde duygusal faydanın çoğunu rekreasyon alanları karşılar ve insanlara doğa ile ilişki kurabileceği olanaklar sağlar. Rekreasyon alanlarının yaşamımız üzerinde büyük önem taşıyan olumlu ya da olumsuz etkileri vardır. Bu sebeple rekreasyon potansiyeline sahip alanların en iyi şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir.

Şehir alanlarının rekreasyon alanlarındaki faaliyetleri, doğal alanlarda deformasyona yol açmakta ve bu deformasyon başta kıyı bölgeleri ile göl kıyıları olmak üzere doğal kaynakların ekosistemlerinde zararlı etkilere sebep olmaktadır. Aynı zamanda insanlar tarafından bırakılan çöpler, yakılan ateşler, bilinçsizce yapılan avlanmalar, hem bitki örtüsüne hem de hayvanlara zarar vermektedir. Bunun tam tersi olarak ise rekreatif potansiyel taşıyan doğal alanların “Doğayı Koruma Alanları” olarak ele alınmaları ve iyi planlama ile rekreasyon kullanımına açılmaları

bu alanların kullanılmasını sağlayarak, kontrolsüz şehirleşmenin zararlı etkilerinden de koruyabilir.

Genellikle hafta sonu ve yaz tatillerinde rekreasyon alanları çevresinde yaşayanların tarımsal ve geleneksel el sanat ürünlerinin değerlendirmesinde çekici pazarları ortaya çıkması, ekonomik açıdan önem taşır. Ancak bu alanlarda, sezonluk kullanılan taşınır ve taşınmazların uzun zaman boş kalmalarından kaynaklanan ekonomik zararlar da meydana gelebilir.

Rekreasyon faaliyetleri, insanların günlük yaşamlarındaki baskılardan kurtularak birbirleriyle ve çevreleriyle olan ilişkilerini düzenlemesine yardımcı olur. Kent insanlarının doğal yönden gereksinimlerinin giderilmesi için psikolojik yönden pozitif etki yaparak kentsel baskının etkisini azaltır, insana doğa sevgisi verir ve ekolojik dengenin önemini öğretir.

Kent yaşamının ağır şartlarının sonucu olarak kent insanın fizyolojik ve ruhsal sağlığı bozulmaktadır. Rekreasyon faaliyetleri bu bozulmayı önleyerek kent insanının özellikle psikolojik olarak dinlenmesini ve enerji toplamasını sağlar. Rekreasyon faaliyetlerinin kişi ve toplum üzerinde fiziksel, ruhsal ve moral sağlığı açısından olumlu etkileri vardır. Sportif faaliyetler organların düzenli çalışmasını ve vücut yapısının biçimlenmesini, çevre değişimi, tatil ise ruhsal gerginlikleri giderir (Tatar, 2000: 8–9).

2.7.5. Rekreasyon Planlaması

Rekreasyon planlaması, çevre tasarımının bilgi ve tekniğini, serbest zamanı, açık alanları, enerji ve parayı insan ihtiyaçlarına uygun olarak kullanabilme alternatifleri yaratan sosyal bilimlerle birlikte kullanarak, insanların serbest zamanları ile mekân arasında ilişki kuran bir yöntemdir (Tatar, 2000: 8).

Rekreasyon planlamasının en önemli amacı şehir yaşamı ve çevresinden, el değmemiş doğal kaynaklara dek uzanan doğal çevrenin kalitesini yükseltmektir. Bunun dışında, toplumun doğal çevresini daha estetik, güvenli, işlevsel, zevk verici ve verimli hale getirmek, var olan altyapı olanaklarını yeni katkılarla iyileştirmek, rekreasyon konusunda toplumsal hizmet sunmak, kamu ve özel sektör mülkiyetindeki rekreasyon kaynaklarının geleceğe yönelik dağılımında, karar vericiye yönlendirici bilgiler vermek, toplum kalkınması ile ilgili konularda, kendi alanında politik karar verecek olanları teknik yönden bilgilendirmek, topluma hizmet veren her türlü sektör ve birimle iletişim ve işbirliği kurmak da rekreasyon planlarının ve rekreasyon planlamasının amaçlarıdır (Tatar, 2000: 8).

Gold karmaşık ve çok disiplinli bir yapıda olan ve uygulamasında ekip çalışmasını gerektiren rekreasyon planlamasının temel görevlerini aşağıdaki gibi sıralamıştır:

- *Var olan ya da gelecekte ortaya çıkma olasılığı bulunan serbest zaman imkânlarının sağlıklı bir şekilde belirlenerek bu konuda karar vericileri bilgilendirmek,

- *Kentsel yaşam içinde var olan serbest zaman kullanımlarını iyileştirmek,

- *Her türlü rekreasyon kaynağının en verimli ve en kaliteli rekreasyonel yararı sağlayacak şekilde korunmasını ve geliştirilmesini sağlamak,

- *Rekreasyon planlarını ilgili diğer planlarla bütünleştirmek,

- *Devletin rekreasyon ve rekreasyon planlaması konularında etkin duruma gelmesini sağlamak,

- *Kamu ve özel sektörde var olan veya tasarlanan rekreasyonel gelişmenin etkilerini değerlendirmek,

- *Kent merkezleri veya kırsal alanlarda rekreasyon olanakları sağlamak ve değerlendirilmesinde kamu-özel sektör işbirliğini desteklemek,

- *Tasarlanan rekreasyon olanaklarını ve hizmetlerini gerçekçi hale getirmek,

- *Rekreasyon olanakları ve hizmetlerinde gelişme sağlayabilmek için bu alandaki bilimsel araştırmaları ve uygulamaları özendirmek (Akt. Tatar, 2000: 8).

2.8. Rekreasyon Teorileri

Bu bölümde serbest zaman ile ilgili kuramsal yaklaşımlara yer verilecektir. Bunlar;

İlk Oyun Teorisi: Oyunla rekreasyon literatürde değişmeli olarak sıkça kullanılır. Kraus'a göre (Akt. Leitner ve ark., 1996: 72) oyun, rekreasyonun zevkli olarak tanımlanabilen bir formudur. Bu insanların kendileri için yaptıkları anlık aktiviteleri de içermektedir.

Atık Enerji Teorisi: Atık enerji teorisine göre Ellis, oyunun ilk motivasyonu olarak fazla enerjiyi harcama ihtiyacı olduğunu belirtmiştir. Üzerimizdeki birikmiş enerjiyi atamadığımızda bir kızgınlık hissi oluşur mu? Bu fazla enerjiyi attığımızda işimizdeki verimimiz ve konsantrasyonumuz artmaktadır. Fazla enerji teorisi üzerine bazı eleştirilerde vardır. Çocukların oyunları üzerinde yapılan bazı araştırmalar bunları destekler niteliktedir. Saatlerce masa başı işten sonra insanlar fazla enerjilerini atmak için değil de, enerji depolamak için aktivitelere katılırlar. Bu yüzden atık enerji teorisi, rekreasyonun bazı türlerini açıklamakta yetersiz kalmaktadır (Akt. Leitner ve ark., 1996: 72).

Bedel Teorisi: Bu teoriye göre Weiskopf, insanların çalışma zamanlarında karşılayamadıkları ihtiyaçlarını karşılamak için de rekreasyon aktivitelerine katılabileceklerini söylemiştir. Mesela bir kişinin rekabeti yüksek, hırslı bir işi varsa bu kişi rahatlatıcı aktiviteleri tercih eder. Eğer kişinin rekabeti olmayan bir iş ortamı varsa, bu kişide daha çok rekabete dayalı aktiviteleri tercih etmektedir (Akt. Leitner ve ark., 1996: 73).

Catharsis Teorisi: Bu teoriye göre Ellis, oyunun insanların bastırılmış duygularını açığa çıkarmak için ortam sağladığını söylemiştir. Eğer saldırganlık gibi negatif duygular dışarı atılmazsa bunlar daha da büyüyüp zararlı bir şekilde ortaya çıkabilir. Ancak futbol oynamak veya tenis topuna vurmak bile insanların negatif

duygularının etkisiz hale getirilmesi için yeterli olacaktır (Akt. Leitner ve ark., 1996: 77).

Genelleme Teorisi: Ellis, oyunun insanların işten veya başka bir yerde ödüllendirilen nakli ile gerçekleşebileceğini belirtmiştir. Bu teoride, işte rekabet ortamı olan bir kişinin neden yine rekabet ortamı olan rekreasyon aktivitelerine katıldığı açıklanır. Bu da şöyle açıklanabilir. Stresli bir işte çalışan insan zorluklarla başa çıkma yeteneği kazanır ve bunu uygulayabileceği ortam arar (Akt. Leitner ve ark., 1996: 75).

İçgüdü-Pratik Teorisi: Diğerlerinin tam tersine Kraus bu teoride, oyunun ilk motivasyonunu insanların genetik sebeplerine bağlar. Buna kız çocuklarının oyuncak bebeklerle oynaması örnek verilebilir (Akt. Leitner ve ark., 1996: 75).

Kendini Açıklama Teorisi: Bu teoriye göre Weiskopf, oyunun kendini açıklama ihtiyacından doğduğunu söylemiştir. Oyun farklı insanları üzerinde farklı etkiler yapabilir. Hatta bir insanın farklı noktalarında farklı etkiler yapabilir. Kendini açıklama teorisi bu farklılıkların şu faktörlerden oluştuğunu söyler;

- 1) Fizyolojik yapı
- 2) Fizyolojik durum
- 3) Ruhsal durum
- 4) Fiziksel çevre
- 5) Sosyal çevre
- 6) Öğrenilen alışkanlıklar
- 7) Kişisel istekler ve arzular.

Özet olarak, kendini açıklama teorisi serbest zaman etkinliklerinde birçok faktörün olduğunu tanımlar. Bununla beraber, bazı teoriler de vardır ki; insanların neden ve niçin rekreatif etkinliklere katılma ihtiyacı içinde olduğunu açıklamaktadır (Akt. Leitner ve ark., 1996: 78).

Öğrenme Teorisi: Bu teoride Miller, birçok becerinin öğrenildiğini öne sürmektedir. Bu teoriye göre çocuklar oyun oynamaya öğrenme arzuları için başlamaktadır. Öğrenme teorisi büyüklerin yaptığı rekreasyon aktivitelerini açıklamak için kullanılabilir. Amerikalıların çoğunluğunun yaptığı gazete okumak ve T.V. seyretmek onların bilgileri ve öğrenme potansiyelleri ile temellendirilir (Akt. Leitner ve ark., 1996: 76).

Rahatlama Teorisi: Kraus'a göre oyun için ilk motivasyon rahatlama değildir. Bu teorinin şu andaki topluma uygunluğu daha fazladır. Rekreasyon stresi azaltmak için etkili olabilir. Rahatlamak için fırsat yaratılabilir. Yüzen, yürüyen, vb. insan için stresten kaynaklanan gerginlik azalmaktadır (Akt. Leitner ve ark., 1996: 74).

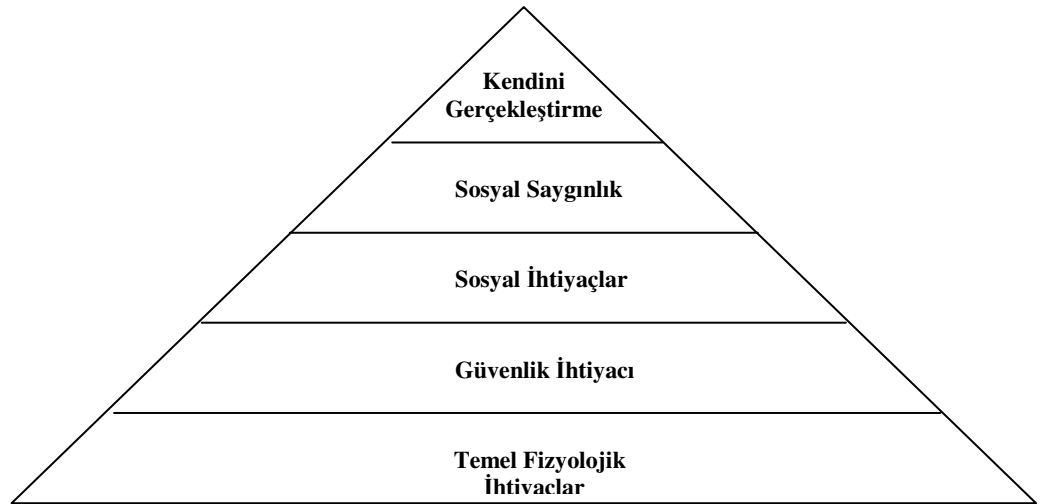
Rekreasyon Teorisi: Fazla enerji teorisinin tersi Weiskopf, oyun için ilk motivasyonun enerji depolamak veya yaratmak ihtiyacı olduğunu düşünür. Örneğin saatlerce süren dersten sonra bir insanın enerjisi çok düşük seviyelerde olabilir. Bu yüzden işten sonra eve gidip hemen çalışmaya başlamak pek yararlı olamayacaktır. Dinçleştiren rekreasyon aktiviteleri (bisiklete binmek, paten ile kaymak vb.) enerji depolamak veya yeniden yaratmak için yararlı olabilmekte ve çalışma için hız vermektedir. Bu teori insanların fiziksel aktivitelere katılması için kullanılabilir. Saatlerce süren masa başı işten sonra yorgunluk çok normaldir. İnsanları bu yorgun durudan sonra uyuklamak veya T.V.seyretmek gibi aktiviteleri tercih ederler. Bu tarz aktiviteler enerji seviyelerini daha alt seviyelere düşürür. Yorgunluktan sonra fiziksel beceri gerektiren bir aktiviteye başlamak zor gelse de, aktiviteye başlamak yenilenmiş enerjiyi üretmek için etkili olabilir. Ancak insanlar, bu aktivitelerden sonra kendilerini çok yorgun hissedebilirler. Bu nedenle rekreasyon teorisi de atık enerji teorisi gibi rekreasyonun bazı türlerini açıklamakta yetersiz kalmaktadır (Akt. Leitner ve ark., 1996: 73).

2.8.1 Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi

Genel olarak bir eksiklik hissi ve aynı zamanda bu hissin giderilmesi arzusunun veya doğal ya da sosyal yaşamdan doğmuş bir gerekliliğin ifadesine ihtiyaç

denmektedir. İnsan, bir şeyin eksikliğini duyduğu zaman tatmin olmak ister. Amaçlı eylemler ile giderilmeye çalışılan ihtiyaçlar, her insan için aynı olmasına karşın, çeşitlilik ve şiddet bakımından farklılıklar taşımaktadır (Leitner, 1996: 86; Cordes&Ibrahim, 1999: 3).

Yoğunlukları farklılaşan ve insandan insana farklılıklar gösteren ihtiyaçlar, Maslow tarafından sınıflandırılmıştır. Maslow'un meşhur "İhtiyaçlar Hiyerarşisi" 1960'ların başlarında geliştirilmiştir. Bu ihtiyaçlar, 1919' da Watson tarafından geliştirilen "davranışsalığın basit mekanizması" yerine farklı seviyelerde fonksiyon gören insanları temsil eder. (Leitner, 1996: 86; www.deepermind.com) Şekil 1'de Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi'ne yer verilmektedir.

Şekil 1: Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi (www.deepermind.com)

1. Temel Fizyolojik İhtiyaçlar: İnsan hayatını devam ettirecek eylemlerdir. Açlıktan Ölmek üzere olan bir insan için sevgi, özgürlük, eğlenme, dostluk gibi kavramlar pek bir şey ifade etmez. Bu yüzden fizyolojik ihtiyaçlar hiyerarşisinin en tabanında yer almaktadır.

2. Güvenlik İhtiyacı: İnsanın kendi güvende hissetmesi ile ilgili ihtiyaçları içerir. Can ve mal tehdidi altındaki bir insan için güvenlik arama ihtiyacı, yerine göre birinci derece önem kazanabilir.

3. Sosyal İhtiyaçlar: İnsanın fizyolojik ve güvenlikle ilgili ihtiyaçları giderildikten sonraki düzeyde sosyal ihtiyaçlar önemli olmaktadır. İnsan ait olmak, başkalarıyla bir arada olmak, onlar tarafından kabul görmek, arkadaş olmak ve çevresini etkilemek ister. İnsan bu ihtiyaçları çoğu kez, aç bir insanın gıdaya olan arzusu kadar şiddetli duyar. Yöneticiler ya da liderler insanların bu ihtiyaçlarından hareketle, onlara spor faaliyetleri, piknikler, akşam yemekleri veya tiyatro faaliyetleri kurmak, geliştirmek ve bunlara bizzat katılmayı teşvik eder.

4. Sosyal Saygınlık: Saygı Görme İhtiyacı; İnsan hem kendi kendine, hem de başkalarına karşı önemli görünme ihtiyacı duyar. İnsan kendine güven duygusu edinmeye ve her yönüyle hak edilen bir prestij sağlamaya çalışır. Bu ihtiyaç tatmin edilmezse, insanda bir takım aşağılık duyguları oluşabilir. Bunun için saygı göreme ihtiyacı düzeyine ulaşan insanlar, oturdukları konutlara, konuştukları insanlara veya yaptıkları sporlara özel bir önem verirler.

5. Kendini Gerçekleştirme İhtiyacı: İhtiyaçlar hiyerarşisinin en üst basamağında yer alan bu ihtiyaç türü, daha alt düzeydeki ihtiyaçların tatmini gerçekleşmeden ortaya çıkmaz. Bu ihtiyaçlar kişinin kendi potansiyellerinin farkına varması, bir işi yalnız başına yapması, yaratıcı olabilmek için kendini sürekli bir gelişime tabi tutması ile ilgili ihtiyaçlardır (Karaküçük,1999: 87–88) Maslow' a göre kendini gerçekleştirmiş kimselerdeki belli başlı özellikler şunlardır:

- 1- Kendini, başkalarını ve doğayı kabul etme.
- 2- İçten geldiği gibi doğal ve sade davranabilme.
- 3- Kendi dışındaki bir soruna yönelebilme.
- 4- Yalnız kalabilme ve bundan hoşlanma.
- 5- Güzellikleri takdir edebilme.
- 6- İnsanlık alemleri ile kendini özdeşleştirebilme.
- 7- Başkaları ile yoğun ilişkiler kurabilme.
- 8- Eşitlikçi ve yoğun ilişkiler kurabilme.
- 9- Yanlış ile doğruyu, iyi ile kötüyü, amaç ile aracı ayırt edebilme.
- 10- Yaratıcı, nüktedan ve kendine has olabilme.

Bütün bu özellikler insana önce kendini, sonra başkalarını tanıyabilme fırsatının olabileceği yoğun yaşantılar sayesinde kazanılabilir. Spor bunun en güzel örneklerinden biridir. Spor ortamı içinde birey kendi yeteneklerini ve başkalarının yeteneklerini tanımayı, eşit koşullarda yarışmayı, yenilgiyi kabullenerek başkalarını takdir edebilmeyi, kazandığı zaman mütevazı olabilmeyi, başkalarına yardım etmeyi, doğayla ve zamanla yarışarak zamanını ve emeğini en uygun şekilde kullanmayı öğrenir. Bu anlamda spor insani çok yönlü olarak hayata hazırlamayı amaçlayan çağdaş eğitim sisteminin önemli bir aracıdır (www.sporbilim.com).

Uygulanan rekreasyon programları içinde yer alan sportif aktiviteler, Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi'nde belirttiği temel fizyolojik ihtiyaçlar, sosyal ihtiyaçlar ve kendini gerçekleştirme basamağındaki ihtiyaçların giderilmesine yardımcı olacaktır. Rekreasyon programları sayesinde kişiler hareket ederek temel fizyolojik ihtiyaçlarının bir kısmını giderirken, bu programlar sayesinde insanlarla bir arada olarak, arkadaş edinerek, sosyal ihtiyaçlarını karşılamış olacaklardır.

Kişiler rekreasyon programlarına katılarak, kendi yapabileceklerinin, potansiyellerinin farkına varacak, yaratıcılıklarını kullanacak ve geliştirecek dolayısıyla İhtiyaçlar Hiyerarşisi'nin en üst basamağında olan kendini gerçekleştirme ihtiyacını da gidermiş olacaklardır.

2.9. Rekreasyon ve Turizm

Bu bölümde rekreasyon ve turizm ilişkisinden bahsedilecektir.

2.9.1. Turizmin Tanımı

Literatürde turizm ile ilgili yapılan tanımların bazıları aşağıdaki gibidir;

Modern turizmin ilk tanımlaması, 1905 yılında E. Guyer-Freuler tarafından “artan dinlene ve hava değişimi ihtiyacı nedeniyle doğal güzelliklerin aranması ve

bunlardan duyulan zevkin artması, ticaret ve endüstrinin gelişmesi, ulaştırma araçlarının mükemmelleştirilmesi sonucu insan topluluklarının çeşitli ilişkiler kurmalarına dayanan önemli bir olaydır” şeklinde tanımlanmıştır (Sertkaya, 2001: 28). Toskay’a göre ise turizm; “özünde eğlenme ve zevk alma amacı olan ve belirli miktardaki paranın ve ayrılan zamanın en iyi biçimde kullanılması veya dinlenmek, başka bir deyişle tatili geçirmek amacıyla gezilere çıkılmasıdır” (Akt. Tuzcuoğulları, 1997: 16). Turizm, insanların devamlı ikamet ettikleri, günlük hayatlarını sürdürdükleri yerlerin dışına yaptıkları seyahatlerin ve bu seyahatler sırasında, genellikle turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmeti talep ederek ve bunların tüketimini yaparak, bu yerlerde geçici bir süre konaklamalarından meydana gelen olayların ve ilişkilerin oluşturduğu bir bütündür (Tatar, 2000: 11).

2.9.2. Turizm Kaynaklarının Sınıflandırılması

Bir ülkeye, bir alana, bir yöreye talebi yönlendiren ve turist akışını sağlayan faktörler bütünü turistik çekicilikleri oluşturur. Bir turistik ürün birincil ve ikincil çekicilikler adı verilen iki faktörden oluşur. Turizm amacıyla, bir ülke, alan, yöre seçiminde birinci derecede rol oynayan doğal, kültürel ve sosyal ve tarihi faktörler birincil çekicilikleri oluştururken, insanların seyahat ettikleri yerde kalış süreleri boyunca birincil çekicilikleri tamamlayan ve destekleyen elemanlar olan konaklama, ulaşım, beslenme, eğlence gibi etkinlikler ise ikincil çekicilikleri oluşturur.

Turizm doğal zenginliklere ve toplum mirasına dayanan bir kaynak endüstrisidir. Farklı insanlar farklı turizm alanlarını seçerler ve bu seçimlerdeki en önemli faktör tercihlerine en uygun gördükleri turizm kaynağıdır. Turizm kaynakları doğal kaynaklar ve sosyal kaynaklar olmak üzere iki ana bölüme ayrılabilir.

Doğal kaynaklar; en önemli turizm kaynaklarıdır. İnsanların seyahat tercihlerine uygun iklimler, doğal harikalar, manzara güzellikleri, değişik kullanımlara açılacak kırsal alanlar, turizme hizmet edebilecek kıyı alanları, şifalı sular ve kaplıcalar turizm için kullanılan doğal turizm kaynaklarıdır.

Sosyal kaynaklar; arkeolojik ve sanatsal zenginlikler, sosyal olaylar bir ülkenin sosyal turizm kaynaklarıdır. Bu kaynakları tarihi eserler, müzeler ve şehirselle kaynaklar oluşturur (Tatar, 2000: 13–14).

2.9.3. Turizmin İşlevleri

Turizm, yer aldığı ya da gelişmeye başladığı ülke veya bölgelerde hem mekânsal hem de ekonomik ve toplumsal anlamda etkilere sahiptir. Bu etkiler 1-Ekonomik etkiler, 2-Toplumsal-kültürel etkiler ve 3-Çevresel-ekolojik etkiler olarak üçe ayrılır.

1-Ekonomik etkiler; Turizmin en önemli etkisi kendini ekonomik alanda gösterir. Turizm, öncelikle bir tüketim olayıdır. İnsanlar, turistik seyahatlerinde turizmle ilgili mal ve hizmetleri talep eder ve bunları tüketirler. Böylece ekonomik anlamda turizmin gerçekleştiği yerde bir kazanç meydana gelir. Özellikle başka ülkelerden gelen insanların yaptığı aktif dış turizm ülke ekonomileri için büyük bir gelir kaynağıdır. Turizmden elde edilen bu gelirlerin topluma dağılmasıyla diğer ekonomik sektörlerde canlılık kazanır. Turistlerin bıraktığı gelirin yanında turizmin, yatırım ve işletme safhalarında da sağladığı ekonomik kazançlar vardır. Turizm hizmeti verecek olan tesislerin inşaatı ve işletmesi için gerekli olan insan kaynağı yeni iş olanakları yaratır. Bu aşamalarda çalışan insanların maddi kazançları tüketim maddelerine olan talebi arttırıcı bir etkidir.

2-Toplumsal-kültürel etkiler; turizm, farklı yerlerden, farklı yaşamları olan, turizm amaçlı seyahat eden insanların birbirleriyle sosyal ilişkiler kurarak kaynaşmalarını, başka toplumları tanımalarını ve birbirlerine ön yargı ile bakmamalarını sağlar. Bunun yanında, insanlar gezdikleri yerlerin fiziksel ve kültürel özelliklerini tanırlar, böylece dinlenirken bilgi ve kültürlerini de arttırma fırsatını da yakalarlar. Turizm bazı bölgelerde yaşam tarzlarında da değişiklikler meydana getirir. Bölgedeki yerli halk, geleneksel yaşam tarzını terk ederek bölgeye gelen

turistleri taklit etme isteğine kapılabilir. Özellikle gençlerde görülen bu durum kültürel anlamda deformasyona neden olabilir.

3-Çevresel-ekolojik etkiler; doğal ve fiziksel çevre, insanların gerçekleştirdiği eylemlerden olumlu veya olumsuz en çok etkilenen faktördür. Çevresel olumsuz etkilerin başında özellikle yaz aylarında meydana gelen yoğun trafik baskısı gelir. Kaynağın kapasitesinin üzerinde bir kullanıcı kitlesinin varlığı, kırsal alanların bozulması, tarımsal ürünlerin tahrip edilmesi, arkeolojik eserlerin zarar görmesi gibi istenmeyen durumları yaratabilir (Tatar, 2000: 15–16).

2.9.4. Rekreasyon ve Turizm Arasındaki İlişkiler

Çalışmanın yanında, insanların kendilerince özgür olarak kullanabilecekleri serbest zamanın önemli bir ihtiyaç olduğu görüşünün yaygınlaşması ve uygulamaya koyulmuş olması, günümüz gelişmekte olan ve özellikle gelişmiş ülkelerde, rekreasyon etkinlikleri olarak yeni yaşam biçimleri yaratmıştır. Bu yaşam biçimlerini etkileyen rekreasyon uygulamaları, hem çeşit, hem de katılan insanlar bakımından sürekli zenginleşmiştir. İşte, bu etkinliklerin en önemli bir aşamasını turizm oluşturmaktadır. Günümüz insanları, sayıları milyonları bulan bir yoğunlukta çalışma dışı zamanlarında bilmedikleri yerleri ve toplumları görmek tanımak yoluyla, dinlemek ve eğlenmek yolunu seçmektedirler. Bu, çağdaş toplumun yaygın, etkin bir yaşam biçimi, kültür ögesi durumuna gelmiştir (Karaküçük, 1999: 185).

Allen, turizm ve rekreasyonun, genel olarak, insanların hayat kalitesini artırarak, tatmin düzeylerini etkilediğini bundan dolayı da rekreasyon ile turizm arasında ortak bir yaşam ilişkisi ortaya çıktığını belirterek bundan dolayı da, rekreasyon ve turizm arasındaki ilişki ve etkileşimlerin giderek artan bir ilgiyle, araştırma konusu yapılmakta olduğunu söylemiştir (Akt. Gökdeniz, 2003: 49).

Turizm ve rekreasyon arasındaki ilişkiler belirli olmamakla birlikte, turizm ve rekreasyonel faaliyetler birçok yönden birbiriyle kaynaşmış durumdadır.

Rekreasyon ve turizm talebi; davranışlar yönünden ele alındığında, iki talep tipinin, birbirinden ayırt edilemeyecek kadar ilişkili olduğu görülmektedir. Turizm talebinin kaynak esaslı imkânlarla yönelik olmasına karşın; rekreasyon talebinin kullanım esaslı imkânlarla yönelik olması gibi, nispi olarak yapılabilen bir ayrım dışında kullanılan imkânlar, katılan aktiviteler ve taleplerin değişkenlik gösteren yapılarından dolayı her iki talep grubu da büyük benzerlik göstermektedir. Ayrıca, iki talep durumunun yöneldiği aktiviteler arasında, bir rekabetin olması da, iki talep grubu arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır (Gökdeniz, 2003: 49–50).

Murphy, turizm ve rekreasyon ilişkisinde, birçok turizm olayının esasında rekreasyon olduğunu vurgulamıştır. İş turizmi, meslek ve kişisel sebeplerle ilgili bazı seyahatlerin ise rekreasyonla ilişkisi olmadığını bu yaklaşıma göre de, rekreasyonun; vücudun ve zihnin, yeniden hayatıyet kazanmasına yön veren, isteğe bağlı veya serbest zaman esastaki bir tecrübe olmasından, tamamen serbest zaman kapsamında yer aldığını belirtmiştir (Akt. Gökdeniz, 2003: 50).

Sosyal birer olay olan rekreasyon ve turizm kavramları toplumdaki değişimlere paralel olarak zaman içinde değişim göstermiştir. Turizm ve rekreasyon arasındaki ilişkilerin ana kaynağı, her iki etkinliğine serbest zamanlarda gerçekleştirilmesidir. Turizm ve rekreasyon yerine getirdiği işlevler açısından ortak bir deneyim ve ilgi alanına sahiptir ve çoğu zaman iç içe hareket etmektedir. Turizm rekreasyonun tüm özelliklerine sahip değildir (Tatar, 2000: 19). Rekreasyon eylemleri, yaşanan yere yakın veya uzak alanlarda gerçekleştirilebilir. Murphy, yaşanan yere uzaklık arttıkça, insanların rekreasyon eylemini gerçekleştirecekleri alana seyahat etmeleri ve bu alanda konaklamaları gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca yazar, seyahat ve konaklamanın, turizm olayını yaratan dinamik faktörlerden biri olduğunu söylemiştir (Akt. Tatar, 2000: 19).

Rekreasyon aktiviteleri ancak yerel koşulların sağladığı alanlarda gerçekleştirilebilir. Başka bir anlamda mahalli rekreasyonda denilebilir. Hafta sonu tatilleri ve yıllık tatiller, seyahat etmek ve konaklamak için gerekli süreyi sağlar. Özellikle yıllık tatiller, çok uzak bölgeler ve yurtdışına gidebilmeye imkân verdiği

için hem iç turizmin hem de dış turizmin hareketlenmesine neden olur. İnsanlar tercih ettikleri bir yere seyahat ederler ve burada kendi zevklerine ve tatil amaçlarına uygun rekreasyon aktivitelerini gerçekleştirirler (Tatar, 2000: 19–20).

Turizm olayına katılma, turistik bir rekreasyon kapsamına girmektedir. Bu nedenle turizm ile rekreasyon arasındaki ilişkileri Hazar (1999: 33–34) aşağıdaki şekilde sıralamıştır:

*Rekreatif alanlar (spor tesisleri, piknik alanları vb) ve buradaki organize etkinlikler animasyon hizmetlerine canlılık getirmektedir. Rekreasyon bazen standart ürün paketi içinde yer alan bir ürün niteliği taşımakta, diğer ifade ile turistik ürünün bir halkası olabilmektedir. Örneğin; paket tur kapsamında gidilen bölgedeki festivallerin, önemli sportif karşılaşmaların izlenmesi v.b. gibi.

*Rekreatif istasyonlar veya işletmeler, turistler için serbest zaman değerlendirme imkânı yaratmaktadır. Bu nedenle bir bölgedeki cazibe, faydalılık, kolay elde edilebilirlik özelliklerine sahip rekreatif etkinlikler, turistlerin konaklama süresini uzatmaktadır.

Stabler, rekreasyon etkinliklerinin; turizm sezonunun ve konaklama süresinin uzamasına, turistik işletmelerde satışların artmasına katkıda bulunduğu belirtmiştir. Bu nedenle de, turistik yörelerin rekreasyon alanlarına sahip olması gerektiğini vurgularken, Graburn, rekreasyon etkinliklerinin belirlenmesinde insan ihtiyaçlarının dikkate alınması gerektiğini söylemiştir (Akt. Hazar, 1999: 34).

Yukarıdaki açıklamalar rekreasyon ve turizm arasında yakın ilişkiler olduğunu ortaya koymaktadır. Her ikisinde de kaynaklar müşterektir ve amaç benzerliği söz konusudur. Bir ülkede turizmin gelişmesinde rekreasyonun önemli bir yeri vardır. Bu nedenle tüm kamu ve özel kuruluşların, sosyal organizasyonların (vakıf, dernek vb) bütünleşme içinde, dengeli ve akılcı bir şekilde rekreasyonla ilgili olarak gerçekleştirmeleri, geliştirmeleri, desteklemeleri gereken etkinlikler şunlardır:

*Rekreasyonla ilgili alt yapı, bölge planlaması çerçevesinde doğal dengeyi bozmadan ve doğal çevreye zarar vermeden gerçekleştirilmelidir.

*Toplum ihtiyaçlarına cevap verebilecek niteliklerde rekreasyon tesisleri kurulmalıdır.

*Rekreasyon etkinlikleriyle ilgili uzman kadrolar oluşturulmalı ve istihdam edilmelidir.

*Tüm insanlar, rekreasyona yöneltmek için teşvik edilmelidir.

*Rekreasyonla ilgili eğitim sektörleri geliştirilmelidir (Hazar, 1999: 35–41).

Mathison ve Will, turizmin serbest zaman kullanımında ortaya çıkmış bir gelişme olduğunu ve rekreasyon aktivitelerinin seçiminde seçilen aktivitelerin denemesi için genişletilmiş bir fırsat olduğunu ifade etmektedir (Akt. Gökdeniz, 2003: 50).

Brotherton, rekreasyonun önemli bir uygulama alanı olan turizmin, bazı çeşitleriyle bir serbest zaman etkinliğinden çok, yapılmasında zorunluluk ya da gereklilik bulunan bir çalışma özelliği taşıdığını belirtmektedir. Gerek bu tarzda oluşan bir turizm, gerekse rekreasyon amacıyla gerçekleştirilen turizm ile rekreasyon arasındaki bazı ilişkilerden aşağıdaki gibi söz edilmektedir:

1- Turizm amaçlı geziler, eğlenme ve dinlenme amaçlı gezilerden yer, yol, yüzler, yaşam tarzları, tavır ve davranışlarda çok boyutlu değişiklikler yapma imkânlarını artırma özellikleriyle farklılıklar gösterir.

2- Turizm genel olarak, insanın para ve zaman harcama açısından da büyük bir satın alma olayıdır. Bu anlamda, turizm genelde alıcı açısından daha çok bir yatırım alanı olarak görünürken, daha dar kapsamlı düşünülen rekreatif hizmetleri veya ürünleri kişinin olağan tüketim alışkanlıklarının içinde yer alır.

3- Turizm olayına harcanan zaman süreksizlik arz eder ve tek kareliktir. Eğlence ve dinlenmeye ayrılan zamanda ise süreklilik ve düzenlilik söz konusudur.

4- Turizm, tüketicinin onu elde edebilmesi için evinden ayrılmasını gerektirir. Oysa diğer rekreatif etkinliklerde böyle bir zorunluluk yoktur. Rekreasyon evde veya çevresinde yapılabilir. Ancak, turizm bu anlamda kişinin ayağına getirilemez.

5- Turizm önemli bir ekonomik değer yaratır. Rekreasyonda ön plana çıkan değer ise, öncelikle kişinin mutluluğudur.

6- Rekreasyon ve turizm aynı etkinlik çeşitleri ve aynı etkinlik yapılan alanları kullanabilmektedirler. Turizm ve dışarıda geçirilen rekreasyon etkinliklerinin; imkânlarının tedarik edilmesi (arz) ve bunlara katılma talebi yönünde iki temel ortak özelliği bulunmaktadır. Bu arz ve talebin ekonomik ve sosyal etkileri vardır. Böylece, rekreasyonistlerle turistler aynı faaliyetleri yapan insanlar olarak görülebilmektedir (Akt. Karaküçük, 1999: 209).

2.9.5. Turizm ve Rekreasyon Faaliyetlerine Olan Talebin Artış Nedenleri

İnsanlığın çok eski zamanlarından beri gerçekleşen rekreasyon ve turizm eylemleri geçmişten günümüze kadar pek çok değişim geçirmiştir. Zaman içerisinde bu eylemlere olan katılımda az veya çok, değişim geçirmiştir. Ancak 20. yy. başlarından itibaren dünyada meydana gelen büyük değişim bu yoğunluğun gittikçe artmasına sebep olmuştur. Rekreasyon ve turizmi arttıran başlıca sebepler, nüfusun artması, kişisel gelirlerin artması, teknolojik gelişmelere bağlı olarak insanların hareket kabiliyetinin artması çalışma sürelerine bağlı olarak serbest zamanların artması, insanların eğitim düzeyi ve insanları bilgilendirecek yayınların varlığı olarak sıralanabilir (Tatar, 2000: 20).

2.9.6. Rekreatif Etkinliklere Katılımı Destekleyen Unsurlar

Rekreatif etkinliklere katılımı destekleyen unsurlar 1-Sosyal unsurlar, 2-Ekonomik unsurlar ve 3-Fiziki çevre unsurlar olmak üzere üç ana başlık altında toplanmaktadır.

2.9.6.1. Sosyal Unsurlar

İnsan yaratılış itibariyle sosyal bir varlıktır. Tek başına hayatını sürdürebilmesi neredeyse imkânsız görülmektedir. Bu yüzden kişi ve toplumun ihtiyaçlarını gidermeyi amaçlayan kurum ve kuruluşlar bir kişiden ziyade çok sayıda insanın güçlerini birleştirmelerini zorunlu kılmaktadır. Bu zorunluluk bir taraftan iş bölümü anlayışı içerisinde üretimi artırıcı bir etki yaparken diğer taraftan da insanın giderek daha sosyal bir varlık olmasına katkı sağlamaktadır.

Gerçekten rekreasyon ve sporun davranışlardaki gelişmelere pozitif etkisi vardır. Birey günün stresini üzerinden atabildiği sürece verimli olur ve topluma fayda sağlayabilir. İnsanları birbirine yaklaştıran, kaynaştıran, milli ruh ve bağlılık duygusunu geliştiren rekreatif faaliyetler sosyalleşmenin göstergesidir. Toplu olarak bir faaliyete katılmak aynı zamanda toplumsal seviyede bağları kuvvetlendirmek anlamına da gelmektedir (Katırcıoğlu, 1999: 12–13).

Recreational, rekreatif faaliyetlere katılımı, insanlarda zihinsel ve fiziksel sağlık, karakter gelişimi, kendine güven, toplumsal cesaretin artması, kişisel muhakeme, toplumsal cazibe, demokrat vatandaş ve toplum içinde güvenilirlik unsurlarının geliştiğini belirtmiştir (Akt. Katırcıoğlu, 1999: 13).

2.9.6.2. Ekonomik Unsurlar

Gelişmekte olan ülkemizde rekreatif faaliyetlere kaynak aktarılmasının veya bulunmasının zor olduğu bilinmektedir. Çünkü ihtiyaçlar sıralamasında öncelikler rekreatif faaliyetlerin dışında ve daha ehemmiyetli görülen alanlara kaymaktadır (Katırcıoğlu, 1999: 13).

Tezcan, gelişmiş ülkelerde hızla artış gösteren ulusal gelir peşinde yüksek yaşam standartlarını getirdiğini buna bağlı olarak Erkal serbest zaman uğraşları ile ekonomi arasında bağlar olduğunu söylemiştir. Çünkü sözü edilen alana ayrılacak kaynaklar bakımından hem ülkenin hem de fertlerin ekonomik seviyeleri çok önemli olmaktadır. Bu nedenle hem devlet hem de bireyin ekonomik açıdan bulunduğu seviye, insanları rekreasyon ve organizasyonlarına kanalize olmasında hayli önemli sayılabilir. Zira serbest zaman harcamalarına para ayırabilmek refah seviyesinin yüksekliği ile doğru orantılıdır (Akt. Katırcıoğlu, 1999: 13–14).

2.9.6.3. Fiziki Çevre Unsurlar

Sosyal ve ekonomik unsurlar kadar fiziki çevreninde rekreatif faaliyetlere katılıma etkisi büyüktür. İnsanın yaşadığı fiziki çevre sadece katılımcı olmasına değil, faaliyeti kendisini de çoğu kez tespit etmektedir. Çünkü insanlar öncelikli olarak yakın çevresindeki tesis ve alanları keşfeder, buralarda yapabileceklerini belirler ve daha sonra çok fazla ihtiyaç duyduğu bir etkinlik için mesafe kat ederek gidebilir. O yüzden rekreatif faaliyetler in uygun yer seçimi çok önemlidir (Katırcıoğlu, 1999: 15).

2.10. Rekreasyon Programları

Bu bölümde rekreasyon program yapısından, rekreasyon program yönetiminden, rekreasyon programı planlamasından, rekreasyon programı planlama ilkelerinden, rekreasyon programı değerlendirmelerinden bahsedilecektir.

Rossmann, rekreasyon programını, aktivite ve etkinlikler içeren, rekreatif hizmetler sunan operasyon olarak tanımlanmaktadır (Akt. Kraus, 1997). Diğer araştırmacılar ise rekreasyon programını, kişilere ve gruplara sunulmak üzere sistematik olarak düzenlenen organize ve amaçlı aktiviteler olarak tanımlamaktadırlar (Kraus, 1997).

Günümüzde rekreasyon programlarının öneminin anlaşılması, yüksek kaliteli program deneyimleri ve katılımcıların istek ve arzularını karşılayan başarılı programların geliştirilmesi için önem kazanmaktadır (Kraus, 1997).

Özellikle Edginton (1999: 11) rekreasyon programlarının, toplumun ve kişilerin grup uyumunu, kültürel ve etnik yapılarını, yaşam biçimlerini, kişiliklerini algılamalarını ve geliştirmelerini sağladığını, ekonomik gelişmeyi, serbest zamanı etkili kullanmayı geliştirdiğini belirtmektedir.

2.10.1. Rekreasyon Program Yapısı

Anlamalı bir serbest zaman etkinliğine katılmak dengeli ve doyum sağlayıcı bir yaşamın parçası durumundadır. Eğitimciler ve serbest zaman programcıları eğlenceli bir rekreasyon faaliyetine katılımın faydalarını çok iyi bilirler. Maalesef serbest zaman aktivitelerini sunan kişiler halk içindeki bazı insanlara ulaşmakta başarısız olmaktadır. Araştırmalar işsizlerin, yaşlıların ve diğer farklı gruplardan insanların geleneksel programlama çabalarına karşılık vermekte başarısız olduklarını göstermektedir (McCarville, 1993: 10).

Programlama insanların birbirinden farklı ihtiyaçlarının karşılanması için gerçekleştirilen bir planlama sürecidir ve rekreasyon hizmetinin esasını teşkil etmektedir (Karaküçük, 1999: 153).

McCarville'e göre (1993), kaliteli bir serbest zaman programı sağlamak için birbirine bağımlı yedi adımın atılmasını tavsiye etmektedirler. Bunlar:

1. Programın önceliklerini saptamak; Serbest zaman programlayıcıları katılımcılardan çok sundukları hizmeti düşünmeleri yönünde eğitilmelidirler. Bu belki önemsiz gibi görünebilir ama bu rol karmaşası heyecan verici bir serbest zaman programının kalbi durumundadır. Eğer programcılar çabalarının ürünle ilgili değişkenler üzerinde yoğunlaşması gerektiğine inanırlarsa, olanaklar, çizelgeler ya da reklâmlar gibi maddeler onların daha fazla dikkatini çekecektir. Programcılara amaçları sorulduğunda, müşteri memnuniyetinden bahsetmelidirler. Bunu yapmak içinde ilk adım olan kaliteli programlamayı yapmaları gerekecektir.

2. Katılımcıların ihtiyaçlarının keşfetmek; Program çabaları katılımcıların ihtiyaçları ile buluşursa bu memnuniyet ile sonuçlanmaktadır. Bu yüzden programcılar kaliteli bir serbest zaman etkinliği sunabilmek için katılımcıların ihtiyaçlarını keşfetmelidirler. Tüketicilerin genellikle programları beş farklı boyutta değerlendirdikleri görülmektedir:

a. Gerçeklik; çalışanlar tarafından sağlanan fiziksel işaretler, diğer kullanıcılar, olanaklar ve malzemeler

b. Güvenilirlik; söz verilen hizmetin yerine getirilmesi

c. Empati kurmak; dikkatli ve kişisel ilgi

d. Garanti vermek; güven veren bilgi sahibi çalışanlar

e. Karşılık vermek; anında ilgi göstermeye istekli olmak

3. Program geliştirmek; Katılımcıların beklentileri değerlidir, bu yüzden programlar buna uygun olarak geliştirilmelidir.

4. Anahtar program sağlayıcılarını belirlemek; Çalışanların hareketleri genellikle hizmetin başarısı ya da başarısızlığını belirler. Araştırmalar katılımcıların bir ürünü satın almalarındaki dokuz nedenden sekizinin karşılık vermek, teknik yeterlilik, profesyonel davranış gibi işverenle ilgili nedenler olduğunu göstermektedir. Programlar elle tutulamazlar, soyutlurlar. Bütün hizmetler gibi programlar da görülemezler ya da dokunulamazlar bu yüzden değerlendirilmeleri zordur. Sonuç olarak katılımcılar serbest zaman programlarını değerlendirirken çalışanların davranışlarını bakmaktadırlar.

5. Katılımcılarla karşılaşma noktalarını belirlemek; Broşürler, bina girişleri ve telefonlar müşteri ve ajanslar arasında ilk iletişimler ana karşılaşma noktalarına örnek olabilmektedirler. Programcılar, katılımcı memnuniyetsizliğine neden olabilecek karşılaşma noktalarına özel önem göstermelidirler. Bu memnuniyetsizlik noktaları “sinirlenme” ya da “başarısızlık” noktaları olarak adlandırılmaktadır. Birçok sinirlenme noktası beklemek ile ilgilidir. Programcılar müşterilerinden beklemelerini istediklerinde, bu beklemin mümkün olduğu kadar hoş geçeceğinden emin olmalıdırlar. Diğer sinirlenme noktaları, söz verilen hizmetlerin yapılamamasından, memnun olunmayan hizmet kalitesinden de meydana gelebilmektedir. Programcılar hayal güçlerini kullanarak bu tür durumlar meydana gelmeden önce çözüm üretmelidirler.

6. Esneklik; Esnek olmanın eğitimini verin ama şüpheniz olduğunda standartları belirleyin; İyi eğitilmiş çalışanlar, katılımcıların serbest zaman programlarına geri dönmelerini sağlamaktadır. Çalışanlar program başarısızlığa uğradığında katılımcıların ihtiyaçlarına karşılık verebilecek şekilde eğitilmelidirler.

7. Yardım almak; Bilgi sağlayıcı olarak çalışanların ve katılımcıların önemini kavrayın. Özellikle düzenli olarak yapılan personel buluşmaları problemler, çözümleri vb. konularda bilgi alışverişinde bulunmak için mükemmel fırsatlardır.

Rekreasyon programlarında, programın rekreasyon ve serbest zaman programcıları tarafından geliştirilmesi ve uygulanması önerilmektedir. Ayrıca programcıların temel serbest zaman teorileriyle ilgili bilgi ve deneyim sahibi olması, rekreasyon program yönetiminde prosedür ve tekniklerin programcıları tarafından kullanılması Rossman ve Schlatter (2000) tarafından irdelenmiştir. Ayrıca rekreasyon program tasarımında esnek bir yapıyla aktivitelerin, etkinliklerin veya servislerin olması gerektiği ve sosyal etkileşimi etkilediği vurgulanmıştır. Aynı araştırmacı, serbest zaman kavramını bir şemsiyeye benzetmiş ve bunun altında dört temanın birleşimini serbest zaman kavramı (leisure) olarak açıklamıştır. Bunlar; oyun, spor, rekreasyon ve oyun oynamadır.

Edginton (1999: 190–191), başarılı program için planlamada yer alan plan programını bazı başlıklar altında vermiştir. Bunlar:

- 1-Komitenin oluşturulması; a-festival başkanı, operasyon, program, finans başkanları, b-birim direktörleri ve ofis yöneticileri
- 2-Uygulama komitesi; a-ulaşım, b-konaklama, c-tesis, d-insan kaynakları, e-değerlendirme
- 3-Program
- 4-Finans, bütçe

2.10.2. Rekreasyon Program Yönetimi

Karaküçük (1999: 159), insanların yaşadığı hızlı değişim süreci içerisinde rekreasyonel değişimde önemli bir yer tuttuğunu, bu değişimin yaşam tarzlarını, alışkanlıkları, hobileri, yapılan sporları, eğlenceleri ve daha birçok şeyi kapsadığını belirtmiştir.

Kılbaş (2001: 59), rekreasyon örgütlenmelerinin felsefesinin, bireylerin seçme özgürlüğü, olanak eşitliği ve dinlenme programlarını paylaşma, gözetme ve işitme hakkına sahip olmaları gerektiği anlayışını içerdiğini belirtmiştir. Rekreasyon

programının en temel değerlerinden birisi bir nitelik çalışmasını yönetmekte ve uygulamakta bireyin katılımını sağlamaktır. Programı uygulamada etkin katılım sayesinde bireyler kişiler arası etkin ilişkilerin gelişimi ile önderlik, yönetim ve organizasyon yeterlilikleri için esas olan bilgi ve teknikleri elde edebilirler. Bu yeterlilikler rekreasyon programlarını yöneten kişilerin sahip olması gereken esas niteliklerdir.

Milis'e göre, rekreasyon yönetimi, kullanıcıların ihtiyaçlarının devamlı değişmekte olduğundan haberdar olarak ve bunlara ilişkin geri bilgi akışlarının alınmasını da gerektirmekte ve kullanıma sunulmuş bulunan kaynaklardan en iyi olanı ortaya çıkartmak ve sunulan hizmetleri etkin bir şekilde duyurmayı, belirlenen hizmetleri etkin, tesirli, ekonomik, tutarlı bir şekilde teslimini sağlama ihtiyacını ortaya çıkarttığı gibi sağlanan hizmetin başarısını da analiz etmeyi gerektirmektedir (Akt. Karaküçük, 1999: 159–160).

Cüceloğlu rekreasyon yönetiminde önemli bir ilkenin “biz” bilincini oluşturabilmek olduğunu vurgulayarak biz bilincine bağlı yönetimin özellikleri şöyle sıralamıştır:

- *İnsan ilişkileri yönetimin temelidir.
- *İşyerinde herkes müşterek bir vizyon hedef içinde olur.
- *Huzur, huzursuzluktan daha üretkendir.
- *İşbirliği için kişilerin birbirine değer vermesi ve saygı duyması gerekir.
- *Bir şey üretmeden, yapmadan önce insan inşa edilmelidir. Yani insan kalitesine, makine ve teknoloji kadar önem verilir.
- *İnsan yaşamının kalitesi üzerinde durulur. (Akt. Karaküçük, 1999: 160)

Rekreasyonel yaşamın, bir taraftan kişisel ve toplumsal yararları, diğer taraftan ticarileşen yönüyle, yeni iş imkânlarının doğması, yeni gelir kaynaklarının oluşturulması, doğanın ve kültürel mirasların korunması bakımından olumlu, ancak toplum ve çevre üzerine de olan bazı olumsuz yönleriyle etkiler bırakması, onun bir planlama içerisinde geliştirilmesi zorunluluğunu da beraberinde getirmektedir.

Özellikle, rekreasyonun spor ve turizm gibi iki önemli etkinlik alanında planlama kaçınılmaz görünmektedir. Rekreasyon yönetiminin başarısı tamamen, etkinlikleri planlayan ve yürütmekle görevli kişilerin organizasyon becerilerine bağlıdır. Gelecek ile ilgili öngörüler rekreasyon ve spor mesleğine toplumun gereksinimini ortaya göstermektedir (Kılbaş, 2001: 60).

Planlama, insanın çevresinin gelecekte emniyet altına alınmasını ve insan yaşantısını faydalı hale getirmek amacını gütmektedir. Hangi ortam ve toplumda olursa olsun, rekreasyon planlaması da insanın özelliklerine, toplum değerlerine ve bu faktörlerin birbirine bağlı ilişkilerini tam anlamıyla sağlamaya yöneliktir. Tutarlı bir rekreasyon planlaması, insanların ihtiyaçlarını ön plana alan ve toplumdaki kişilerin değişik merak, yetenek ve değerler ile müşterek ilgileri yansıtabilmelidir. Ancak, öncelikle böyle bir planlamanın gerekliliği, toplum ve yöneticiler tarafından kabul edilmelidir. Rekreasyon etkinliklerinin planlaması, gelişmiş ülkelerde de olduğu gibi yaşama ve çalışma eylemleri ile birlikte ele alınarak planlanmaktadır.

Rekreasyonun tipik tanımı özgür zamanda bireysel ya da grupsal olarak yapılan, zevkli ve kendisi doğrudan çekici olan, doğrudan ödül ya da zorunluluk taşımayan etkinliklerdir. Rekreasyon spor, kamp ve yürüyüş, toplumsal ya da kültürel ve sanat etkinlikleri kapsar. Rekreasyon toplumsal bir kurum ve yönetsel bir sorumluluk olarak dikkate alınır (Kılbaş, 2001: 61–62).

İnsanları birbirinden ayıran yaş, cins, eğitim, tecrübe, sosyal, politik, ekonomik, fiziksel, ırksal, dinsel ya da mesleksel ayrılıklar rekreasyon planlamalarının temelini oluşturur. Bu faktörler, rekreasyon programlarının planlanmasında ön planda tutulur (Karaküçük, 1999, 161–162).

Rossmann ve Schlatter (2000), program yönetim amaçlarını kısa dönemli, uzun dönemli olarak katılımcılara ve topluma sağlanan faydalar başlığı altında tartışmıştır. Ayrıca program yönetiminde sistemli ve teknolojiyi kullanarak personelin becerilerini, yeteneklerini ve ilgi alanını, örgütün ve programın

misyonunu, ölçülebilir değerlendirmelerinin göz önünde bulundurulması gerektiğini belirtmiştir.

2.10.3. Rekreasyon Programı Planlaması

Serbest zamanların değerlendirilmesiyle ilgili kuruluşların özellikle kamu kuruluşlarının, mahalli yönetimlerin tüm çevreye serbest zaman değerlendirme imkânlarını ve hizmetlerini sağlarken belirli ilkeleri göz önünde bulundurmaları gerekir. Çünkü serbest zamanların değerlendirilmesinin planlanmasını yapmak bir uzmanlık işidir. Bu konuda bölgelerin, imkânların, liderlerin ve fonların önceden tespit edilmesi ve karşılanması gerekir (Saygın, 1999: 24; Rossman ve Schlatter, 2000; Carlson, 1972).

Programlamayı etkileyen birçok faktör vardır. Bu faktörler programın oluşmasında dikkat edilecek ana hususları oluşturur. Programlamacı bu faktörlerin bir veya bir kaçını gözden kaçırdığı takdirde programda aksaklıklar ve programın devamında kontrolü zor yeni sorunların oluşması kaçınılmaz olabilir. Programda çalışabilmek için bunları anlamak gerekir. Bunlar; ilgi, yaş, cinsiyet, yer, yetenek, zaman ve grubun hacmidir (Ağaoğlu, 2002: 46; Rossman ve Schlatter, 2000; Carlson, 1972).

Program planlamada Kraus (1997) detaylı olarak planlama yapılması gerektiğini söylemiş ve bazı unsurların ele alınması gerektiğini söylemiştir. Bunlar:

- 1-Temel program aktiviteleri listesinin şemalarla, sayılarla, yapılacak alanlarıyla detaylı olarak verilmesi,
- 2-Zaman ve program çizelgesinin hazırlanması, başvuru, etkinliklerin uygulanması, değerlendirilmesi ve raporlandırılması,
- 3-Tüm etkinlikler ve organizasyon için görevlilerin belirlenmesi,
- 4-Bütçenin detaylı olarak, gelir, gider ve diğer maddi ihtiyaçların hazırlanması

Program planlamasında katılımcıların ve toplumun ilgi ve isteklerinin belirlenmesi ve katılımcıların memnuniyetinin sağlanması için tedbirlerin alınması, din, dil, ırk ayrımı yapılmaksızın katılımcı çeşitliliğinin artırılması araştırmacılar tarafından özellikle vurgulanmaktadır (Kraus, 1997; Edginton, 1999; Carlson, 1999).

Program planlama uygulamalarında Danford dört planlama modeli açıklamıştır:

1-Geleneksel yaklaşım modeli; geçmişte uygulanan başarılı programlar.

2-Yeni yaklaşım modeli; günümüzde uygulanan, literatürde olan programlar.

3-Arzu edilen model; katılımcıların arzu ve isteklerine, toplumun beklentisine göre yapılan programlar.

4-Otoriter yaklaşım modeli; programcının bilgi, deneyim ve değerlerine dayalı kararlarla yapılan programlar (Akt. Kraus, 1997).

Program planlamayla ilgili diğer bir araştırmacı Murphy iki tane model önermiştir. Bunlar;

1-Kafeterya yaklaşımı; çeşitli program etkinliklerinden seçilen üyelerle yapılan model.

2-Tanımlayıcı yaklaşım; sosyal değişiklik, terapi, etkileşim amaçlı rekreasyon programı içeren model (Akt. Karus, 1997).

Bunların yanında Edginton, rekreasyon programını büyük bir ağaca benzetmiş ve bu ağacın köklerini ve dallarını besleyen diğer bir deyişle süreci etkileyen sekiz faktör söylemiştir. Bunlar; eğitimsel, coğrafi, tarihsel ve antropolojik, psikolojik, sosyolojik, biyolojik, ekonomik ve politik faktörlerdir (Akt. Kraus, 1997).

Edginton (1999: 188) program planlamanın başında programın ve aktivitelerin yapısının belirlenmesi gerektiğini ayrıca etkinliklerin zamanını, yerini, hitap ettiği alanı, katılımcı sayılarının göz önünde bulundurulması gerektiğini vurgulamıştır.

2.10.3.1. Rekreasyon Programı Planlama İlkeleri

Farrel ve Lundegren, rekreasyon programı planlama ilkelerini aşağıdaki gibi belirtmiştir;

- *İmkânlar ve programlar herkese hizmet götürecek şekilde hazırlanmalı.
- *Program farklı etkinlikler imkân sağlamalı, tek düzelikten kaçınmalı.
- *Etkinlikler özgür zamanın farklı dönemlerine yaygınlaştırılmalı.
- *Programdan mümkün olduğunca çok sayıda kişinin yararlanması sağlanmalı.
- *Bireylerin ve grupların gönüllü hizmetlerinden azami derecede yararlanılmalı.
- *Etkinlik için güvenli ve sağlıklı imkânlar sağlanmalı.
- *Her cinsten bütün yaş gruplarına hitap edilmeli.
- *Beceri ve yeteneğin çeşitli dereceleri için olanak sağlanmalı.
- *Programlar bütün yıl boyunca devam emeli.
- *Programlar sürekli değerlendirilmeli; bu değerlendirmeye sorumlular ve personel olarak katılanların hepsi iştirak etmeli. (Akt. Saygın, 1999: 25; Rossman ve Schlatter, 2000; Carlson, 1972)

2.10.4. Rekreasyon Program Değerlendirmeleri

Edginton (1999: 190–193), rekreasyon programlarının değerlendirilmesinin neden önemli olduğuyla ilgili bazı unsurlar belirtmiştir. Örneğin;

Planlama ve uygulama safhalarının değerlendirmeleri yapılarak değerlendirme raporlarının hazırlanması, bu raporlarda medyanın kullanımı, organizasyon komitesinin yapısı, planlama modeli kullanılmaktadır. Bu değerlendirmeler anket veya tartışmalarla elde edilebilmektedir. Değerlendirme aşamalarında bütün etkinliklerin detaylı planları, amaçlar, amaçlarla ilgili bilgiler değerlendirme sürecinin planlama ve değerlendirme komitesi tarafından yapılması, değerlendirme için çeşitli metotların kullanılması ve karşılaştırmaların yapılması aynı araştırmacı tarafından önerilmiştir.

Kraus (1997: 34–35), program değerlendirmede bilgisayar programlarının kullanılabileceğini, bu sayede önemli bilgilerin sayılara dökülebileceğini ve bize değerlendirmede sonuçları daha net görmemizi sağlayabileceğimizi söylemiştir. Örneğin; komite üyeleriyle ve katılımcılarla ilgili temel bilgilerin; isim, adreslerin kayıt edilmesi, ilgileri, cinsiyet v.b.; etkinliklerle ilgili; elde edilen gelirler v.b. bilgilerin kayıtları; liderlerin dâhil olduğu programlarda yer aldıkları aktiviteler ve bunlara ilişkin bilgilerin kayıtları; rapor ve formların kayıtları; aktivite listeleri, katılımcı dağılımı, kayıt listeleri, mail ve kullanıcı raporları, lider raporları v.b. kayıtları. Bu bilgisayar yardımıyla ilgili değerlendirmelere örnek verilmiştir.

Değerlendirme, tüm yönetim sürecinin önemli, ayrılmaz bir ögesidir. Sadece örgütün hizmeti ve programın etkililiği değil yönetim tarafından kullanılan süreçlerde değerlendirilmelidir. Değerlendirmenin genel amacı, örgütsel etkililiğin derecesini arttırarak amacın gerçekleştirilmesini sağlamaktır. Ayrıca değerlendirme amaçları gerçekleştirmek için daha iyi planlar ve kararlar gerektirebilecek sonuçlara getirebildiği gibi, örgüt planlarının ve prosedürlerin ayrıca örgüt çalışanlarının sürekli geliştirilmelerini sağlayacaktır (Aydın, 1991: 156).

Cordes ve Ibrahim (1999: 268), program değerlendirmesinde program etkililiği için bazı tekniklerin kullanılması gerektiğini söylemiştir. Bunlar:

Program amaçlarındaki farklılıkların değerlendirilmesi, profesyonel karar kullanılmak için uzmanlara danışılması, sosyo-ekonomik değerlendirme; demografik bilgilerin kullanılması, standart yapıda değerlendirmenin kullanılması; sayıların

kullanılması, karar odaklı model kullanılması; girdilerin, sürecin ve çıktılarının karşılaştırılması, kar ve zarar değerlendirilmesi, gelir gider dökümünün değerlendirilmesi, katılımcılar için program önemi v.b şeklinde değerlendirmelerdir.

2.11. Rekreasyon Programlarında Liderlik

Bu bölümde liderlik ve rekreasyonda liderlikten bahsedilecektir.

2.11.1. Liderlik

İnsan kendi kişisel amaç ve arzularının bir kısmını gerçekleştirmek için bir gruba ihtiyaç duymaktadır. Grup içinde yaşayan insan, aynı zamanda oluşturdukları bu grupları yönetecek ve hedeflerine götürecek liderlere ihtiyaç duyarlar. Belirli amaçlara yönelmiş bulunan bu gruplara hedeflerine doğru yönlendirilmesi, ayrı bir beceri ve ikna etme yeteneğini içeren liderlerin sorumluluğunu gerektirir. Liderlik insan toplumlarında belirli derecelerde mutlaka vardır (Karaküçük, 1997: 237).

Literatürde liderlik ile ilgili farklı tanımlar yapılmıştır. Bunlardan bazıları;

Yuki, Chelladurai ve Çelik liderliği, grup etkinliklerini grup hedefleri doğrultusunda etkileme süreci, liderlik görüşleri, eylemleri ve eğilimleri etkileme yönlendirme ve yöneltme; lider ile her bir izleyici arasında oluşan çift yönlü bir etkileşim; güçlü bir etki; etkili kişisel özelliklere bağlı bir güç; izleyicilerin düşünce ve eylemlerini etkileme doğrultusunda güç kullanma şeklinde tanımlamıştır. Chelladurai, liderliğin, bir davranışsal süreç, grubun ve örgütün amaçlarına göre bireyleri etkileme ve doyumu sağlama olduğunu vurgulamıştır (Akt. Mirzeoğlu ve ark., 2003: 250-251).

Liderlik, toplumun her kesiminde görülen bir davranış biçimidir ve izleyenlerin olgunluk düzeylerine, bağlı oldukları değerlere göre nitelik kazanır. Liderlik, bir sanat, bilim ya da bahsedilen bir şeydir ki bir kimse bununla

takipçilerinin düşünce, plan ve etkinliklerini yöneltme yeteneğine ve ayrıcalığına sahiptir. Liderlik; bir grup insanı belirli amaçlar etrafında toplayabilme ve bu amaçları gerçekleştirmek için onları harekete geçirme bilgi ve yeteneklerinin toplamından oluşmaktadır (Yılmaz, 2005: 39).

2.11.2. Rekreasyonda Liderlik

Mirzeoğlu ve ark. (2003: 249) insanların gruplar halinde yaşayan, bazı duyguları olan ve bunları paylaşan sosyal nitelikli canlılar olduğunu ve hedefleri olan örgütlere ihtiyaç duydukları gibi, bu örgüt hedeflerine ulaştıracak yönetici ve liderlere de ihtiyaç duyduklarını söylerken Sunay ve Özbek, (1997: 175) belirli amaçlara yönelmiş bulunan bu grupların, hedeflerine doğru yönlendirilmesinin ayrı bir beceri ve ikna yeteneğini içeren, lider sorumluluğunu gerektirdiğini belirtmiştir.

Liderlik kavramı grup kavramı ile beraber ele alınmaktadır. Liderlik belli bir grup içinde oluşur. Lider işlerini, zorunlu olarak grup üyeleri ile ilişkilerde bulunarak yürütür. Yani liderlik, lider ile grup arasında bir etkileşim sürecidir denilebilir (Çelebi, 2000: 12). Lider-grup ilişkilerinde lider grubu tanımalıdır. Bu ilişkiler lidere, grubun başarısı ve grubun sürekliliğini sağlamak üzere iki görev yükler. Bu görevleri yerine getirebilmek için liderin grup üyeleri ile ilişkileri kaybetmemesi gerekir. Böylece grubun üyelerinde lidere karşı bir bağlılık ve güven meydana gelmiş olacaktır. Grup üyeleri, grup liderini taklit, özdeşleşme, model alma, örnek alma gibi yollarla izlemeye çalışır ve ona benzemek isterler (Yılmaz, 2005: 40).

Lider etkinlik alanında belirli ölçülerde uzmanlaşma sağlamış olmalıdır. Rekreasyon etkinliklerinde, grubun hedefleri ve etkinlikteki uzmanlığı bakımından teknik bilgiye sahip olan kişi, liderlik rolünü üstlenmektedir (Karaküçük, 1999: 285).

Grubu başarıya götürmek için liderin uzmanlık yeterliliklerinin yanı sıra davranışsal yeterliliklere de sahip olması gerekmektedir. Bunlardan en önemlisi de liderin etkililiğinin sağlanması için gerekli olan iletişim becerisidir. Liderin etkili olabilmesi için iyi iletişim kurma gerekmektedir (Çelebi, 2000: 19,21). Liderlik

alışmalarında ilk araştırma yapanlar arasında bulunan Lippit ve White liderlikte liderin kim olduğundan çok liderin nasıl davrandığı önemlidir derken liderin iletişim becerisine dikkati çekmektedirler. İletişim, kişiler arası duygu, düşünce ve bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılmasıdır. Liderlik davranışının etkililiği üzerine yapılan araştırmalar lider-grup ilişkisinin uyumlu, iletişim düzgün olduğu durumlarda kişinin liderlik yapması için çok uygun ortam olduğunu göstermektedir. Bunun olmadığı durumlarda ise liderlik işlevlerini yerine getirmek zordur (Yılmaz, 2005: 41).

Bir rekreasyon liderliğinde liderden beklenen; grup üyelerine üyelik hazzını yaşatma, o grupta olmaktan tatmin sağlamalarına yardımcı olma ve üyeleri belirli faaliyetlere yönlendirme, yol gösterme ve etkilemektir. Liderin rekreasyon programının tüm aşamalarına aktif katılımı kişisel ve liderlik tecrübelerini geliştirirken programın uygulamasına da fayda sağlayacaktır.

Liderlik aynı zamanda gençlere ve yetişkinlere serbest zamanlarını değerlendirme yönetimini ve olanağını sağlar. Bugün birçok yetişkinin serbest zaman aktivitelerine olan ilgileri çocuklarla kıyaslandığında çok az kalmaktadır. Çünkü onlar çocukluk zamanlarında çeşitli serbest zaman becerileri geliştirmek ve oyun olanakları sağlanması bakımından bugünkü çocuklar kadar şanslı değillerdi. Bu nedenle özellikle etkinlik çeşitlerinin öğrenilmesi bakımından genç ve yetişkin liderlere geniş ölçüde gereksinim vardır (Yılmaz, 2005: 41).

2.12. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde yurt içi ve yurt dışında yapılan çalışmalara yer verilmiştir. Rekreasyon yönetimi ile ilgili daha önceden yapılmış araştırmalardan ve tezlerden bilgiler verilecektir.

2.12.1. Rekreasyon İle İlgili Araştırmalar

Bu bölümde, konu ile ilgili daha önceden yapılmış araştırmalardan bilgiler verilecektir.

Edginton, Little ve DeGraaf'ın 1992'de deniz kamp organizasyonları üzerine yaptığı çalışmada, rekreasyon programcılarının deneyim kazanmaları ve programda değerlendirme süreçlerini hazırlayıp uygulamalarını ve sunucunda da kavrama duygularını gözlemlemeyi amaçlamıştır. Katılımcılar serbest zaman hizmeti ile ilgili program hazırlamada, genel bilgiye sahip olup, araştırmacı tarafından yönlendirilmiş ve denetlenerek program gelişimi hakkında serbest zaman deneyimiyle ilgili daha bilinçli çalışmalarda yer almaları sağlanmıştır. Çalışmada katılımcılar, belirli talimat ve program uygulamasından haftalar önce verilen eğitime dayalı olarak Kamp programları hazırlamış ve uygulamışlardır. Araştırmacı bu programın denetleyici rolünü üstlenerek, program gözlemi yapmış ve katılımcıların dönütlerini almıştır. Araştırma sonucunda, katılımcıların beceri seviyelerini çeşitlendirmek ve belirlemek, programcılarının yetenek kavrama duygusunu geliştirmek için programın bazı özelliklerini değiştirme ihtiyacı olduğu belirtilmiştir. Bu değişikliklere örnek olarak, programda fazla seçenek sunulması (özgürlük-örneğin kulüpler ve serbest zaman aktivitelerinin programlanması) verilmiştir (Little, 1993).

Giustolisi ve arkadaşlarının (2004), rekreatif spor kanalıyla eğitimin, insan gelişimi ve kırsal alanlara entegrasyonunu içeren proje çalışmasında, rekreatif spor etkinliklerinin ve programların kırsal kesimlere uygulanmasının ve bunların toplum üzerine katkılarını tartışmışlardır. Çalışmalarında, gençlerin ve diğer katılımcıların normal şehir yaşamından farklı bir yaşamda deneyim kazanmalarını, sosyal uyum için spor becerilerinin ve tekniklerinin geliştirilerek rekreasyon programı olarak katılımcılara sunulmasının ve sonuçlarını irdelemişleridir. Çalışmanın sonucunda, okulların, spor kulüplerinin, gönüllü ve yerel yönetimlerin sportif uygulamalarla sinerji yaratılabileceği ve toplumsal farkındalığı arttırabileceği söylenmiştir.

Howe (1993), bir programın değerinin iki açık göstergesi olarak etki ve etkililiği söylemiştir. Eğer bir program etkili ise “katılımcılar için eğlenceli, anlamlı ve memnun edici olur” diyen araştırmacı, rekreasyon programlarının değerlendirilmesinde nitel araştırma yöntemlerinin uygun olduğunu ve uygulama prensiplerini programcılarının bilmesi gerektiğini önemle belirtmiştir. Bu alışma serbest zaman program gelişiminin parçalarının etkililiğini ele alarak, doğalcı program gelişimi yaklaşımını tanıtmış daha sonra, nitel bilgi toplama ve katılımcıların teknik analiz gözlemlerini ve röportajları, belge incelemelerini ve analizlerini bağıntıları ile tartışmıştır. Çalışmanın sonunda rekreasyon programcılarına uygulamada bazı öneriler sunmuştur.

Kırıkoğlu (2004), yaptığı araştirmasında doğa eğitimi programlarının uygulama boyutunda planlama sürecinin rolünü analiz ederek yorumlamıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmadan çıkacak sonuçlara göre, bundan sonra yapılacak olan doğa eğitimi programlarının daha etkili ve daha verimli olabilmesi yönünde önerilerin oluşturulması amaç edinilmiştir. Niteliksel olarak yapılan araştırmada veriler, araştırmacı tarafından, gözlem, görüşme ve doküman incelemesi yöntemiyle elde edilmiştir. Veriler, kamp öncesi ve kamp sonrası katılımcılara verilen bilgi toplama formları, açık uçlu sorulara, katılımcıların düşüncelerini yazılı belirtmeleri, yönetici, kamp lideri, izci lideri ve katılımcı izciler ile yapılan görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Araştırmada geçerlilik ve güvenilirlik ölçütü olan çeşitleme yöntemi kullanılarak veriler, alan notu, kamera kaydı ve fotoğraf çekimi gibi yöntemlerle çok yönlü olarak toplanmıştır. Araştırmanın evrenini, 7 gün süren “Adım Adım Türkiye Uluslararası İzci Kampı” oluşturmuştur. Bu araştırmanın katılımcı grubunu ise, Adım Adım Türkiye Uluslararası İzci Kampı programında görev alan ve görüşme yapılan, 8 yönetici, 10 etkinlik sorumlusu (Staff), 5 izci lideri, 10 katılımcı izci, açık uçlu soru verilen 44 katılımcı izci, kamp öncesi bilgi formu verilen 311 katılımcı izci ve kamp sonu bilgi formu verilen 281 katılımcı izci oluşturmuştur. Araştırmada, doğa eğitimi programına katılanların demografik özellikleri belirlenerek, doğa eğitimi programının, uygulama boyutunda “temel ihtiyaçlar” ve “etkinlikler” faktörlerinin, planlama sürecini gerçekleştirmeye yönelik etkisi değerlendiriliştir. Sonuç olarak bu araştırmada, doğa eğitimi programlarının hedeflerine ulaşılmasında uygulama

boyutunun, planlama süreci açısından rolü analiz edilmiş ve bu analiz sonucunda “temel ihtiyaçların ve etkinliklerin” uygulama boyutunda önemli rol oynadığı belirlenmiştir.

Little ve Farrel (Little, 1993) çalışmalarında, yıllık sanat festivallerinde görev alan programcılarının davranışlarını incelemiştir. Bu programcılar, serbest zaman deneyim açıklamaları hakkında bilgisi olmayan gönüllülerden oluşmuştur. Derinlemesine yapılan görüşmelerde programcılarının, festival katılımını serbest zaman deneyimi olarak ele almadıkları ortaya çıkmıştır. Katılımcılar, program kararları ile ilgili anlaşılır açıklamalardan çok doğal açıklamalara yer vermiştir. Bunlar; program değerlendirmesinde gözlemci katılımcı olarak katıldıklarını, değerlendirme için festival sırasında (yerinde anket ve gözlem) ve sonrasında (anket) topladıklarını belirtmişlerdir. Araştırmada katılımcıların söz ettiği bilgi toplama araçlarının, eğlence deneyim özelliklerini ölçen maddeler, ziyaretçi ve sanatçı değerlendirmesinin, (örneğin çeşitlilik ve aktiviteler ve zamanları, yer kolaylığı-uygunluğu, trafik akışı) içerdiği görülmüştür. Festivalden 1 ay sonra programcılarının gelecek yılın program gelişimini hazırlamak için değerlendirme yaptıkları tespit edilmiştir. Çalışmada, yıllarca bu festival sonrası değerlendirmelerin serbest zaman deneyimi ve program gelişimi ve uygulamasıyla olan ilişkisini bilen bireylerin işini kolaylaştırdığı belirtilmiş ve bir sonraki yıl için alınan planlama kararlarının, programcılarının festival anketleri ve gözlemlerine dayanarak hazırlandığı belirtilmiştir. Değerlendirmeler sonucunda festival gibi programların, katılımı arttıran güçlü ve zayıf taraflarını belirlemek ve festival programının eğlenceli, kişileri etkileyen olumlu dönütler alınan tarafları belirlenmiştir. Çalışmada bahsedilen bu değerlendirmelere; ulaşım (festival alanı), park, işaretleme (tabela koyma) ve sanatçı platformları gibi etkenlerin değerlendirmesi ve bunlara yönelik dönüt alınması örnek olarak verilebilir. Sonuç olarak Little ve Farrel’in bu çalışmasında, rekreasyon programlarında değerlendirmenin önemi ve sonuçlarıyla ilgili vurgular yapılmıştır.

Murphy ve Howard 1977’de yaptıkları çalışmada, rekreasyon yönetiminde program planlamasında ve uygulamasında “flow chart method” önermiştir. Bu metot program uygulamasında spesifik teknikler önermiştir ve hata programda hata yapma

oranını azalttığını ve uygulayıcılara kolaylık sağladığını belirtmiştir. Bu metotta programın temel fonksiyonlarını; personel, tesisler, sponsorlar, program tasarımı, kayıt v.b. gibi parçalara ayırmıştır. Daha sonra, programın temel fonksiyonlarını ele almış ve sürekli değerlendirme sürecine tabi tutmuştur. Program uygulamasında değerlendirme formu (check list) oluşturmuştur. Bu değerlendirme formunu zaman dilimlerine ayırarak sürekli kullanılması gerektiğini, ayrıca bunun zor ve zaman kaybına sebep olabileceğini, ancak program başarısı için önemli bir adım olduğunu vurgulamıştır. Sonuç olarak araştırmacının önerdiği bu değerlendirme süreci programın tekrar geliştirilebilmesi için önemle tartışılmıştır (Rosmann ve Schlatter, 2000: 221–223).

Rekreasyon ve spor program yönetiminde Oleg (2004: 100), modern Rusya’da rekreasyon ve sporun yeni uygulamalarıyla ilgili çalışmasında, bazı sonuçlara ulaşmıştır. Bunlardan en önemlisi katılımın; farklı sosyal gruplarla, programın yapısı ile rekreasyon yönetiminde ekonomik ve finans mekanizması ve rekreasyon eğitimi ile ilişkili olduğunu ortaya çıkarmıştır. Ayrıca araştırmacı turizmin rekreasyon programlarına katılımda çekici unsur olduğunu ve katılımcıların dikkatini çektiğini belirtmiştir.

Özbey Alkurt ve Çelebi’nin (2004: 44) yaptığı uygulamalı çalışma, deneysel desene dayalı kız meslek lisesinde okuyan 14–17 yaş grubuna hitap eden, bir rekreasyon program uygulamasıdır. Uygulamada yapılan çeşitli rekreatif etkinlikler; dans, voleybol, ip atlama, basketbol gibi branşlardır. Çalışma 12 haftalık bir dönemi kapsamaktadır. Çalışmanın sonucunda, katılımcıların etkinliklerden mutluluk duygusu, kendine güven, çevre ve okulun katılımda etken olduğu bulunmuştur. Yine aynı çalışmaya benzer bir uygulamanın sonucunda (Özbey Alkurt ve ark., 2004: 116; Mirzeoğlu ve ark., 2004:135), kız yetiştirme yurdunda bulunan 13-18 yaş grubu kız öğrencilerinin, 8 haftalık rekreasyon programına katılımlarının sonucunda, kendilerine güven kazandıkları, sportif becerilerini geliştirdikleri ve vücut algılama düzeylerinin arttığı, sosyal gelişimlerinin olumlu yönde geliştiği görülmüştür.

Rossmann'ın 1989'da yaptığı araştırmada, değişik ortamlardaki serbest zaman deneyimlerinin, sosyal ve psikolojik açıdan ele alındığında program gelişimine yardım edebileceği ortaya çıkmıştır. Araştırmacı rekreasyon programlarında, programcılarının program tasarımı ve değişiminde, katılımcıların ihtiyaçları ve sosyal statülerini dikkate aldıklarında olumlu dönütler alınıp bilinçli kararlar verilebileceğini vurgulamıştır (Little, 1993).

Slack (Edgar ve Thomas, 2000: 404, 406) çalışmasında, gönüllü rekreasyon programcılarının ve halka yönelik program uygulamalarının günümüzde değiştiğini ve bu değişikliklerin toplumdaki özel sektör ve pazarlama mekanizmasına bağlı olduğunu belirtmiştir. Geleneksel olarak, rekreasyon programlarında yapısal bazı düzenlemelerin tartışılması ve program ile ilgili basit prosedürlerin ve kuralların kullanılarak gönüllüler tarafından kararların alınması, bütçe için alternatifler bulunması, yetişmiş gönüllü program uygulayıcılarının program etkililiğini arttıracak tartışılmıştır. Ayrıca bu programlarda, geleneksel kültürün olumlu ve olumsuz etkilerini, program yönetimi açısından irdelemiştir.

Turco (2004) çalışmasında, kutlama günlerinde katılımcıları, spor turizmi içinde tartışmıştır. Rekreasyon programlarında; spor turizminde katılımcıları üç kategoriye ayırmıştır. Bunlar; aktive katılımcılar, seyirciler ve kutlama için gelen turist katılımcılar olarak belirtilmiştir. Çalışmada katılımcıların spor organizasyonlarına rekreatif katılım oranlarını incelemiş ve spor turizminde katılımı cezbeden etkenleri tartışmıştır. Çalışmanın sonucunda katılımcıların basketbol, beyzbol, futbol, dağcılık gibi sporlara büyük oranda katıldıklarını ancak bu katılımın daha cazip olarak sunulması için çeşitli etkinliklerin (gösteriler, geleneksel kutlamalar, sergiler v.b.) programa dahil edilmesi gerektiğini ve bunların katılımı etkilediğini iddia etmiştir.

Yılmaz (2005), ortaöğretimde rekreasyon programlarına katılan bayan öğrencilerin, rekreasyon programlarına bakış açılarının ve deneyimlerinin, rekreasyon program yönetimi boyutunda değerlendirilmesi amacıyla araştırma yapmıştır. Araştırmada deneysel desene dayalı nitel çalışma kullanılmıştır.

Araştırma, 10 hafta süren “dans ve step etkinliğinden” oluşmaktadır. Araştırma süresince araştırmacı, programın planlanmasını, uygulanmasını ve liderliğini üstlenmiş ve ortaöğretimde okuyan 14–17 yaş grubunda 30 kız öğrenci katılımcı ile çalışma süresince aynı ortamda bulunmuştur. Veri toplama yöntemi olarak gözlem; grup tartışması ve değerlendirmesi, katılımcıların günlük tutması, video kaydı, fotoğraf çekimi gibi gözlem teknikleri kullanılmıştır. Rekreasyon programı uygulama öncesi, süresince ve sonrasında, gönüllü olarak araştırmacı tarafından görüşmeler yapılmış ve ayrıntılı gözlem alan notları alınmıştır. Yılmaz’ın bulgularında orta öğretimde rekreasyon programlarına katılan bayan öğrencilerin, rekreasyon programlarına bakış açılarının ve deneyimlerinin değerlendirilmesi sonucunda dört ana tema ve bu temalara bağlı dokuz alt temaya ulaşılmıştır. Rekreasyon programı denildiğinde, katılımcılar bunu sportif etkinliklere katılmak olarak algıladıklarını, bu programlara katılırken eğlenmeyi, kilo vermeyi, sağlıklı ve zinde olmayı, arkadaş edinmeyi ve beceri öğrenmeyi amaçladıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca katılımcılar, rekreasyon programının uygulamasının öncesinde, uygulama sırasında ve uygulama sonrasında heyecan, sevinç, mutluluk ve güven duygularını yaşadıklarını söylemişlerdir. Yılmaz’ın çalışmasında rekreasyon programı yönetsel olarak ele alındığında, liderin ve ortamın önem kazandığı görülmektedir. Rekreasyon programları sonucunda, kişilerin özgüven kazandığı ve beceri öğrendikleri sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak bu çalışmada, rekreasyon program yönetiminin, eğitimde verimli kullanılmasını ve kişilerin gelişiminde gereken öneme sahip olmasını sağlaması açısından faydalı olacağı düşünülmüştür.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, katılımcıları, veri toplama yöntemi, araştırmacının rolü, verilerin analizi, geçerlik ve güvenirlikleri ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın modeli

Bu araştırmada, rekreasyon program yönetiminde uygulama sürecinde görev alan katılımcıların (yöneticiler, komite başkanları, komite üyeleri ve araştırmacı) rekreasyon programının (Düzce-Akçakoca Festival Programının) yönetsel süreçlerine ilişkin görüş, deneyim ve gözlemlerinin değerlendirilmesi amacıyla nitel araştırma deseni kullanılmıştır.

Glaser'e göre nitel araştırmayı; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlamak mümkündür. Nitel araştırma, kuram oluşturmayı, temel bir anlayışla sosyal olguları bağlı bulundukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır. Bu tanımda kuram oluşturma toplanan verilerden yola çıkarak daha önceden bilinmeyen birtakım sonuçları birbiri ile ilişkisi içinde açıklayan bir modelleme çalışması anlamına gelmektedir. Bu da araştırmacının esnek olmasını, toplanan verilere göre araştırma sürecini yeniden biçimlendirmesini ve gerek araştırma deseninin oluşmasında gerekse toplanan verilerin analizinde tümevarıma dayalı bir yaklaşım izlemesini gerektirir (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 39–40).

Tipik rekreasyon program örneği olan “Düzce-Akçakoca festival programı”, son yıllarda ilçe için önem kazanan bir konu haline gelmiştir. Niteliksel araştırma tekniklerinin kullanılmasının, festival programında görev alan kişilerin arasında yer alan katılımcıların düşüncelerini, deneyimlerini, beklentilerini, önerilerini ve endişelerini ortaya çıkarmada etkili olacağı düşünülmüştür. Niteliksel araştırma modelinin tercih edilmesinin diğer bir nedeni ise, araştırmacının görüşlerini alacağı yöneticiler, komite başkanları ve komite üyeleri ile “yüz yüze” görüşme ve festival programı süresince olayları “katılımcı gözlem” yöntemiyle gözleme olanağı bulabilmesidir.

Bu çalışmanın araştırma desenini “eylem araştırması” yaklaşımı oluşturmuştur. Araştırmada uygulamayı geliştirmeye yönelik bir eylem araştırması türü olan “uygulama odaklı eylem araştırması” kullanılarak, rekreasyon programı olan “Düzce-Akçakoca festival programı” konusunda 22–24 Temmuz 2005 tarihlerinde festival programında görev alan yöneticiler, komite başkanları ve komite üyeleri ile uygulama ortamında bulunulmuştur. Katılımcıların, yönetsel sorunları ve deneyimleri ile ilgili görüşleri, düşünceleri, önerileri ve araştırmacının gözlem sonuçları bir araya getirilerek analiz edilmiş, karşılaştırmaları yapılarak aralarındaki örüntüler ve farklılıklar ortaya konulmuştur.

Eylem araştırması, uygulama sürecine ilişkin sorunların ortaya çıkarılması veya bir sorunu anlama ve çözmeye yönelik sistematik veri toplamayı ve analiz etmeyi içeren ve işbirliğine dayalı bir araştırma yaklaşımıdır. Eylem araştırması türü olan uygulama odaklı eylem araştırması; ortaya çıkan olası sorun alanlarını, bu sorunlara neden olan etmenleri ve müdahale yollarını saptar. Ayrıca bu desen esnek bir yapıya sahiptir. Çünkü uygulayıcı ile gerçekleştirilen etkileşim araştırmanın seyrini değiştirebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 295–27).

Araştırmada veri toplamayla ilgili olarak, “görüşme ve gözlem” yöntemi seçilmiştir. Nitel çalışmada, sohbet tarzı görüşme, görüşme formu ve standart açık uçlu görüşme olmak üzere üç tür görüşme yaklaşımı önerilmektedir. Bu çalışmada, “görüşme formu” yaklaşımı ile “yapılandırılmamış alan çalışması” olan gözlem türü

kullanılmıştır. Ayrıca, festival programı ile ilgili dokümanlar araştırmacı tarafından gerekli birim ve kişilerden elde edilmiştir. (Ek: 5)

İlk bakışta görüşme kolay bir veri toplama aracı gibi görünse de, “beceri, duyarlılık, yoğunlaşma, bireyler arası anlayış, öngörü, zihinsel uyanıklık ve disiplin gibi pek çok boyutu kapsaması açısından, hem sanat hem de bilimdir” (Patton, 1987: 111). Nitelikli bir görüşmede, günlük etkileşim ve iletişim sürecinde oluşan hatalar yapılmaz. Bu süreçte, sorulan sorulara karşı tarafın rahat, dürüst ve doğru bir şekilde tepkide bulunmasını sağlamak görüşmecinin temel görevidir (Yıldırım ve Şimşek, 1999: 92).

Araştırma da kullanılan “görüşme formu” yaklaşımı; Patton’a göre (1987), benzer konulara yönelmek yoluyla değişik insanlardan aynı tür bilgilerin alınması amacıyla hazırlanmaktadır. Ayrıca görüşme formu, araştırma problemi ile ilgili tüm boyutların ve soruların kapsanmasını güvence altına almak için geliştirilmiş bir yöntemdir. Buna ek olarak bu yaklaşım, farklı bireylerden daha sistematik ve karşılaştırılabilir bilgi elde etmeyi sağlamaktadır. Ayrıca görüşmeci görüşme sırasında soruların cümle yapısını ve sırasını değiştirebilir, bazı konuların ayrıntısına girebilir veya daha çok sohbet tarzı bir yöntem belirleyebilir. Araştırmada gözlem türü olarak kullanılan “yapılandırılmamış alan çalışması”, araştırmacının ortama katıldığı “katılımcı gözlem” denilen yöntemle gerçekleştirilmiştir. Bu gözlem türünde araştırmacı, çalıştığı konuya ilişkin kültür ya da alt kültürün içine girmeye ve bir parçası olmaya çalışarak, kültürü ayrıntılı olarak tanımlayabilmekte ve araştırmacı ile araştırmaya katılan bireyler arasında daha etkili iletişim kurulabilmektedir. (Yıldırım ve Şimşek, 1999: 171).

3.2. Katılımcılar

Bu araştırmanın katılımcıları, festival programında görev alan yöneticiler, komite başkanları, komite üyeleri ve araştırmacı olarak belirlenmiştir. Festival programında oluşturulan 15 komiteye bağlı toplam 81 katılımcıdan 4 yönetici, 13

komite başkanı ve 1 komite üyesi toplam 18 katılımcı bu araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Ayrıca, 81 katılımcının yer aldığı komite çalışmaları çalışma boyunca gözlemlenmiştir.

Bu araştırmada, katılımcı seçiminde “amaçlı örnekleme” yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemi, tamamen nitel araştırma geleneği içinde ortaya çıkmıştır. Amaçlı örnekleme, zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vererek, pek çok durumda olgu ve olayların keşfedilmesinde ve açıklanmasında yarar sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 1999: 69). Bu araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden tipik durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Tipik durum örnekleme yönteminde amaç, araştırmacının yeni bir uygulamayı veya bir yeniliği tanıtmak istemesi durumunda, bu uygulamanın yapıldığı veya yeniliğin olduğu bir dizi durum arasından, en tipik bir veya birkaç tanesini saptayarak bulmaya çalışmasıdır. Patton’a göre (1990) amaç, ortalama durumları çalışarak belirli bir alan hakkında fikir sahibi olmak veya bu alan, konu, uygulama veya yenilik konusunda yeterli bilgi sahibi olmayanları bilgilendirmektir (Yıldırım ve Şimşek, 1999: 71).

Örnekleme oluşturan yönetici grubun tümü kendi alanlarında karar verme yetkisi olan, resmi kurumlarda çalışan kişiler olduğu için görüşme için tipik durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bunun yanı sıra 15 komiteye bağlı toplam 81 katılımcıların komite çalışmaları gözlemlenmiştir.

3.2.1. Katılımcı Profili

Festival programında oluşturulan 15 komiteye bağlı toplam 81 katılımcıdan görüşme yapılan 4 yönetici, 13 komite başkanı ve 1 komite üyesi (katılımcılar) ile ilgili kişisel bilgiler aşağıda Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1: Katılımcıların Kişisel Bilgileri

KİŞİ NO	YAŞ	EĞİTİM DURUMU	MESLEĞİ	GÖREVİ	HİZMET YILI	MEVCUT GÖREVDE HİZMET YILI
1	48	Yüksek Lisans	Kamu Yönetimi	Kaymakam	21	5
2	63	Lisans	İnşaat Mühendisi	Belediye Başkanı	37	2
3	51	Lise	Serbest Meslek	Belediye Başkanı	35	9
4	25	Lise	İşçi	Halkla İlişkiler	8	8
5	42	Yüksek Lisans	Komiser Yardımcısı	İlçe Emniyet Müdürü	20	2
6	42	Yüksek Lisans	Ziraat Mühendisi	İlçe Tarım Müdürü	16	8
7	40	Lisans	Memur	Mal Müdürü	19	7
8	48	Yüksek Lisans	Öğretim Üyesi	Yüksekokul Müdürü	25	2
9	50	Lisans	Kamu Yönetimi	İlçe Turizm Müdürü	28	22
10	45	Lise	İşçi	Baş Mühendis V.	22	6
11	41	Lisans	Kütüphaneci	Yurtkur Müdürü	18	5
12	33	Lisans	Öğretmen	Halk Eğitim Müdürü	11	3
13	50	Lisans	Öğretmen	İlçe Spor Müdür V.	28	2
14	33	Lisans	Öğretmen	Okul Müdürü	12	3
15	58	Yüksekokul	Öğretmen	Okul Müdürü	38	29
16	44	Lise	Memur	Hesap İşleri Müdürü	22	13
17	44	Lise	Serbest Muhasebeci	Muhasebeci	22	17
18	38	Lise	Memur	Ulaştırma Amiri	15	3

Araştırmada yer alan katılımcıların festival uygulamasında yer aldıkları komiteler ve bunların isim ve üye sayıları tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Festival Programında Görev Alan Katılımcılar ve Görevleri

KOMİTELER	İÇERİK	ÜYE SAYISI
Üst Komite (Yöneticiler)	*Festival yürüyüşü *Eğlence programları (3 gün her akşam medyatik sanatçılarla halk konserleri) *Spor faaliyetleri *Kültürel faaliyetler *Konferans (Fındık ile ilgili çeşitli bilimsel ve güncel konuların işlendiği konferans)	1 Yönetici + 1 Yönetici/Başkan + 1 Üye
Basın-Tanıtım Komitesi	*Tanıtım broşürü *Festival davetiyesi *Festival çantaları, tişörtleri, şapkaları *Yöresel el ürünleri *Cd çalışması *TV kanallarına duyuru yapılması *Başkanın canlı yayına çıkarılması	1 Yönetici/Başkan + 3 Üye
Kaliteli Fındık Komitesi	*Örnek Fındık Bahçesi Yarışması *Fındık Tatlısı Yarışması *Kestane Balı Yarışması *Mantar Yemeği Yarışması	1 Başkan + 7 Üye
Denetleme Komitesi	*Yapılacak olan işlemlerin sonucunda denetim işlemlerinin yapılarak festival komitesine sunulması	1 Başkan + 3 Üye
Danışma Komitesi	*Uzmanlık alanına göre yapılacak etkinliklerle ilgili önerilerin, eleştirilerin, düzenlemelerin ve organizasyon ile ilgili tüm aşamalar hakkında bilgi alınması veya danışılması	1 Yönetici/Başkan + 5 Üye
Folklor Komitesi	*Katılacak yerli ve yabancı ekiplerin tespiti *Ekiplerin kalacağı yerlerin belirlenmesi *Yabancı ekiplerin ulaşım masrafları *Türk ve yabancı ekiplerin katılacağı eğlence	1 Başkan + 3 Üye
Enerji ve Haberleşme Komitesi	*Enerjinin ve haberleşmenin kesintisiz olarak sürekliliğinin sağlanması *Sahne elektriğinin kesintisiz olarak sağlanması *Yeterli sayıda personel ve hizmet aracı temini	1 Başkan + 1 Üye

	*Emniyet tedbirleri için emniyet ve jandarma ile işbirliği *Özel gsm operatörlerinin imkânlar ölçüsünde hizmet vermesinin sağlanması *Kurulacak olan standların enerji ihtiyacının karşılanması	
Konaklama Komitesi	*Yurt dışından geleceklerin, sanatçıların ve ekibinin sayısının tespiti *Gelecek olan misafirlerin kalacağı yerlerin tespiti	1 Başkan + 4 Üye
Yöresel Etkinlikler Komitesi	*Yöresel el sanatları etkinliği -Yöresel el sanatları ürünlerinin (makine ve el nakışları, oya işleme, sepet, hasır vb) sergilenmesi ve satılması amacıyla festival süresince yöresel etkinlikler adına bir stant tahsis edilmesi *Yöresel yemek etkinliği -Köylüler tarafından köylere özgü çeşitli yöresel yemeklerin ikramı -Yemek etkinliği süresince yerli ve yabancı halkoyunları ekiplerinin gösterileri -Festivale davet edilen gazeteci-yazarların yemek etkinliğine davet edilerek şiir dinletisi sunmaları *Doğa yürüyüşü etkinliği - İlçenin doğal güzelliklerinden olan şelaleye gidilmesi	1 Başkan + 4 Üye
Spor Etkinlikleri Komitesi	*Bilek Güreşi *Bisiklet Yarışması *Plaj Voleybolu *Kum Yürüyüşü *Sandal Yarışı *Karakucak Güreşi	1 Başkan + 6 Üye
Sanatsal ve Kültürel Etkinlikler Komitesi	*Resim ve Fotoğraf Sergisi düzenlenmesi *Musikiseverler Derneğinin Konseri *Uçurtma Yarışması yapılması *Şiir Dinletisi düzenlenmesi	1 Başkan + 5 Üye
Konserler ve Güzellik Yarışması Komitesi	*Katılım şartlarını belirlenmesi *İlanların verilmesi *Verilecek ödüller ve kıyafetlerin belirlenmesi	1 Başkan + 2 Üye
Finans Komitesi	*Çınar caddesinin belediyeden kiralanıp stant satılması *İlçede bulunan fabrikalardan bağış toplanması	1 Başkan +

	*Düzce valiliğinden yardım talebinde bulunulması *Sivil toplum örgütlerinden bağış toplanması *Fındık tanıtım grubundan bağış talebi *Festival süresince kurulan stantlardan gelir elde edilmesi *Reklâm gelirleri *Turizm Bakanlığında yardım talebi *Akçakocalı iş adamları ve esnaftan yardım toplanması	Araştırmacı + 12 Üye
Sünnet Komitesi	*Sünnet ettirilecek kişi sayısının belirlenmesi *Sünnet ettirecek yer belirlenmesi *Tahmini bütçe hazırlanması *Belediyeden anonslarla halka duyuru yapılması *İkram yapılması *Konvoy düzenlenmesi *Palyaço getirilmesi *Başvuruların nereye ve nasıl yapılacağının belirlenmesi *Gerekli olan sağlık personelinin temini *Polikliniklerin hediyelik eşyalar ve süslerle süslenmesi *Gerekli olan cerrahi malzemelerin belirlenmesi *İkram öncesinde kur'an okutulması	1 Başkan + 7 Üye
Ulaştırma Komitesi	*Yurt dışından gelecek folklor ekipleri için araç ve şoför tahsisi *Doğa yürüyüşü için araç tahsisi. *Şehir içi ulaşımın aksamaması için yapılması gerekenler *Gelecek olan misafirlerin ulaşımı *Sanatçıların sahneye gidiş-gelişi *Yedek personel bulundurulması *Güzellik yarışması için araç tahsisi *Belediye ambulansının hazır bulundurulması	1 Başkan + 1 Üye

3.2.2. Araştırmacının Rolü

Bu çalışmada araştırmacı, Nisan 2005 tarihinde görüşmelerini yapmak için Kaymakamlıktan yazılı onay için başvuruda bulunmuş, gerekli resmi izin verildikten sonra, kendisinde festival programında finans komitesinde aktif görev üstlenerek, görüşmelere katılacak olan diğer katılımcıların çalıştıkları yerlere giderek yüz yüze görüşmeler yapmıştır. Araştırmacı, Beden Eğitimi Öğretmenliği bölümünden mezun ve ilçede görev yapan, uzun süredir ilçede yaşaması dolayısıyla çevreyi iyi tanıyan, daha önce yapılmış olan on festival programından beşinde görev almış, katılımcıların bazılarıyla meslektaş olan, bazılarıyla da tanışan ve programı takip eden bir kişidir. Bu durum, araştırmacıya veri kaynaklarına yakın olma, ilgili bireylerle konuşma, deneyimlerini paylaşma, konuyu yakından tanıma, ilgili eğitim programlarını ve dokümanları inceleme olanağı sağlamıştır. Ayrıca, bu etkenin araştırmaya hız ve pratiklik kazandıracağı düşünülmüştür. Araştırmacının çalışma konusu ile ilgili olarak yer aldığı bu “katılımcı” konum, araştırmacıyı nitel çalışma sürecinin doğal bir parçası haline getirmiş ve görüşme yönteminin verimli olarak uygulanmasını ve analiz edilmesini sağlamıştır. Ayrıca, araştırmacının ilçede yaşıyor ve çalışıyor olması, bu süreçte büyük kolaylık sağlamıştır.

Nitel araştırmacı bizzat alanda zaman harcayan, deneklerle doğrudan görüşen ve gerektiğinde deneklerin deneyimlerini yaşayan, alanda kazandığı perspektifi ve deneyimleri toplanan verilerin analizinde kullanan kişidir. Veri kaynaklarına yakın olma, ilgili bireylerle konuşma, gözlemler yapma, ilgili dokümanları inceleme, araştırılan konuyu yakından tanıma ve anlama nitel araştırmada oldukça önemli bir yer tutar. Bu yönüyle nitel araştırmacı, araştırma sürecinin doğal bir parçası haline gelir ve zaman zaman bir veri toplama aracı işlevi görür (Yıldırım ve Şimşek, 1999: 23).

3.3. Alan ve Uygulama Ortamı

Akçakoca, Anadolu'nun kuzeyinde Batı Karadeniz bölgesinde Düzce iline bağlı ve ilin en büyük ilçe merkezidir. Aralık 1999 tarihinde Düzce'nin il olması nedeniyle Akçakoca ilçesi Düzce iline bağlanmıştır. Akçakoca platosu Kuzeyden Güneye, Batıdan Doğuya yükselerek dağlık sahaya geçer. İklimin yağışlı ve mutedil olması bitki örtüsünün gür olmasına sebep olmuştur. Akçakoca'nın 30 km. lik kıyı şeridi; fındık tarlaları ve tabii ormanlarla bezenmiştir. Ilıman deniz ikliminin hakim olduğu ilçe, iklim özellikleri bakımından Karadeniz ve Marmara Bölgesi arasında bir geçiş niteliğindedir. Akçakoca deniz iklimine sahiptir. İlçede 2.000 kişilik çim menşeli tribünlü 1 futbol stadyumu, 250 kişilik 1 spor salonu mevcut olup, Aktaş, Kınık köylerinde voleybol/basketbol sahası, Çayağzı, Uğurlu, Kurukavak, Ortanca ve Melenagzı köylerinde futbol sahaları mevcuttur.

Batı Karadeniz'in önemli turizm merkezlerinden biri olan Akçakoca; İstanbul, Ankara, Bursa, Kocaeli gibi metropollere 2,5–3 saat uzaklıkta olup otoyolla çok kolay bir ulaşımına sahiptir. Akçakoca halkının genel ekonomik faaliyetleri ve ana geçim kaynakları tarım, tavukçuluk ve balıkçılıktır. Akçakoca'da tarımsal faaliyetler açısından fındık üretimi %95 gibi bir orana sahiptir. Arazinin engebeli oluşu nedeniyle diğer tarımsal ürünler yetiştiriciliği oldukça düşüktür. 1999 yılı itibarıyla bölgede fındık üretimi 14 bin tondur. Ana üretim fındık olduğundan mevsiminde fındık ticareti ve haziran-eylül dönemlerinde de turizm girdileri ile nakliyecilik ilçe ticaretini hareketlendirmektedir.

Akçakoca'da turizm 1948 yılından itibaren başlamıştır. Önceleri Ankara'dan vazife icabı gelen ailelerin tavsiyeleri ile isim yapan deniz, emsalsiz kumlar ve doğanın doyumsuz güzelliğini görmeye gelenler artmış böylelikle Türkiye'de ilk turizm hareketini başlatmış olan Akçakoca o zamandan bu zamana Türk turizmindeki önemli yerini her zaman korumuştur. Akçakoca konumu, sosyal yapısı, doğal güzellikleri ve turizm yatırımları nedeniyle son yıllarda yoğun bir ilgiye sahip olmaktadır.

3.4. Veri Toplama Yöntemi

Çalışmada veri toplamayla ilgili olarak, “yarı yapılandırılmış görüşme” yöntemi kullanılmış ve gözlem türü olarak kullanılan “yapılandırılmamış alan çalışması”, araştırmacının ortama katıldığı “katılımcı gözlem” denilen yöntemle gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı böylece, görüşlerini alacağı yöneticiler, komite başkanları ve komite üyeleri ile “yüz yüze” görüşme ve festival programı süresince olayları “katılımcı gözlem” yöntemiyle gözleme olanağı bulabilmiştir.

Araştırmada kullanılacak olan “standart açık uçlu” görüşme soruları, dikkatlice yazılmış ve belirli sıraya konmuş bir dizi sorudan oluşmaktadır ve her görüşülen bireye bu sorular aynı tarzda ve aynı sırayla sorulur. Bu yaklaşım, bazı insanlardan daha yoğun ve çok, bazı insanlardan ise daha az sistematik ve yüzeysel bilgi edinilmesini sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 1999: 96).

Görüşmede yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmasının nedeni yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin yapılandırılmış görüşme tekniğine göre daha esnek olmasıdır. Bu teknikte, araştırmacı önceden sormayı planladığı soruları içeren görüşme protokolünü hazırlar. Buna karşın araştırmacı görüşmenin akışına bağlı olarak değişik yan ya da alt sorularla görüşmeyi etkileyebilir ve kişinin yanıtlarını açmasını sağlayabilir. Eğer kişi görüşme esnasında belli soruların yanıtlarını başka sorular içerisinde yanıtlamış ise araştırmacı bu soruları sormayabilir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği sahip olduğu belirli düzeyde standartlık ve aynı zamanda esneklik nedeniyle eğitimbilim araştırmalarına daha uygun bir teknik görünümü vermektedir (Onuralp, 2002: 33; Atalay, 2004: 35).

Araştırmacı, katılımcıların doğal davranışlarını gözlemlemeyi, uygulama öncesi-süresince-sonrası aynı ortamda, araştırmacının katılımlı gözlem ile ayrıntılı tanımlama yapmayı, bunun yanı sıra çalıştığı konuya ilişkin yapılan tüm etkinliklerin ve yaşamın içine girerek, bir parçası olmayı hedeflemiştir.

Araştırmada bu gözlem türünde araştırmacı, çalıştığı konuya ilişkin kültür ya da alt kültürün içine girmeye ve bir parçası olmaya çalışarak, kültürü ayrıntılı olarak tanımlayabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 1999: 171).

3.4.1. Görüşme ve Gözlem

Bu çalışmada araştırmacı tarafından, bizzat katılımcıların görev yaptıkları yerlere gidilerek ön görüşme yapılmıştır. Ön görüşmede, araştırma hakkında gerekli bilgi verilerek randevular alınmıştır. Daha sonra verilen randevulara zamanında gidilmiş ve katılımcıların çalıştıkları birimlerde veya çalışma odalarında kendileri ile doğrudan görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler bir kayıt cihazıyla kaydedilmiş, ayrıca araştırmacı tarafından kısa notlar tutulmuştur. Kaydedilmiş bilgiler araştırmacı tarafından deşifre edilerek bilgisayar ortamında düz yazı haline getirilmiştir. Görüşmelerin ayrıntıları konusunda emin olmak için, uygun görülen yerlerde ek sorular sorulmuş, katılımcılarla tekrar görüşme yapılmış veya uygulama süresince tekrar sorular yöneltilmiştir. Görüşme formu tekniği kullanılarak, Nisan 2005 tarihinden itibaren Kaymakamlık makamından yazılı onay (Ek: 2) alınarak görüşmelere katılacak katılımcıların görev yaptıkları yerlere gidilerek yüz yüze görüşmeler yapılmış ve toplam onsekiz katılımcının görüşme kayıtlarından, veriler elde edilmiştir. Görüşmeler randevu alınarak, katılımcıların kendilerini rahat hissettikleri bir ortamda gerçekleştirilmiştir. Görüşme zamanı ve süresi, katılımcıların istek ve ihtiyaçlarına göre ayarlanmıştır. Öncelikle dört yönetici, daha sonra komite başkanları ve komite üyeleri olmak üzere görüşmeler yapılmıştır.

Bu görüşme teknikleri ile katılımcıların araştırma konusu üzerinde yoğunlaşmaları sağlanarak, onların yönetsel sorunları ile ilgili düşüncelerini uygulamaları, eleştirileri, önerileri ve diğer söylemek istedikleri kayıt edilmiştir. Görüşme sürecinde nitel araştırmanın yapısı çerçevesinde gönüllülük esas alınmıştır. Görüşmelerde katılımcıların ses kayıtları izin dâhilinde gerçekleştirilmiştir. Ayrıca araştırmacı ses kayıtları sırasında konuşmaları çetele tutma ve kısa not alma şeklinde kağıda da aktarmıştır. Katılımcıların sorulara verdikleri yanıtlarda, kısıtlama

yapılmamıştır. Araştırmaya dâhil edilen bireylerin yanıtları, daha önceden oluşturulmuş sorularla sınırlandırılmamış, açık ve esnek bir tutum izlenmiştir. Araştırma konusuna ilişkin mümkün olduğu kadar ayrıntılı ve derinlemesine veri toplanmaya çalışılmıştır. Katılımcıların konuyla ilgili olarak önemli gördükleri fikirlerini, görüşlerini ve önerilerini dile getirmelerine olanak sağlanmıştır. Araştırmacı görüşme formu tekniğini uyguladığı katılımcılarla daha sonra en az iki kez olmak üzere tekrar görüşmeleri fırsatı bulmuştur. Görüşme ile elde edilen verilerin, toplam sayıları Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3: Elde Edilen Araştırma Verilerinin Toplam Sayıları

KATILIMCILAR	GÖRÜŞME KAYITLARI
K1, Ü	1 Adet 60 dakikalık 1Teyp kaseti -10 Adet A4 sayfa
K2	1 Adet 60 dakikalık 1Teyp kaseti -9 Adet A4 sayfa
K3	2 Adet 60 dakikalık 1Teyp kaseti -15 Adet A4 sayfa
K4, B	1 Adet 60 dakikalık 1Teyp kaseti -9 Adet A4 sayfa
E1	1 Adet 60 dakikalık 1Teyp kaseti -2 Adet A4 sayfa
K5	1 Adet 60 dakikalık 1Teyp kaseti -1 Adet A4 sayfa
D1	1 Adet 60 dakikalık 1Teyp kaseti -1 Adet A4 sayfa
D2	1 Adet 60 dakikalık 1Teyp kaseti -1 Adet A4 sayfa
F1	1 Adet 60 dakikalık 1Teyp kaseti -1 Adet A4 sayfa
E2	1 Adet 60 dakikalık 1Teyp kaseti -1 Adet A4 sayfa
K6	1 Adet 60 dakikalık 1Teyp kaseti -1 Adet A4 sayfa
Y	1 Adet 60 dakikalık 1Teyp kaseti -2 Adet A4 sayfa
S1	1 Adet 60 dakikalık 1Teyp kaseti -2 Adet A4 sayfa
S2	1 Adet 60 dakikalık 1Teyp kaseti -2 Adet A4 sayfa
K7	1 Adet 60 dakikalık 1Teyp kaseti -1 Adet A4 sayfa
F2	1 Adet 60 dakikalık 1Teyp kaseti -2 Adet A4 sayfa
S3	1 Adet 60 dakikalık 1Teyp kaseti -2 Adet A4 sayfa
U	1 Adet 60 dakikalık 1Teyp kaseti -1 Adet A4 sayfa

3.4.1.1. Gözlem Boyutları

Araştırmada, gözlem boyutları, festival program öncesi-süresince-sonrası uygulama ortamının ve etkinliklerin, çok yönlü olarak gözlenmesine olanak verecek biçimde belirlenmiştir. Bu gözlem boyutları, aşağıda verilmiştir.

1. İlçenin ve fiziksel ortamın tanımlanması (Konum, yer, yaşantı, etkinliklerin yapıldığı alan vb.)
2. Uygulama etkinliklerinin temel özelliklerinin tanımlanması (Program: gün-saat-süre, çeşit, uygulama alanı vb.)
3. Ortamda oluşturulan etkinliklerin ve katılımcı davranışlarının gözlenmesi
 - i. Festival öncesi
 - ii. Festival süresince
 - iii. Festival sonrası
4. İlçenin mevcut rekreasyon programları açısından olanaklarının ve katılımcıların beklentilerinin değerlendirilmesi

3.4.1.2. Gözlem Kayıt Araçları

Araştırmada, uygulama süresince gözlemler araştırmacı tarafından alan notu olarak yapılmış, etkinlikler kamera ile kayıt edilmiş ve fotoğrafları çekilmiştir. Araştırma süresince, uygulama yaşantısı (komite toplantıları, hazırlık aşamaları vb.) ve etkinlikler araştırmacı tarafından gözlem boyutlarına göre yazılı ve sözlü olarak yapılmıştır. Katılımcılarla yapılan değerlendirme süresinde katılımcılar rahat, açık ve samimi bir davranış sergilemiş ve düşüncelerini sözlü olarak araştırmacıya rahatlıkla ifade etmişlerdir. Ayrıca, komite toplantılarında yapılan konuşmalar ve ifade edilen düşünceler, araştırmacı tarafından detaylı olarak kayıt edilmiştir.

3.5. Uygulama Dönemi

Festival programı 3 gün süre ile farklı yerlerde yapılan çeşitli etkinliklerle uygulanmıştır. Bu etkinliklere bölge ve çevre il ve ilçelerden çok sayıda kişi katılmıştır. Festival hazırlıkları mart ayında yapılan toplantı ile başlamaktadır. Tarih tespiti yapıldıktan sonra komiteler oluşturulmuş festival programı için çalışmalara başlanmıştır. Oluşturulan komiteler belirledikleri etkinlikler için gerekli çalışmaları yaparak hazırlıklarını devam ettirmişlerdir. Festival öncesi çevreye verilen önemin arttığı görülmüştür. İlçenin en işlek caddesine bir ay önceden kurulan stantlarla birlikte festival havası yaratılmıştır. Belirlenen etkinliklere katılabilmek için belirlen yerlere belirlenen tarihlerde başvurular yapılmıştır. Festivalden üç gün öncede festival süresince stantlar ve sanatçılar için sahne kurulmuştur. Yapılacak olan etkinlikler bir ay öncesinden belirlenerek tanıtım broşürleriyle halka ve bölge insanlarına duyurularak halkın katılımı sağlanmıştır. Açılış töreni yapılmasıyla birlikte festival meşalesi yakılarak festival başlatılmıştır. Üst düzey yöneticilerin, misafirlerin ve halkın katılımıyla yapılan kortej yürüyüşüyle devam eden festival süresince sünnet şöleni, tarımsal yarışmalar, ödül törenleri, dinletiler, sergiler, halk oyunları gösterileri, spor yarışmaları, paneller, uçurtma yarışı, konserler, havai fişek gösterileri ve doğa yürüyüşü etkinlikleri yapılmıştır. Festivalin üçüncü günü yapılan doğa yürüyüşü için her sene başka bir köy belirlenerek, köylüler tarafından hazırlanan yöresel yemekler halka ikram edilmiştir. Belirlenen yere ulaşım için belediye seferler düzenleyerek katılımın fazla olmasını sağlamaya çalışmıştır. Festival sonrası yapılan kapanış gecesinde görev alan kişilere teşekkür belgeleri verilmiştir.

Bu araştırma yönteminde kullanılan festival program örneği aşağıdaki tablo 4’de ayrıntılı olarak verilmiştir.

Tablo 4: Düzce-Akçakoca Festival Programı “Program İçeriği”

I. GÜN	Saat	Etkinlik	İçerik
22\07\2005 Cuma	14:00	Festival Açılış Töreni	Atatürk anıtına çelenk sunulması Saygı duruşu ve istiklal marşı Konuşmalar Folklor gösterileri Festival meşalesinin ateşlenmesi
	16:00	Sünnet Şöleni	Konvoy Sünnet Mevlit okunması İkram
	17:00	Tarımsal Yarışmalar Ödül Töreni	Örnek fındık bahçesi yarışması Fındık tatlısı yarışması Kestane balı yarışması Mantar yemeği yarışması
	18:00	Karma Fotoğraf Sergisinin Açılışı	Katılımcıların fotoğraflarını sergilemeleri İkram
	18:30	Şiir ve Müzik Dinletisi	Katılımcıların şiirlerini ve şarkılarını okumaları
	19:30	Festival Kortej Yürüyüşü	Düzce belediye bandosu Folklor gösterileri Fındık dağıtımı
	20:00	Folklor Gösterisi	Romanya Poienita Folklor Ekibinin Gösterileri
	21:00	Konser	Sunucu Elif GÜVENDİK Cimilli İBO Lara
	24:00	Havai Fişek Gösterileri	Havai fişeklerin atılması

II. GÜN	Saat	Etkinlik	İçerik
23\07\2005 Cumartesi	11:00	Plaj Voleybolu Finali	Final maçının oynanması
	13:00	Panel	Fındığın geleceği konulu panel
	16:30	Sandal Yarışı	Sandal yarışlarının yapılması
	18:00	Uçurtma Yarışı	Uçurtma yarışmasının yapılması
	18:00	Folklor Gösterileri	Yerli ekiplerin folklor gösterileri Yabancı ekiplerin folklor gösterileri
	18:30	Kum Yürüyüşü Yarışması	Kum yürüyüşü yarışmasının yapılması
	19:30	Bilek Güreşi	Bilek güreşi müsabakalarının yapılması
	20:00	Folklor Gösterisi	Bulgaristan Zdravest Folklor Ekibinin Gösterileri
	21:00	Konser	Sunucu Elif GÜVENDİK Işın KARACA İsmail TÜRÜT
	24:00	Havai Fişek Gösterileri	Havai fişeklerin atılması

III. GÜN	Saat	Etkinlik	İçerik
24\07\2005 Pazar	11:00	Doğa Yürüyüşü	Doğa yürüyüşü Yöresel yemekler ikramı Hasır yarışması ödül töreni Şiri dinletisi İmza günü Yerli ekiplerin folklor gösterileri Yabancı ekiplerin folklor gösterileri
	15:00	Bisiklet Yarışı	Bisiklet yarışının yapılması
	17:00	Folklor Gösterileri	Yerli ekiplerin folklor gösterileri Yabancı ekiplerin folklor gösterileri
	19:00	Güzellik Yarışması	Yerli ve yabancılar arası güzellik yarışmasının yapılması
	20:00	Folklor Gösterisi	Ukrayna Kalina Folklor Ekibinin Gösterileri
	21:00	Konser	Sunucu Elif GÜVENDİK Sibel CAN
	24:00	Havai Fişek Gösterileri	Havai fişeklerin atılması

3.6. Verilerin Analizi

Araştırmada, verilerin anlaşılır bir biçimde çözümlenmesi, neden sonuç ilişkilerinin irdelenerek birtakım sonuçlara ulaşılması ve bulguların yorumlanması için, nitel analiz yöntemlerinden “betimsel analiz” yöntemi ile araştırmada, verilerin tanımlanması, birbirine benzeyen verilerin belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilmesi ve verilerin içinde saklı olabilecek gerçeklerin ortaya çıkarılması için “içerik analizi” yöntemi kullanılmıştır.

Betimsel analiz yönteminde, toplanan verilerin, araştırma problemine ilişkin olarak neleri söylediği ya da hangi sonuçları ortaya koyduğu ön plana çıkmaktadır. İçerik analizi yönteminde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabii tutulur ve betimsel bir yaklaşımla fark edilemeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilebilir. Bu amaçla toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde organize edilmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 1999: 158–162).

Bu araştırmada görüşme sonucu elde edilen veriler araştırmacı tarafından daha önce belirlenen temalara göre özetlenmiş ve içerik analizi ile kodlanmış genel temalar ortaya çıkarılarak kodlar ve temalar organize edilmiştir.

3.6.1. Verilerin Kodlanması

Verilerin içerik analizinde araştırmacı “genel bir çerçeve içinde kodlama” biçimini kullanırken verilerin analizinden önce genel bir kavramsal yapı oluşturarak, genel kategoriler ya da temalar belirlenmiş ve bu temalar altında yer alabilecek olan daha ayrıntılı kodlar listeye dahil edilmiştir ve analiz süresince kodlar gerektiğinde değiştirilmiş ve geliştirilmiştir.

Nitel araştırmalara göre içerik analizinde veriler dört aşamada analiz edilir: Bunlar; verilerin kodlanması, temaların bulunması ve temaların organize edilmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanmasıdır. Verilerin kodlanmasında, bazen bir kelime bazen bir cümle ya da paragraf, bazen de bir sayfalık veri olabilmektedir. Kendi içinde anlamlı bir bütün oluşturan bu bölümler, araştırmacı tarafından isimlendirilir, diğer bir deyişle kodlanır (Yıldırım ve şimşek, 1999: 163).

Teyp kullanarak görüşme yoluyla elde edilen veriler, bilgisayarda düz yazı haline getirilmiştir. Sonra katılımcıların cevapladıkları sorular bir sayfada toplanmıştır. Her soru alt boyutlarıyla beraber numara ve harf verilerek düzenlenmiştir (K1, S2, 12 şeklinde).

Bu araştırmada verilerin kodlanması araştırmacı, spor yönetiminde yüksek lisans eğitimini tamamlarken tezinde kodlama tecrübesi kazanan kişi ve akademik çalışma yapan bir uzman tarafından yapılmıştır. Kodlama sonunda üç kişinin sonuçları karşılaştırılmış, ortak ve örtüşen sonuçlar temalarına göre sınıflandırılmıştır.

Nitel verilerin çözümlenmesinde, görüşme formunda yer alan sorulara verilen yanıtlar değerlendirilmek üzere önce, görüşme yapılan katılımcılar alfabetik harflerle (Y, U, T1 şeklinde) kodlanmıştır.

3.6.2. Temaların Bulunması

Verilerin kodlanması sırasında, sorunların ana başlıkları, alt başlıkları belirlenmiştir. Kodlamalar, düz yazı halinde yazılmış verilerin satırları işaretlenerek hemen yanına yazılmıştır. Daha sonra kodlamalar  izelge haline getirilerek sınıflandırılmıştır. Kodlama sırasında kullanılan kodlama kısaltmalar listesi tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5: Kodlama Sırasında Kullanılan Kodlama Kısaltmalar Listesi

Üst Komite, Yönetici	K1, Ü, K2, K3
Basın-Tanıtım	K4, B
Emniyet	E1
Kaliteli Fındık	K5
Denetleme	D1
Danışma	D2
Folklor	F1
Enerji ve Haberleşme	E2
Konaklama	K6
Yöresel, Spor, Sanatsal ve Kültürel Etkinler	Y,S1,S2
Konserler ve Güzellik Yarışması	K7
Finans	F2
Sünnet	S3
Ulaştırma	U
Fiskobirlik Yönetim Kurulu Başkanı	T1
Sağlık Grup Başkanı	T2
Oda Başkanı	T3
Gazete Sahibi	T4
Dernek Başkanı	T5
İlçe Başkanı	T6
Kooperatif Başkanı	T7
İl Müdürü	T8
Fotoğraf Sevenler Grubu	T9
Belediye Meclis Üyesi	T10
Öğretmen Evi Personeli	T11
İlçe Müdürü	T12
Şube Başkanı	T13
Öğretim Üyesi	T14

3.7. Geçerlik ve Güvenirlik

Bilimsel araştırmanın en önemli ölçütlerinden biri olarak kabul edilir. “Geçerlik” ve “güvenirlik” bu açıdan araştırmalarda en yaygın olarak kullanılan iki ölçüttür. Bir araştırmada toplanan bilgiler geçerli ise aynı türden başka bir araştırmada aynı olmasa bile benzer bilgileri elde etme olasılığı yüksektir. Bu nedenle nitel araştırmada geçerlik konusu güvenilirlik konusuna göre öncelik kazanmakta ve daha çok önem arz etmektedir. Araştırma sonuçlarının inandırıcılığı açısından önemli olmakla birlikte, güvenilirlik konusunun nitel araştırma için farklı bir anlamı vardır (Yıldırım ve Şimşek, 1999: 76,80).

Geçerlik:

Nitel araştırma boyutunda geçerlik çalışması için bu çalışmada, aşağıdaki uygulamalar yapılmıştır. Bunlar;

Araştırma bulguları, verilerin toplandığı ortam dikkate alınarak ve o ortama bağlı olarak tanımlanmıştır.

Bulguların kendi içerisinde tutarlı ve anlamlı olmasına dikkat edilmiştir. Ayrıca elde edilen bulguların anlamlı bir bütün olması sağlanmıştır.

Elde edilen veriler daha önce oluşturulan kavramsal çerçeve ile uyumludur. Bu çerçeve veri toplamada rehber olmuş ve uygulamada pratiklik sağlamıştır.

Araştırmada elde edilen bulgular, bir yandan teybe kaydedilirken diğer yandan kısa notlar yoluyla denetlenmiştir. Böylece bulguların anlamlı bir bütün oluşturulması sağlanmıştır.

Bu araştırma da dış güvenilirliğin sağlanması için aşağıdaki sorulara cevap verilmiştir. Bunlar;

Araştırmacı, araştırmanın yöntemlerini ve aşamalı açık ve ayrıntılı bir biçimde tanımlanmıştır.

Katılımcılarla yüz yüze görüşme süreci gerçekleştirilmiş, gerekli durumlarda açıklamalarda bulunularak ilgili konulara odaklanmaları sağlanmıştır.

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde kullanılan kavramsal çerçeve ve varsayımlar açık olarak belirtilmiştir.

Araştırmada veri kaynağı olan kişiler, isim belirtmeden harfler kullanılarak (Y, U, T1 gibi) açık bir şekilde verilmiştir.

İç güvenilirliğe ilişkin olarak;

Araştırmacı, görüşme sonucunda elde edilen verileri, bu verilerden doğrudan alıntılar yaparak betimlemeye gitmiştir.

Verilerin kodlanmasında birden fazla araştırmacı kodlama yapmış ve bu kodlamalar karşılaştırılmıştır.

Verilerin analizinde ön yargıların, yanlış anlamaların önüne geçilmiş ve veriler tekrar gözden geçirilmiştir.

3.7.1. Çeşitleme

Araştırmada çeşitleme ölçütü kullanılmıştır. Nitel araştırmada geçerliğin ve güvenilirliğin sağlanmasında kullanılan önemli ölçütlerden biri “çeşitleme” dir. Çeşitleme, araştırma sorusuna yönelik olarak toplanan verilerin farklı yöntemlerle elde edilmesi ve bu şekilde elde edilen bulguların inandırıcılığının test edilmesi için kullanılır (Yıldırım ve Şimşek, 1999). Denzin’e göre, araştırmada “çeşitleme” (triangulation) ölçütü kullanılarak, farklı etkinliklerden ve ortamlardan gözlem, video, fotoğraf çekimi, günlük yazımı ve grup tartışmaları gibi farklı yöntemlerle, araştırmacı ile birlikte dört gözlemci veri toplamış ve böylece araştırmada ortaya çıkabilecek önyargıların ve yanlış anlamaların önüne geçilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 1999). Bu araştırmada, çeşitleme ölçütü olarak;

Araştırmacının katılımcı olarak gözlem yaparak alan notu elde etmesi ile;

- * Görüşme
- * Gözlem
- * Kamera ile kayıt ve fotoğraf çekimi teknikleri kullanılmıştır.

Araştırmada kullanılan çeşitleme ölçütü, araştırma sonucu elde edilecek sonuçların, farklı boyutlardan değerlendirilmesini ve anlam kazandırılmasını sağlamıştır.

BÖLÜM IV

VERİLERİN SUNUMU, BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1. Verilerin Sunumu

Bu bölümde, araştırmanın gözlem ve görüşme tekniği ile elde edilen verileri sunulmuştur. Katılımcıların (yöneticiler, komite başkanları, komite üyeleri ve araştırmacı) rekreasyon program örneği olan Düzce-Akçakoca festival programının yönetsel süreçlerine ilişkin görüş, deneyim ve gözlemlerinin analizi yapılarak elde edilen veriler, iki ana tema altında sunulmuştur. Bu ana temalar;

1.Genel Tema: Katılımcıların rekreasyon programı ile ilgili görüşlerinde ortaya çıkan temel unsurlar

2.Genel Tema: Rekreasyon programının aşamalarında (dönemlerinde) ortaya çıkan yönetsel süreçler

Katılımcıların rekreasyon programı ile ilgili gözlemlerinden ve görüşme sonuçlarından elde edilen verilerin çözümlenmesi sonucunda katılımcılar tarafından dile getirilen unsurlar kodlandıktan sonra ana temalar belli boyutlar altında tekrar kodlanmıştır. Katılımcıların, rekreasyon programında rol oynayan temel unsurlar ve rekreasyon programında ortaya çıkan yönetsel süreçler ile ilgili düşünceleri aşağıda şekil, grafik ve tablolarla verilmiştir.

1. Genel Tema: Katılımcıların Rekreasyon Programı İle İlgili Görüşlerinde Ortaya Çıkan Temel Unsurlar

Festival programında görev yapan katılımcılar ile yapılan görüşmeler sonucu festival programında rol oynayan 4 unsur (ana tema) belirtilmiştir. Bunlar; sırasıyla ekonomi, turizm, eğitim ve kültür olarak sınıflandırılmıştır.

1.1. Ekonomi

Festival programında görev yapan katılımcıların, festivalin rolü, amacı ve geçmiş festival programları ile bugün arasındaki farklılıklar ile ilgili sorulara ilişkin verdikleri cevaplar sonucu, ilk olarak ekonomi teması belirlenmiştir. Ekonomi temasının alt boyutlarında ise ekonomik ve tarımsal gelişim ve festival programının gelişimi (sürekliliği) ortaya çıkmıştır. Tablo 6’da bu alt tema detaylı açıklamalarıyla verilmiştir.

Tablo 6: Katılımcıların Ekonomi Alt Teması İle İlgili Düşüncelerine Yönelik Bulgular

EKONOMİ			
Sorular	Görüşme Sonucu Ortaya Çıkan Kodlar	Alt Tema	Katılımcılar
Festivalin Rolü ve Amacı nedir?	Tarımın geliştirilmesi (ürün ticareti, ürün tanıtımı)	Ekonomik ve Tarımsal Gelişim	K1, K2
	Ürün tanıtımı sağlama		K1
	Ekonomik katkı sağlama		K2, T5, T7
Geçmişle Bugün Arasındaki Farklılıklar Nelerdir?	Festival bütçesinin büyümesi	Festival Programının Sürekliliği ve Gelişimi	K2
	Festival programının 11 yıldır düzenli yapılması		

Tablo 6'dan elde edilen bulgulara göre, katılımcılar, ekonomik ve tarımsal gelişim ile ilgili görüşlerini; tarımın geliştirilmesi (ürün ticareti, ürün tanıtımı), ürün tanıtımı sağlaması ve ekonomik katkı sağlaması kodları ile açıklamışlardır. Festival programının sürekliliği ve gelişimi ile ilgili görüşlerini ise; festival bütçesinin büyümesi ve festival programının on yıldır düzenli yapılması temaları üzerinde durarak açıklamıştır.

1.1.1. Ekonomik ve Tarımsal Gelişim

Katılımcılar, yapılan kodlamalar sonucu festivalin rolü ve amacına ilişkin olarak görüşlerini; “*a-tarımın geliştirilmesi, b-ürün tanıtımı sağlanması, c-ekonomik katkı sağlaması*” üzerinde durarak belirtmişlerdir.

a-Tarımın geliştirilmesine ilişkin olarak K1 yöneticisi görüşünü; “Fındık kavurma makinesi ile fındığın kavrulup, paketlenerek satılması beş yıl önce Akçakoca’da yoktu ama şimdi değişik şeylerde insanlar yapmaya başladılar. Balda da böyle olacak. Balda da Akçakoca’da bir tane bal üretimi yapan bal pazarlayan dükkân yoktu. Ama şu anda sanıyorum iki veya üç tane bal ve bal ürünleri satan dükkân var”(4,38) şeklinde ifade etmiştir.

b-K1 yöneticisi, ürün tanıtımına ilişkin görüşünü; “yörenin en önemli ekonomik değeri olan fındığı da kamuoyu yaratmak bununla ilgili bazı bilimsel çalışmalara belki öncülük yapmak, bununla ilgili sempozyumlar düzenlemek veyahut ta fiyatların tespitine müdahale etmek”(1,11), “Şimdi fındıkla ilgili olarak fındık tatlılarıyla ilgili yarışmalar yaptık. Akçakoca’da daha düne kadar fındık tatlısını, helvasını bilmiyordunuz yoktu bunlar çıktı. Mantar ile ilgili bir takım çalışmalarımız var, yakında mantar ile ilgili de bir takım şeyler olacak. Mantar yemekleri, mantar üretimi gibi”(4,35) şeklinde ifade etmiştir.

c-Ekonomik katkı sağlamasına ilişkin olarak katılımcılar görüşlerini; T5 katılımcısı; “Yöremize özgü el sanatları ile ilgili çarşı oluşturamazmıyız”(2,11), T7 katılımcısı; “Liman alanındaki duvarlara reklâm alınmalı, bu festivale katkı sağlar”(2,33), K2 yöneticisi; “ihtiyaç maddelerini, yiyeceğini içeceğini işte benzinini, suyunu vs. satın almak suretiyle ilçe ekonomisine, ilçe esnafına da bir katkısı oluyor”(1,15) şeklinde dile getirmişlerdir.

1.1.2. Festival Programının Sürekliliği ve Gelişimi

Katılımcılar, yapılan kodlamalar sonucu geçmişle bugün arasındaki farklılıklara ilişkin olarak görüşlerini; “*a-festival programının büyümesi, b-festival programının 11 yıldır düzenli yapılması*” üzerinde durarak belirtmişlerdir.

a-K2 yöneticisi, festival programının büyümesine ilişkin olarak görüşünü; “Bir defa bütçeye bakıp, geçmişteki bütçelere bir bakıyorsunuz 50 milyardan başlamış 100 milyar, 200 milyar. Geçen sene biz 160 milyarla bitirmiştik bu sene 300 milyar yani bu bütçe şunu ifade ediyor: demek etkinlikler daha zengin hale getirilmiş”(5,44) şeklinde belirtmiştir.

1.2. Turizm

Festival programında görev yapan katılımcıların festivalin rolü, amacı ve ilçeye katkısı ile ilgili sorulara ilişkin verdikleri cevaplar sonucu, ikinci sırada turizm ana teması belirlenmiştir. Turizm temasının alt boyutlarında ise; tanıtım ve iletişim, hizmet kalitesinin artması olarak ortaya çıkmıştır. Tablo 7’de bu alt tema detaylı açıklamalarıyla verilmiştir.

Tablo 7: Katılımcıların Turizm Alt Teması ile ilgili Düşüncelerine Yönelik Bulgular

TURİZM			
Sorular	Görüşme Sonucu Ortaya Çıkan Kodlar	Alt Tema	Katılımcılar
Festivalin Amacı ve Rolü Nedir?	Tarihsel ve kültürel değerlerin uluslar arası tanıtımı	Tanıtım ve İletişim	K1, K2, K3, K4, T1, T3, T4, T6, T8, T10, T11, T12
	Tanıtım zorunluluğu		
	Uluslar arası tanıtım ve iletişim		
	Doğal güzelliklerin tanıtımı		
	İlginin arttırılması		
	Popüler olmak		K3
	Basının ilgisi		K4
Festivalin İlçeye Katkısı Nedir?	Tesisleşmenin artması	Hizmet	K3
	Hizmet kalitesinin artması	Kalitesinin Artması	K3

Çalışmamızda katılımcılar, turizm alt boyutuna ilişkin tanıtım ve iletişim ile ilgili görüşlerini; tarihsel ve kültürel değerlerin uluslar arası tanıtımı, tanıtım zorunluluğu, uluslar arası tanıtım ve iletişim, doğal güzelliklerin tanıtımı, ilginin arttırılması, popüler olmak ve basının ilgisi ifadeleri ile; hizmet kalitesinin artması ile ilgili görüşlerini; tesisleşmenin artması ve hizmet kalitesinin artması kodları ile ifade etmişlerdir.

1.2.1. Tanıtım ve İletişim

Katılımcılar, yapılan kodlamalar sonucu festivalin amacı ve rolüne ilişkin olarak görüşlerini; “a-tarihsel ve kültürel değerlerin uluslar arası tanıtımı, b-tanıtım zorunluluğu, c-uluslar arası tanıtım ve iletişim, d-doğal güzelliklerin tanıtımı, e-popüler olmak, f-basının ilgisi, ı-ilginin arttırılması” üzerinde durarak belirtmişlerdir.

a-K2 yöneticisi, tarihsel ve kültürel değerlerin uluslararası tanıtımına ilişkin görüşünü; “ilçenin tarihi, kültürel değerlerini yalnız ilçede yaşayan halka değil bizimkinin uluslar arası boyutu da olduğu için uluslar arası komşu ülkelerin insanlarına da göstermek”(1,10) şeklinde belirtmiştir.

b-Tanıtım zorunluluğuna ilişkin olarak K3 yöneticisi; “Bizim ilçemizi durduğu yerde hiç kimse tanıtırmaz, biz kendimizi tanıtmak mecburiyetindeyiz”(1,17) görüşünü dile getirmiştir.

c-K4 yöneticisi, uluslar arası tanıtım ve iletişime ilişkin görüşlerini; “Festivalin en büyük gerçekleştirilme amacı tanıtımdır”(2,34) “Yine yabancı ülkelere gelen folklor ekipleri bizim tanıtımımıza katkıda bulunuyor. Ülkelerine gittikleri zaman iletişimimiz devam ediyor”(1,11) şeklinde ifade etmiştir.

d-Doğal güzelliklerin tanıtımına ilişkin olarak K1 yöneticisi görüşünü; “burada bir doğa güzelliğimiz var Akçakoca’da diyelim ki şelalemiz var, denizimiz var, mağaramız var”(2,32) şeklinde belirtmiştir.

e-K3 yöneticisi, popüler olmaya ilişkin olarak görüşünü; “İlk yıllar biz Ereğli’den festival açısından çok çok daha popülerdik ama son zamanlarda malasefe Ereğli’nin hem ekonomik gücüyle, hem sosyal gücüyle bizleri geride bıraktığını da ifade etmek lazım”(1,42) şeklinde dile getirmiştir.

f-Basının ilgisine ilişkin olarak K4 yöneticisi görüşlerini; “O kadar çok faaliyet, etkinlik var ki basın ister istemez odaklanıyor”(1,9), “Basında ilgi gösteriyor çünkü popüler sanatçılar katılıyor”(1,11), “Basında çıkmamıza büyük bir etken oluyor.”(1,9), “O tarihler arasında yapılan festival nedeniyle sürekli yerel ve ulusal basında, televizyonlarda yer alıyoruz bu da Akçakoca’nın tanıtımını sağlıyor”(2,38) şeklinde ifade etmiştir.

g-İlginin artırılmasına ilişkin olarak katılımcılar görüşlerini; T1 katılımcısı; “Cazibe kazandırmalıyız. Bunun içinde eski şeyleri tekrarlamamalıyız”(1,7), “Kortej yürüyüşüne ünlü kişileri nasıl katabiliriz. İlgi çekmesi için köylerde traktör kullanan bayanlarımızı festival kortej yürüyüşüne iştirakini sağlayalım”(1,13), “İstanbul Büyükşehir deniz otobüslerinden birinin festivalimize gelmesini sağlayamazmıyız”(1,16), T4 katılımcısı; “Festivali 3 günden çıkarmalıyız. Bir yıla yaymalıyız”(2,1), “Festivale her köyden çiftçileri getirelim”(2,3) - T6“Folklor olarak yöresel bir folklorumuz yok oluşturmamız. Mahallelerde folklorik etkinlikler yapılmalı”(2,23), T8 katılımcısı; “Kültürel etkinlikler uluslar arası ses getirdiği için kültürel ve sanatsal etkinlikler ön plana çıkarılmalı”(2,43), T10 katılımcısı; “1 Temmuz Denizcilik ve Kabotaj Bayramı festival etkinlikleri içine alınsın”(3,20), T11 katılımcısı; “Tırtır yarışması düzenleyebiliriz”(3,30), T12 katılımcısı; “Akçakoca’da festival boyunca mavi tur yapılabilir mi”(3,37) şeklinde ifade etmişlerdir.

1.2.2. Hizmet Kalitesinin Artması

Katılımcılar, yapılan kodlamalar sonucu festivalin ilçeye katkısına ilişkin olarak görüşlerini; “*a-tesisleşmenin artması, b-hizmet kalitesinin artması*” kodları üzerinde durarak belirtmişlerdir.

a-Tesisleşmenin artmasına ilişkin olarak K3 yöneticisi görüşünü; “otellerin, pansiyonların, apart otellerin açıldığını gördük. Bu bir katkıdır. Restoran sayımız bir hayli fazlalaştı gerek içkili gerek içkisiz olarak. Eğlence mekânları fazlalaştı, çay bahçeleri fazlalaştı”(2,9) şeklinde belirtmiştir.

b-K3 yöneticisi, hizmet kalitesinin artmasına yönelik görüşünü; “Var olanlarda kendilerini turizme ayak uydurmak açısından daha düzenli, derli toplu bir hizmet sunmak durumunda kaldılar”(2,11) şeklinde dile getirmiştir.

1.3. Eğitim

Katılımcılar, festivalin rolü, amacı ve ilçeye katkısı ile ilgili sorulara ilişkin verdikleri cevaplar sonucu, eğitim teması belirlenmiştir. Eğitim temasının alt boyutlarında yaygın eğitim hizmeti ve ilçenin gelişiminin sağlanması olarak ortaya çıkmıştır. Tablo 8’de bu alt tema detaylı açıklamalarıyla verilmiştir.

Tablo 8: Katılımcıların Eğitim Alt Teması İle İlgili Düşüncelerine Yönelik Bulgular

EĞİTİM			
Sorular	Görüşme Sonucu Ortaya Çıkan Kodlar	Alt Tema	Katılımcılar
Festivalin Amacı ve Rolü Nedir?	İlçe halkının eğitimi	Yaygın	K2
	Şiddet ve kavganın önlenmesi	Eğitim	K2, K3
	Takım ruhu (Birlik ve beraberliğin önemi (etkileşim sağlanması), işbirliği)	Hizmeti	K3
	Uygulama ortamı sunmak		K2
	Katılımın sağlanması		K3
Festivalin İlçeye Katkısı Nedir?	Yenilik getirmesi	İlçenin	K3
	Tutuculuğun aşılması	Gelişiminin	K3
	Eğitim sunulması	Sağlanması	K1, K3
	Örgütlenmenin sağlanması		K1

Çalışmamız sonucunda katılımcılar, yaygın eğitim hizmetine ilişkin düşüncelerini; şiddet ve kavganın önlenmesi, ilçe halkının eğitimi, birlik ve beraberliğin önemi (etkileşim sağlanması), uygulama ortamı sunmak ve katılımın sağlanması temaları ile belirtirken; ilçenin gelişiminin sağlanması ile ilgili görüşlerini de; yenilik getirmesi, tutuculuğun aşılması, eğitim sunulması ve örgütlenmenin sağlanması üzerinde durarak ifade etmişlerdir.

1.3.1. Yaygın Eğitim Hizmeti

Katılımcılar, yapılan kodlamalar sonucu festivalin amacı ve rolüne ilişkin olarak görüşlerini; *“a-şiddet ve kavganın önlenmesi, b-ilçe halkının eğitimi, c-birlik ve beraberliğin önemi (etkileşim), d-uygulama ortamı sunmak, e-katılımın sağlanması”* üzerinde durarak belirtmişlerdir.

a-Şiddet ve kavganın önlenmesine ilişkin olarak görüşlerini K2 yöneticisi; “benim en çok önemseydiğim konu gürültüsüz patırtısız, sıkıntısız, kavgasız ortamda festivali bitirmek. Düşünün Akçakoca gibi bir sahil şeridinde 100 bin kişiyi toplayacaksınız hiçbir yerde itişme olmayacak, kavga olmayacak, gürültü olmayacak sessizce müzik korosuna eşlik edecek”(3,46), K3 yöneticisi; “sekiz tane festivalde münferit olayların haricinde yani pek böyle itiş kakışların haricinde en ufak bir infial uyandıracak bir olay olmamıştır”(3,6), “silahlar atılmamaya başlandı, kavgalar olmamaya başlandı”(3,9), “kavgaların, şiddetlerin, bırakın onu iki çarşıcılık olayının bile var olduğunu ben göreve geldiğimde hissettim. Ama bakın fiziki olarak alanları birleştirdik. İnsanlar yürüyüş kültürü içerisinde artık bu çarşı, o çarşı yok”(3,45) şeklinde belirtmişlerdir.

b-K2 yöneticisi, ilçe halkının eğitimine ilişkin olarak görüşlerini; “Ayrıca bu festivalin bünyesinde tarımla ilgili etkinlikler var mesela bu yıl fındığı öne çıkardık. Bana göre festivalin en güzel şeyi fındığın geleceği konusundaki paneldi”(2,25), “çok ilgiyle izlendi, çok güzel sorular ve cevaplar bölümü vardı. Çok güzel sorular sordular, iyi cevaplar aldılar bunu kayda aldık. Yazılı hale getirip çiftçimize dağıtacağız”(2,31), “ilçe halkının eğitimini sağladık. Yani misafire nasıl davranır, kalabalık misafirler arasında nasıl dolaşılır, onlarla birlikte etkinliklere katılıp, onlarla uyum içinde dolaşmak, gezmek, görmek, onları misafir etmek, onları ağırlamak, kendimize özgü örf ve adetlerimizi onlarla birlikte onlara göstermek, onların folklorunu izlemek, onları alkışlamak gibi”(2,45) şeklinde dile getirmiştir.

c-Birlik ve beraberliğin önemine ilişkin olarak K3 yöneticisi görüşünü; “Dernekler, gönüllü kuruluşlar dahi bu festivallerde hizmet aldılar. Tabiatı koruma derneğinden, turizmi tanıtmaya dernekleri, yardım sevenler derneği, ticaret odası, esnaf odaları, kaymakamlık, belediye, emniyet, jandarma, kitle örgütleri,

halk, muhtarlar tüm hepsi harekete geçti yani bunu milli bir olay olarak gördüler önemli olan bu birlikteliği yakalamaktır”(3,16) şeklinde ifade etmiştir.

d-Uygulama ortamı sunmaya ilişkin olarak K2 yöneticisi görüşünü; “İş başa düştüğü zaman yapabiliyorsun. Normal zamanda belki temizlikte eksikliği olan bir kadro o 3 gün içinde üç misli, beş misli insanın kirlettiği alanı temizleyebiliyor. Bu da ona bir eğitim, bir çalışma eforu yaratıyor”(5,33) şeklinde belirtmiştir.

e-K3 yöneticisi gönüllülüğün önemine ilişkin görüşünü; “bu bir gönül işidir gönül bu işler gönül zenginliğiyle yapılır yani ekonomik zenginlikten bunların bir alakası yoktur paran çok olabilir ama gönüsel olarak bu olaylarda eğer heyecanın yoksa Akçakoca’yı sevmiyorsan, Akçakoca’yı bir yere taşımaya hırsın yoksa ihtirasın yoksa maalesef bu olaylarda oturduğun yerde hiçbir şey yapmamanın adı dürüstlük olarak olur o zamanda bu işte sen gerçekten dürüst olursun”(4,34) şeklinde dile getirmiştir.

1.3.2. İlçenin Gelişiminin Sağlanması

Katılımcılar, yapılan kodlamalar sonucu festivalin ilçeye katkısına ilişkin olarak görüşlerini; “*a-yenilik getirmesi, b-tutuculuğun aşılması, c-eğitim sunulması, d-örgütlenmenin sağlanması*” üzerinde durarak belirtmişlerdir.

a-K3 yöneticisi, yenilik getirmesine ilişkin görüşünü; “Ama tüm bunları yaparken de festival bizi bilmeyerek bir yerlere taşıdı”(3,11) şeklinde dile getirmiştir.

b-Tutuculuğa ilişkin olarak K3 yöneticisi görüşünü; “Şimdi bakın Akçakoca halkı ailece hanımıyla, çocuklarıyla caddede yürüme kültürüne sahip oldu. 1994 öncesi Akçakoca’ya baktığımız zaman barınak çevresinde, çınar caddesinde ve diğer yerlerde aileler eşleriyle, çocuklarıyla, yakınlarıyla beraber pek dolaşan bir Akçakoca halkı görmezdik. Hatta gizli evinde saklı kalmış bir hanımlar ordumuz vardı bizim. Bunlar belki farklı yerlerde kimsenin görmeyeceği yerlerde denize girebilirlerdi. O da gidebildikleri süre içerisinde. Sokakta tek başlarına dolaşmak adeta bir feodal yapı içerisinde ayıp, yanlışmış gibi ifade edilirdi”(3,26) şeklinde belirtmiştir.

c-Eğitim sunulmasına ilişkin görüşlerini; K1 yöneticisi; “Bu sene fındığın geleceği ile ilgili daha ciddi bir toplantı, panel düşünüyoruz. Yani fındıkla ilgili Türkiye’deki en üst düzey insanları burada getirip fındığın geleceğini anlatmak istiyoruz”(5,4), K3 yöneticisi; “Belki bizim insanımız çekirdeği yedi yere attı ama yani çekirdek yiyip yere atmasını zaman içerisinde dışarıdan gelen insanların çekirdeği yiyip ayrı bir poşete koyduğunu ve çöp kutusuna attığını gördüğü zaman kendi yaptığının yanlış olduğunu kendi kendine öğrendi”(3,34) şeklinde dile getirmişlerdir.

d-K1 yöneticisi örgütlenmenin sağlanmasına ilişkin görüşünü; “Tabiri caizse meclisin seçtiği bir komite gibi oluyor. O komite daha dar kapsamda planlamayı, konuşmaları somuta indirgeyerek yani kim nerede, ne zaman, nasıl, ne yapacak, ne yapacağız, nasıl yapacağız sorularını kişiselleştiriyor,

yerleştiriyor, zamanını koyuyor, nasıl yapılacaklarını koyarak böyle bir örgütlenmeye gidiliyor”(3,10) şeklinde ifade etmiştir.

1.4. Kültür

Katılımcılar, festivalin rolü, amacı, ilçeye katkısı ve halkın festivale bakış açısı ile ilgili sorulara ilişkin verdikleri cevaplar sonucu belirlenen diğer tema kültür olmuştur. Kültür temasının alt boyutlarında; yaşam kalitesinin artırılması, kültürel katkı, sosyal katkı ve festivalin içselleştirilmesi olarak ortaya çıkmıştır. Tablo 9’da bu ana tema detaylı açıklamalarıyla verilmiştir.

Tablo 9: Katılımcıların Kültür Alt Teması İle İlgili Düşüncelerine Yönelik Bulgular

KÜLTÜR			
Sorular	Görüşme Sonucu Ortaya Çıkan Kodlar	Alt Tema	Katılımcılar
Festivalin Gerçekleştirilme Amacı Nedir?	Yaşam standartlarının artırılması	Yaşam	K2
	Kültürel etkinlikler	Kalitesinin	K4
	Halkın isteklerinin karşılanması	Arttırılması	K2
Festivalin Amacı ve Rolü Nedir?	Kültür alışverişi sağlamaı	Kültürel Katkı	K2
	Kültürel katkı sağlamaı		K3, K4, T8, T11, T14
Festivalin İlçeye Katkısı Nedir?	Sosyal katkı sağlamaı	Sosyal Katkı	K1
	Festival kültürü oluşması		K2
	Misafirperverlik		K2
	Halkın katılımının arttırılması		K2
	İlçeye ilginin artması		K1
	Çevreye önem verilmesi		K3
Halkın Festivale Bakış Açısı Nasıldır?	Kültür alışverişi içinde etkileşim	Festivalin İçselleştirilmesi	K3
	Festivalin düzenli yapılması		T3
	Halkın benimsemesi		K1
	Bakış açısında değişme		K2
	Kültürel değişim		K3

Katılımcıların, vermiş olduğu cevaplar doğrultusunda araştırma sonuçları olarak yaşam kalitesinin artırılması ile ilgili düşüncelerini; yaşam kalitesinin artırılması, kültürel etkinlikler ve halkın isteklerinin karşılanması kodları ile; kültürel katkı ile ilgili düşüncelerini; kültür alışverişi sağlaması ve kültürel katkı sağlaması kodları ile; sosyal katkı ile ilgili görüşlerini; sosyal katkı sağlaması, festival kültürü oluşması, misafirperverlik, halkın katılımının artırılması, ilçeye ilginin artması ve çevreye önem verilmesi kodları ile; festivalin içselleştirilmesi ile ilgili görüşlerini; kültür alışverişi içinde etkileşim, festivalin düzenli yapılması, halkın benimsemesi, bakış açısında değişme ve kültürel değişim kodları ile ifade etmişlerdir.

1.4.1. Yaşam Kalitesinin Arttırılması

Katılımcılar, yapılan kodlamalar sonucu festivalin gerçekleştirilme amacına ilişkin olarak görüşlerini; “*a-yaşam standartlarının arttırılması, b-kültürel etkinlikler, c-halkın isteklerinin karşılanması*” üzerinde durarak belirtmişlerdir.

a-K2 yöneticisi, yaşam standartlarının arttırılmasına ilişkin görüşlerini; “belediyeçilik açısından baktığım zaman belediye başkanı belediye meclisi ile birlikte yapacağı iş nedir: ilçenin ve ilçe halkının yaşam kalitesini yükseltmektir. Yani ilçenin ve içinde yaşayan insanların yaşam kalitesini yükseltmektir (5,24) şeklinde ifade etmiştir.

b-K4 yöneticisi, kültürel etkinliklere ilişkin görüşünü; “Fotoğraf sergisinden tutun panellere, mesela bu seneki festivalin içinde fındığın geleceği konulu bir panel gerçekleşecek”(2,36) şeklinde belirtmiştir.

c-Halkın isteklerinin karşılanmasına ilişkin olarak K2 yöneticisi görüşünü; “Halk ne istiyorsa biz onu yapalım yani festivalin etkinliklerinin içerisinde şunu da koyalım, mesela bu sene ilk defa bilek güreşini koyduk, halk istedi”(4,9) şeklinde dile getirmiştir.

1.4.2. Kültürel Katkı

Katılımcılar, yapılan kodlamalar sonucu festivalin rolüne ilişkin olarak görüşlerini; “*a-kültür alış-verişi sağlaması, b-kültürel katkı sağlaması*” üzerinde durarak belirtmişlerdir.

a-K2 yöneticisi, kültür alışverişi sağlandığına yönelik olarak görüşlerini; “uluslar arası komşu ülkelerin insanlarını da göstermek belli bir müddet onlarla birlikte yaşamak, coşkuyu, eğlenceyi, görsel güzelliği birlikte yaşamayı temin etmek”(1,12), “ilçe insanının misafirperverliği işte misafire bakışı karşılıklı kültür alışverişini sağlama gibi çok önemli fonksiyonu da var”(1,17), “halk kendi kültürünü yabancılara öğretiyor, yabancı kültürünü de, orda gelen yabancılar onların yaşama biçimlerini kısmen, onların eğlence kültürünü görsel bir şekilde görmek suretiyle bir aşama kaydediyor”(2,6), “yabancılarla arkadaşlık, dostluk, gelen misafirlerle kaynaşma, etkinliklerin içine bizzat katılma”(3,45) şeklinde ifade etmiştir.

b-Kültürel katkıya ilişkin görüşlerini K3 yöneticisi görüşünü; “Havai fişek nedir bilmezdi bizim insanlarımız festivallerde havai fişegi gördü, tel cambazını gördü, spor etkinliklerini gördü, uçurtma yarışmalarını gördü, paraşütlen atlamayı gördü. Sanatçıları hep televizyonlardan görüyorlardı star sanatçıları hep Akçakoca’dan gördüler”(1,30), K4 yöneticisi; “Olumlu yönde farklı kültürlerden etkilenen halkımız misafirperverliklerini göz önüne sererek kendi kültürlerini de ortaya koyuyorlar. Bugün bir misafiri Akçakoca’nın her hangi bir yerine getirdiğiniz zaman her türlü yardım o kişiye yapılır”(2,1), T8 katılımcısı; “Akçakoca’daki tarihi evler restore edilip ev pansiyonculuğu başlatılabilir. Bu evlerde aynı zamanda yöresel mutfagımız ve el sanatlarımız sergilenebilir”(2,45), T11 katılımcısı; “Festivale yöreye özgü olarak tulum, kemeçe ile şarkı söyleyen sanatçılar getirilmeli”(3,28), T14 katılımcısı; “Çevreyi güzel korumalı ve planlamalıyız”(4,3), “Akçakoca’nın turizmde hak ettiği yeri alabilmesi için çalışmalar gerçekleştirmeliyiz”(4,4) görüşlerini dile getirmişlerdir.

1.4.3. Sosyal Katkı

Katılımcılar, yapılan kodlamalar sonucu festivalin ilçeye katkısına ilişkin olarak görüşlerini; “*a-sosyal katkı sağlaması, festival kültürü oluşması, b-misafirperverlik, c-halkın katılımının arttırılması, d-ilçeye ilginin artması, e-çevreye önem verilmesi*” üzerinde durarak belirtmişlerdir.

a-Sosyal katkı sağlamasına ilişkin K1 yöneticisi görüşlerini; “insanlar yeni arkadaşlar edinirken bakkal dükkânı satış yapıyor. Otelci müşteri ağırıyor. Plaj hizmet veriyor. Yani hem ekonomik kazanç var, hem de sosyal kazanç var”(1,29), “Bu bir sosyal hizmettir. İnsanlara bu etkinliği canlı yaşamda tattırmak lazım. Birileri onu canlı canlı yaşar”(2,31), “Festivaller olmasaydı bu Akçakoca insanı kendi içinde belki yaşam boyutu olarak çok farklı bir sosyal olarak ilerlemeden ziyade beklide geriye de kalabilirdi. Festivaller çok şeyleri öğretti bize”(3,14) şeklinde dile getirmiştir.

b-K2 yöneticisi, festival kültürü oluşmasına ilişkin olarak görüşlerini; “Bütün bu etkinlikler büyük bir olgunluk içinde geçti. Demek ki bu 11. festivalde Akçakoca halkının festival kültürünü kazanmış olduğu sonucuna varıyoruz”(1,48), “Yabancı

ülkelerden gelen insanlarla kaynaşmıştır ve birlikte oynamayı da birlikte gülmeyi de, birlikte yaşamayı da öğrenmişlerdir bu büyük bir aşamadır bence. Bana göre en önemli boyutu halkın festival kültürüyle eğitilmiş olmasıdır”(2,2), “Akçakoca halkı bu festival kültürünü öğrendi”(3,49) şeklinde ifade etmiştir.

c-K2 yöneticisi, misafirperverliğe ilişkin görüşünü; “köy etkinliklerine gittiğimizde, doğa yürüyüşüne gittiğimiz zaman o vatandaşın misafirleri ağırlamasını gördük gerçekten bu halk bu işe çok yatkın”(1,50) şeklinde belirtmiştir.

d-Katılımda artışa ilişkin olarak K2 yöneticisi görüşünü; “Demek ki star sanatçılarla bunu zenginleştirirseniz bu sene olduğu gibi katılım ikiye üçe katlıyor”(5,48) şeklinde ifade etmiştir.

e-K3 yöneticisi, çevreye önem verilmesine ilişkin olarak görüşünü; “Dikkat ederseniz o dönemlerde belediye ekipleri hummalı bir şekilde festivale hazırlanırlar. Ağaçlar, bordürler boyanıyor, caddeler yıkıyor temizleniyor, eksik olan yerler tamamlanıyor”(2,19) şeklinde dile getirmiştir.

1.4.4. Festivalin İçselleştirilmesi

Katılımcılar, yapılan kodlamalar sonucu halkın festivale bakış açısına ilişkin olarak görüşlerini; “*a-kültür alış-verişi içinde etkileşim, b-festivalin düzenli yapılması, c-halkın benimsemesi, d-bakış açısında değişme, e-kültürel değişim*” üzerinde durarak belirtmişlerdir.

a-K3 yöneticisi, kültür alışverişi içinde etkileşime ilişkin görüşünü; “İnanın muhafazakar görüntü içerisinde olanlarda dahil olmak üzere dekolte, çağdaş giyinen, kapalı giyinen hepsi birlikte hoplayıp zıplıyor. Birlikte neşeleniyor”(2,44) şeklinde dile getirmiştir.

b-T3 katılımcısı, festivalin düzenli yapılmasına ilişkin görüşünü; “2004 yılında yapılan festival ile ilgili 400 esnafımız üzerinde bir anket yaptık %95’i festivali istiyor”(1,36) şeklinde belirtmiştir.

c-Halkın benimsemesine ilişkin K1 yöneticisi görüşünü; “Bunu eğlence diye görebilirsiniz, tamtım diye görebilirsiniz, sosyal faaliyette görebilirsiniz, kültürel faaliyette görebilirsiniz ne görürseniz görün Akçakoca halkı bunu benimsedi”(2,27) şeklinde ifade etmiştir.

d-K2 yöneticisi, bakış açısında değişmeye ilişkin görüşünü; “Değiştiğini ben geçen yıldan bugüne bakarken anlıyorum. Değişiyor, gelişiyor, ilgi ve alaka artıyor”(3,43) şeklinde belirtmiştir.

e-Kültürel değişime ilişkin olarak K3 yöneticisi görüşünü; “Şimdi festivaller Akçakoca insanına o gezinti kültüründen de bir örnekleme olarak bir şey elde ettirdi. Lokanta kültürü gelişti. Çay bahçesinde otururken baylı, bayanlı çay bahçesinde oturulabileceğini gözlemledi”(3,32) şeklinde dile getirmiştir.

2. Genel Tema: Rekreasyon Programında Ortaya Çıkan Yönetsel Süreçler

Festival programının yönetsel süreçleri katılımcılar ile yapılan görüşmeler ve gözlem sonucu elde edilen verilerin değerlendirilmek üzere üç başlık altında toplanmıştır. Bunlar;

- 1-Program öncesi; planlama dönemi,
- 2-Program süresince; uygulama dönemi,
- 3-Program sonrasında; değerlendirme dönemidir.

Bu başlıklar altında yapılan içerik analizinde elde edilen veriler kodlanarak alt temalar halinde sunulmuştur. Yapılan analiz sonucunda ortaya çıkan temalar aşağıdaki Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10: Festival Programının Yönetsel Süreçleri (Festival Program öncesi-süresince ve sonrası) İle İlgili Bulgular

Festival Programının Yönetsel Süreçleri		Görüşme ve gözlem sonucu ortaya çıkan kodlar	Alt Tema	Yöneticiler, komite başkanları, komite üyeleri, araştırmacı
1.Rekreasyon (Festival) Programının Planlaması	*1	Etkinliklerin ve yapılacakların planlanması, hedef belirleme, karar verme ve zaman tespiti	Program Hedefleri ve Organizasyon Aksaklıkları	Ü, B, E1, K5, E2, Y, S1, S2, K7, S3, U, D1, K1, K4
		Hedeflerin gerçekleştirilmesi		B
		Geçmiş festival program deneyimlerinin göz önünde bulundurulması (kazanılmış tecrübe)		Ü, S2, S3
	*2	Organizasyon bozukluğu		S1, U, S2
	1	Komitelerin oluşturulması ve görevlilerin tespiti, diğer komitelerle işbirliğinin sağlanması	Görev Dağılımı	Ü, B, E1, F1, K6, Y, S1, S2, K7, F2, S3, U, K5, K1, K4
		Başarılı ve başarısız görev planlaması		Ü, E1, K5, S3, D2
	1	Tanıtım, davet ve duyuruların	Tanıtım	B, K5, S1

		yapılması		
		Basının ilgisi		B
	1	Ekonomik gereksinimler ve ihtiyaçların belirlenmesi	Bütçe	F2, K5, F1, S1, S2, K7, E2, K1, K2, K4
	1	Yerli ve yabancı katılımcı ekiplerin belirlenmesi	*1 Katılımcı Seçimi ve	F1
	2	Spor yapanlara çıkarılan zorluklar	*2 Katılımcı İlgisizliği	S1
	1	Konaklama şartlarının tespiti	*1 Konaklama	F1, K6
	2	Konaklamada yasal zorluklar	Şartları ve *2 Konaklama Zorlukları	F1, K6, K4
2.Rekreasyon (Festival) Programının Uygulanması	1	Uygulamada değişiklik	*1 Program Esnekliğinin	Ü, B, S1, S2, K6, K1, K3, K4
	2	Beklenmeyen değişiklikler	Uygulanması ve *2 Programdaki Aksaklıklar	K1, K4
	1	Görev dağılımı	*1 Görev ve	E2, Y, S1, S3, S2, U
		Belediyenin sorumluluğu	Sorumluluk	K3
		Başarılı görev planlaması	*2 Görev	B, E1, K5, U, E2
		Personelin özverisi	Dağılımı	B, E2, Y, K4, K3
	2	Görev dağılımında adaletsizlik		Ü, D1, K7, F2
	1	Ekonomik talep	*1 Ekonomik	K6, S3, F2, K1, K2
		Ekonomik katkı	Etkenler ve	
		Ödemelerin yapılması	*2 Ekonomik	
	2	Ekonomik yetersizlikler	Sorunlar	B, F1, S2, K7,
		Stantlara tepki		T3
		Maddi katkı yetersizliği		T8, T9
	1	Güvenlik önlemleri	Güvenlik	E1, K2
	1	Trafik düzenlemesi	Ulaşım	E1, U
		Misafirlerin ulaşımı		
		Sanatçıların ulaşımı		
		Güzergâhların düzenlenmesi		
		Sağlık tedbirleri		
	1	Halkın ilgisi ve katılımı	Halkın Katılımı	K5, F1, Y, S2, K7, S3, S1

	1	Kültür alışverişi	*1 İşbirliği ve	F1
		Diğer komitelerle işbirliğinin sağlanması	*2 İletişim Sorunu	Y
		İşbirliği		Ü, E2, S3,U, S2, K6, K7, K4, K3
	2	İletişim bozukluğu		K6
		Yabancı dil sorunu		
	2	Hava muhalefeti	Kötü Hava Koşulları	S2, K1, K2, K3, K4
	2	Altyapı eksikliği	Tesis ve Altyapı Eksikliği	K2, K3
		Tesis yetersizliği ve tesisleşmenin önemi		K2, K3
3.Rekreasyon (Festival) Programının Değerlendirmesi	1	Değerlendirme toplantısı, görev yoğunluğu, tartışma	Değerlendirme Toplantısı	Ü, B, E1, F1, E2, K6, Y, S1, K7, F2, S3, U, D1, K1, K3, K4
	1	Eğitim çalışması	Festivalin İlçeye Katkısı	K5
		Halkı teşvik		K5, Y
		Turizmin gerekliliği		K1, K2
		Kültür alışverişi		K2
		Uluslar arası tanıtım		K4
	1	Kültürel değerler	Kültürel değerler ve doğal güzellikler	K2
		Doğal güzellikler		K1, K3, K4
		Kültürel güzellikler		K4
		Kültürel değerlerin tanıtılması ve artırılması		K1, K4
	1	Ekonomik sonuçlar	Raporlandırma	D1

*1: Olumlu Sonuçlar–2: Olumsuz Sonuçlar

2.1. Ana tema: Program öncesi planlama dönemi

2.1.1. Belirlenen Planlama Aşamaları

Tablo 10'dan elde edilen bulgulara göre; katılımcılar, program hedefleri ile ilgili görüşlerini; etkinliklerin ve yapılacakların planlanması, hedef belirleme, karar verme ve zaman tespiti, hedeflerin gerçekleştirilmesi ve geçmiş festival program

deneyimlerinin göz önünde bulundurulması (kazanılmış tecrübe) kodları ile; görev dağılımına ilişkin görüşlerini; komitelerin oluşturulması ve görevlilerin tespiti, diğer komitelerle işbirliğinin sağlanması ve başarılı ve başarısız görev planlaması kodları ile; tanıtıma ilişkin görüşlerini; tanıtım, davet ve duyuruların yapılması ve basının ilgisi kodları ile; bütçeye ilişkin görüşlerini; ekonomik gereksinimler ve ihtiyaçların belirlenmesi kodları ile; katılımcı seçimine ilişkin görüşlerini; yerli ve yabancı katılımcı ekiplerin belirlenmesi kodu ile; konaklama şartlarına ilişkin görüşlerini; konaklama şartlarının tespiti kodu üzerinde durarak açıklamışlardır.

2.1.1.1. Program Hedefleri

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler ve gözlem sonucu program hedeflerine ilişkin görüşler; *“a-etkinliklerin ve yapılacakların planlanması, b-hedeflerin gerçekleştirilmesi, c-geçmiş festival program deneyimlerinin göz önünde bulundurulması (kazanılmış tecrübe), d-karar verme e-zaman tespiti ve f-hedef belirleme,”* şeklinde başlıklar altında belirtilmiştir.

a-Etkinliklerin ve yapılacakların planlamasına ilişkin görüşlerini; Ü Komitesi başkanı; “Festival için üst komite olarak yapacağımız etkinlikleri planladık”(1,6), “Üst komite olarak oluşturulan komitelerle birlikte toplantılar yaparak yapılacak olan faaliyetleri açıklayıp anlatarak, eksik yönleri ve sıkıntılarıyla birlikte çözmeye çalıştık”(1,18), B Komitesi başkanı; “Genel toplantıdan sonra kendi komitemizi oluşturarak yapacağımız işleri belirledik”(1,6), E1 Komitesi başkanı; “Mevcut personelimizin yetersiz olduğu için İlden takviye kuvvet talep ettik”(1,23), “Belirli bölgelerde festival süresince geçici ekipler görevlendirilmesini planladık”(1,37), “Araç, gereç ve teçhizat konusunda yardım istedik”(1,32), K5 Komitesi başkanı; “Yapılacak olan etkinlikler ve etkinliklerde yer alan kişiler belirlendi”(1,7), E2 Komitesi başkanı; “Kendi komitemizle yaptığımız toplantıda yapacağımız işleri planladık”(1,6), Festival süresince normal çalışma saatlerinin haricinde yedek ekipler görevlendirildi. Bu konuda ilden yardım talebinde bulunuldu”(1,24), “Akçakoca’daki araçların yetmeme ihtimaline karşın ilden araç talebinde bulunuldu”(1,26), “Şehrin belli noktalarında festivali istemeyen veya aşırı alkolün etkisiyle elektrik hatlarına sabotaj ve terör ihtimaline karşın emniyet ve jandarmanın hassas noktalarda tedbir almaları sağlandı”(1,27), Y Komitesi başkanı; “Önce kendi komitemize ait olarak üç alanda çalışma yapmayı planladık”(1,6), S1 Komitesi başkanı; “Aramızda yaptığımız toplantıda görev dağılımı yaparak bu seneki festivalde yapabileceğimiz etkinlikleri belirledik”(1,7), S2 Komitesi başkanı; “Komite üyeleriyle kimler ne yapabilir

ya da yapacak diye toplantılar yaptık”(1,6), “Şiir dinletisi için şiir okuyacak kişiler bulunması gerekiyordu. Bir tane profesyonel şair davet ettik. Okullardan da Mayıs ayında yapılan şiir dinletisi programında başarılı olan öğrencilerden faydalanmayı düşündük”(1,15), K7 Komitesi başkanı; “Katılım şartlarını belirledik. Nerelere nasıl ilan vereceğimizi kararlaştırdık. Verilecek ödüller ve kıyafetleri belirledik”(1,6), S3 Komitesi başkanı; “komitemizi kurarak çalışmalarımıza başladık”(1,7), “Toplu sünnetlerde olması gereken uzman doktor ilçemizde bulunmadığı için İl sağlık müdürlüğüne yazı yazarak bunun teminini sağladık”(1,25), Uzman doktorun verdiği liste neticesinde gerekli olan malzemeleri temin ettik”(1,27), “Sünnet için yönetmelik gereği 3 poliklinik hazırlandı”(1,30), “Toplu sünnet yapılması için İl sağlık müdürlüğünden gerekli olan izni aldık”(1,24), U Komitesi başkanı; “Kendi aramızda komite oluşturarak yapacaklarımızı planladık”(1,6), D1 Komitesi başkanı; “Oluşturduğumuz komitemizle yaptığımız toplantımızda yapılacak olan işlemlerin sonucunda denetim işlemlerini yaparak festival komitesine sunulmak üzere bir rapor hazırlamayı kararlaştırdık”(1,6) şeklinde ifade etmişlerdir.

b-Araştırmacı, hedeflerin gerçekleştirilmesine ilişkin olarak gözlemlerini; B Komitesi için; “Gerekli yerlerle görüşmeler yapılarak teslimat tarihinde bütün gerekli olan şeyler temin edildi”(2,11) şeklinde belirtmiştir.

c-Geçmiş festival program deneyimlerinin göz önünde bulundurulması (kazanılmış tecrübe) ilişkin olarak araştırmacı gözlemlerini; Ü Komitesi için; “Festival için daha önceki senelerde başarılı olan etkinlikler seçilmişti”(1,41), S2 Komitesi için; “Bu komitenin başkanı yılların verdiği tecrübe nedeniyle son derece düzgün bir planlama yaparak doğabilecek bütün aksaklıkların önüne geçti”(2,20), S3 Komitesi için; “4 senedir bu etkinlik yapıldığı için uygulamada sorun yaşanmadı”(2,9), “Komite başkanı Yücel Bey diğer üyeleri doğru olarak uygun yerlerde görevlendirerek etkinliğin verimli olmasında büyük rol üstlendi”(2,11) şeklinde ifade etmiştir.

d-Karar verme aşamasına ilişkin görüşlerini; K1 yöneticisi; “Planlama aşamasında önce üst komite yani kaymakam, mahalli idare yöneticileri, belediye başkanı bir araya gelir bu sene festivali yapıp yapmamaya karar verir”(6,23) şeklinde belirtmiştir.

e-Zaman tespitiyle ilişkin görüşlerini; K1 yöneticisi; “Tarih tespit edilir”(6,27), K4 yöneticisi; “Öncelikle festival tarihi belirleniyor”(4,29) şeklinde dile getirmişlerdir.

f-K1 yöneticisi hedef belirleme ile ilgili görüşünü; “festivalin asıl amacına uygun olarak festival komisyonu başkanı kaymakam ve belediye başkanı orda yine oradaki ortamı tespit ederek komitelerin faaliyetlerinin hangilerinin festivalin amacına uygun olduğu, hangilerinin amacına uygun olmadığı, bütçenin ne reye kadar kabul edilebileceğini tespit ederek onlara bir hedef çizer”(7,2) şeklinde ifade etmiştir.

2.1.1.2. Görev Dağılımı

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler ve gözlem sonucu görev dağılımına ilişkin görüşler; “a-komitelerin oluşturulması ve görevlilerin tespiti, diğer

komitelerle işbirliğinin sağlanması, b-başarılı ve başarısız görev planlaması ”
 üzerinde durarak belirtilmiştir.

a-Komitelerin oluşturulması ve görevlilerin tespitine ilişkin olarak görüşlerini; Ü Komitesi başkanı; “Üst komite olarak ana başlıklar halinde yapacağımız faaliyetleri tespit ederek alt başlıkları için komiteler kurduk”(1,16), “Her bir faaliyet için kurulan komitelerde kişiler görevlendirdik”(1,17), B Komitesi başkanı; “Genel toplantıdan sonra kendi komitemizi oluşturarak yapacağımız işleri belirledik”(1,6), E1 Komitesi başkanı; “Kendi aramızda oluşturduğumuz komite içerisinde yapmamız gereken işleri planladık”(1,20), F1 Komitesi başkanı; “Kendi komitemizi oluşturarak görev alan kişilerle şifayi görüşmeler yaptık”(1,6), K6 Komitesi başkanı; “İlk toplantıdan sonra kendi komitemizi oluşturduk”(1,6), Y Komitesi başkanı; “Yöresel etkinlikler komitesi olarak kendi komitemizi oluşturduk”(1,6), S1 Komitesi başkanı; “İlk toplantıdan sonra Beden Eğitimi Öğretmenleri ve sporla yakından ilgilenen gönüllü kişilerden oluşan bir komite kurduk”(1,6), S2 Komitesi başkanı; “Oluşturulan alt komitenin bir kısmı Festival Komitesi tarafından oluşturuldu”(1,6), K7 Komitesi başkanı; “Bizde alt bir komite kurduk”(1,6), F2 Komitesi başkanı; “Altı kişilik komite oluşturduk”(1,6), S3 Komitesi başkanı; “Yapılan ilk festival toplantısında festival içerisinde sünnet şöleni düzenlenmesi yönünde bir karar alındı. Bunun üzerine komitemizi kurarak çalışmalarımıza başladık”(1,6), U Komitesi başkanı; “Kendi aramızda komite oluşturarak yapacaklarımızı planladık”(1,6), K5 Komitesi başkanı; “Akçakoca’da bu işlen ilgilenen sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte kendi komitemizi oluşturduk”(1,6), K2 yöneticisi; “bu düzen içerisinde öncekilerde tespit edilen aksaklıklar varsa onları değiştirmek suretiyle yeni bir komite birimleri oluşturduk bu toplantılarda”(9,3), K4 yöneticisi; “Komiteler oluşturularak görev dağılımı yapılıyor. Bu görevler Kaymakam ve Belediye Başkanının takdirinde veriliyor”(4,30) şeklinde dile getirmişlerdir.

b-Araştırmacı alan notlarında, başarılı ve başarısız görev planlamasına ilişkin gözlemlerini; Ü Komitesi için; “Uzun senelerdir yapılmasından dolayı görev planlaması başarılı bir şekilde yapıldı”(1,41), E1 Komitesi için; “Emniyet Müdürü festival için çok güzel bir planlama yaptı. Gerekli olan bütün önlemleri baştan alarak çıkabilecek bütün problemlerin önüne geçti”(2,22), K5 Komitesi için; “İlçe Tarım Müdürü organizasyonların ilçenin karakteristik özelliklere göre seçiminden, komitelerin oluşturulmasına, komitelerdekilerin görevlerinin belirlenmesine ve gerekli olan araç ve gereçlerin karşılanmasına kadar son derece gayretli bir şekilde çalışma yürüttü”(1,32), S3 Komitesi için; “Sünnet şöleni için komite, hastane derneği ve hastane personeli son derece uyumlu bir şekilde çalıştı. Başvuruların alınmasından etkinliğin sonuna kadar her şey son derece düzenli bir şekilde yapıldı”(2,7), D2 Komitesi için; “Komite hiç bir araya gelmedi. Komite kâğıt üzerinde var olduğu için de herhangi bir konuda danışan olmadı. Daha önce yapılan uygulamalar bu festivalde de devam etti”(1,11) şeklinde ifade etmiştir.

2.1.1.3. Tanıtım

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler ve gözlem sonucu tanıtıma ilişkin görüşler; “*a-tanıtım, davet ve duyuruların yapılması, b-basının ilgisi*” kdları üzerinde açıklanmıştır.

a-Tanıtım, davet ve duyuruların yapılmasına ilişkin görüşlerini; B Komitesi başkanı; “Tanıtım broşürü için bir içerik hazırladık. Telaffuz için bir edebiyat öğretmeni ve yabancı dile de çeviri için üniversiteden bir hoca ile çalıştık”(1,16), “Festivalimize katkıda bulunanlara ve önemli kişilere göndermek üzere davetiye hazırladık”(1,18), “Görevli olan öğrenciler ile yakın bölgelerdeki il ve ilçelerde festival afişlerini ve programlarını dağıttık, çeşitli yerlere astırdık”(1,21), K5 Komitesi başkanı; “Köylere, muhtarlıklara, belediyeden anonsla duyuru yapıldı. Oluşturulan alt komiteler dönem dönem faaliyet raporlarını bildirdiler”(1,17), S1 Komitesi başkanı; “Faaliyetlerin duyurusu için belediyeden anons yaptırarak Bilgisayar çıktısı afişler hazırlayarak çeşitli yerlere asmaya çalıştık”(1,20) şeklinde belirtmişlerdir.

b-B komitesi başkanı, basının ilgisine ilişkin görüşünü; “Festivalden sonra basın Akçakoca’mıza büyük ilgi gösterdi. Başkanımızla röportajlar yapıldı, belgeseller çekildi”(2,4) şeklinde dile getirmiştir.

2.1.1.4. Bütçe

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler ve gözlem sonucu bütçeye ilişkin görüşler; “*ekonomik gereksinimler ve ihtiyaçların belirlenmesi*” kodları üzerinde durarak belirtilmiştir.

Ekonomik gereksinimler ve ihtiyaçların belirlenmesine ilişkin görüşlerini; F2 Komitesi başkanı; “Komite olarak festivali bütçesi yaparak yaptığımız toplantıda tahmini gelir kalemleri belirledik”(1,6), K5 Komitesi başkanı; “Maliyet olarak yarışmalardaki ödüllerin masrafı Festival Komitesine sunuldu”(1,9), F1 Komitesi başkanı; “Festival Komitesinden yurt dışından gelen ülkeler için festivallerin kuralı gereği Türkiye içinde harcayacakları mazot parası olarak 3,5 milyar ve ilçemizden katılacak olan ekipler için müzisyen parası talep etik”(1,16), S1 Komitesi başkanı; “Etkinlikler ile ilgili ortalama bir maliyet belirleyip hazırladığımız raporu festival komitesine sunduk”(1,13), S2 Komitesi başkanı; “Yapılacak olan faaliyetler Festival Komitesine finansmanlarıyla birlikte iletildi”(1,10), “Fotoğraf Sergisi için yer planlamasında alternatif yerler sunduk”(1,24), K7 Komitesi başkanı; “Maliyetiyle birlikte Festival Komitesine sunduk”(1,7), E2 Komitesi başkanı; “İlçe genelindeki tüm trafoların, trafo binalarının, direklerinin, iletkenlerin, armatür ve lambaların ve işleyen tüm elektrik sisteminin bakımları festival zamanından en az bir iki ay öncesine kadar

bitirildi”(1,20), “Her hangi bir elektrik kesintisi ihtimaline karşın jeneratör temin edildi”(1,23), K1 yöneticisi; “Sen üç tane faaliyet yapacaksın paran üç lira, öbürü iki tane faaliyet yapacaktır senin bütçen iki lira, diğeri beş lira diyerek o faaliyetler tespit edilir”(7,6), K2 yöneticisi; “Bu toplantılar haftalarca sürdü daha detaylara inildi ondan sonra bir mali boyutu tespit edildi”(9,14), K4 yöneticisi; “Mayıs ayının ilk haftası bütçenin finansmanı için yazışmalara başlanıyor”(4,34) şeklinde ifade etmişlerdir.

2.1.1.5. Katılımcı Seçimi

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler ve gözlem sonucu katılımcı seçimine ilişkin görüşler; “*yerli ve yabancı ekiplerin belirlenmesi*” kodlarında belirtilmiştir.

F1 komitesi başkanı, yerli ve yabancı ekiplerin belirlenmesine ilişkin görüşünü; “Genellikle komşu ülkelerden, gelmesi kolay olan ülkelerle temas kurduk. Elçiliklerle ve daha önce yurt dışından gelen grup liderleriyle telefon ve e-mail yoluyla görüşmeler yapıldı. Haziran ayı başlarında cevap aldık”(1,8), “Okullardan hangi ekiplerin katılacağını belirledik”(1,13) şeklinde dile getirmiştir.

2.1.1.6. Konaklama Şartları

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler ve gözlem sonucu konaklama şartlarına ilişkin görüşler; “*konaklama şartlarının tespiti*” kodlarında belirtilmiştir.

Konaklamaya ilişkin olarak görüşlerini; F1 Komitesi başkanı; “Kalınacak yerler ve yemek konusu ile ilgili olarak Festival Komitesiyle istişare ederek bu sorunu çözdük”(1,23), K6 Komitesi başkanı; “gelecek olan misafirlerin kalacağı yerleri tespit ettik”(1,8) şeklinde dile getirmişlerdir.

2.1.2. Planlama Aşamasında Belirlenen Sorunlar

Çalışmamızda katılımcılar, organizasyon aksaklıklarına ilişkin görüşlerini; organizasyon bozukluğu kodu ile; katılımcı ilgisizliğine ilişkin görüşlerini; spor

yapanlara çıkarılan zorluklar kodu ile; konaklama zorlukları ilişkin görüşlerini; konaklamada yasal zorluklar kodu ile ifade etmişlerdir.

2.1.2.1. Organizasyon Aksaklıkları

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler ve gözlem sonucu organizasyon aksaklıklarına ilişkin görüşler; “*organizasyon bozukluğu*” kodlarında belirtilmiştir.

Organizasyon bozukluğuna ilişkin olarak araştırmacı gözlemlerini; S1 Komitesi için; “Son derece baştan sağma, düzensiz olarak faaliyetler yapıldı. Beach volley sırasında insanları oraya çekecek müzik çalınmadı. Bisiklet yarışında yol trafiğe kapatılmadan yapıldı. Bunlardan dolayı tepkilerde oldu”(2,9) şeklinde belirtmiştir.

2.1.2.2. Katılımcı İlgisizliği

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler ve gözlem sonucu katılımcı ilgisizliğine ilişkin görüşler; “*spor yapanlara çıkarılan zorluklar*” kodlarında belirtilmiştir.

Spor yapanlara çıkarılan zorluklara ilişkin araştırmacı gözlemlerini; S1 Komitesi için; “Bununda nedeni olarak öncelikle salona yıl içinde spor yapmak için gelen kişilerden ücret talep edilmesini gösterebiliriz. Ücret talebi olunca salona gelen kişi sayısında da zorunluluktan dolayı azalmalar olmakta”(1,43), “Yine ilçede büyük beğeni toplayan karakucak güreşleri de festival programından komite tarafından çıkarılınca büyük tepki topladı”(2,1) şeklinde ifade etmiştir.

2.1.2.3. Konaklama Zorlukları

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler ve gözlem sonucu konaklama zorlukları ilişkin görüşler; “*konaklamada yasal zorluklar*” kodlarında belirtilmiştir.

Araştırmacı konaklamada yasal zorluklara ilişkin gözlemlerini; F1 Komitesi için; “Bu sene gelecek ekiplerden biri son anda netleştiği için sıkıntılı

bir çalışma süresi geçirildi”(1,41), K6 Komitesi için; “Komite olarak birçok yasal sorunla karşılaşıldı”(1,38), K4 yöneticisi; “Konaklama ile siz ilgileniyorsunuz, folklor gruplarının kurumlardaki yerlerini ayarlıyorsunuz, yemesini içmesini siz ayarlıyorsunuz”(3,45) şeklinde dile getirmiştir.

2.2. Ana Tema: Program süresince uygulama dönemi

2.2.1. Belirlenen Uygulama Aşamaları

Araştırma sonucunda; katılımcılar, program esnekliğinin uygulanmasına ilişkin görüşlerini; uygulamada değişiklik kodu ile; görev ve sorumluluğa ilişkin görüşlerini; görev dağılımı, belediyenin sorumluluğu, başarılı görev planlaması ve personelin özverisi kodları ile; ekonomik etkenlere ilişkin görüşlerini; ekonomik talep, ekonomik katkı ve ödemelerin yapılması kodları ile; güvenliğe ilişkin görüşlerini; güvenlik önlemleri kodu ile; ulaşım ile ilişkin görüşlerini; trafik düzenlemesi, misafirlerin ulaşımı, sanatçıların ulaşımı, güzergahların düzenlenmesi ve sağlık tedbirleri kodları ile; halkın katılımına ilişkin görüşlerini; halkın ilgisi ve katılımı kodu ile; işbirliğine ilişkin görüşlerini; kültür alışverişi, diğer komitelerle işbirliğinin sağlanması ve işbirliği kodları ile ifade etmiştir.

2.2.1.1. Program Esnekliğinin Uygulanması

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler ve gözlem sonucu program esnekliğinin uygulanmasına ilişkin görüşler; “*uygulamada değişiklik*” kodlarında belirtilmiştir.

Uygulamada değişikliğe ilişkin görüşlerini; Ü Komitesi başkanı; “Bu yıl konuşmacı olarak KKTC Cumhurbaşkanı davet ettik. Katılmasını umuyorduk ancak Barış Harekâtı yıl dönümüne rastladığı için katılamadı”(1,27), B Komitesi başkanı; “Sayısal geceden ilk önce olumlu yanıt aldık. Festivalimizin 2. günü sayısal gece İlçemizden yapılacaktı. Fakat daha sonra Bakanlık festivalimize bir ay kala tasarruf tedbirleri nedeniyle bir karar alarak İstanbul dışından yapılacak olan yayınlara yasaklama getirdi. Bizde bunu bir ay kala ertelemek zorunda kaldık”(1,34), S1 Komitesi başkanı; “Kum yürüyüşü etkinliğini katılım olmaması nedeniyle festival komitesine de danışarak iptal ettik. Sandal yarışına katılacak olan yarışmacılar verilecek olan ödüller az diye

yeteri kadar katılım sağlamayınca bu etkinliği de iptal ettik”(1,24), S2 Komitesi başkanı; “Başlangıçta Resim Sergisi ve Fotoğraf Sergisinin aynı yerde açılmaması gerektiği ayrı yerlerde açılması gerektiği yoksa geçmişteki hoşnutsuzluklardan dolayı resim sergisinin açılmayacağı söylendi. Sorun çözülemeyince de resim sergisi açılmadı”(1,33), K6 Komitesi başkanı; “Bizde 16 yaşının altında kişilerin kalması, bayanlı erkekli kalınması ve içki içilmesi yasak. Bu yasağı festival süresince görmezden geliyoruz. Çünkü gelen yabancıların kültürleri farklı veya karı koca gelen var kalamazsınız diyemiyoruz. Bunlardan dolayı da halktan tepkiler alıyoruz”(1,24) şeklinde ifade etmişlerdir.

2.2.1.2. Görev ve Sorumluluk

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler ve gözlem sonucu görev ve sorumluluğa ilişkin görüşler; “*a-görev dağılımı, b-belediyenin sorumluluğu, c-başarılı görev planlaması, d-personelin özverisi*” kodlarında belirtilmiştir.

a-Görev dağılımına ilişkin olarak görüşlerini; E2 Komitesi başkanı; “Komite olarak 24 saat boyunca bir fiil çalıştık”(1,38), Y Komitesi başkanı; “Komite olarak herkes üzerine düşen görevi yerine getirdi”(2,15), S1 Komitesi başkanı; “Komitede görev alanlar görevlerini yeterince yerine getirmeye çalıştı”(1,38), S3 Komitesi başkanı; “Komite üyelerimiz son derece özverili bir şekilde gerek etkinlik öncesinde gerekse de etkinlik sırasında ellerinden geldiğince çalıştı”(1,49), S2 Komitesi başkanı; “Kendilerine yüklenen vazifenin idrakinde olan kişiler işin başındaydı. Komitede bulunan herkes layığıyla çalıştı”(1,48), U Komitesi başkanı; “Komitemizde herkes üzerine düşen görevi yaptı”(1,37) - “Şehir içi ulaşımı aksatmamak üzere güzergâhlar değiştirilerek değişik hatlarda halkı mağdur etmeden ulaşım sağlandı”(1,24) şeklinde belirtmişlerdir.

b-K3 yöneticisi, belediyenin sorumluluğuna ilişkin görüşünü; “İşte burada bu işin günahı da sevabı da pozitif, negatif tüm yönleriyle eleştirileri de dahil olmak üzere belediyeye aittir. Bu organizasyonun başında belediye vardır”(9,46) şeklinde belirtmiştir.

c-Başarılı görev planlamasına ilişkin olarak araştırmacı gözlemlerini; B Komitesi için; “Komite başkanı olarak Mine Hanım konulara son derece hâkim olduğundan, uzun süredir bu etkinliklerde görev aldığından dolayı sorunsuz bir çalışma yapıldı”(2,9), E1 Komitesi için; “Örgütünde çalışanları iyi organize etti. Personel planlamasını kapsamlı bir şekilde yaparak olaylara müdahale etme konusunda bir eksikliğin önüne geçti”(2,23), “Festival süresince her hangi bir olayın olmaması bu planlamadan kaynaklandı”(2,25), K5 Komitesi için; “Herkes konulara hâkim olduğu izlenimini vererek onların daha güvenle, motive olarak çalışmasını sağladı”(1,35), U Komitesi için; “Festival programına yönelik tüm görevler başarılı bir şekilde yerine getirildi”(1,44), E2 Komitesi için; “Enerji ve haberleşme konusunda hiçbir sorun ve yoğunluk alınan önlemler sayesinde yaşanmadı”(1,46)

d-Personelin özverisine ilişkin olarak araştırmacı gözlemlerini; B Komitesi için “Planlama yaparken koyulan hedeflerin fazlalığı nedeniyle komite çok geniş bir alanda çalıştı”(2,10), E2 Komitesi için; “Komite olarak 24 saat boyunca çalıştılar”(1,46), “Görevli personel gönüllü olarak fazladan çalışarak doğabilecek aksaklıkları önlemeye çalıştı”(1,48), Y Komitesi için; “Planlanan bütün etkinlikler için görevlendirilen kişiler son derece özverili bir şekilde çalıştı”(2,23), K4 yöneticisi; “Yaptığımız tanıtım broşürleri, davetiyeleri, programları, afişleri, davetiye gönderimi bunlar hepsi sizin elinizden geçiyor”(3,37), “Festivale katılan tüm grupların, panelistlerin, sanatçıların, katılımcıların şiltlerini, katılım belgelerini siz ayarlıyorsunuz”(3,46), K3 yöneticisi görüşünü; “festivalleri ileriye dönük yaşatabilmemiz için daha farklı alt yapı çalışmalarına ihtiyacımız vardır, gönüllü kuruluşlara ihtiyaç vardır”(10,34) şeklinde dile getirmiştir.

2.2.1.3. Ekonomik Etkenler

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler ve gözlem sonucu ekonomik etkenlere ilişkin görüşler; “*ekonomik talep, ekonomik katkı, ödemelerin yapılması*” kodlarında belirtilmiştir.

Ekonomik etkenlere ilişkin olarak görüşlerini; K6 Komitesi başkanı; “Maddi yardım olarak devlet kurumu olduğumuz için yurtdışında kalanlar için cüzi bir ücret belirleyip belediyeden onu aldık”(1,16), S3 Komitesi başkanı; “Bir kuruluş bize sponsor olduğu içinde maddi problem yaşamadık”(1,43), F2 Komitesi başkanı; “Üst komite tarafından festival harcamaları (Diğer komitelerin harcamaları) üst komite kararından sonra finans komitesine intikal eden ödemeler komite tarafından harcama belgeleri yönetmeliğe göre tanzim edildikten sonra üst kurulun imzasıyla ödemeler gerçekleştirildi”(1,44) belirtmiştir.

2.2.1.4. Güvenlik

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler ve gözlem sonucu güvenliğe ilişkin görüşler; “*güvenlik önlemleri*” kodlarında belirtilmiştir.

Güvenlik önlemlerine ilişkin olarak E1 komitesi başkanı görüşünü; “Nüfus hareketine göre yer, zaman konusunu da değerlendirerek toplumun güvenlik ihtiyacını tehdit edebilecek olumsuz davranışlara fırsat vermemek için önemli bağlantı yolları üzerinde kavşak noktalarda arama noktaları kurduk”(1,41), K2 yöneticisi; “Başka bir zor bölümü bu üç gün boyunca ki

yoğun insanların ciddiyetini, sükûnunu sağlamaktır. Bunların huzuru sükûnunu sağlayacak tedbirler almak emniyete beraber. Gece uyku uyuyamıyorsunuz ya bir şey olursa. Özetle bu yıl ülkemizdeki terör olaylarındaki artış özellikle turizm bölgelerinde canlı bombalar sorunu bizim uykularımızı kaçırdı”(7,30) şeklinde dile getirmiştir.

2.2.1.5. Ulaşım

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler ve gözlem sonucu ulaşım ile ilişkin görüşler; *“trafik düzenlemesi, misafirlerin ulaşımı, sanatçıların ulaşımı, güzergâhların düzenlenmesi, sağlık tedbirleri”* kodlarında belirtilmiştir.

Ulaşım ile ilişkin olarak görüşlerini; E1 Komitesi başkanı; “Trafik için sağlıklı akıp yolların tıkanmaması için şehrin trafik akışını değiştirdik. Bir kısım yolları trafiğe kapatıp akış istikametini kolayca akıp tıkanmayacak şekilde yeniden düzenledik”(1,46), U Komitesi başkanı; “Yurt dışından kendi yabancı ekiplerin kendi arabalarıyla şehirde dolaşmalarının zor ve riskli olacağı için araç ve şoför tahsisi yapılarak her türlü ulaşım ihtiyaçları karşılandı”(1,19), “Sanatçıların otellerinden konser alanına getirilmeleri ve dönmeleri için araç tahsisi yapıldı”(1,28), “Oluşabilecek her hangi bir sağlık sorununa karşı belediye ambulansı hazır bulunduruldu”(1,34) şeklinde ifade etmiştir.

2.2.1.6. Halkın Katılımı

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler ve gözlem sonucu halkın katılımına ilişkin görüşler; *“halkın ilgisi ve katılımı”* kodlarında belirtilmiştir.

Halkın ilgisi ve katılımına ilişkin olarak araştırmacı gözlemlerini; K5 Komitesi için “Tarımsal ürünlere yönelik komite olduğu için özellikle çiftçi kesiminden büyük ilgi gördü. Halk tarafından da beğeni topladı”(1,44), F1 Komitesi için; “Folklor etkinlikleri bu sene çok daha fazla izleyici topladı”(1,42), Y Komitesi için; “Etkinliğe katılım çok fazlaydı”(2,26), S2 Komitesi için; “Şiir dinletisi daha önceki aylarda yapılan bir etkinliğin devamı niteliğinde olduğu için kusursuz ve son derece katılımın fazla olduğu bir etkinlik oldu”(2,14), K7 Komitesi için; “Yapılan etkinliğe ilgi çok fazla oldu”(1,39), S3 Komitesi için; “Katılım için gerekli olan duyurular eksiksiz olarak yapılırken katılım da bir hayli fazla oldu”(2,10), S1 Komitesi için; “Bu seneki festivalde sportif etkinliklere katılım son derece az oldu”(1,43), “Yine ilçede büyük ilgi gören geçmiş yıllarda da büyük katılımlarla düzenlenen futbol ve streetball turnuvasının festival programına alınmaması katılımı etkiledi”(1,47) şeklinde ifade etmiştir.

2.2.1.7. İşbirliği

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler ve gözlem sonucu işbirliğine ilişkin görüşler; “*a-kültür alış-verişi, b-diğer komitelerle işbirliğinin sağlanması, işbirliği*” üzerinde durarak belirtilmiştir.

a-Araştırmacı, kültür alışverişine ilişkin gözlemlerini; F1 Komitesi için; “Yabancı katılımcıların halkla olan yakınlaşması çok sıcak oldu. Birbirleriyle değişik konularda kültür alış verişinde bulundular”(1,47) şeklinde belirtmiştir.

b-Diğer komitelerle işbirliğinin sağlanmana ilişkin Y komitesi başkanı görüşünü; “Ayrıca komite olarak sünnet şöleni komitesi ve sanatsal ve kültürel etkinlikler komitesiyle işbirliği yapılması planlandı”(1,13), araştırmacı gözlemlerini; Ü Komitesi için “Oluşturulan komitelerle sürekli istişareler yapılarak sıkıntıların önüne geçildi”(1,42), E2 Komitesi için; “Emniyet ve jandarmayla sürekli işbirliği yapıldı”(1,47), S3 Komitesi için; “Şölen alanının düzenlenmesi için belediye, ikram içinde öğretmen evi müdürlüğüyle çok uyumlu çalışıldı”(2,14), U Komitesi için; “Doğa yürüyüşü etkinliği için görevli komite ile işbirliği sonucu insanlar etkinlik alanına başarılı bir şekilde taşındı”(1,46), S2 Komitesi için; “Komite olarak çok uyumlu çalıştılar”(2,13), “Diğer üyelerle birebir iletişimlerde bulunarak istek ve ihtiyaçların karşılanmasında yardımcı oldu”(2,21), K4 yöneticisi görüşünü; “Komitelerin organizasyonunu siz yapıyorsunuz her gün arıyorsunuz, bugün ne yaptınız, bir değişiklik var mı, programı oluşturdunuz mu, sizin programı bu saatlere koyduk sizi engeller mi, ya da sizin bir öneriniz var mı diye komite başkanlarıyla her gün diyalog içersindesiniz”(3,40), K3 yöneticisi; “kadınların el attığı işler daha disiplinli daha da temiz ve düzenli oluyor. Onlar daha farklı bir heyecanla yapıyor bu işleri. Ben onu özellikle izledim kendi dönemimde hepsi başarılıydı”(12,45) şeklinde dile getirmiştir.

2.2.2. Uygulama Aşamasında Belirlenen Sorunlar

Katılımcılar, vermiş olduğu cevaplar doğrultusunda araştırma sonuçları olarak programdaki aksaklıklara ilişkin görüşlerini; beklenmeyen değişiklikler kodları ile; görev dağılımına ilişkin görüşlerini; görev dağılımında adaletsizlik kodu ile; ekonomik sorunlara ilişkin görüşlerini; ekonomik yetersizlikler, stantlara tepki ve maddi katkı yetersizliği kodu ile; iletişim sorununa ilişkin görüşlerini; iletişim bozukluğu ve yabancı dil sorunu kodları ile; kötü hava koşulları ilişkin görüşlerini; hava muhalefeti kodu ile; tesis ve altyapı esikliğine ilişkin görüşlerini; altyapı eksikliği tesis yetersizliği ve tesisleşmenin önemi kodları ile ifade etmişlerdir.

2.2.2.1. Programdaki Aksaklıklar

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler ve gözlem sonucu programdaki aksaklıklara ilişkin görüşler; “*beklenmeyen değişiklikler*” kodunda belirtilmiştir.

Beklenmeyen değişikliklere ilişkin görüşlerini; K1 yöneticisi; “Bu arada tabi yine bir takım eksiklikler, sıkıntılarla karşılaşılabilir. Yine tahmin edilmeyen, beklenmeyen bir takım sorunlar çıkar onu da arkadaşlarla tartışıp siz bize şu faaliyetleri dediniz ama biz bu faaliyetlerden şunun yapılabilirliğini görmüyoruz veya bu bütçeyle bunun olmayacağını anladık çünkü Türkiye’de bununla ilgili fiyatlar elli kat artmış dolayısıyla bunun için bize ek bütçe vermeniz lazım diyebilir”(7,11), “Dersiniz ki bu sene kültür ile ilgili olarak şöyle bir faaliyet yapalım onu planlarsınız, sonra faaliyetinizi icra etmek için o ilgili kurum ve kuruluşlarla temasa geçersiniz bakarsınız ki, o kişinin, o kuruluşun, o faaliyeti verecek kurumdaki personelin o tarihte daha önceden planlanmış bir görevi vardır”(6,7), “birde faaliyette diyelim ki bir müsteşarın başkanlığında burada panel düzenleyeceksinizdir, müsteşar bir ay önceden evet der ama o tarihte başbakan Ankara, İstanbul veya Amerika’ya gidecektir ona eşlik etmek zorundadır dolayısıyla da o panele katılamaz. Veyahut ta bir sanatçıyla anlaşmışsınızdır, sanatçı o tarihte hastalanmıştır”(7,26), K3 yöneticisi; “Şimdi geleceğim deyip de olağanüstü bir durumla karşı karşıya kalan program içerisinde haliyle yeri önceden belirtilmiş, kesinleşmiş durumlarda o programı mecburen ertelemek veya ortadan kaldırmak durumunda kalıyorsunuz”(8,43), K3 yöneticisi; “Sahnenin yerini değiştirdik. Bu sefer ses düzenini değiştirince jeneratör küçük geliyor, yetmiyor, daha büyük jeneratör ihtiyaç oldu. Bizim elektrik enerjisi sahneyi öbür tarafa alınca oraya yetmedi. Bizim elektrik enerjisi zaten sahneyi aydınlatacak kapasitede değil”(9,28), K4 yöneticisi; “Ya da o günü bir panelist hastalanabiliyor, kaza geçirebiliyor gelemeyeceği bildiriliyor”(4,20) K4 yöneticisi; “Kararlar ve program festival zamanına kadar sıklıkla değişebiliyor. Programda son vakte kadar oynama olabiliyor. Mesela sanatçıyla anlaşıyorsunuz sözleşme imzalamak için sanatçının firmasını aradığınızda başka bir yer o tarihlerde daha çok para verdi orayla anlaştık diyerek bizleri yarı yolda bırakabiliyor”(4,49), “etkinlik vakti sandalye yetmiyor. Hemen beyin jimnastiği yapıyorsunuz nerden bulurum, hemen arabaya binip etkinliği orada bırakıp sandalye bulup getiriyorsunuz. Bunlar sonradan çıkan gözle görünmeyen ufak tefek ama olumsuzluk sonuçta. Mesela ses tesisatı kuruluyor mikrofon eksik bulmak zorundasınız. Konaklamalarda gelen gruplar fazla kişiyle geliyor bu sefer fazladan yatak ayarlıyorsunuz”(5,13) şeklinde dile getirmişlerdir.

2.2.2.2. Görev Dağılımı

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler ve gözlem sonucu görev dağılımına ilişkin görüşler; “*görev dağılımında adaletsizlik*” kodunda belirtilmiştir.

Görev dağılımında adaletsizliğe ilişkin görüşlerini; Ü Komitesi başkanı; “Üst komitede herkes aynı oranda çalışmaz. Kaymakam, Belediye Başkanı işin yükünü taşır. Diğer üyeler genellikle festivalin halka mal olması, şeffaflığın sağlanması amacıyla etkinliğe katılmaktadırlar”(1,22), D1 Komitesi başkanı; “Komitemizle bir fiil çalıştığımızı söyleyemeyiz. Herkes sen tecrübelisin yaparsın biz de imza atarız dedi ve öyle de oldu”(1,23), K7 Komitesi başkanı; “Komitede görevli olanlar yeterince çalışmadığı için yük tek kişinin üzerine biniyor. Bir kişi ön planda olduğu içinde diğer kişiler görev yapmıyor”(1,26), F2 Komitesi başkanı; “Komitede genelde görevler yapılmadı. Asıl yük bir iki kişiye bindi. Tam randımanlı olarak çalışamadık. Burada yalnızca belediye kesiminden kişiler çalıştı. Siyasi ilçe başkanlarının tümü komiteye dâhildi ama çalışan olmadı”(2,1) şeklinde ifade etmişlerdir.

2.2.2.3. Ekonomik Sorunlar

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler ve gözlem sonucu ekonomik sorunlara ilişkin görüşler; “*a-ekonomik yetersizlikler, b-stantlara tepki, c-maddi katkı yetersizliği*” kodlarında belirtilmiştir.

a-Ekonomik yetersizliklere ilişkin görüşlerini; B Komitesi başkanı; “CD çalışması yapmayı planlamıştık. Bu faaliyetimizi de maddi imkânsızlıklardan dolayı gerçekleştiremedik”(1,47), F1 Komitesi başkanı; “Türk ve yabancı folklor ekipleriyle değişik ülkelerden insanlar kaynaşsın diye eğlence planlamıştık fakat maddi imkânsızlıklar nedeniyle bu geceyi düzenleyemedik”(1,31), S2 Komitesi başkanı; “Katılımcılara birer plaket hazırlanmasını istedik fakat maddi imkânsızlıklar dolayısıyla veremedik”(1,30), K7 Komitesi başkanı; “Başlangıçta daha büyük para ödülü vermek istiyorduk ama sponsor bulunamaması ve maddi kısıtlamalardan dolayı altın vermekle yetindik”(1,22), K1 yöneticisi; “Dersiniz ki bu sene şu sanatçıları getirelim, şöyle yapalım dersiniz, ama o sanatçı yüz bin yeni T.L ister. Dolayısıyla seninde o kadar bütçen olmadığına göre planlamanın bir tanesi fire verir”(6,5), K2 yöneticisi; “Geçen yıl Akçakoca esnafına şöyle bir yoklama yaptım. Baktım ki adamlar elektrik, su parasını ödemekte zorlanıyor, adamlar çalıştırdıkları işçinin maaşını ödemekte zorlanıyor. Festivale katkı istemekte zorlandım, istemedim hatta”(7,21) şeklinde dile getirmiştir.

b-Stantlara tepkiye ilişkin olarak T3 katılımcısı görüşünü; “Çınar caddesine kurulan stantların kaldırılmasını istiyor”(1,37) şeklinde belirtmiştir.

c-Maddi katkı yetersizliğine ilişkin görüşlerini; T8 katılımcısı; “Sergilenen fotoğrafları Belediye yada Halk satın alsın”(3,4), T9 katılımcısı; “Yapılan fotoğraf sergisi finansmanında zorlanıyoruz”(3,4) şeklinde ifade etmiştir.

2.2.2.4. İletişim Sorunu

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler ve gözlem sonucu iletişim sorununa ilişkin görüşler; “*a-iletişim bozukluğu, b-yabancı dil sorunu*” kodlarında belirtilmiştir.

a-İletişim bozukluğuna ilişkin araştırmacı görüşünü; K6 Komitesi için; “Birde festival komitesiyle uyumlu çalışamadı. Sorulmadan edilmeden, bilgi verilmeden kalacak olan ekipler kalacakları yerlere yerleşmeye kalkınca sorunlar yaşandı”(1,46), K7 Komitesi için; “Pek uyumlu çalışan bir komite izlenimi vermedi. Kimi çalıştı kimisi izlemekle yetindi”(1,38) şeklinde dile getirmiştir.

b-K6 komitesi başkanı, yabancı dil sorununa ilişkin görüşünü; “Gelenler Türkçe bilmiyor bizlerde yabancı dil bilmeyince anlaşıyoruz. Bize rehberde vermedikleri için kendimiz anlaşılabildiğimiz ölçüde durumu idare ediyoruz”(1,20) şeklinde ifade etmiştir.

2.2.2.5. Kötü Hava Koşulları

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler ve gözlem sonucu kötü hava koşullarına ilişkin görüşler; “*hava muhalefeti*” kodlarında belirtilmiştir.

Hava muhalefetine ilişkin S2 komitesi başkanı görüşünü; “Uçurtma yarışması bu sene rüzgâr çıkmayınca sağlıklı bir şekilde yapılamadı. Katılan herkese hazırlanmış olan ödül verildi”(1,45), K1 yöneticisi; “Veyahut ta biraz önce dediğim gibi hava muhalefeti olur. Doğa yürüyüşü vardır programda o gün şiddetli bir yağmur yağmıştır planladığınız yerde yürüyüş yapmak imkânsızdır”(7,31), K2 yöneticisi; “Bütün etkinlikler açık havada yapıldığı için bizim için en büyük tehlike olumsuz hava şartları”(8,9), “Uçurtmada da rüzgâr olmadığı için yapamadık. Kum yürüyüşüne de başvuru yoktu”(8,32), K3 yöneticisi; “Hava muhalefetinden dolayı aksaklıklar olabiliyor”(8,45), “Bir kere hava muhalefeti çok önemlidir. Genelde yaptığımız tüm festival kapsamı içerisindeki etkinliklerin, programın %90’ı açık havada yapılıyor. Onun için havanın çok güzel olması lazım. O yüzden havanın özellikle yağışlı olamaması daha sağlıklı olur”(10,5), K4 yöneticisi; “Mesela dışarıda yapılan etkinliklerde yaz ayındayız ve Karadeniz bölgesinde yaşıyoruz. Aniden birden hava bulutlanıp yağmur yağıyor. Böyle olunca oradaki etkinlik iptal oluyor, ya da hiçte yapılmayabiliyor”(4,18) şeklinde ifade etmişlerdir.

2.2.2.6. Tesis ve Altyapı Eksikliği

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler ve gözlem sonucu tesis ve altyapı eksikliğine ilişkin görüşler; “*a-altyapı eksikliği, b-tesis yetersizliği ve tesisleşmenin önemi*” kodlarında belirtilmiştir.

a-Altyapı eksikliğine ilişkin olarak görüşlerini; K2 yöneticisi; “Bana göre Akçakoca turizm alt yapısını yeterli hazırlayamadı”(10,20), “fındık geliri bana göre bu Akçakoca insanını, bu turizmi ikinci üçüncü sınıfa itmiştir, alt yapıyı hazırlayamamıştır, eksik bırakmıştır”(10,48), K3 yöneticisi; “İnanın bizde tarih olarak bir alt yapımız yok yani geçmiş medeniyetlerin yaşadığı kalıntılar içinde bir alt yapıya sahip değiliz”(10,46) şeklinde belirtmişlerdir.

b-Tesis yetersizliği ve tesisleşmenin önemine ilişkin görüşlerini; K2 yöneticisi; “Akçakoca’ya iki otobüs bir müşteri grubu gelse rezervasyon alamaz buradaki otellerden. Çünkü zaten kapasite o kadar, 30–40 tane müşterisi de var, gelince nerde yatıracak adam. Demek ki turizmde kapasite çok önemli yani bana göre turizmde bir otel, iki otel değil oteller zinciri olacak ve adam rezervasyon yapmadan da gelebilecek. Birinde bulamazsam yanındakinde bulurum gibi düşünecek. Bir de kapasitesi yüksek otellere ihtiyaç var”(10,33), “Mesela otele sporcuların gelmesi için önce ne lazım spor sahaları lazım”(11,3), K3 yöneticisi; “Altyapı olarak yeterli değiliz çünkü o şekilde otellerimizin sayısını daha çok farklı arttırmak lazım, tatil köyleri olması lazım”(11,2), “Otel sayısı, turizm mekân sayısı, eğlence mekânlarının sayısı ne kadar çok olursa bir kere bizim insanlarımız turizmde eğlenceye doyması lazım”(11,26), “Tesislerin olması bizim için bir avantaj ama tesis tek başına turisti çekmiyor”(11,44) şeklinde dile getirmişlerdir.

2.3. Ana Tema: Program sonrası değerlendirme dönemi

2.3.1. Belirlenen Değerlendirme Aşamaları

Katılımcılar, değerlendirme toplantısına ilişkin görüşlerini; değerlendirme toplantısı, görev yoğunluğu ve tartışma kodları ile; festivalin ilçeye katkısına ilişkin görüşlerini; eğitim çalışması, halkı teşvik, turizmin gerekliliği, kültür alışverişi ve uluslar arası tanıtım kodları ile; kültürel değerler ve doğal güzelliklere ilişkin görüşlerini; kültürel değerler, doğal güzellikler, kültürel güzellikler, kültürel değerlerin tanıtılması ve arttırılması kodları ile; raporlandırmaya ilişkin görüşlerini; ekonomik sonuçlar kodu ile ifade etmiştir.

2.3.1.1. Değerlendirme Toplantısı

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler ve gözlem sonucu değerlendirme toplantısına ilişkin görüşler; “*değerlendirme toplantısı, görev yoğunluğu, tartışma*” kodlarında belirtilmiştir.

Değerlendirme toplantısı, görev yoğunluğu, tartışmaya ilişkin görüşlerini; Ü Komitesi başkanı; “Her festivalin sonunda bir değerlendirme yapılır. Aksayan yönler anlatılır, hatalar tespit edilir. Bir sonraki festivalde tekrarlanmasını istemediğimiz etkinlikler ve hatalar çıkarılır. Festivalin gelecek yıllarda başarılı olması için görev alanlar ödüllendirilir. En azından teşekkür edilir. Eğer bir festival sürekli hale geliyor ve devamlı iyileşiyorsa bu son maddeye verilen önemle ilgilidir”(1,33), B Komitesi başkanı; “Festival sonunda komite üyelerimizle bir değerlendirme toplantısı yapmadık”(2,1), E1 Komitesi başkanı; “Festival sonrasında kendi aramızda bir değerlendirme toplantısı yaptık. Bu toplantıda daha iyi ne olmalıydı, eksikliklerimiz, fazlalıklarımız nelerdi, sorunlar nelerdi, neler olabiliirdi, gelecek sene nelere önem vermemiz gerekir gibi sorulara yanıt aradık”(2,10), F1 Komitesi başkanı; “Festival sonunda değerlendirme toplantısı yapmadık”(1,37), E2 Komitesi başkanı; “Festival sonrasında yaptığımız değerlendirme toplantısında halktan ve diğer sektörlerden, şirketlerden gelen en küçük olumsuzluklar bile daha iyisini nasıl yaparız diye değerlendirildi”(1,40), K6 Komitesi başkanı; “Festival sonunda değerlendirme toplantısı yapmadık”(1,34), Y Komitesi başkanı; “Kendi aramızda değerlendirme toplantısı yaparak planlanan çalışmaların eksiksiz olarak yerine getirildiği, önümüzdeki yıllarda yapılacak olan festivallere komite olarak daha renkli ve çeşitli etkinliklerin yapılmasının yararlı olacağı belirtildi”(2,17), S1 Komitesi başkanı; “Festival sonrasında her hangi bir değerlendirme toplantısı yapmadık”(1,38), K7 Komitesi başkanı; “Festival sonunda değerlendirme toplantısı yapmadık”(1,29), F2 Komitesi başkanı; “Değerlendirme toplantısı yaptık. Komitemizle ilgili raporlarımızı üst komiteye sunduk. Üst komite denetleme komisyonu tarafından gelir ve giderler denetlenmiş olup denetleme raporu tutulmuştur”(2,5), S3 Komitesi başkanı; “Festival sonrasında bir değerlendirme toplantımız olmadı. Sadece görev yapan doktorlara teşekkür ziyaretinde bulunduk”(2,2), U Komitesi başkanı; “Yaptığımız değerlendirme toplantısında aksaklıkları dile getirdik. Üzerimize düşen görevi yaptığımız ve başarılı olduğumuz kanaatine vardık”(1,39), K1 yöneticisi; “Bu arada da daha önceki on bir festivalde neler yapılmışsa bununla ilgili olarak kaymakam, belediye başkanı veyahut ta ilgili kişi toplantıda toplantının amacını açıklar. Bugün şu nedenle toplandık biliyorsunuz her yıl bunlar yapılıyor, geçen yıl şunlar şunlar yapılmıştı. Ancak bu yıl biz biraz daha ileriye gidip şunları yapmak istiyoruz diyerek plandaki değişiklikleri, hedefleri o gruba anlatır”(6,28), “İnsanlar, oradaki toplantıya katılan temsilciler söz alarak daha iyiye gidilmesi için, daha önceden olumsuz gördüklerini söyleyerek komitenin bilgisine sunar”(6,33), K3 yöneticisi; “Şimdi plan bizde zaten taslak halindedir yani ne derler ona bunun 3 gün üzerine açılış saati, kapanış saati, gala saati de dahil olmak üzere çerçeve belli. Siz bu çerçevenin içinde oynuyorsunuz. Yani açılıştan o günün en son havai fişek gösterilerine kadar ki bölümlerde geçmiş yılların planı, programı dâhilinde hareket ediyorsunuz. Geçmiş yıllarda diyelim ki resim

sergisinin açılışıyla bir kortej yürüyüşünün arasındaki mesafeyi eğer çok dar tutmuşsanız o gelecek yıl sizin yaşadığınız geçmişteki tecrübe içerisinde o mesafeyi saat olarak uzatıyorsunuz”(9,21), K4 yöneticisi; “Belediye Başkanı ve Kaymakam beyin başkanlığında yapılan ikinci toplantıda komiteler festival içerisinde yapacakları etkinlikler ile ilgili bilgi veriyorlar”(4,39), “Katılan kişiler geçmişle bir kıyaslama yaparak gelecekle ilgili fikirlerini beyan ediyor”(4,29) şeklinde ifade etmişlerdir.

2.3.1.2. Festivalin İlçeye Kazanımları

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler ve gözlem sonucu festivalin ilçeye kazanımlarına ilişkin görüşler; “*a-eğitim çalışması, b-halkı teşvik, c-turizmin gerekliliği, d-kültür alışverişi ve e-uluslar arası tanıtıma ilişkin görüşler*” kodlarında belirtilmiştir.

a-Eğitim çalışmasına ilişkin olarak K5 komitesi başkanı görüşünü; “İlçenin ana geçim kaynağı fındık ama insanlar bilgisiz. Fındıkta üretim teknikleri ile ilgili bilgisizlik var. Bunun için köylerde eğitim çalışmaları düzenliyoruz”(1,23) şeklinde belirtmiştir.

b-Halkı teşvike ilişkin görüşlerini; K5 Komitesi başkanı; “Balcılığı teşvik etmek için arılı ve boş kovan dağıttık”(1,25), “Mantar fabrikası atıl durumdaydı faaliyete geçirdik”(1,26), “Gelecek sene ürün yaratıp lokantalarla anlaşıp tüketime sunacağız”(1,28), Y Komitesi başkanı; “Yöremizin turizm yöresi olması nedeniyle el sanatları etkinlikleri festival boyunca sınırlı kalmayıp sezon boyunca devam etti”(1,42) şeklinde dile getirmişlerdir.

c-K1 yöneticisi, turizmin gerekliliğine ilişkin görüşünü; “Festival programının ilçe turizmine etkisi çok fazla”(8,10), K2 yöneticisi; “Akçakoca halkının geçim kaynağının halen bile turizmden aramayışından kaynaklanıyor. Akçakoca halkının %90’ının fındık tarım ürünüyle ilgisi var”(10,22) şeklinde belirtmiştir.

d-Kültür alışverişine ilişkin K2 yöneticisi görüşünü; “Her yıl üç tane ülkeden misafir getiriyorsunuz ve bu misafirler 3 gün kalmıyor, 10 gün kalıyor bazen 15 gün kalıyor. Bunlar bizim ilçemizde 10 gün boyunca hem etkinliklere katılıyor hem festival bittikten sonra da çeşitli tarihi kültürel değerleri geziyor, görüyor, halkla iç içe kaynaşıyor, yiyor, içiyor, geziyor bunlar kendi ülkelerine”(11,46) şeklinde dile getirmiştir.

e-K4 yöneticisi uluslar arası tanıtıma ilişkin görüşünü; “Öncelikle tanıtım. Buraya gelen folklor ekipleri kendi ülkelerinde burayı anlatacaklar”(6,16) şeklinde ifade etmiştir.

2.3.1.3. Kültürel değerler ve doğal güzellikler

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler ve gözlem sonucu kültürel değerler ve doğal güzelliklere ilişkin görüşler; “*a-kültürel değerler, b-doğal güzellikler ve kültürel güzellikler, d-kültürel değerlerin tanıtılması ve arttırılması*” kodlarında belirtilmiştir.

a-K2 yöneticisi, kültürel değerlere ilişkin görüşünü; “İnanç turizmi ile ilgili biz ne tanıtım yapmışız gerçi iki senedir tanıtım burüşürleri dağıttık onlara yazdık. Yalnız bizim Cuma Yanı meselesinin yanında bölgesel turizmi yazdık. Mesela kültürel değerleri yazarken Konuralp’i yazdık. Konuralp bize şu kadar mesafede. Mesela bizim kaplıcalarımız var, şelalelerimiz var bunları yazdık yani turizmde mesafe almak için bölgesel düşünmek lazım”(11,4) şeklinde belirtmiştir.

b-Doğal güzelliklere ilişkin görüşlerini; K1 yöneticisi; “Akçakoca turizm deyince akla deniz gelir deniz var, turizm deyince yeşillik gelir Türkiye’nin en yeşil yerlerinden bir tanesi burasıdır, turizm deyince bazen insanlar hemen gidebilecekleri yer isterler yani ulaşım ulaşımında var. Belki Akçakoca’da bir eksiklik olarak tarihi değerler olmayabilir. Müzenin olmaması, bir medeniyetin kalıntılarının olmaması olabilir. Bir ören yeri bunların olmaması bir eksiklik olabilir”(7,39), K3 yöneticisi; “Bizim tek özelliğimiz ve güzelliğimiz yeşilin her tonu, doku olarak doğamızın çok güzel olması, denizimizin olması”(10,48), “Dolaşabilecek, gezilebilecek yerleri neresi, doğal olarak, tarihsel olarak, kültürel olarak bunlara önem veriyor”(11,48), K4 yöneticisi; “Akçakoca çok güzel bir yer. Doğası var, yeşil var her şeyi yeterlilik bakımından çok güzel”(5,29), “Fakıllı’da mağaramız var ama bakımsız orayı da yenileyip bakımını yapıp turizme sunmamız lazım. Aktaş şelalemiz var”(5,41) şeklinde dile getirmişlerdir.

c-Kültürel değerlerin tanıtılması ve artırılmasına ilişkin görüşlerini; K1 yöneticisi; “Belki Akçakoca’da bir eksiklik olarak tarihi değerler olmayabilir. Müzenin olmaması, bir medeniyetin kalıntılarının olmaması olabilir. Bir ören yeri bunların olmaması bir eksiklik olabilir”(7,41), “Kültürel değerleri de Akçakoca’nın hemen otuz km. ilerisinde Konuralp ilçesi var kültür ihtiyacımızı da orası ile bütünleriz”(7,46), K4 yöneticisi; “Neden dersenez yukarı mahallede tarihi evlerimiz var. Oralar büyük bir değer oraları restorasyon yaparak turizme kazandırabiliriz”(5,38), “Ceneviz kalemiz var, tarihi hamam kalıntımız var, Cumayanı mesire yerimiz var. Tarihi yerlerimiz çok ama bakımını yapıp turizme sunmalıyız”(5,44) şeklinde belirtmişlerdir.

2.3.1.4. Raporlandırma

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler ve gözlem sonucu raporlandırmaya ilişkin görüşler; “*ekonomik sonuçlar*” kodunda belirtilmiştir.

Ekonomik sonuçlara ilişkin D1 komitesi başkanı görüşünü; “Festival süresince yapılan nakdi ödemelerin bütün belgeleriyle birlikte yasalara uygun olup olmadığının denetimini yaptık. Alınmış olan kararlarda imzaların tamam olup olmadığını denetledik. Ödemelerin fatura ya da fatura yerine geçen belgeye dayanıp dayanmadığını denetledik. Yapılan ödemeler kişinin kendisine mi vekiline mi yapıp yapılmadığını, bununla ilgili belgelerin tamam olup olmadığını denetledik”(1,12) şeklinde ifade etmiştir.

Grafik 1’de raporlandırma sonrası festival için sağlanan ekonomik katkılar verilmiştir. Grafikte de görüldüğü üzere; en fazla gelir; bölgedeki fabrikalardan, kiralanan stantlardan, Düzce valiliğinden, festival süresince kurulan stantlardan ve kişisel bağışlardan elde edilmiştir.

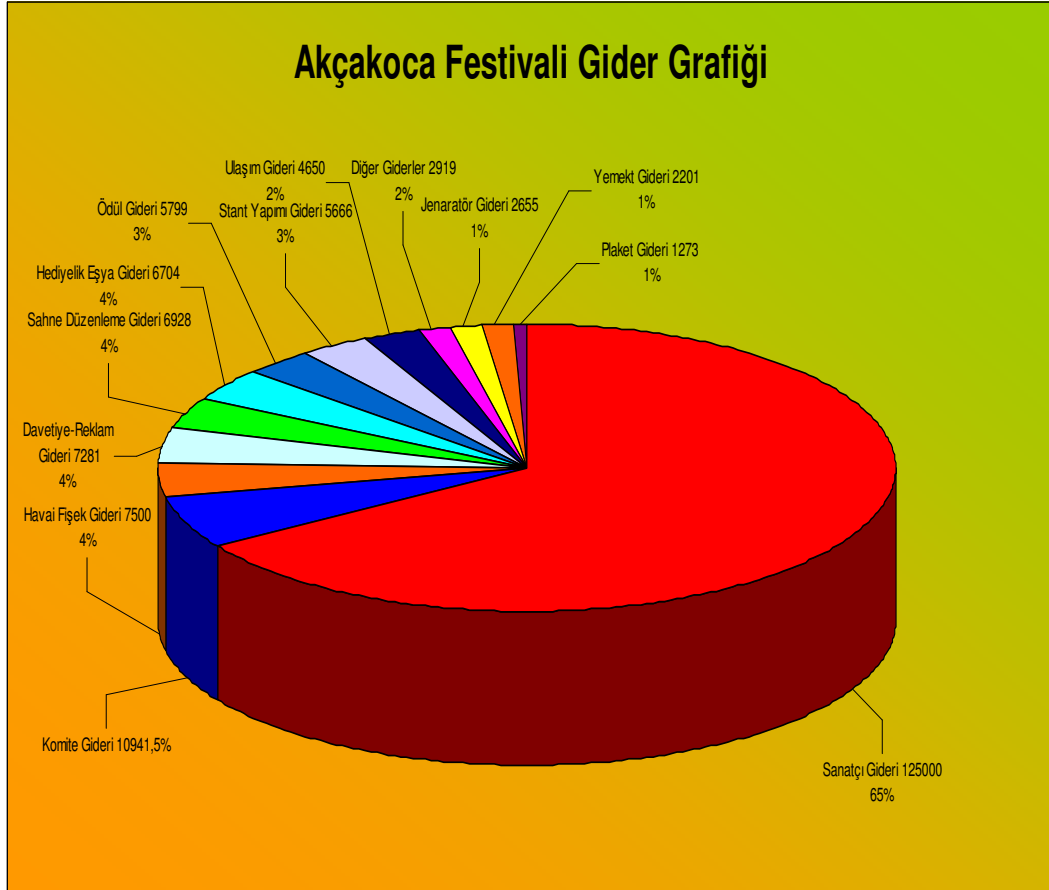
Grafik 1: Raporlandırma Sonrası Düzce-Akçakoca Festivali Gelir Grafiği

Tablo 11’de festival için sağlanan ekonomik katkıya ait gelir kalemleri verilmiştir.

Tablo 11: Raporlandırma Sonrası Düzce-Akçakoca Festivali Gelir Kalemleri (Maddi Katkı)

GELİRLER	GELİR KALEMLERİ
Bölgedeki Fabrikalar	Ereğli Demir Çelik Ümran Boru Çınar Boru Ağır Haddecilik Fiskobirlik
Stant Geliri	Yaz boyunca kurulan stantlardan gelen gelirler
Düzce Valiliği	Düzce Valiliğinin yapmış olduğu yardım
Festival Süresince Kurulan Stant Gelirleri	Otomobil stantları (Volkswagen, Ford, Görür Otomotiv) Tarım araçları (Yılmaz Traktör, Akın Ziraat, Kefeli Tarım) Yemek Stantları (Makro Paşa, Halit Usta, Algida) Öncü Koleji
Kişisel Bağışlar	Kişilerin yapmış olduğu bağışlar
Sivil Toplum Kuruluşları	Ereğli Ticaret Odası Düzce Ticaret Odası Ziraat Odası Esnaf Odası Nakliyeciler Kooperatifi Esnaf Sanatkârlar Kooperatifi Madeni Sanatkârlar Odası
Fındık Tanıtım Grubu	Fındık tanıtım grubunun yapmış olduğu bağış
Kültür Bakanlığı	Kültür Bakanlığının yapmış olduğu yardım
Aytaç Reklâm	Reklâm şirketinin yapmış olduğu yardım
Avrasya Sirki	Avrasya Sirkinin yapmış olduğu bağış

Grafik 2’de raporlandırma sonrası festival için harcanan gider kalemleri verilmiştir. Grafikten de görüleceği üzere en fazla gideri sanatçılara ödenen ücretler oluşturmakta, en az giderleri ise plaket ve yemek giderlerinin oluşturduğu görülmektedir.

Grafik 2: Raporlandırma Sonrası Düzce-Akçakoca Festivali Gider Grafiği

Tablo 12’de festival için harcanan giderlere ait gider kalemleri verilmiştir.

Tablo 12: Raporlandırma Sonrası Düzce-Akçakoca Festivali Gider Kalemleri

GİDERLER	GİDER KALEMLERİ
Sanatçı Gideri	Gelen sanatçılara ve ekiplerine ödenen ücretler
Komite Giderleri	Oluşturulan komitelerin faaliyetleri ile ilgili yaptığı harcamalar
Havai Fişek Gideri	Havai fişek alımı için ödenen ücret
Davetiye-Reklâm Gideri	Davetiye basımı Posta gideri Pankart bedeli
Sahne Düzenleme Gideri	Sahne yapımı Ses düzeni temini Sahne için bez alımı
Hediyelik Eşya Gideri	Gelen misafirler için yaptırılan penye ve şapka ücreti
Ödül Gideri	Altın Altın saat Ayakkabı Kıyafet Penye
Stant Yapımı Gideri	Stantların yapımı Stantlar için örtü alımı
Ulaşım Gideri	Yabancı ekiplerin mazot ücreti Gelen panelistlerin yol masrafı
Diğer Giderler	Sandalye alımı Bisiklet alımı Fotoğraf çekimi Temizlik malzemesi alımı Görevli Kartı Yapımı
Jeneratör Gideri	Elektrik kesintisine karşı jeneratör alımı
Yemek Gideri	Gelen folklor ekipleri için yemek çıkarılması
Plaket Gideri	Katılan sanatçılar için plaket Gelen yerli ve yabancı ekipler için plaket Katılımcılar için plaket Görevli olan komite başkanları için plaket

4.2. Bulgular ve Tartışma

Bu bölümde; bulgular alt boyutlara paralel olarak verilecek ve tartışılacaktır. Çalışmamızda ortaya çıkarılan, ana tema ve bu temalara bağlı alt temaların başlığı altında bulgular ve tartışmalar yapılmıştır. Bunlar;

1.Genel Tema: Katılımcıların rekreasyon programının temel unsurları

1.1. Ana Tema: Ekonomi

1.1.1. Ekonomik ve Tarımsal Gelişim

1.1.2. Festival Programının Gelişimi (Sürekliliği)

1.2. Ana Tema: Turizm

1.2.1. Tanıtım ve İletişim

1.2.2. Hizmet Kalitesinin Artması

1.3. Ana Tema: Eğitim

1.3.1. Yaygın Eğitim Hizmeti

1.3.2. İlçenin Gelişiminin Sağlanması

1.4. Ana Tema: Kültür

1.4.1. Yaşam Kalitesinin Arttırılması

1.4.2. Kültürel Katkı

1.4.3. Sosyal Katkı

1.4.4. Festivalin İçselleştirilmesi

2.Genel Tema: Rekreasyon programında ortaya çıkan yönetsel süreçler

2.1. Ana Tema: Program öncesi planlama dönemi

2.1.1. Belirlenen Planlama Aşamaları

2.1.1.1. Program Hedefleri

2.1.1.2. Görev Dağılımı

2.1.1.3. Tanıtım

2.1.1.4. Bütçe

2.1.1.5. Katılımcı Seçimi

2.1.1.6. Konaklama Şartları

2.1.2. Planlama Aşamasında Belirlenen Sorunlar

2.1.2.1. Organizasyon Aksaklıkları

2.1.2.2. Katılımcı İlgisizliği

2.1.2.3. Konaklama Zorlukları

2.2. Ana Tema: Program süresince uygulama dönemi

2.2.1. Belirlenen Uygulama Aşamaları

2.2.1.1. Program Esnekliğinin Uygulanması

2.2.1.2. Görev ve Sorumluluk

2.2.1.3. Ekonomik Etkenler

2.2.1.4. Güvenlik

2.2.1.5. Ulaşım

2.2.1.6. Halkın Katılımı

2.2.1.7. İşbirliği

2.2.2. Uygulama Aşamasında Belirlenen Sorunlar

2.2.2.1. Programdaki Aksaklıklar

2.2.2.2. Görev Dağılımı

2.2.2.3. Ekonomik Sorunlar

2.2.2.4. İletişim Sorunu

2.2.2.5. Kötü Hava Koşulları

2.2.2.6. Tesis ve Altyapı Eksikliği

2.3. Ana Tema: Program sonrası değerlendirme dönemi

2.3.1. Belirlenen Değerlendirme Aşamaları

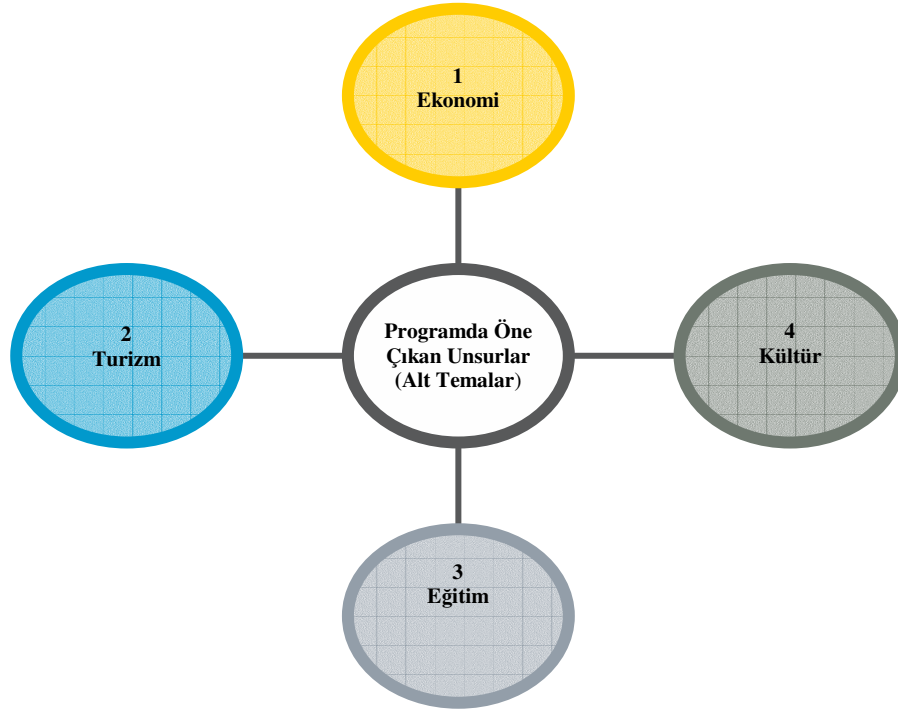
2.3.1.1. Değerlendirme Toplantısı

2.3.1.2. Festivalin ilçeye katkısı

2.3.1.3. Kültürel değerler ve doğal güzellikler

2.3.1.4. Raporlandırma

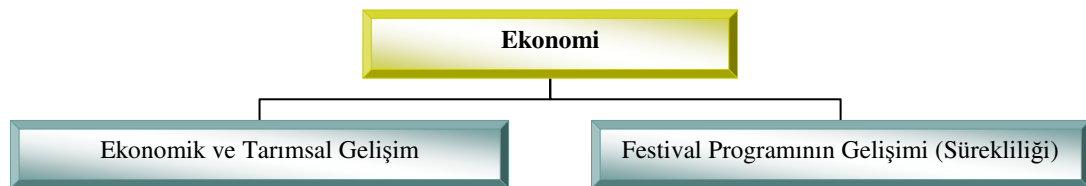
1.Genel Tema: Katılımcıların Rekreasyon Programı İle İlgili Görüşlerinde Ortaya Çıkan Temel Unsurlar

Şekil 2: Festival Programında Rol Oynayan Temel Unsurlar (Ana Temalar)

2.1. Ekonomi Alt Temasına ilişkin bulgular ve tartışma

Araştırma sonucu, ekonomi alt temasına ilişkin alt boyutlar ve ortaya çıkan kodlamalar Şekil 3’te görülmektedir.

Şekil 3: Ekonomi Ana Temasına İlişkin Görüşler

2.1.1. Ekonomik ve Tarımsal Gelişim

Görüşmeler sonucu tarımın geliştirilmesiyle birlikte ürün tanıtımı ve ticaretinin önemli olduğu ve ilçe ekonomisine katkı sağlayacağı belirlenmiştir.

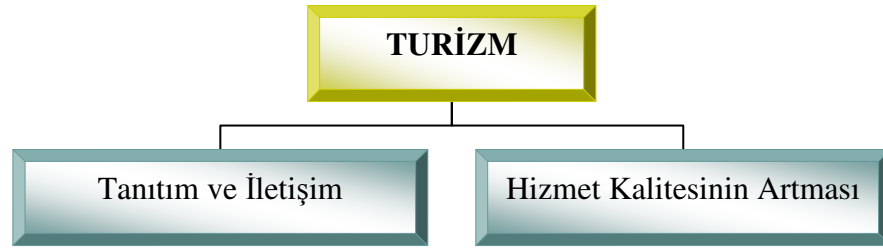
Yörenin en önemli ekonomik değeri olan fındık ürününün tanıtımının tüketimine katkıda bulunduğu ve bunun sonucunda bölgeye daha fazla ekonomik katkı sağladığı görülmektedir. Bu katkı, değerlendirmemizin özellikle kırsal bölgeleri geliştirmek amaçlı, geliri destekleyici, göçleri önleyici ve tarımsal üretimi arttırıcı yönleriyle “fındık” üretiminin ve tanıtımının öneminin (Kaptangil, 2005) tartışılması ve festivalin bu anlamda ekonomik ve tarımsal gelişime katkısının gerçekleşmesinde etkisinin önemli olduğunu göstermektedir. Kısaca festival programının ilçeyi, bu amaca ulaştırmada etkili bir araç olduğu, program uygulayıcıları tarafından dikkate alındığı ve uygulandığı söylenebilir. Bu düşünce, 1993 yılında ilçe kurultayında yapılan öneriler içinde yer almış ve günümüze kadar uygulanmıştır (Okan, 1997: 83).

2.1.2. Festival Programının Sürekliliği ve Gelişimi

Katılımcılar festival programının gelişimi ve sürekliliğine ilişkin, festival bütçesinin sürekli büyüdüğünü ve on yıldır düzenli olarak yapılmasının önemli olduğunu vurgulamışlardır. Uzun zamandır festivalin yapılması bir ilginin ve gerekliliğinin göstergesidir. Bu ilginin neticesinde de, festival bünyesinde yapılan etkinliklerin, ilgi çekmesi ve sıkıcı olmaması için yıldan yıla değiştirilmekte (Belediye Halkla İlişkiler Dokümantasyon- 2001–2004 yılları arası festival raporları) ve etkinlik sayısı arttırılarak çeşitlendirilmektedir. Bunun sonucunda da bütçenin her geçen sene büyüdüğünü ve süreklilik sağlaması gerektiğini söyleyebiliriz.

2.2. Turizm Alt Temasına ilişkin bulgular ve tartışma

Araştırma sonucu, turizm alt temasına ilişkin alt boyutlar ve ortaya çıkan kodlamalar Şekil 4’te görülmektedir.

Şekil 4: Turizm Ana Temasına İlişkin Görüşler

2.2.1. Tanıtım ve İletişim

Çalışmamızda ana temalardan biri de turizmdir. Elde edilen bulgulara göre tarihsel ve kültürel değerlerin, uluslar arası iletişimin, doğal güzelliklerin tanıtımının son derece önemli olduğu belirtilmiştir. Bütün bunların sonucunda da oluşan ilgi nedeniyle de festival programının popülerliğinin ortaya çıktığı görülmektedir.

İlçenin tanıtımında festivalin önemli bir yer tuttuğu ortaya çıkmıştır. Yurt dışından gelen misafirler uluslar arası bir boyut kazandırmaktadır. Doğal, tarihi ve kültürel değerlerin tanıtılması neticesinde de ilçede turizm hareketlenmektedir.

Rekreasyon program uygulama imkânlarındaki gelişme, bölgeyi daha çekici kılarak, bölgeye daha çok turist gelmesine neden olabilmektedir. Halkın, turizmin gelişiminden, ekonomik bir çıkar beklentisi içinde olduğu göz önünde tutulursa, halkın rekreasyon etkinliklerine olumlu yaklaşımı söz konusudur (Carlson ve ark., 1972; Kraus, 1971; Edginton ve ark., 1999; Karaküçük, 1999: 208)

Festival sürecinde basının göstermiş olduğu ilgi ve katkının bütün bunların sağlanmasına da etkisi olmuştur. Bu ilgiyi arttırmak ve sürdürmek içinde festival programında çeşitlilik, cazibe ve sürekli yenilenme sağlanmalıdır.

Turizm olayının özünde yeni yerleri görmek ve toplumları tanımak vardır. Turist gittiği ülkenin tarihi, doğal, toplumsal ve kültürel özelliklerini tanımak isterken yaşam biçimlerini keşfeder (Gökdeniz, 2003). Ayrıca turizmin Türkiye’de en hızlı gelişen, en çok gelir getiren ve en çok istihdam sağlayan sektörlerden biri olduğu (Aykaş, 2006), turizmde tanıtımın bir misyon olması ve turist ilgisini

arttırmada etkinliklerin ve programların rol oynaması düşünülürse (Kurtzman, 1995) festival programının turizmi destekleyecek önemli bir fırsat olduğunu söyleyebiliriz.

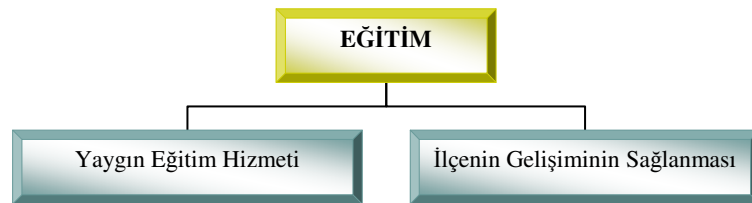
2.2.2. Hizmet Kalitesinin Artması

Festivalin düzenlemeye başlamasıyla birlikte ilçede tesisleşme adına birçok gelişme yaşanmaktadır. Bu süre içinde oteller yapılmış, pansiyon ve apart oteller açılmıştır. Eğlence mekânları ve restoranlar fazlaşmış, var olanlarda turizmin yenilenme sürecine ayak uydurabilmek için daha düzenli, daha derli toplu hizmet vermeye başlamışlardır. Katılımcılar da bu süreçte tesisleşmenin ve hizmet kalitesinin arttığını belirterek bunu doğrulamışlardır.

Festival programı gibi etkinliklerin, rekreasyon program yönetiminde altyapısının hazırlanmasında, tesislerin kurulmasında, geliştirilmesinde ve etkinliklerin ve tesislerin katılımcılara sunulmasında ve doğal, kültürel ve insan kaynaklarını kullanmada önemli bir rol oynadığı araştırmalarda vurgulanmaktadır (Edginton, 1999; Hazar, 2003; Aykaş, 2006). Ayrıca spor turizminde “nostaljik geziler” olarak adlandırılan, spor ve rekreatif program etkinliklerini izlemeye gelen turistlerin bu tür rekreasyon programlarına ilgisinin artırılması ülkemiz açısından da önem kazanmaktadır (Gibson, 1999).

2.3. Eğitim Alt Temasına ilişkin bulgular ve tartışma

Araştırma sonucu, eğitim alt temasına ilişkin alt boyutlar ve ortaya çıkan kodlamalar Şekil 5'de görülmektedir.

Şekil 5: Eğitim Ana Temasına İlişkin Görüşler

2.3.1. Yaygın Eğitim Hizmeti

Katılımcılar festival dolayısıyla bir nevi yaygın eğitim hizmeti verildiğini yapılan görüşmelerde dile getirmişlerdir. Festival programı içerisinde bölge ekonomisinde önemli yer tutan tarıma yönelik paneller sempozyumlar düzenlenerek üreticilerin bilgilendirildikleri görülmektedir. Ayrıca bütün bunların üreticiyi daha kaliteli ürün elde etme ve pazarlama konusunda bilgi sahibi yapma amacını gerçekleştirdiği görülmektedir.

Araştırmalarda tarımsal toplumların bulunduğu yerlerde insanların rekreasyonel ihtiyaçlara eğilimli olduğu, bununla birlikte rekreasyonel etkinlik alanlarının oluşturulması gerektiği ortaya çıktığı belirtilmektedir (Carlson ve ark., 1972; Kraus, 1971; Edginton ve ark., 1999; Karaküçük, 1999).

Katılımcıların “şiddet ve kavganın önlenmesi” teması üzerinde durdukları görülmektedir. Festival programı sonunda insanların birbirleriyle kenetlenmeleri kendi içindeki kavgaları sona erdirmeleri diğer bir deyişle şiddet ve kavganın önlenmesi vurgulanmıştır. Çalışmada şiddet ve kavganın önlenmesinde rol oynayan etkenler; ilçeye gelen misafirlerle etkileşim, örf ve adetlerin paylaşılarak bir kültür oluşmasıyla açıklanabilir. Kılbaş (2001) yaygın eğitimin ve rekreasyon eğitiminin demokrasi anlayışı doğrultusunda kişilerin davranışlarını etkileyebildiğini ve demokrasi eğitimi verebilecek en uygun ortamı sunduğunu, sonuçta da bireye ve topluma günün koşullarına uygun düşecek istedik değer ve davranışları kazandırdığını belirtmektedir. Bulgular araştırmamızı desteklemektedir.

Katılımcıların katılımın sağlanmasının önemini vurguladıkları görülmektedir. Festival bünyesinde çalışan en alt dereceden en üst dereceye kadar olan kişilerin işlerini gönülden yaptığı belirtilmektedir. Bu süre içerisinde karşılıksız herkesin elinden geldiğince katkıda bulunduğu ayrıca vurgulanmaktadır. Normal zamanlarda bile yapmayacakları görevleri, belkide daha fazlasını takım ruhu (birlik beraberlik, işbirliği) içerisinde kişiler yerine getirmektedir. Bütün bunlar görev yapanların gönüllülüğünün bir göstergesidir. Festival programını gerçekleştiren görevlilerin takım ruhu içinde üstün bir performansla görevlerini yerine getirdikleri ve bunun bir gönüllülük ilkesi olduğu belirtilmiştir. Yapılan araştırmalarda rekreasyon etkinliklerinin başarıya ulaşmasında, insanın içinden gelen gönüllü

katılımının olmaması durumunda etkinliğin gerçekleştirilmesinin mümkün olmayacağı belirtilmektedir (Carlson ve ark., 1972; Kraus, 1971; Edginton ve ark., 1999; Karaküçük, 1999).

2.3.2. İlçenin Gelişiminin Sağlanması

Araştırmada elde edilen bulgulara göre; ilçe gelişiminin ve örgütlenmenin sağlanması için, tutuculuğun aşılmasının önemli olduğu ve yeniliklere açık olunması gerektiği belirtilmektedir.

İnsanların festival programı süresince belirli kültür yaşantılarına sahip oldukları ve böylece eş, çocuk ve yakınlarıyla birlikte paylaşan, etkinliklere katılan, monotonluktan sıyrılan ve çevresine önem veren aile yapısına büründüklerini söylenebilir.

Bu durumda rekreasyonun özellik yapısına bakıldığında her yaştaki ve cinsteki insanlara etkinliklere katılım, özgürlük hissi, haz ve neşe sağladığı ve en önemlisi toplumun ahlaki ve manevi değerlerini olumlu yönde etkilediği araştırmalarda vurgulandığı göz önüne alınırsa araştırmanın sonucu da bu anlamda desteklenmektedir (Carlson ve ark., 1972; Kraus, 1971; Edginton ve ark., 1999; Shivers, 1993).

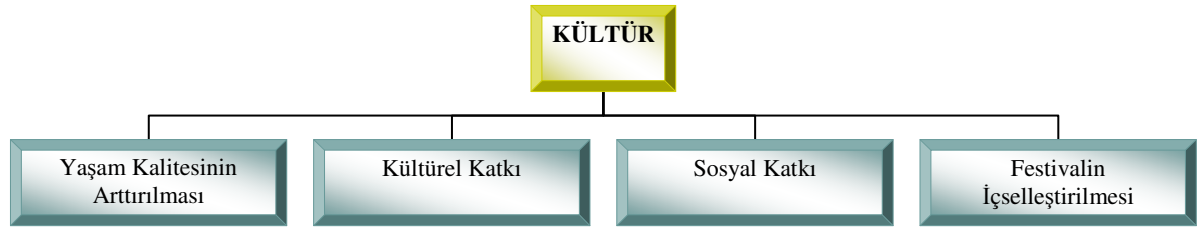
Tezcan ve Akyol, toplumsal bütünleşmeyi sağlamada bir eğitim işlevine sahip olan serbest zaman programlarının bireysel ve ulusal yönlerden ülkemize değerler kazandırmada önemli bir rol üstlendiğini belirtmektedir (Akt. Kılbaş, 2001). Diğer araştırmacı Ruskin (2002) ise toplumsal gelişimi ve yaşam boyu öğrenmeyi sağlayan serbest zaman programları sosyal ve toplumsal gelişimi doğrudan etkilediğini savunmaktadır.

Ayrıca ek olarak rekreatif etkinliklerde bulunmak amacıyla bir araya gelen gönüllü kişilerin hoşgörü içinde gelişmiş sosyal ilişkiler kurarak, aile fertlerinin birbirlerine bağlanmalarını sağladığı ve en önemlisi yaş ve çağ farklılıklarını ortadan kaldırdığı bilinmektedir (Carlson ve ark., 1972; Kraus, 1971; Kraus, 1977; Barnett, 1997;). Bu tespit göz önünde bulundurulursa; çalışmada belirtilen tutuculuğun ortadan kaldırılması festival programının başarılarından birisi olarak kabul edilebilir.

Bunların yanı sıra Edginton (1999), festival gibi rekreasyon programlarının, toplum uyumunu, bilincini ve birlik beraberlik ruhunu hissetmelerini sağladığını söylemektedir.

2.4. Kültür Alt Temasına ilişkin bulgular ve tartışma

Araştırma sonucu, kültür alt temasına ilişkin alt boyutlar ve ortaya çıkan kodlamalar Şekil 6’da görülmektedir.

Şekil 6: Kültür Ana Temasına İlişkin Görüşler

2.4.1. Yaşam Kalitesinin Arttırılması

Çalışmada katılımcılar yaşam kalitesinin arttırılmasının önemine dikkat çekmişlerdir.

Belediyeler ilçelerine ve ilçelerde yaşayan halka hizmet götüren kuruluşlardır. Yani ilçenin ve ilçede yaşayan insanların daha kaliteli hizmet almasını sağlayarak yaşam kalitesini yükseltmeye çalışırlar. Festival sayesinde özellikle kültürel olmak üzere insanlara birçok etkinliği gösterme ve katılma şansı sunmaktadırlar. Hatta zaman zaman da etkinlikleri halkın istekleri doğrultusunda belirlemektedirler.

Rekreasyona duyulan ihtiyaç topluma sağladığı faydalar açısından çok büyük önem kazanmıştır. İnsanların mutlu olması, toplumsal dayanışma ve bütünleşme sağlaması, insanların beceri ve yeteneğinin geliştirilmesi, toplum olarak olgunlaşmanın gerçekleşmesi, diğer bir deyişle “yaşam kalitesinin” arttırılması ve

kişilerin kendilerini gerçekleştirmeleri bu toplumsal faydalara örnek olarak verilebilir (Carlson ve ark., 1972; Kraus, 1971; Edginton, 1999; Leitner, 1996; Lobo, 2004).

2.4.2. Kültürel Katkı

Katılımcılar, festivalin en önemli rollerinden birinin de kültürel katkı olduğunu dile getirmişlerdir.

Festival dolayısıyla ilçeye davetli olarak yabancı ekipler gelmektedir. Bir müddet yaşanan bu birliktelik kültür alışverişi sağlama gibi çok önemli bir fonksiyonu ortaya çıkarmaktadır. İnsanlar yabancıların kültürünü öğrenerek hatta bir müddet yaşayarak belirli bir aşama kaydettikleri belirtilmiştir.

Araştırmanın sonuçlarına göre; önemli bir kültürel katkıda görsel anlamda sağlanmaktadır. İnsanlar TV'den gördükleri sanatçıları gözle bizzat kendi aralarında görmektedirler. Yine etkinliklerden bazıları oldukça ilgi çekmekte ve insanları direkt olarak etkinliğin içine sokarak katılımcı hale getirmektedir. Bunların sağlamış olduğu motivasyon sonucunda insanların organizasyona daha sıkı bir şekilde sahip çıktığı belirtilmiştir. Bu nedenlerle festival programlarındaki etkinliklerin insanları olumlu yönde etkilediğini söyleyebiliriz.

Araştırmalarda rekreasyonun çeşitli faaliyetler içerdiği ve bunun sonucunda da insanlara bir faaliyet yapılırken ikinci veya daha fazla faaliyetlere de katılma imkânı ve isteği verdiği belirtilmektedir. Bütün bunlar rekreasyon programlarına katılım oranının ve memnuniyetinin artmasını sağlamaktadır (Carlson ve ark., 1972; Barnett, 1995; Edginton, 1999; Edgar ve Thomas, 1989).

2.4.3. Sosyal Katkı

Sosyal katkıya yönelik katılımcılar festival kültürü oluşması, misafirperverlik halkın katılımının arttırılması ilçeye ilginin artması ve çevreye önem verilmesi gibi düşüncelerini görüşlerinde vurgulamışlardır.

Festivallerin ve etkinliklerin olgunluk içerisinde geçmesi festival kültürü oluştuğunun göstergesidir. İnsanların gelen yabancılarla kaynaşması, misafirleri ağırlaması, birlikte yaşamayı öğrenmesi festival kültürünün oluşmasının sonucudur.

Araştırmalar göstermiştir ki, rekreasyon etkinlikleri ve uygulama biçimleri, genellikle o toplumun kültürel değerlerini yansıtarak diğer toplumlarla olan kültür, eğitim ve gelişmişlik farklılıklarını ortaya çıkarmaktadır (Carlson ve ark., 1972; Kraus, 1997; Edginton ve ark., 1999; Karaküçük, 1999: 72; Barnett, 1995).

Gelecek olan star sanatçılara basının ilgi göstermesiyle birlikte festival dönemlerinde ilçeye çok fazla bir insan geldiği ve ilçeye ilginin arttığı görülmektedir.

Festival dönemlerinde çevreye daha fazla önem verildiği gözlenmektedir. Bu dönemde çevredeki bütün kötü görünümünün ve eksikliklerin giderildiği görülmüştür.

Rekreasyon etkinliklerinin büyük bir kısmı doğada gerçekleştirilmektedir. Bir başka deyişle rekreasyon amacıyla kullanılan kaynakların çoğu doğal çevremizdedir. İnsan ile yaşadığı doğal çevre arasında hayatın devamı bakımından yakın bir ilişki bulunmaktadır. Yaşam ve rekreasyonel etkinliklerin sürdürülebilmesi için gerekli olan doğal çevrenin korunması ve geliştirilmesi ile ilgili anlayışın geliştirilmesinde rekreasyon programlarının büyük rol oynadığı görülmektedir (Carlson ve ark., 1972; Kraus, 1971; Edginton ve ark., 1999; Karaküçük, 1999; Edginton, 1999; Driver ve ark., 1991).

Ayrıca, Cordes (1999), sosyal değerler, normlar ve kuralların aile ve sosyal yaşam içindeki davranışların rekreasyon programlarında belirleyici unsurlar olduğunu ve özellikle program yönetiminde ele alınması gerektiğini söylemiştir.

2.4.4. Festivalin İçselleştirilmesi

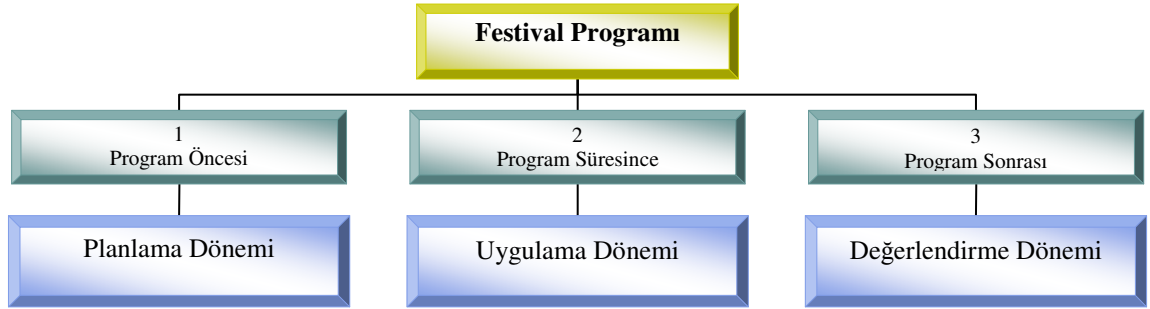
Görüşme yaptığımız katılımcılar festivalin içselleştirilmesiyle ilgili olarak değişik konulara değinmişlerdir. Kültür oluşumu içinde etkileşime ilişkin, muhafazakar görüntü içerisinde olanlarda dahil olmak üzere dekolte, çağdaş veya kapalı giyinen kişilerin birlikte eğlendikleri vurgulanmıştır.

Rekreasyon faaliyetlerinin öncelikle ahlaki ve toplum kurallarına uygun olması en çok tasvip ve teşvik gören bir özelliğidir. Bundan dolayıdır ki; bir başka toplum için hazırlanmış rekreasyon programları, diğer bir toplum için kabul edilebilir özellikte olabilir veya olmayabilir (Carlson ve ark., 1972; Kraus, 1997; Karaküçük,1999; Çelebi, 2005). Bu nedenle rekreasyon program düzenlemelerinde bu noktaların dikkate alınması çok önem kazanmaktadır. Kılbaş (2001) “toplumsallaşırken birey nesnelleştirilmiş anlamları öğrenmekle kalmaz kendini bunlarla özdeşirir ve bunlar tarafından biçimlenir. Eğer toplumsallaştırma bir toplumun en önemli anlamlarını içselleştirmede başarılı değilse, bu toplumun varlığını devam ettirmesi güçleşecektir” sözleriyle rekreasyon programlarında kazandırılan toplumsallaştırma özelliğinin önemini vurgulamıştır. Ayrıca Gökçe; Alkan ve Ergil; Yörükoğlu, davranışın kültüre bağımlı bir görecelik taşıdığını gençlerin uyumlu davranışlara yönlendirilmesinin bu anlamda olası olduğunu belirtmiştir (Akt. Kılbaş, 2001). Araştırmamızda ortaya çıkan festivalin içselleştirilmesi, halkın bakış açısı ve kültürel değişimi araştırmalardaki bulgularla paralellik göstermektedir. Bunlar rekreasyon programlarının katılımcılar ve kültür boyutunda etkili olduğu sonucunu vermektedir.

Yapılan görüşmede katılımcıların çoğunluğu gerek sosyal faaliyet, gerek tanıtım ve eğlence nasıl görürseniz görün halkın büyük bir çoğunluğunun festivali istediği ve benimsediğini ifade etmişlerdir.

2.Genel Tema: Rekreasyon Programında Ortaya Çıkan Yönetsel Süreçler

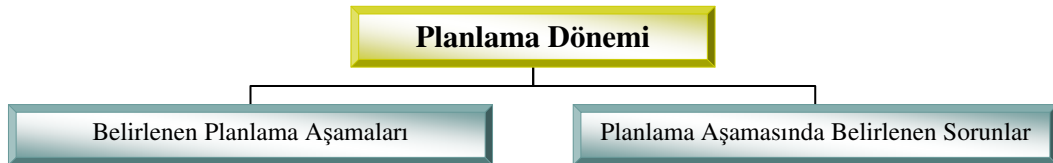
Araştırma sonucu festival programı ile ilgili yönetsel süreçlerin değerlendirilmesine yönelik süreç boyutu ile ilgili ortaya çıkan kodlar, alt boyutlar ve temalar Şekil 7’de verilmiştir.

Şekil 7: Festival Programının Yönetsel Süreçlerinin Değerlendirilmesi

2.1. Alt Tema: Festival Programı Planlama Dönemi

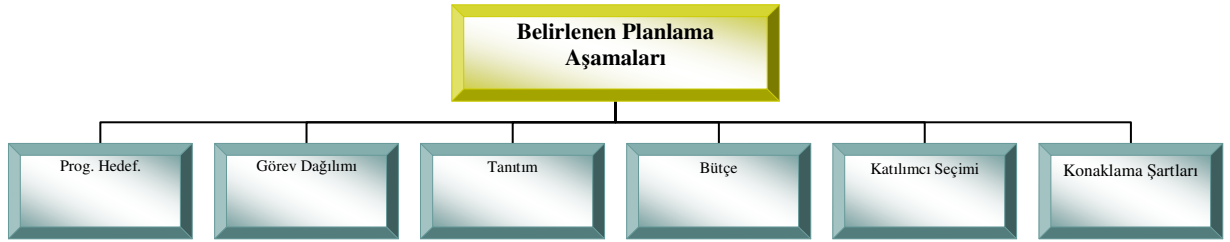
Katılımcılar ile yapılan görüşmeler ve gözlem sonucu, program öncesi planlama dönemine ilişkin olarak, çeşitli konular, görüşler ve veriler elde edilmiştir. Bu verilere ilişkin elde edilen alt temalar aşağıdaki Şekil 8’de verilmiştir.

Şekil 8: Program Öncesi Planlama Dönemi

2.1.1. Belirlenen Planlama Aşamaları

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler ve gözlem sonucu belirlenen planlama aşamaları temasına ilişkin olan veriler; “program hedefleri, görev dağılımı, tanıtım, bütçe, katılımcı seçimi, konaklama şartları” başlıkları altında Şekil 9’da verilmiştir.

Şekil 9: Program Öncesi Belirlenen Planlama Aşamaları

2.1.1.1. Program Hedefleri

Katılımcılar etkinlikler ve yapılacakların planlanmasının son derece önemli olduğunu belirtmişlerdir. Bu önem birçok araştırmada vurgulanmaktadır. Bunlara Şimşek (1999) örnek olarak planlama ve planlama süreci sonunda ne yapılacağını, ne zaman, nerede ve kim tarafından yapılacağını önceden kararlaştırılma süreci; daha akılcı ilke, yöntem ve kuralların geliştirilmesine olanak sağladığı, zaman ve emek savurganlığını azalttığı, hedefe yönelttiğini vurgulamaktadır. Ancak, aynı zamanda zaman kaybı ve mali yük getirdiğini, hedeflerden uzaklaştırabileceğini söyleyerek sakıncalarını da tartışmıştır (Can, 1999). Barr ve Hums, planlamanın yönetsel amaçları belirlemek ve hedefe ulaşmak için kullanıldığını ve strateji oluşturarak planlama sürecinin devamlı olması gerektiğini belirtmiştir (Masteralexis, 2004). Araştırmada, karar verme aşamasında programın yapılacağı veya yapılmayacağı belirlendikten sonra program için tarih tespiti yapılarak program içeriklerinin belirlendiği görülmektedir. Program içerikleri belirlenirken de amaca uygun etkinlikler ve ona göre maliyet tespiti yapılmaktadır. Planlamayla ilgili mevcut durumların (amaç, personel v.b) araştırmasının yapıldığı, görev dağılımı için uygun kişilerin araştırılmasının (memur, şiir dinletisi gibi beceri gerektiren kişiler, sağlık personeli) yapıldığı görülmüştür. Ayrıca tüm bu yapılan işlemlerin rapor halinde, komitelere sunmak üzere hazırlanması kararlaştırıldığı tespit edilmiştir. Hodgetts, (1999: 122) Planlamada ele alınan ve araştırılan araç, gereç ve personel

özelliklerinin tanımlanması planlama sürecinde organizasyonun başarısını arttıracak güçlü değerlerden biri olarak görmektedir. Bu durum, araştırmada programın başarısında planlamanın önemli rol oynadığı gözlenmektedir.

Program sürecinde her türlü etkinlik için belirlenen komiteler başkanları önderliğinde çalışacakları ekibi belirleyerek yapacaklarını hedef olarak belirlemişlerdir. Gerekli olan yerlerle görüşmeler yapıp ihtiyaçlar karşılanarak programın başarılı olması sağlanmıştır. Planlama aşamasında hedef belirlemenin önemi (Little, 1993) göz önünde bulundurulursa festival programının planlama sürecinde hedef belirleme, doğru bir yaklaşımın göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Festival programının amacı ve hedefi belirlendiğinde komitelerin hedefin gerçekleştirilmesinde rekreasyon programının var oluş nedenini veya diğer bir deyişle “ilçede neden festival programı yapıldığı” sorusuna, kolaylıkla cevap bulmuşlardır (Hodgetts, 1999: 110). Araştırmada, “hedef belirleme” temasının festival programının yönetsel süreçlerinde ortaya çıkması değerlendirme açısından ayrıca önemlidir. Okan’ın (1997) 1993 yılında yapılan ilçe kurultayında ilçenin gelişimi için “fındık festivali, kültür ve sanat festivallerini başlatma çalışmalarına şimdiden başlanmalı, 1994 yılının yaz aylarında uygulamaya geçilmelidir” maddesinde belirttiği öneri hayata geçirilmiş ve program planlamasının 13 yıl önce önerilmiş olması ve 10 yılı aşkın bir süredir uygulanıyor olması hedefe ulaşma açısından başarılı olunduğunun göstergelerinden biridir.

Ayrıca programlar hazırlanırken geçmiş festival program deneyimlerinin göz önünde bulundurulması ve böylece seçilen etkinliklerin başarı ile uygulanarak verimli olduğu belirtilmiştir. Ortaya çıkan bu bulguyu destekleyen araştırmalarda Little, (1993) rekreasyon programı uygulamaları sonrasında yapılan değerlendirmelerin program gelişimi ve uygulamasında etkili olduğunu ve program başarısını arttırdığını ve bir sonraki programın planını hazırlamakla ta gerekli bir aşama olduğunu vurgulamıştır. Çalışmamızda da ortaya çıkan planlama aşamasındaki geçmiş program deneyimlerinin göz önünde bulundurulması yönetsel anlamda doğru bir yaklaşım olarak kabul edilebilir. Bununla ilgili olarak Rossman’da (1993), programda çıkması tahmin edilen sorunlara yönelik öngörüler ve çözümler

planlamanın etkililiğini arttırabildiğini ve bu nedenle serbest zaman deneyiminin önemi vurgulamıştır.

2.1.1.2. Görev Dağılımı

Görüşmelerde katılımcıların çoğu, yapılan görev dağılımının önemini vurgulamışlardır. Komitelerin oluşturulmasından sonra, görevlilerin tespit edilmesi ile birlikte oluşan süreçte etkinlikler belirlenerek görev dağılımı yapıldığı görülmektedir. Yapılan bu görev dağılımı, yapılan etkinliklerin düzenli ve başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesinin temelini oluşturmuştur. Kendi aralarında yaptıkları işbirliğinin, olası aksaklıkların önüne geçtiği ve süreci hızlandırdığı görülmektedir. Program hizmetinin başarısını ve başarısızlığını belirleyen önemli sebeplerin bir tanesi de personelin teknik becerisi ve kişisel özellikleri olarak McCarville, (1993) tarafından vurgulanmaktadır.

Ayrıca festival programında görev alan, yönetici ve komite üyelerinin, farklı mesleklerden ve farklı özellikli kişilerden olmasının, yönetsel başarı açısından bir avantaj sağladığı düşünülmektedir. Çünkü başarı, günümüzde yönetim çeşitliliği ile tanımlanmaktadır. Yani diğer bir deyişle doğal bir şekilde organizasyondaki tüm katılımcıların amaçlarına ulaşmak için bütün potansiyelini kullanmasını sağlayan bir çevrede olması ve buna ulaşması başarıda önemlidir denebilir (Thomas, 1993; Akt: Barr ve Hums). Planlamada etkin rol almanın, programı yapan kişilere olumlu etkisini ve program hakkında önemli ip uçlarının fark edilebildiğini belirten Little (1993) ayrıca rekreasyon program başarısında personelin çok önemli olduğunu belirtmiştir.

2.1.1.3. Tanıtım

Araştırmada tanıtım için davet ve duyuruların yapıldığı ve festival sonucunda basın ilçe ilçe ilgi gösterdiği belirlenmiştir. Katılımcılar, hazırlanan tanıtım dokümanları için oldukça titiz ve alt yapısı olan bir çalışma süreci

geçirildiğini ve dağıtımının yapıldığını belirtmişlerdir. Bununla ilgili B komitesi başkanı basın ilgisinden ayrıca bahsetmektedir. Bu ilginin nedeninin, festivalin tanıtımın yeterince yapıldığından kaynaklandığı düşünülmektedir. Gökdeniz’e göre (2003) kitle iletişim araçlarını etkin kullanılarak, doğal güzelliklerin, tarihi eserlerin ve rekreasyon faaliyetlerinin tanıtımı turizm talebini arttırmaktadır. Bu tanıtımlar sayesinde insanların turizm ve rekreasyon faaliyetlerine katılma isteğinin arttırıldığı söylenmektedir. Yine aynı araştırmacı kitle iletişim araçlarının gücü ile insanların zamanı iyi kullanabileceğini ve serbest zamanlarını değerlendirebileceğini ve bundan da hoşnutluk sağlanabileceğini belirtmiştir.

2.1.1.4. Bütçe

Katılımcılar bütçeye ilişkin ekonomik gereksinimler ve ihtiyaçların karşılanmasının son derece önemli olduğunu vurgulamışlardır. Etkinliklerin gerçekleştirilmesi için en önemli ihtiyaç “maddi” kaynak olarak ortaya çıkmıştır. Belirlenen etkinlikler, sağlanan maddi kaynak doğrultusunda gerçekleşmektedir. Ekonomik gereksinimlerin azlığına veya çokluğuna göre etkinliklerin içeriklerinin artırılıp azaltıldığı belirtilmiştir. Bu durumun katılımcı ve izleyici sayısını doğrudan olarak etkilediği görülmüştür. İyi planlanmış rekreasyon programlarında bütçenin ele alınacak en önemli unsurlardan biri olduğunu vurgulayan araştırmacılar, program yönetiminde ihtiyaçların belirlenmesini ve bununla ilgili gerekli tedbirlerin alınması gerektiğini ayrıca belirtmişlerdir (Shivers, 1993; Edginton, 1999).

2.1.1.5. Katılımcı Seçimi

Görüşmeler sonucu F1 komitesi başkanı davet edilecek yabancı ekiplerin yakın ülkeden seçildiğini belirtmiştir. Yakın ülkelerden ekonomik etkenler dolayısıyla örneğin talebin yakın mesafe olması nedeniyle daha fazla olduğu belirtilmiştir. Bundan dolayı farklı ülkelerden yabancı ekiplerin katılımı yetersiz görülmektedir. Fakat diğer ülke içi yerli katılımcıların profillerine ilişkin bir görüş

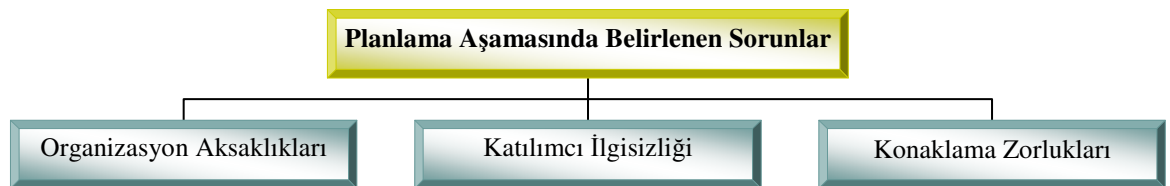
belirtilmemiştir. Yakın çevre illerden bu katılımcılarla afiş, tanıtım dışında iletişim kurulmadığı görülmüştür. Bu eksikliğe rağmen katılım sayısında sorun yaşanmadığı belirtilmiştir. Festivalin on senedir geleneksel olarak yapılmasının festival programına katılımı sağlamada kolaylık sağladığı görülmüştür. Bu durum bazı araştırmacıların, rekreasyon yönetiminde “geleneksel programların” katılımı olumlu etkilediği ile ilgili ifadelerini desteklemektedir (Carlson ve ark.,1972; Kraus, 1977).

2.1.1.6. Konaklama Şartları

Çalışmamızda konaklamanın program planlamasında önemli etkenlerden biri olduğu ortaya çıkmıştır. Gelecek olan yerli ve yabancı misafirler için konaklamanın katılım için önemli bir etken olduğu görülmüştür. Olalı’ya göre (1990: 183), yatılı okullar ile özel kamu yurtları, yaz ayları süresince otel olarak kullanılmak üzere donatım bakımından ihtiyaçları karşılayacak şekilde donatılması gerektiğini, duş, tuvalet, her odaya lavabo, kahvaltı salonu, ortak oturma ve televizyon salonu gibi olanaklar sunulmalıdır. Bu öneriye göre bundan sonraki festival program planlamasında yukarıda sözü edilen tedbirler alınabilir.

2.1.2. Planlama Aşamasında Belirlenen Sorunlar

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler ve gözlem sonucu planlama aşamasında belirlenen sorunlar temasına ilişkin olan veriler; “organizasyon aksaklıkları, katılımcı ilgisizliği ve konaklama zorlukları” başlıkları altında Şekil 10’da verilmiştir.

Şekil 10: Program Öncesi Planlama Aşamasında Belirlenen Sorunlar

2.1.2.1. Organizasyon Aksaklıkları

Çalışmamızda öne çıkan sorunlardan biride program planlamasında organizasyona yönelik olumsuzluklardır. Elde edilen bulgular göre seçilen bazı etkinliklerde gösterilen düzensiz uygulamaların, plansız davranışların ve yapılan eksik ve yetersiz görevlerin program uygulamasında aksamalara neden olduğu görülmektedir. Bu aksamaların, trafiğin, müziğin ve etkinlik çeşidinin göz önünde bulundurulmamasından kaynaklandığı söylenmiştir.

Araştırmada ortaya çıkan bu problemin giderilmesi için organizasyon yönetiminin değerlendirmeleri ve raporları göz önünde bulundurularak program planlaması yeniden ele alınabilir. Edginton; Edginton (1993) program planlamasında ortaya çıkan hataların, bir organizasyon için hem kaynak hem de imaj açısından değerli olduğunu belirtmiştir. Ayrıca program planlamasında yapılan hataların katılımcılara, serbest zaman hizmetlerinin sunulmasında programcılara pozitif tutumlar kazandırdığı söylenmiştir. Bu pozitif tutumların, serbest zaman hizmet programlarının coşkulu ve enerjik olmasına neden olabileceği belirtilmiştir.

Ayrıca, programın yapısı, etkinliklerin biçimi, yer ve zaman planlaması, programın başarılı olarak uygulanmasında Edginton ve ark. (1999) tarafından en önemli unsurlar olarak vurgulanmıştır.

2.1.2.2. Katılımcı İlgisizliği

Festival programında yer alan spor etkinliklerine katılımın az olduğu belirtilmiştir. Yıl içerisinde insanların spor yapacak yer bulamaması ve müsabakaların veya rekreatif etkinliklerin olmaması ve buna bağlı olarak sportif beceri gelişiminin sağlanamamasının bu ilgisizliğe neden olduğu düşünülmektedir. Ayrıca her yaş grubuna göre etkinlik düzenlenmemesinin katılım oranının düşük kalmasına neden olabileceği söylenebilir. Buna destek olarak “rekreasyon programlarında katılımcıların demografik özellikleri ve istek arzuları göz önünde bulundurulmaları katılımcı profilinin çocuk, genç, yaşlı, özel grup gibi farklı gruplardan seçilmesi gerekir ifadelerini söyleyebiliriz (Kraus, 1999; Cordes&Ibrahim, 1999).

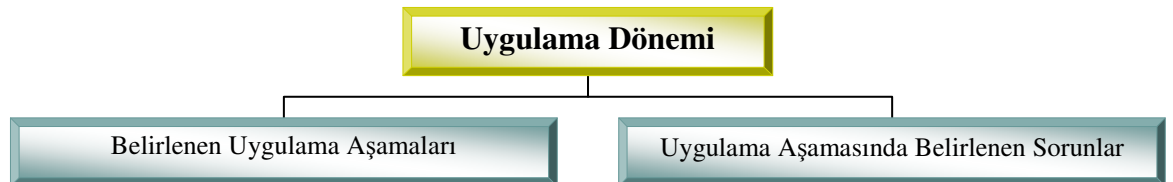
2.1.2.3. Konaklama Zorlukları

Görüşmeler sonucu konaklama ile ilgili olarak, yasal düzenlemeler nedeniyle bazı zorluklarla karşılaşıldığı belirlenmiştir. Örneğin resmi kurumların konaklama yönetmeliğinde bulunan giriş çıkış saatleri, cinsiyet ayırımı gibi katı kuralların, bu zorluklara neden olduğu görülmüştür. Bu zorlukların bazı inisiyatifler kullanılarak aşılmaya çalışıldığı görülmüştür. Bu inisiyatiflere; giriş-çıkış saatlerinin esnetilmesi, kız erkek karışık konaklamanın yapılması gibi örnekler verilebilir.

Bölgeye yapılan ziyaretlerde meydana gelen bir artışın, kamu tesislerine ve hizmetlerine olan talebi artırdığını, kamu tesislerini ve hizmetlerini tamamen turistlerin ihtiyaçlarına göre düzenlemek mümkün olmadığına ya da böyle bir düzenleme genellikle arzu edilmediğine göre, bölgenin alt yapısının, artan turizm talebini karşılama yeterliği ve bu tesislerin turistler tarafından kullanımının incelenmesi gerekliliğini belirtmişlerdir (İçöz ve ark., 2002: 222-223). Buna göre festival programında konaklamayla ilgili görülen bu sorunlar değerlendirmeye alınarak çözümler üretilmelidir. Bu öneri araştırmacılar Edginton (1999) ve Kraus (1997) tarafından da önerilmiştir.

2.2. Ana Tema: Festival Programı Uygulama Dönemi

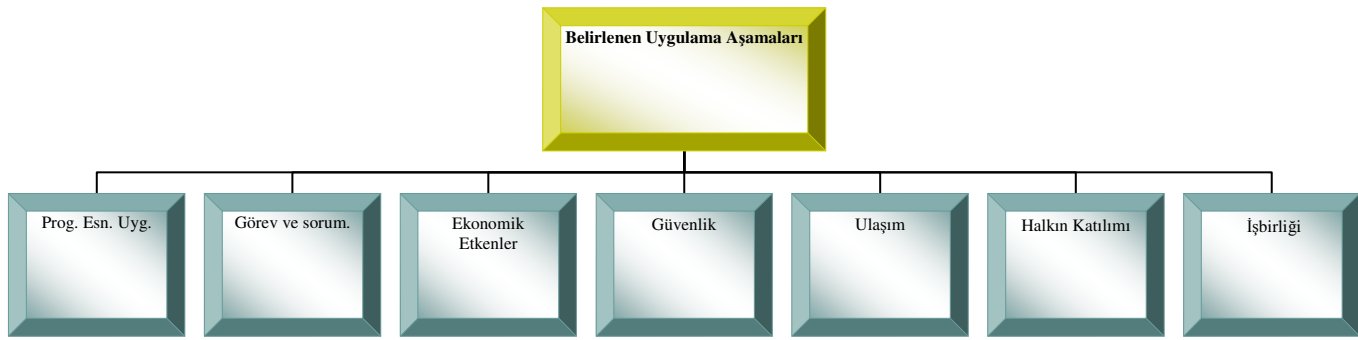
Katılımcılar ile yapılan görüşmeler ve gözlem sonucu, program süresince uygulama dönemine ilişkin olarak, çeşitli konular, görüşler ve veriler elde edilmiştir. Bu verilere ilişkin elde edilen alt temalar aşağıdaki Şekil 11’de verilmiştir.

Şekil 11: Program Süresince Uygulama Dönemi

2.2.1. Belirlenen Uygulama Aşamaları

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler ve gözlem sonucu belirlenen uygulama aşamaları temasına ilişkin olan veriler; “program esnekliğinin uygulanması, görev ve sorumluluk, ekonomik etkenler, güvenlik, ulaşım, halkın katılımı, işbirliği” başlıkları altında Şekil 12’de verilmiştir.

Şekil 12: Program Süresince Belirlenen Uygulama Aşamaları

2.2.1.1. Program Esnekliğinin Uygulanması

Çalışmada katılımcılar programda esnekliklerin, ister istemez olduğunu belirtmişlerdir. Programda esnekliklerin zaman zaman meydana geldiği belirtilmiştir. Bu programların olumsuz yönünden çok, olumlu yönü ile ilgilidir. Elde olmayan değişiklikler karşısında uygulanacak olan alternatif seçeneklerin olması hem program boşluğunu önleyici hem de prestiji artırıcı olduğu düşünülmüştür. Vanderzwaag bununla ilgili, “sorun çıktığında ya da durumlar organizasyonun amaçlarına değişmesine sebep olduğunda yönetici, örgütsel planı değiştirip amaçlara uygun hale getirmeye hazır olmalıdır” şeklinde ifade kullanmıştır (Akt. Masteralaxis, 2004). Sewel ve Brown’ın araştırmaları rekreasyon program uygulamalarında katılımcıların memnuniyeti için, programları değiştirme ve geliştirme gerekliliği olduğunu belirtirken, araştırmalar ayrıca programı yönetenlerin esneklikle donatılması, eğitilmesi ve problem çözmelerinin sağlanması gerekliliğini göstermektedir

(McCarville, 1993). Sonuç olarak çalışmamızda belirtilen program esnekliği program başarısında ve katılımcı memnuniyetinde önemli yer tutmaktadır.

2.2.1.2. Görev ve Sorumluluk

Festival programının uygulama aşamasında sorumluluğunun başarıyı artırdığı görülmüştür. Başarılı görev planlaması yöneticilerin yönetim alanındaki bilgi ve becerilerinin sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Planlanmış görevler sonucunda görev dağılımının işlerin daha kolay yürümesini kolaylaştırdığı görülmüştür. Bunların sonucunda festival programının başarı ile uygulandığı, ayrıca özverili bir şekilde çalışan insanlar topluluğunun bir araya gelmesiyle başarıyı büyük ölçüde arttırdığı söylenebilir.

Bununla ilgili olarak, Rossman rekreasyon program uygulayıcılarının sadece program önermelerini, aynı zamanda programa katılımı kolaylaştırmaları gerektiğini söylemiştir. Van Doren; Riddle ve Levis isimli araştırmacılar ise deneyim bilgisinin rekreasyon programı planlamada ve yönetiminde önemli rol oynadığını belirtmişlerdir (Little, 1993).

K3 yöneticisi festival programının, belediyenin sorumluluğunda gerçekleştirildiğini vurgulamıştır. Organizasyonun başında belediyenin olduğunu, programın gerçekleşmesi için gerekli olan her türlü donanım, araç-gereç ve personelin belediye tarafından karşılandığını belirtmiştir.

Thibault ve Harwey, belediyelerin sınırları içerisinde yaşayan vatandaşların temel ihtiyaçlarının dışında, onların serbest zamanlarında rahatlamalarını sağlayacak ya da monoton veya durağan geçen zamanlarını en iyi şekilde değerlendirebilme fırsatı ve imkanı veren mekan ve tesisleri oluşturmak ve hizmete koymak zorunda olduğunu söyleyerek belediyelerin var olan tesislerin bakımı, onarımı ile spor ve rekreasyon program ve hizmetlerinin yürütülmesinde önemli rol oynadığını belirtmiştir (Aktaran Katırcıoğlu, 1999: 2). Belediyelerin görevleri arasında; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor, sosyal ve kültürel hizmetleri yerine getirmek olduğu kanunlarda açıkça belirtilmiştir (Kanun no:5272, 2005: 13).

Yukarıda sözü edilen belediyelere yönelik ifadelere göre, “Akçakoca ilçesinin ve ilgili belediyenin, festival programı yapması ve 10 sene gibi bir süredir uygulaması ilçe gelişimini olumlu yönde etkilemesine sebep olmuştur” diyebiliriz.

2.2.1.3. Ekonomik Etkenler

Ekonomik etkenlere yönelik katılımcılar ekonomik talep, ekonomik katkı ve ödemelerin yapılması ile ilgili düşüncelerini görüşmelerde vurgulamışlardır. Festivalin varlığını sürdürebilmesi, yenilenmesi ve ilgi çekici olması için en önemli etkenin ekonomik etken olduğunu söylemişlerdir. Maddi kaynak sıkıntısı olmadığı sürece yeni sponsor kullanımı, var olan kaynakların kullanımı ile etkinliklerin düzenli ve akıcı bir şekilde yürüdüğü görülmüştür. Bu durumda da amaca daha kolay ulaşılmaktadır. Festival program planlamasında maddi katkı sağlayacak özel ve resmi kurumların veya kişilerin araştırıldığı ve değerlendirildiği görülmüştür. Göz önüne alınan bu durum uygulamaya olumlu olarak yansımıştır. Bu durum bazı araştırmalar tarafından bilimsel olarak “rekreasyon program yönetiminde bütçe planlamasında gelir getirecek alternatifler ele alınmalıdır” şeklinde önerilmiştir (Masteralexis, 2004; Carlson ve ark., 1972; Kraus, 1997).

Ayrıca Edginton (1999), ekonomik gelişim için rekreasyon programlarının etkili olduğunu, topluma yeni tesisler ve olanaklar sağlayabileceğini belirtmiştir.

2.2.1.4. Güvenlik

F katılımcısı güvenliğin önemine dikkat çekmiştir. Nüfus hareketlerinin arttığı zamanlarda, toplumun güvenliğini sağlamak için çeşitli noktalar oluşturularak güvenlik taraması yapıldığı söylenmiştir. Birkaç olumsuz olay dışında, sorun yaşanmamasının festival program uygulaması sürecinde alınan bu önlemler sayesinde olduğu düşünülmektedir. Bununla ilgili olarak, festival program uygulamasında tesis ve etkinliklerin organizasyonunda güvenliğin ve güvenlik

önlemlerinin alınması gerektiği çeşitli araştırmalar tarafından önemle vurgulanmıştır (Edginton, 1999; Little, 1993; Shivers, 1993; Carlson ve ark., 1972).

2.2.1.5. Ulaşım

Katılımcılar ulaşım ile ilişkin misafir ve sanatçıların ulaşımının sağlandığı, yerel halk için mevcut ulaşımın çeşitli değişikliklerle aksatılmadığı ve herhangi bir sağlık sorununa karşı tedbir alındığı görüşlerini belirtmişlerdir. Trafiğin düzenli bir şekilde aksamadan devam etmesinde alınan önlemlerin katkısı olduğu düşünülmektedir. Bu sayede insanların her nereye giderlerse gitsinler sıkıntı yaşanmadığı görülmüştür. Denizer (1992) “ulaştırma, turizm pazarlamasının en önemli unsurlarından birisidir. Turizm pazarlamasında üretilen mal ve hizmetler tüketicinin ayağına götürülemeyeceğine göre, tam tersine turistlerin turistik ürünlerin üretildiği bölgeye getirilmesi söz konusudur. Bu nedenle, turizm pazarlamasında ulaştırma işlevi, ürünlerin tüketiciye dağıtılmasına yarayan bir mal veya hizmetin ulaştırılması değil, doğrudan doğruya tüketicilerin (turistlerin) taşınması ile ilgili faaliyetleri içeren bir insan taşımacılığıdır” şeklinde turizmde, ulaşımın önemini belirtirken Edginton (1999), festival gibi rekreasyon programlarında tesislerin ve ulaşımın planlamada ve uygulamada mutlaka göz önünde bulundurulması gerektiğini ayrıca vurgulamıştır.

2.2.1.6. Halkın Katılımı

Katılımcılar katılımcı ilgisine yönelik halkın ilgisinden ve katılımın fazla olmasından bahsetmektedirler. Özellikle halkın geçim kaynağının tarıma dayalı olması, tarımsal ürünlere yönelik komitenin, faaliyetlerine katılımın fazla olmasında etken olduğu düşünülmektedir. Katılımının ve ilginin fazla olmasının nedeninin de, yapılan duyurulardan kaynaklandığı düşünülmektedir. Etkinlikler öncesinde duyuruların geniş kapsamlı ve yerinde yapılması katılımın fazla olmasındaki en önemli etken olarak görülmektedir.

Araştırmamızda ortaya çıkan bu sonuçlar rekreasyon yönetiminde program etkililiğini gösteren önemli bir kriterdir. Programı değerlendiren kriterlerden bir tanesinin katılımcıların eğlenceleri ve memnuniyetleri üzerine olduğunu ve katılımcılar için eğlenceli anlamlı ve memnun edici bir programa da “etkili program” denilebildiği (Howe, 1993) vurgulamaktadır. Driver ve Kocher katılımcılar için rekreasyon programlarının eğlendirici, zevkli, kişisel ve özgür seçimi gerektiren ve de zaman sınırlaması olmayan yapıda, olması gerektiğini vurgulamıştır (Little, 1993). Araştırmada incelenen festival programının 10 yılı aşkın süredir yapılıyor olması ilçe halkının ilgisini arttırdığı düşünülmektedir. Bu düşüncüyü Driver ve Kocher “aktivite ile ilgili ön deneyimin katılımı sağlamada etkili olduğunu” belirttiği çalışmalarıyla desteklemektedir (Little, 1993). Ayrıca Rossman (1993), program planının etkisi için katılımcılara verilen seçeneklerin, eğlenceli ve rahatlayıcılığı sağlayan yönergelerle olması gerektiğini vurgulamıştır.

2.2.1.7. İşbirliği

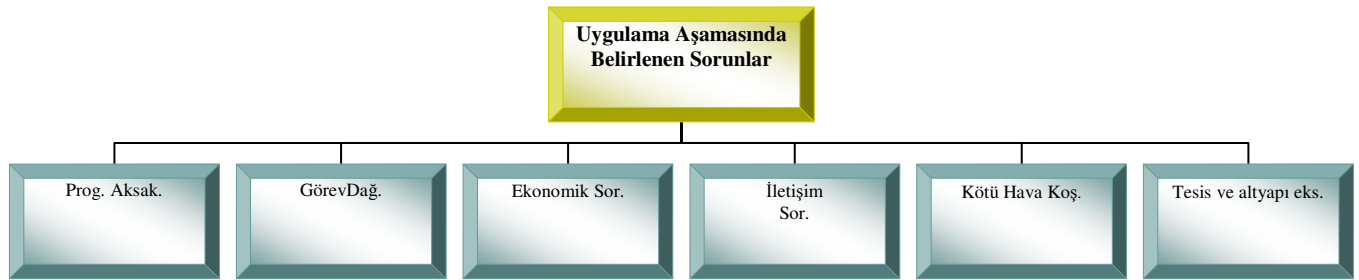
Çalışmada katılımcılar iletişimin önemine vurgu yapmışlardır. Komiteler arası yapılan işbirliği ve iletişimin iç içe olan komitelerle etkinliklerin başarılı olduğu görülmüştür. Bütün bunlar iletişimin program başarısını artırmada etkili olduğunun göstergesidir diyebiliriz. Bununla ilgili Edginton (1993), rekreasyon programlarında toplam kalite ölçümlerinde hedefe ulaşmada takım çalışması veya işbirliği yapmanın, diğer bir deyişle destekleyici davranışa dayanan “bizim işimiz” denen programın planlama başarısında önem kazandığını vurgulamıştır. Şimşek (1999), örgütü oluşturan bireyler ve birimler arasında karşılıklı bilgi, veri ve düşünce aktarımının, yani iletişimin başarıda temel unsur olduğunu vurgulamıştır. Rossman (1993) katılımcıları bir araya getiren ortamdaki var olan ilişkilerin ve dinamiklerin program karakterini ve yapısını tamamen değiştirdiğini söylemektedir. Programı başarıyla sonuçlandırmanın bu bileşenlerle etkileneceğini belirtmiştir.

Barr ve Hums, sözlü ve yazılı iletişim becerilerinin, spor yöneticiliğinde ve yöneticilerin başarısının etkili olmasında, gerçekleri ve eldeki bilgiyi organize bir şekilde sanatsal olarak kullanımda, önemini vurgulamıştır (Masteralexis, 2004).

Ayrıca Hodgetts (1999) komite tipi organizasyonlarda bilginin aktarılmasında, planların koordinasyonunda, programın uygulanışında, iletişimin temel güç olduğunu belirtmiştir. Araştırmada katılımcıların işbirliği ve iletişimin önemine vurgu yapmış olmaları ayrıca festival programının etki ve başarısında bu unsurların rol oynadığını göstermektedir. Ersan’a göre (1987), organizasyonda etkililiğin ölçütü, amacın gerçekleştirilmesi ve işbirliği yapmaya istekli personelin olmasıdır. Festival ya da festival türü programların yönetimlerinde Allen ve ark. (2002), program başarısında iletişimin önemini ayrıca vurgulamaktadır.

2.2.2.Uygulama Aşamasında Belirlenen Sorunlar

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler ve gözlem sonucu uygulama aşamasında belirlenen sorunlar temasına ilişkin olan veriler; “programdaki aksaklıklar, görev dağılımı, ekonomik sorunlar, iletişim sorunları, kötü hava koşulları, tesis ve alt yapı eksikliği” başlıkları altında Şekil 13’te verilmiştir.

Şekil 13: Program Süresince Uygulama Aşamasında Belirlenen Sorunlar

2.2.2.1. Programdaki Aksaklıklar

Bütün yöneticiler her şeyin dört dörtlük olmayacağını, arada bir ya da son anda bir takım değişikliklerle karşı karşıya kaldıklarını vurgulamışlardır. Ayrıca programda son ana kadar değişiklikler olduğunu belirtmişlerdir. Program etkinliklerinin de gerek hazırlıkları sırasında gerekse etkinlikler sırasında beklenmedik değişikliklerin olduğu görülmektedir. Bu değişikliklerin genelde personel eksikliği, yapılan eksik görevler ve hava şartlarından kaynaklandığı görülmektedir. Festival program yönetiminde, etkinliklerin uygulanmasında farklı alternatiflerin ve çözümlerin düşünülmediği görülmüştür. Araştırmada ortaya çıkan olumsuzluklara karşı program esnekliği ilkesinin planlamada düşünüldüğü aa uygulamada etkin olarak kullanılmadığı görülmüştür. Halbuki rekreasyon programlarının değerlendirilmesinde kritik bir önem taşıyan “esneklik ilkesi” yöneticilerin ve programın başarısı için önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle yöneticilerin program başarısı için, esneklik ilkesini kullanması ve uygulaması gerekmektedir (Edginton, 1999; Karşı, 1998; Kraus, 1997; Masteralexis, 2004).

2.2.2.2. Görev Dağılımı

Görüşmelerde elde edilen verilere göre, görev sorumluluğunun önemi ortaya çıkmıştır. Görev dağılımında ortaya çıkan adaletsizliklerin, işlerin yürümesini zorlaştırdığı gibi, etkinliklerin başarısını da azalttığı da görülmektedir. Örneğin programda görev alan bazı katılımcıların çok yoğun çalıştığı halde, bazılarının da görevlerini yerine getirmedikleri görülmüştür. Program yöneticisinin kontrol ve denetimde daha fazla önlem alması gerekliliği (Edginton, 1999) ortaya çıkmıştır.

Ayrıca festival program hazırlığında ve uygulamasında yer alan personelin gönüllü olmasının, fakat aynı zamanda yaptığı etkinlik alanıyla ilgili tecrübesiz olmasının rekreasyon program uygulamasının aksamasına sebep olduğu düşünülmektedir. Çünkü, çeşitli araştırmalar rekreasyon programlarında görev alan kişilerin konularında deneyim sahibi olmalarının, programın verimliliğini

arttıracığını belirtmişlerdir (Kraus, 1997; Edginton, 1999, Çelebi, 2005; Yılmaz, 2005).

Bunun yanı sıra Masteralexis (2004), yöneticinin, organizasyonda işlerden kimin sorumlu olduğunu belirleyerek görev tanımlarını, sorumluluklarını ve her konuma atanmış olan otoriteyi belirlemekle yükümlü olduğunu söylemiş, Karşlı ise (1998), etkili yöneticilerin detayları saptamaktan kaçınmadığını ve farklı alan ve ihtiyaçlara ilişkin geniş bir vizyona sahip olduklarını ve tüm alanlar arasında bir denge oluşturduğunu vurgulamıştır.

2.2.2.3. Ekonomik Sorunlar

Ekonomik sorunlara yönelik katımcılar; ekonomik yetersizlikler, stantlara tepki ve maddi katkı yetersizliği düşüncelerini görüşmelerde belirtilmişlerdir. Festival süresince yapılması planlanan bazı etkinliklerin ekonomik yetersizlikler nedeni ile yapılmadığı, bazı etkinliklerinde içeriklerinin azaltılarak yapıldığı görülmüştür.

Kraus (1997), rekreasyon program sürecinde başarıya ulaşmada en önemli etkenlerden birinin maddi kaynak sağlayacak bir yapının oluşturulması gerekliliğini belirtmektedir. Ayrıca bu yapıda programın felsefesini ve misyonunu, tarihini, geleneksel yapısını, fiziksel kaynaklarını, personelin nitelikleri gibi unsurlarında beraberinde ele alınması gerektiğini belirtmiştir. Festival programının planında olan etkinliklerin uygulamada yapılamaması, yeterli kaynak veya sponsor sağlanmasıyla ilişkili olduğu söylenebilir.

2.2.2.4. İletişim Sorunu

Görüşme yaptığımız katılımcılar iletişime ilişkin sorunlardan bahsetmişlerdir. Bazı komitelerin uyumlu çalışmadığı, aralarında iletişimden kaynaklanan sorunlar yaşandığı, katılımcılar tarafından vurgulanmıştır. Diğer önemli iletişim probleminin de gelen yabancı konuklarla olan, dil sorunu nedeni ile

yaşandığı belirlenmiştir. Bu sorunun rehber eksikliğinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Homans, grup üyelerinin birlikte yaptıkları etkinliklerde amaç ile ilgili bazı kuralların etkileşimi azaltmaya neden olduğunu ve iletişimin zayıfladığını belirtmiş ve işbirliği yapan bir grubun ait olma özelliğini yitirdiğini söylemiştir. Bu soruna çözüm olarak Bülbül, bu toplumsal kurumların, insanların özdeşleşme gereksinimlerini gidermede yetersiz kalması durumunda değişimi desteklemek üzere insanları yeni etkinliklere yönelterek ve yeni yapılar oluşturarak güçlendirilebileceğini önermiştir (Akt. Kılbaş, 2001). İşbirliği ve takım olarak çalışmanın programın kalitesinde etkili olduğu düşünülürse (Edginton; Edginton, 1993) festival programının başarısında işbirliği ve iletişimin programcılar tarafından tekrar gözden geçirilmesi gerekmektedir. Araştırma konusu olan festival programı sözü edilen bu değişime güzel bir örnek olmaktadır, ancak iletişimin etkili olması için program uygulamasının gözden geçirilerek, gelecekteki uygulamalarında göz önünde bulundurulmalıdır.

2.2.2.5. Kötü Hava Koşulları

İklim koşullarına ilişkin yapılan görüşmeler sonucu hava muhalefeti nedeniyle etkinliklerde aksamalar ya da ertelemeler olduğu vurgulanmıştır. Festival programının %90'ının açık havada yapılan etkinlikler sonucu gerçekleştirildiği bilinmektedir. Bu nedenle aşırı sıcak rüzgâr ve yağmur zaman zaman etkinliklerin sürdürülebilmesi konusunda sorunlar yaşandığı görülmüştür.

Cordes (1999), rekreasyon program olanaklarının coğrafi konum ve iklimle ilişkili olduğunu söylemiştir. Akçakocanın iklim koşulları göz önüne alındığında festival programının planlamasında alternatif seçenekler düşünülmelidir. Örneğin yağmur yağması durumunda açık alan yerine, kapalı alanlar organize edilmelidir veya alternatif farklı etkinlikler düşünülmelidir. Diğer bir deyişle tesisler ve etkinlik alanları iklime ilişkin değişkenler dikkate alınarak planlanmalıdır (Kraus, 1997; Edginton, 1999). İklimdeki değişiklikler ve iklimin mevsimlere göre durumu bölgedeki turizm faaliyetlerinin düzenlenmesinde son derece önem taşımaktadır.

Farklı rekreasyon programları için uygun iklim koşulları ancak belirli mevsimler süresinde gerçekleşmektedir. Düşünülen etkinliklerin seçimi ve planlanmasında; bölgedeki güneşli ve yağışlı gün sayısı ve benzeri faktörler, planlama bakımından göz önünde tutulması gereken önemli iklim elemanlarıdır (İçöz ve ark., 2002: 149-150).

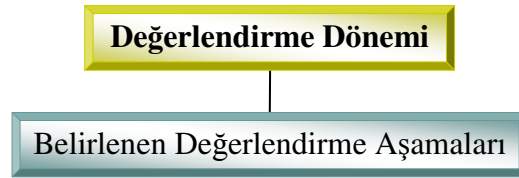
2.2.2.6. Tesis ve Altyapı Eksikliği

Tesis ve alt yapı olanaklarına ilişkin katılımcılar tesis yetersizliği ve tesisleşmenin önemine dikkat çekmişlerdir. İlçeye gelen turist sayısı fazlalaştığında kalacak yer, yemek yiyecek yer ve gezinti yapılıp, eğlenecek yerler konusunda sıkıntı yaşandığı vurgulanmıştır. Festival öncesine kadar turizm alt yapısının yeterince hazırlanmamış olduğu görülmüştür. İlçede fındık tarımı, turizmin önünde yer almaktadır. Festival programıyla artan turizm hareketleri süresince tesisleşme adına daha fazla çalışıldığı gözlemlenmiştir. Festival programı süresince ilçe nüfusu artmıştır, ilçenin doğal ve fiziksel çevre unsurlarının aşırı ve dengesiz kullanımına sebep olmuş ve rekreasyon programlarına katılımı olumsuz etkilemiştir. Bu etkinin yöneticiler tarafından ele alınması gerekmektedir. Bu olumsuz etkinin program yöneticileri tarafından göz önünde bulundurulması gerekliliği ayrıca çeşitli araştırmacılar tarafından vurgulanmıştır (Edginton, 1999; Gürdal, 1994; Kraus, 1997; Karaküçük, 1999).

Tesis ve alt yapı olanaklarında ortaya çıkan bu olumsuz durum festival programının başarısını büyük ölçüde etkilemiştir. Çünkü, tesislerde (spor ve rekreasyon v.b) var olan eksiklikler, güvenlik önlemlerinin alınmaması ve eksikliği, program başarısını, katılımcıların memnuniyetini ve programın yönetsel olarak başarısını büyük ölçüde etkilenmektedir (Todd, 2006). Ayrıca rekreasyon program yönetiminin başarısında, alt yapı ve tesislerin mevcut durumu ve hizmete sunulması, bunun yanı sıra toplum ihtiyaçlarına cevap verebilmesi gibi etkenler rol oynamaktadır (Edginton, 1999; Hazar, 2003; Gökdeniz, 2003).

2.3. Alt Tema: Festival Programı Değerlendirme Dönemi

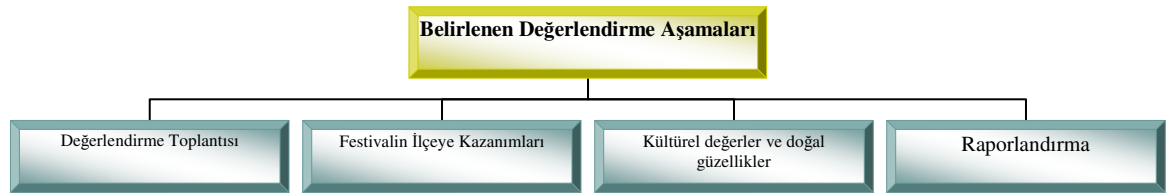
Katılımcılar ile yapılan görüşmeler ve gözlem sonucu, program sonrası değerlendirme dönemine ilişkin olarak, çeşitli konular, görüşler ve veriler elde edilmiştir. Bu verilere ilişkin elde edilen alt temalar aşağıdaki Şekil 14’te verilmiştir.

Şekil 14: Program Sonrası Değerlendirme Aşamaları

2.3.1. Belirlenen Değerlendirme Aşamaları

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler ve gözlem sonucu belirlenen değerlendirme aşamaları temasına ilişkin olan veriler; “değerlendirme toplantısı, festivalin ilçeye kazanımları, raporlandırma” başlıkları altında şekil 15’de verilmiştir.

Şekil 15: Program Sonrası Belirlenen Değerlendirme Aşamaları

2.3.1.1. Değerlendirme Toplantısı

Çalışmada festival sonucundaki değerlendirme toplantılarından bahsedilmiştir. Yapılan değerlendirme toplantılarında, ilk günden son güne kadar olan sürede yapılanlar tartışılarak, olumlu ve olumsuz yönler ortaya çıkarılmıştır.

Ortaya çıkarılan bu sonuçların, ileriye dönük olarak katkı yapacağı düşünülmektedir. Ayrıca festival sonrası organizasyonda, görev alanlara teşekkür amaçlı kokteyl düzenlenmiş ve katılım belgeleri verilmiştir. Daha sonra aynı hafta içinde, televizyon programında etkinlik yer almış ve halka görsel olarak sunulmuştur. Festival program sonrası yapılan değerlendirme çalışmasının program başarısında önemli yer tuttuğu söylenebilir. Festival programının uzun süreli yapılıyor olması ve bu değerlendirmelerin göz önünde bulundurulması önem taşımaktadır. Little (1993) Bu düşüncemizi “rekreasyon programı hazırlanırken, geliştirilirken ve programda değişiklik yapılırken, deneyim bütünlüğünü ve buna bağlı dönütleri göz önünde bulundurulmalıdır. Bu yüzden bütün serbest zaman deneyim unsurlarını içermelidir” sözleriyle desteklemekte ve böylece değerlendirme aşamasının daha da kolaylaştığını belirtmektedir.

Bunların yanı sıra etkinlik sonrası yapılan kokteyl ve görsel sunumları gibi etkinliklerin program yönetiminde önemli yer tuttuğu ve değerlendirme aşamasında yapılması gereken aşamalar olduğu Hunke tarafından ayrıca belirtilmiştir (Akt. Edginton, 1999: 88).

2.3.1.2. Festivalin İlçeye Katkısı

Katılımcılar festivalin ilçeye katkısına yönelik görüşlerini; eğitim çalışması ve halkı teşvik olarak belirtmişlerdir.

Festivaller süresince yapılan paneller sonucunda festival sonrasında tarımda verimin artırılmasına yönelik eğitim çalışmalarının yapıldığı ve çiftçilerin bilgilendirildiği görülmektedir. Halka yapılan teşvik sonucunda da üretimi yapılan ürünlerin ve alanların arttığı gözlenmektedir. Festival programı halkın deneysel öğrenme ile beklentilerine ve sosyal gelişimlerine katkıda bulunmaktadır Bu çalışmada ortaya çıkan boyutlarda, katılımcıların festival programı deneyiminden etkilendiğini göstermektedir. Bu da rekreasyon programlarında beklenen bir sonuçtur (Atara ve Ruth, 2004). Festival programının eğitimsel açıdan katkısı program sonrası değerlendirme döneminde ortaya çıkmıştır. Bu katkı rekreasyon

programlarının kişiye kazandırdıklarından bir kaçıdır (Luetkens, 2004; Howe, 1993; Mc Carville, 1993).

2.3.1.3. Kültürel Değerler ve Doğal Güzellikler

Festival programının, ilçe turizmine etkisinin çok fazla olduğu görülmektedir. Gelen yabancı misafirlerle yerli halk arasında festival programı süresince kültür alış verişi sağlanmaktadır. Yabancı misafirler geri döndüklerinde ilçenin uluslar arası tanıtımına katkı sağladıkları belirtilmiştir.

Kültürel ve doğal güzelliklere yönelik, katılımcılar; kültürel ve doğal güzellikler, kültürel değerlerin tanıtılması ve arttırılmasından bahsetmişlerdir. Kültürel ve doğal güzelliklere ilişkin olarak katılımcılar kültürel ve doğal güzellikler bakımından, ilçenin yeterli olduğunu belirtmişlerdir. İlçede doğal ve kültürel güzellikler bakımından gezilecek, görülecek birçok yer olduğu bilinmektedir. Bu yerler birçok turistin ilgisini çekerek turizme bir canlılık katmaktadır. Özellikle festival programı süresince turist sayısının fazla olması bu yerleri gören kişi sayısını arttırmıştır. Bu da kültürel değerlerin tanıtılmasına katkıda bulunmuştur. Ayrıca ilçede var olan tarihi evlerin restore edilmesi, turizme kazandırılması, kültürel değerlerin arttırılmasının önemine dikkat çekmiştir. İlçede bir müzenin olmaması bir eksiklik gibi görülse de, komşu ilçelerdeki müzelerden yararlanılarak, bu eksikliğin giderildiği görülmüştür.

Tatar (2000), yapmış olduğu araştırmasında turizmin, farklı yerlerden, farklı yaşamları olan, turizm amaçlı seyahat eden insanların birbirleriyle sosyal ilişkiler kurarak kaynaşmalarını, başka toplumları tanımalarını ve birbirlerine ön yargı ile bakmamalarını sağladığını belirterek bunun yanında, insanların gezdikleri yerlerin fiziksel ve kültürel özelliklerini tanıdıklarını, böylece dinlenirken bilgi ve kültürlerini de arttırma fırsatını da yakaladıklarını söylemiştir. Ayrıca turizmin bazı bölgelerde yaşam tarzlarında da değişiklikler meydana getirdiğini, bölgedeki yerli halkın, geleneksel yaşam tarzını terk ederek bölgeye gelen turistleri taklit etme isteğine kapılabildiğini ve özellikle gençlerde görülen bu durumun kültürel anlamda değişime neden olabildiğini vurgulamıştır. Doğan, değişik bölgelere, ülkelere ve

gruplara yapılan turizm ve rekreasyon faaliyetlerinin topluma, sosyal ve kültürel iletişim olanağı sağladığını ve karşılıklı fikir, görüş ve kültür alışverişi imkanı sunduğunu söylemiştir (Akt. Gökdeniz, 2003). Tüm bu araştırmalar çalışma sonuçları ile paralellik sağlamaktadır.

2.3.1.4. Raporlandırma

Raporlandırma en önemli değerlendirme aşamalarındandır. Ekonomik sonuçlara ilişkin olarak festival süresince yapılan tüm ödemeler bütün belgeleri ile birlikte yasalara uygun olup olmadığı denetlenerek rapor haline getirilmiştir.

Araştırma sonucu ortaya çıkan değerlendirme aşamasında, etkinliklerin sürekli araştırılması ve teşvik edilmesi, ayrıca kuruluşların sponsorluğa özendirilmesi söz konusu olmuştur. İlçede, festival program komitesi tarafından, bugüne kadar bu değerlendirmeler çerçevesinde, etkinliklerin yenilenmesi ve çeşitliliği sağlanarak, özel kuruluşlar sponsorluğa özendirilmiş festival programına on yıldır süreklilik kazandırılmıştır. Bu sonuca göre, program başarısında değerlendirmenin ve raporlandırmanın önemli olduğu söylenebilir. Bunlarla ilgili araştırmalar, rekreasyon programlarının başarısı, sürekli değerlendirilmesiyle doğrudan ilişkilidir. Örneğin bölgedeki rekreasyon etkinliklerinin sürekli araştırılması, teşvik edilmesi ve desteklenmesi programların kalıcılığını artıracaktır. Ayrıca rekreasyon programlarını düzenleyen kurumların desteklenmesi, özel sektör kuruluşlarının sponsorluğa özendirilmesi de programın sürekliliğini sağlayacaktır (Little, 1993; Rossman 1993; Howe, 1993; Hazar, 2003).

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde ana temalara ilişkin sonuçlara ve bu sonuçlara dayalı olarak geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar

Araştırma sonucunda, rekreasyon program yönetiminde uygulama sürecinde görev alan katılımcıların, rekreasyon programının yönetsel süreçlerine ilişkin görüş, deneyim ve gözlemlerinin analizi yapılmış ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Katılımcıların rekreasyon programı ile ilgili görüşlerinde ortaya çıkan temel unsurlar: dört unsur (ana tema) şeklinde belirlenmiştir: Bunlardan birincisi **ekonomi**, ikincisi **turizm**, üçüncüsü **eğitim** ve dördüncüsü **kültür** olarak sınıflandırılmıştır.

1. Ekonomi; temasına ilişkin olan veriler; “ekonomik ve tarımsal gelişim ve festival programının gelişimi (sürekliliği)” olarak ortaya çıkmıştır.

2. Turizm; temasına ilişkin olan veriler; “tanıtım ve iletişim ve hizmet kalitesinin artması” olarak ortaya çıkarılmıştır.

3. Eğitim temasına ilişkin olan veriler; “yaygın eğitim hizmeti ve ilçenin gelişiminin sağlanması” olarak ortaya çıkarılmıştır.

4. Kültür; temasına ilişkin olan veriler; “yaşam kalitesinin artırılması, kültürel katkı, sosyal katkı ve festivalin içselleştirilmesi” olarak ortaya çıkmıştır.

Uygulanan festival programının yönetsel süreçlerinin değerlendirilmesi üç başlık altında toplanmıştır. Bunlar; 1-Festival programı planlama dönemi, 2- Festival programı uygulama dönemi, 3- Festival programı değerlendirme dönemidir.

*1-Festival programı **planlama** dönemine ilişkin sonuçlar:*

Belirlenen planlama aşamalarına ilişkin olan veriler; “program hedefleri, görev dağılımı, tanıtım, bütçe, katılımcı seçimi, konaklama şartları” olarak ortaya çıkmıştır.

Planlama aşamasında belirlenen sorunlara ilişkin olan veriler; “organizasyon aksaklıkları, katılımcı ilgisizliği ve konaklama zorlukları” şeklinde ortaya çıkmıştır.

*2-Festival programı **uygulama** dönemine ilişkin sonuçlar:*

Belirlenen uygulama aşamalarına ilişkin olan veriler; “program esnekliğinin uygulanması, görev ve sorumluluk, ekonomik etkenler, güvenlik, ulaşım, halkın katılım, işbirliği” başlıkları altında ortaya çıkmıştır.

Uygulama aşamasında belirlenen sorunlara ilişkin olan veriler; “programdaki aksaklıklar, görev dağılımı, ekonomik sorunlar, iletişim sorunu, kötü hava koşulları ve tesis ve altyapı eksikliği” başlıkları altında ortaya çıkmıştır.

*3-Festival programı **değerlendirme** dönemine ilişkin sonuçlar:*

Belirlenen değerlendirme aşamalarına ilişkin olan veriler; “değerlendirme toplantısı, festivalin ilçeye kazanımları, kültürel değerler ve doğal güzellikler ve raporlandırma” şeklinde ortaya çıkmıştır.

5.2. Öneriler

Rekreasyon programı uygulamasına yönelik öneriler:

1. “Ekonomi, turizm, eğitim ve kültür” temalarına ilişkin rekreasyon programlarının etkililiği ve ilçe gelişimine katkı sağlaması açısından aşağıdaki öneriler sunulmuştur;

a. Yeni rekreasyon program ve proje önerileri ilçe veya il yönetimi işbirliği ile hayata geçirilebilir.

b. Turizm ve ürün tanıtımı konusunda yaygın eğitim faaliyetlerine başlanabilir.

c. Rekreasyon program sunumlarında, ilçenin turistik ve doğal güzellikleri ön plana çıkarılabilir (şelale, mağara, tarihi evler, mesire yerleri, kale).

d. Belediyelere veya ilgili kurumlara festival program değerlendirmeleri sunularak, tesis sayısının, çeşitliliğinin artırılabilmesi ve alt yapıya önem verilmesi için yönetimler ikna edilebilir (konaklama, eğlence, sinema, tiyatro, spor sahaları, park, oto park, alışveriş merkezi).

e. Turizm ve kültür alanında faaliyet gösteren gönüllü kuruluşlar (dernekler, işletmeler, şahıslar vb.). ile işbirliği yapılarak, rekreasyon program çeşitliliği artırılabilir.

f. Yaz turizmi yanında kongre, av, mağara ve yayla turizmi içinde dört mevsime yayılarak, festival programı örneğinin farklı çeşitleri ilçede uygulanabilir.

2. Festival programı **planlama** dönemine ilişkin aşağıdaki öneriler sunulmuştur;

a. Rekreasyon programlarının planlama sürecinde görülen yönetsel eksiklikler üzerine yeni araştırmalar yapılabilir.

b. Katılımcıların ilgisini çeken ve isteklerine göre etkinliklere yer verilebilir.

c. Çocuklara ve gençlere veya her yaş grubuna yönelik programlara ağırlık verilebilir.

- d. İklim koşullarındaki değişikliklere karşı etkinlikler uyarlanabilir.
- e. Katılımcıların ilgi, istek ve arzuları ile ilgili ön araştırma (anket v.b.) yapılabilir.

3. Rekreasyon programlarının **uygulama** sürecinde görülen eksiklikler için aşağıdaki öneriler sunulmuştur;

- b. Değerlendirme raporları dikkate alınarak, eksiklikler konusunda ön çalışmalar ve araştırmalar yapılabilir.
- c. Örnek rekreasyon programları incelenerek, öneriler sunulabilir.

4. Festival programı değerlendirme dönemine ilişkin öneriler aşağıda sunulmuştur;

- a. Festivalin kültürel etkinlikler boyutu genişletilebilir, tanıtıma ve reklâma daha fazla pay ayrılabilir, çevreye daha fazla önem verilebilir.
- b. Belediye halkla ilişkiler birimi genişletilebilir.
- c. Özel sektör sponsorluğa özendirilebilir.
- d. Festival programı değerlendirme sonuçları ile diğer ilçelerde uygulanan örneklerin karşılaştırmaları yapılabilir.

5. Rekreasyon programlarının oluşturulması ve uygulanmasının Belediyeler gibi yerel yönetimler tarafından desteklenmesi sağlanarak bu programlara katılım yaygınlaştırılabilir.

6. Rekreasyon programlarının değerlendirilmesinden elde edilen verilerle gelişmiş ülkelerdeki verilerle karşılaştırma yapılarak önerilerde bulunulabilir.

7. Rekreasyon programlarına katılımı ve programların verimliliğini artırmak için yönetsel süreçlerin derinlemesine nitel analiz ve değerlendirmeleri yapılabilir.

Rekreasyon programı uygulayacak veya uygulamalı araştırmada gözlem yapacak kişilere öneriler:

Nitel araştırmalarda yeni gelişme kaydetmesinden dolayı bundan sonraki bilimsel çalışmalarda bu tip araştırmalar yapılması büyük önem kazanmaktadır. Bu nedenle aşağıda verilen öneriler araştırmada gözlem yapacak kişiler için yöntem de yol göstereceği düşünülmektedir.

1. Rekreasyon programlarının uygulama sürecinde görülen yönetsel süreçlerin eksikliklerinin nedenlerine, sonuçlarına ve etkililiklerine yönelik yeni araştırmalar yapılabilir.

2. Bu tür bir araştırma yapacak kişiler, uygulama öncesi rekreasyon programı hakkında detaylı hazırlık yapmalı ve bir çalışma programı oluşturmalıdır.

3. Rekreasyon program süreci ile ilgili araştırmacının “katılımcı” rolü olmalıdır.

3. Uygulamanın yapılacağı saha yada alan ile katılımcı sayısı dikkate alınarak belirlenmelidir.

4. Rekreasyon programları ile ilgili gözlem yapacak kişiler, uygulama sırasında kamera kaydı, ses kaydı, fotoğraf çekimi gibi farklı yöntemler kullanarak, çalışmaya zenginlik katmalıdırlar.

5. Uygulamaya ilişkin tutulacak olan notlar, araya zaman girmeden uygulamadan hemen sonra yazılmalı, tarih, saat, yer gibi başlıklarla kayıt edilmeli ve sonrasında zaman ayrılacak detaylandırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- * “5272 Sayılı Belediye Kanunu ve 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyeler Kanunu”. **Yerel yönetimler Yayınları ve Hizmetleri 3**, Ankara: 2005.
- * Acar, Nesime. **İnsan Kaynakları Yönetimi**. Ankara: Milli Prodüktivite Merkezi, 2000.
- * Ağaoğlu, S. Yavuz. “Türkiye’deki Üniversitelerin Rekreasyon Programlarının Geliştirilmesi”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, **Samsun Ondokuzmayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü**, 2002.
- * Akat, İlter ve Gönül Budak ve Gülay Budak. **İşletme Yönetimi**. İzmir: Barış Yayınları, 1999.
- * Akyıldız, Hüseyin. “Belediyelerde Yeniden Yapılanmanın Yönü ve Analizi”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı**, 2002.
- * Allen, J. ve O’Toole W. ve McDonnell. **Festival and Special Event Management**. Australia: R. Haris Published, 2002.
- * Atalay, Meliha. “Uluslar arası Olimpik Akademide Görev Alan Ülke Temsilcilerinin, Dünyada Olimpizm Düşüncesinin Yaygınlaştırılmasına Yönelik Görüşlerinin Analizi ve Türkiye İçin Bir Değerlendirme”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, **Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü**, 2004.
- * Atara S.&Ruth B. “LeisureEducation & Identity Development of Youth-Suggested Framework for Educators”, **International Conference on Leisure, Tourism & Sport-Education, Integration, Innovation**, Cologne, 18–21 March, Germany 2004.
- * Atila, Muammer. “Örgütsel Değişim ve Küreselleşme: Yönetim Süreçlerine Etkisi Üzerine Bir Uygulama”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2003.
- * Aydın, Mustafa. **Eğitim Yönetimi-Kavramlar, Kuramlar, Süreçler, İlişkiler**. Ankara: Hatiboğlu Yayınevi, 1991.
- * Aykaş, Aslıhan. Radikal Gazetesi. Basım Tarihi: 13.07.2006.

- * Aytürk, Nemci. **Yönetim Sanatı: Başarılı Yönetim ve Yöneticilik Teknikleri**. Ankara: Emel Yayınevi, 1990.
- * Barnett, A. Lynn. **Research About Leisure**. Illinois: Sagamore Pub, 1995.
- * Başaran, İ. Ethem. **Yönetime Giriş**. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1984.
- * Başaran, İ. Ethem. **Yönetim**. Ankara; Umut Yayım, 2000.
- * Berberoğlu, Güneş. **Genel İşletme**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2002.
- * Bucher, A. Charles. **Management of Physical Education and Athletic Programs** St. Louis: Times Mirror / Mosby College Publishing, 1987.
- * Bursalıoğlu, Ziya. **Eğitim Yönetiminde Teori ve Uygulama**. Ankara: Pegem Yayıncılık, 1997.
- * Bursalıoğlu, Ziya. **Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış**. Ankara: Pegem Yayıncılık, 1994.
- * Bykhovskaya, Irina. “Cultural Traditions and Leisure Behavior in Modern Russia”, **International Conference on Leisure, Tourism and Sport-Education, Integration, Innovation**, Cologne, 18–20 March, Germany 2004.
- * Can, Halil. **Organizasyon ve Yönetim**. Ankara: Siyasal Kitabevi, 1999.
- * Carlson, E. Reynold ve Deppe, R. Theodore ve MacLean, R. Janet. **Recreation in American Life**. Belmont California: Wadsworth Publishing Company, 1972.
- * Cordes, A. Kathleen ve Ibrahim, M. Hilmi. **Applications in Recreation&Leisure**. Usa: A Division of The McGraw-Hill Companies, 1999.
- * Çakırcıoğlu, H. “Rekreasyon; Beden Eğitimi Dersi ve Diğer Dersler Açısından Okullarda Ders Dışı Faaliyetlerin Durumu, Eğitsel Kollar ve Fonksiyonları”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 1998.
- * Çalışkan, Mehtap. “Geçlik ve Spor Genel Müdürlüğü Merkez Teşkilatında Çalışan Personelin Rekreasyona Bakış Açısı ile Rekreasyonel Spora

Katılım İlişkisi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2001.

* Çelebi, Müberra. “Doğa Eğitimi Etkinliklerinin, Liderlik Becerilerinin Ortaya Çıkarılmasındaki Rolü”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2002.

* Çelebi, Müberra ve Selhan Özbey Alkurt ve Dilşad Mirzeoğlu. “Evaluation of the Social Impact of Recreational Sports Activities on Orphan Turkish Girls’ Attitudes”, The 46th. Ichper, **Anniversary World Congress**, November 9–13, 2005.

* Demirpolat, A. **Toplum ve Spor**. Ankara: Kadioğlu Matbaası, 1998.

* Denizer, Dünder. **Turizm Planlaması**. Ankara: Yıldız Matbaacılık, 1992.

* Doğar, Yahya. **Türkiye’de Spor Yönetimi**. Malatya: Öz Akdeniz Ofset, 1997.

* Driver, L. B. ve Brown, J. Perry ve Peterson, L. George. **Benefits of Leisure**. Pennsylvania: Venture Pub. 1991.

* Edginton, R. Christopher ve Edginton, R. Susan. “Total Quality Program Planning”, **Joperd**, October, 1993.

* Edginton, R. Christopher ve Hudson, D. Susan ve Ford, M. Phyllis. **Leadership for Recreation and Leisure Programs and Settings**. Illinois: Sagamore Publishing Champaign, 1999.

* Ekenci, Güner ve A. Faik İmamoğlu. **Spor İşletmeciliği**. Ankara: Nobel Yayın, 2002.

* Eren, Erol. **Yönetim ve Organizasyon-Çağdaş ve Kültürel Yaklaşımlar**. İstanbul: Beta Yayınları, 2001.

* Erkal, E. Mustafa. **Sosyoloji**. İstanbul: Der Yayınevi, 1999.

* Ersan, Nurgün. **Yönetim Süreçleri ve Teorileri**. Ankara: Semih Ofset, 1987.

* Ertürk, Mümin. **İşletmelerde Yönetim ve Organizasyon**. İstanbul: Beta Basım Yayım, 3. Baskı, 2000.

- * Fache, Willy, Marciszewska, Barbara. “A Taxonomy of Leisure Education Goals”, **International Conference on Leisure, Tourism and Sport-Education, Integration, Innovation**, Cologne, 18–20 March, Germany 2004.
- * Gibson, Heather J. **Parks Recreation**. Vol. 33, Issue 9, June, 1998.
- * Gibson, Heather J. **Parks Recreation**. Vol. 34, Issue 6, June, 1999.
- * Giustolisi, Mariella ve ark. “Project for Urban Areas-Education Through Sport Also for The Recovery and Integration in Urban Areas”, **10.th World Congress Sport Forall**, Rome, Italy, 11–14.th November, 2004, pp: 189
- * Gökdeniz, Ayhan. **Boş Zaman & Rekreasyon Yönetimi Örnek Animasyon Uygulamaları**. Ankara: Detay Yayıncılık, 2003.
- * Güney, Salih. **Yönetim ve Organizasyon**. Ankara: Nobel Yayınları, 2001.
- * Gürdal, Mehmet. “Kuşadası’nda Turizm-Çevre-İnsan İlişkileri ve Yerel Yönetimin Karşılaştığı Sorunlar ve Çözüm Yolları”, Türkiye Kalkınma Bankası Turizm Yıllığı, 1994.
- * Güven, Tayfun, “Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü’nün Yönetimsel ve Örgütsel Sorunları İle Bütünleşik Çözüm Önerileri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2002.
- * Hazar, Atilla. **Turizm İşletmelerinde Animasyon: Rekreasyon, Animasyon Teorisi ve Uygulamalı Animasyon Etkinlikleri**. Ankara: Detay Yayıncılık, 1999.
- * Hodgetts, M. Richard. **Yönetim Teori, Süreç ve Uygulama**. (Çeviri Çetin, C ve Mutlu, E. C. İstanbul: Beta Yayın, 1999.
- * Howe, C., “The Evaluation of Leisure Programs”, **Joperd**, October 1993.
- * İçöz, Orhan ve İlhan, İbrahim. **Turizm Planlaması**. Ankara: Turhan Kitabevi, 2002.
- * İlhan, Aydın ve Velittin Balcı. “Türkiye’deki Üniversite Öğrencilerinin Rekreatif Etkinliklere Katılım Düzeylerinin Belirlenmesi”, Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu, **Antalya Kongresi**. 2004.

- * Jackson, L. Edgar ve Burton, L. Thomas. **Understanding Leisure and Recreation: Mapping the Past, Charting the Future**. State College Venture Publishing, 1999.
- * Jensen, R. Clayne ve Thorstenson, T. Clark. **Issues in Outdoor Recreation**. Minnesota: Burgess Publishing Company, 1972.
- * Karadağ, A. Aybike. “Eğirdir İlçesinin Rekreatyon Kaynaklarının Belirlenmesi ve Değerlendirilmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü**, 2002.
- * Karaküçük, Suat. **Rekreatyon Boş Zamanları Değerlendirme Kavram Kapsam Ve Bir Araştırma**. Ankara: Geliştirilmiş İkinci Baskı, 1997.
- * Karaküçük, Suat. **Rekreatyon Boş Zamanları Değerlendirme**. Ankara: Gazi Kitabevi, 1999.
- * Karşlı, Mehmet D. **Yönetmelik Etkililik**. Abant İzzet Baysal Yayın No:6, 1998.
- * Katırcıoğlu, Ayşegül. “Yerel Yönetimlerin (Belediyelerin) Rekreatif Faaliyetlere Yaklaşım ve Uygulamaları Bakımından Değerlendirilmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü**, 1999.
- * Kılbaş, Şükran. **Gençlik ve Boş Zamanı Değerlendirme**. Adana: Çukurova Üniversitesi Basımevi, 1994.
- * Kılbaş, Şükran **Rekreatyon-Boş Zamanları Değerlendirme**. Adana: Anaca Yayınları, 2001.
- * Kılıçgil, E. **Sosyal Çevre ve Spor**. 1998.
- * Kılınç, Fatih ve Yalçın Taşmektepligil ve Münevver Karabulut ve Sinan Akın. “Değişik Meslek Grubunda Çalışan Bireylerin Fiziksel Sağlıkları İle Sportif Aktivite, Serbest Zaman Değerlendirme, Beslenme Ve Sigara Kullanımı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, **Antalya Kongresi**. 2004.
- * Kırıkoğlu, Savaş. “Doğa Eğitimi Programlarının Uygulama Boyutunda Planlama Sürecinin Rolü”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2004.
- * Kimbrough, Ralph. **The Conceptual Milieu Of The Educational Administrator**. New York: Macmillian Publishing, 1983.

- * Koontz, Harold ve Cyril O'Donnell ve Heinz Weihrich. **Management**. Singapore: McGraw Hill Book Company, 1986.
- * Kraus, Richard. **Recreation and Leisure in Modern Society**. New York: Meredith Corporation, Herbert H. Lehman College of the City University, 1971.
- * Kraus, Richard. **Recreation Programming**. Department of Sport Management and Leisure Studies, Temple University, 1997.
- * Kurtzman, Joseph. "Sports Tourism Categories Revisited", **Journal of Sport Tourism**, Vol.2, No.3, June 1995.
- * Leitner, J. Michael ve Leitner F. Sara. **Leisure Enhancement**. London: The Haworth Press, New York 1996.
- * Litterer, J. **The Analysis of Organizations**. 1993 Aktaran Tennur, Yerlisu. "Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'ndeki Yönetim Uygulamalarının Yönetim Süreçleri Açısından Değerlendirilmesi", Yayımlanmamış Doktora Tezi, **Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri**, 1999.
- * Little, L. Sandra. "Leisure Program Design and Evaluation", **Joperd**, October 1993.
- * Lobo, Francis. "Leisure, Lifespan and Lifelong Learning: A Strategy for the Quality of Life in the Third Age", **International Conference on Leisure, Tourism and Sport-Education, Integration, Innovation**, Cologne, 18-20 March, Germany 2004.
- * Lunenburg, Fred. **Educational Administration**. California: Wadsworth Publishing Company, 1991.
- * Masteralexis, L. P. **Principles and Practice of Sport Management**. Massachusetts: Jones and Bartlett Pub. 2004.
- * McCarville, R. "Keys to Quality Leisure Programming", **Joperd**, October 1993.
- * Mirzeoğlu, Nevzat ve Şamil Erdoğan. "Rekreasyon (Serbest Zamanları Değerlendirme ve Spor)", **Çağdaş Eğitim Dergisi**, Yıl: 22, Sayı: 236, 1997.
- * Mirzeoğlu, Nevzat ve diğerleri. **Spor Bilimlerine Giriş**. Ankara: Bağırhan Yayınevi, 2003.

- * Mucuk, İsmet. **Modern İşletmecilik**. İstanbul: Avcı Ofset, 2001.
- * Okan, Kenan. **Akçakoca Dünü ve Bugünü**. Akçakoca Kültür Derneği, Yıldız Ofset, 1997.
- * Olalı, Hasan. **Turizm Politikası ve Planlaması**. İstanbul 1990.
- * Oleg, Matytsin. “Leisure and Sport in Modern Russia: New Space, New Approaches”, **International Conference on Leisure, Tourism and Sport-Education, Integration, Innovation**, Cologne, 18-20 March, Germany 2004. pp: 100
- * Özbey, Alkurt, S. ve Çelebi Müberra. “The Social Impact of Recreational Sports Activities in Their School on Turkish School Girls”, **10.th World Congress Sport Forall**, Rome, Italy, 11–14.th November, 2004
- * Özkalp, Enver. **Sosyolojiye Giriş**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Vakfı Yayınları, 8. Baskı, 1995.
- * Patton, Q. Michael. **Qualitative Evaluation and Research Methods**. 2 nd Edt. USA: Sage Pub. 1990.
- * Peker, Ömer. **Yönetici Eğitimi**. Ankara: Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi, 1989.
- * Pigeassou, Charles. “The Foundations of Sport Tourism: Features of Social and Economic Phenomena”, **International Conference on Leisure, Tourism and Sport-Education, Integration, Innovation**, Cologne, 18-20 March, Germany 2004.
- * Polatoğlu, Aykut. **Kamu Yönetimi-Genel İlkeler ve Türkiye Uygulaması**. Ankara: Odtü Yayıncılık, 2003.
- * Rossman, J. Robert. “Program Design Through Imagery”, **Joperd**, October 1993.
- * Rossman, J. Robert ve Schlatter B. Elwood. **Recreation Programming**. United States: Sagamore Publishing 2000.
- * Ruskin, Hillel. **Serious or Casual- An Enigma in Leisure and Leisure Education Thinking**. The Cosell Center for Physical Education, Leisure and Health Promotion, Israel: The Hebrew University of Jerusalem, 2002.

- * Sabuncuoğlu, Zeyyat ve Melek Tüz. **Örgütsel psikoloji**. Bursa: Alfa Basım, 1998.
- * Sarımert, Fatih. ve Zekiye Başaran. “İzmit Belediyesinde Çalışan Bireylerin, Rekreasyon Etkinlikleri, Bu Etkinliklere Yönelten Nedenler Ve Kişiyi Kazandırdıkları”, **Antalya Kongresi**. 2004.
- * Saygın, Özcan. “I. Sınıf Tatil Köylerindeki Sportif Rekreasyon/Animasyon Programları, Tesisleri ve Uygulamaları”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 1999.
- * Sertkaya, Şerife. “Bartın ili Kıyı Bölgesinin Turizm ve Rekreasyon Potansiyelinin Saptanması ve Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, **Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü**, 2001.
- * Sherril, L. York, ve Debra, J. Jordan. “Programming With Style”, **Joperd**, October 1993.
- * Shivers, S. Jay. **Introduction To Recreational Service**. , Springfield,: Charles C Thomas Public, 1993.
- * Sunay, H. ve O. Özbek. **Deniz Harp Okulu 21.Yüzyılda Liderlik**. İstanbul: Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Cilt-1. 1997.
- * Sümer, R. **Türkiye’de Spor Yönetiminin Tarihsel Gelişimi ve Sporda Demokrasi, Belgeler/ Yorumlar**. Ankara: 1990.
- * Şahin, Ç. Mehtap. “G. S. G. M. Merkez Teşkilatında Çalışan Personelin Rekreasyona Bakış Açısı ile Rekreasyonel Spora Katılım İlişkisi”, Yayınlanmış Yüksek lisans Tezi, Abant **İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2003.
- * Şimşek, M. Şerif. **Yönetim ve Organizasyon**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 1999.
- * Tatar, Gamze. “Turizm ve Rekreasyon Açısından Karadeniz Ereğli Cehennemağzı Mağaralarının Kullanıcı İlişkilerinin Değerlendirilmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü**, 2000
- * Tavmergen, P. İge ve Meriç, Ö. Pınar. **Turizmde Tanıtma ve Halkla İlişkiler**. Ankara: Turhan Kitabevi, 2002.
- * Tiryaki, Şefik. **Spor Psikolojisi**. Mersin: Eylül Yayınevi, 2000.

- * Todd, Seidler. “Planning and Designing Safe Facilities”, **Joperd**, V: 77, N 5, May 2006.
- * Tortop, Nuri. **Yönetim Bilimi**. Ankara: Yargı Yayınevi, 1993.
- * Tortop, Nuri. **Yönetim Bilimi**. Ankara: Yargı Yayınevi, 1999.
- * Turco, Douglas M. “Glory Days: Halls of Fame as Celebratory Sport Tourism Attractions”, **International Conference on Leisure, Tourism and Sport-Education, Integration, Innovation**, Cologne, 18–20 March, Germany 2004.
- * Tuzcuoğulları, E. B. “Spor, Rekreasyon ve Turizm İlişkisi: Kastamonu İlinin Potansiyeli ve Kullanımı Üzerine Bir Araştırma”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü**, 1977.
- * Werner, Isabel. **Liderlik ve Yönetim**. (çev: Vedat Üner). İstanbul: Rota yayınları 1993.
- * Yaman, Volkan ve Figen Yaman ve Nazım Burgul. “Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokullarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Serbest Zaman Alışkanlıkları İçerisindeki Sporun Yeri Ve Rolü (Ankara Örneği), **Antalya Kongresi**. 2004.
- * Yamaner, Ş. **Atatürk Öncesinde ve Sonrasında Kültürel Değişim**. İstanbul: Ekinci Matbaacılık, 1998.
- * Yerlisu, Tennur. “Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü’ndeki Yönetim Uygulamalarının Yönetim Süreçleri Açısından Değerlendirilmesi”, Yayımlanmamış Doktora Tezi, **Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Üniversitesi**, 1999.
- * Yetim, A. **Sosyoloji ve Spor**. Ankara: Topkar Matbaacılık, 2000.
- * Yıldırım, Ali ve Hasan Şimşek. **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Seçkin Yayınevi, 5. Baskı, 2005.
- * Yılmaz, Dilek. “Rekreasyon Program Yönetimi: Orta Öğretimde Rekreasyon Programlarına Katılan Bayan Öğrencilerin, Rekreasyon Programlarına Bakış Açılarının ve Deneyimlerinin Değerlendirilmesi”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2005.
- * Zorba, E. **Herkes İçin Spor ve Fiziksel Uygunluk**. Ankara: 1999
- * www.akcakoca.bel.tr
- * www.sagliklikentlerbirligi.org.tr
- * www.sporbilim.com

EKLER

EK 1: Araştırma Sorusu

SAYIN YÖNETİCİ;

Bu görüşme, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Anabilim dalı “Rekreasyon Program Yönetiminde Rekreasyon Programının Yönetimsel Süreçlerinin Değerlendirilmesi” konulu yüksek lisans çalışmasına veri toplamak amacıyla yapılmaktadır. Bu görüşmede yöneticiler ile ilgili açık uçlu sorular yer almaktadır.

Görüşme sonuçlarından elde edilecek bilgiler tamamıyla bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Bu yüzden tüm sorulara eksiksiz cevap vermeniz özellikle beklenmektedir.

Katkılarınızdan dolayı şimdiden teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

- 1- Kaç yıldır bu tür etkinlikleri düzenliyorsunuz?
- 2- İlçenin tanıtımında festivalin rolü size göre nedir?
- 3- Festivalin ilçeye katkısı nasıl olmaktadır? Size göre dünden bugüne katkı odlumu?
- 4- Halkımızın festivale bakış açısı nasıldır?
- 5- Akçakoca halkının festivale bakış açısı geride kalan yıllar içinde değışip, gelişme gösterdimi? Farklı kültürlerden halk etkilendimi?
- 6- Festival planlaması ve uygulanması sürecinde halktan beklentileriniz nelerdir?
- 7- Yönetici olarak halktan ne gibi tepkiler almakta ve gözlemlemektesiniz?
- 8- Sizce festivalin gerçekleştirilme amacı nedir? Ne oranda gerçekleşmektedir?
- 9- Geçmişle bugünü kıyaslarsanız ne gibi farklılıklar göze çarpmaktadır?
- 10- Yönetici olarak sizin festivale bakış açınız nedir?
- 11- Size göre festival programının zor yönleri nelerdir?
- 12- Yönetmel süreçte planlama aşamasında alınan kararlar uygulama aşamasında farklılık gösteriyor mu? Gösteriyorsa ne gibi problemlerden kaynaklanmaktadır?
- 13- Planlama aşamasında neler yapılmaktadır?
- 14- Uygulama boyutunda sorunlar olmakta mıdır? Nereden kaynaklanmaktadır?
- 15- Sizce Akçakoca turizm açısından yeterli niteliklere sahip yerleşim yerimidir?
- 16- Festival programının ilçe turizmindeki yeri nedir?
- 17- Festival için hangi kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde olunmalıdır?
- 18- Festivalin uluslar arası bir boyutunun olması ne gibi faydalar sağlamaktadır?
- 19- Görev yeriniz değıştiği takdirde festival kültürünü gittiğiniz yere taşımak istermisiniz? Neden?
- 20- Festival il ilgili gelecekte hangi tür düzenlemelerin, yeniliklerin yapılmasını istersiniz?
- 21- Size göre festivalin olmazsa olmazı nedir?
- 22- Festival öncesi, süresince ve sonrasında nasıl çalıştınız?

EK 2: Araştırma İzin Belgesi

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR YÜKSEKOKULU
SPOR YÖNETİCİLİĞİ BÖLÜMÜ

SAYI: B.30.2.ABÜ.0.88.00.03 – 400- 50
KONU: Tez Çalışması (İzin)

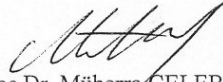
13.04.2005

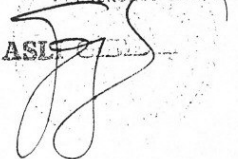
T.C.
AKÇAKOCA KAYMAKAMLIĞI'NA
Akçakoca/DÜZCE

Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Spor Yöneticiliği Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tez çalışmasını yapan öğrencimiz Barış Ömür, Belediyenizin ve diğer kurumların düzenlediği "Geleneksel Akçakoca Festivalini" "Rekreasyon Programlarının Değerlendirilmesi" konulu tez çalışması için, gözlemlemek ve ilgili kişilerle görüşmeler yaparak incelemek istemektedir. Çalışmaların sonuçları tamamen bilimsel amaçlar için kullanılacak ve istenmediği takdirde isim belirtilmeyecektir. Gerekli incelemeler ve çalışmalar için, izin verilmesi hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Saygılarımla.

Yrd.Doç.Dr. Müberra ÇELEBİ
Spor Yöneticiliği
Anabilim Dalı Başkanı

Yrd. GÖRDOĞAN
Yükseköğretim Sekreteri

ASL

T.C.
AKÇAKOCA KAYMAKAMLIĞI
Yazı İşleri Müdürlüğü

Sayı : B050VLK4812000. Yazı İşl.22/33/
Konu : Tez Çalışması

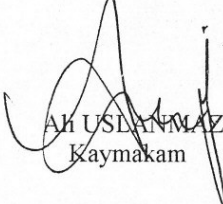
26.04.2005

ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR YÜKSEKOKULU
SPOR YÖNETİCİLİĞİ BÖLÜMÜ

İLGİ : 13.04.2005 tarih ve B.30.2.ABÜ.0.88.00.03-400/ 50 sayılı yazınız,

Üniversiteniz öğrencilerinden Barış Ömür'ün ilçemizde yapacağı Tez çalışmaları tarafımızdan uygun görülmüştür. Bu nedenle ilgili kurumlarla yazışmalar yapılarak tez çalışmalarına gerekli kolaylığı göstereceklerdir.

Bilgilerinize rica ederim.

Ali USLANMAZ
Kaymakam

EK 3: Festival Davetiyesi

2 2 - 2 3 - 2 4 T e m m u z 2 0 0 5

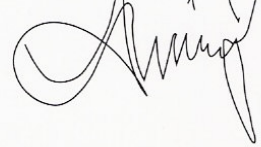
Tarihlerlerinde İlçemizde
Gerçekleştirilecek Olan
11.Uluslararası Düzce - Akçakoca
Turizm, Kültür ve Fındık Festivalimizin
Tüm Etkinliklerinde Sizleri Aramızda
Görmekten Onur Duyarız.

Festiva Komitesi Adına

Nazmi ÇİLOĞLU
Belediye Başkanı

Ali USLANMAZ
Kaymakam

EK 4: Festival Tanıtım Broşürü

EK 5: Festival Programı

11. DÜZCE – AKÇAKOCA

ULUSLARARASI TURİZM, KÜLTÜR VE FINDIK FESTİVALİ PROGRAMI

22.Temmuz.2005 Cuma Günü Festival Etkinlikleri

1. Saat = 14 : 00
Festival Açılış Töreni
Festival komitesince Atatürk Anıtına Çelenk Sunulması
Saygı duruşu ve İstiklal Marşı
Konuşmalar
Folklor Gösterileri
Festival meşalesinin ateşlenmesi
Yer : Cumhuriyet meydanı
2. Saat = 16 : 00
Sünnet Şöleni
Yer : Devlet Hastahanesi
3. Saat = 17 : 00
Örnek Fındık Bahçesi, Fındık Tatlısı, Akçakoca Kestane Balı ve Mantar yemeği yarışmaları Ödül Töreni
Yer : Anfi Tiyatro
4. Saat = 18 : 00
Karma Fotoğraf Sergisinin Açılışı (Akçakoca Fotoğraf Sevenler Grubu)
Yer : Merkez cami altı (Müftülük Konferans Salonu)
5. Saat = 18 : 30
Şiir ve Müzik Dinletisi
Yer : Anfi Tiyatro
6. Saat = 19 : 30
Festival Kortej Yürüyüşü
Başlama yeri : Çuhallı çarşı kapalı spor salonu önü
Bitiş yeri : Cumhuriyet meydanı
7. Saat = 21 : 00
Konser
Yer : Barınak
8. Saat = 24 : 00
Havayi Fişek Gösterileri
Yer : Liman çevresi

23.Temmuz.2005 Cumartesi Günü Festival Etkinlikleri

1. Saat = 11 : 00
Beach voleybolu finali
Yer : Çuhallı çarşı plajı
2. Saat = 13 : 00
Panel
Konu : Fındığın Geleceği
Yer : Öğretmenevi
3. Saat = 16 : 30
Sandal Yarışı
Başlama yeri : Liman
Bitiş yeri : Ayazlı Mahallesi Kayabaşı
4. Saat = 18 : 00
Uçurtma yarışması
Yer : Çuhallı Çarşı
5. Saat = 18 : 00
Yerli ve yabancı folklor gösterileri
Yer : Çuhallı Çarşı
6. Saat = 18 : 30
Kum Yürüyüşü Yarışması
Yer : Çuhallı Plajı
7. Saat = 19 : 30
Bilek Güreşi
Yer : Anfi Tiyatro
8. Saat = 21 : 00
Konser
Yer : Barınak
9. Saat = 24 : 00
Havayi Fişek gösterileri
Yer : Liman festival alanı

24.Temmuz.2005 Pazar Günü Festival Etkinlikleri

1. Saat = 11 : 00
Doğa yürüyüşü, yöresel yemekler, Yöreye özgü hasır dalında yarışma ödül töreni ve folklor gösterileri
Yer : Aktaş Köyü
2. Saat = 15 : 00
Bisiklet Yarışı
Başlama Yeri : Şapak Mevkii
Bitiş Yeri : Cumhuriyet Meydanı
3. Saat = 17 : 00
Yerli ve Yabancı Folklor Gösterileri
Yer : Anfi Tiyatro
4. Saat = 19 : 00
Güzellik yarışması
Yer : Barınak Büyük Sahne
5. Saat = 21 : 00
Konser
Yer : Barınak
6. Saat = 24 : 00
Havayi Fişek gösterileri
Yer : Liman festival alanı

3. Saat = 17 : 00

Yerli ve Yabancı Folkör Gösterileri

Yer : Anfi Tiyatro
Organizasyon : İlçe Turizm Müdürlüğü, İlçe halk eğitim müdürlüğü, Akçakoca Lisesi, Akçakoca Kültür Derneği.

4. Saat = 19 : 00

Güzellik yarışması

2 Kategori de yarışma gerçekleştirilecek (T.C ve Yabancı Uyrulan Bayanlar)
Yer : Barınak Büyük Sahne
Organizasyon : Kız Meslek Lisesi Müdürü Hatice ÖZÜDOĞRU, Belediye Kale Mesire Yeri Sorumlusu Alaaddin KÜÇÜK, Festival Koordinatörlüğü.

5. Saat = 20 : 00

Ukrayna Kalina (POLTAVA) Folkör Ekibinin Gösterileri Konser

Sanatçılar : Sibel CAN
Sunucu : Elifnağme ELLİF
Yer : Barınak
Organizasyon : Konserler komitesi ve Festival Koordinatörlüğü

6. Saat = 24 : 00

Havayî Fişek gösterileri

Yer : Liman festival alanı

22.Temmuz.2005 Cuma Günü Festival Etkinlikleri

1. Saat = 14 : 00

Festival Açılış Töreni

Festival komitesince Atatürk Anıtına Çelenk Sunulması
Saygı duruşu ve İstiklal Marşı

Konusmalar
Folkör Gösterileri
Festival mesalesinin ateslenmesi

Yer : Cumhuriyet meydanı

Katılımcılar : Tüm festival komitesi başkan ve üyeleri, Yerli ve yabancı folkör ekipleri, misafirler, Düzce Belediye Bandosu, Akçakoca halkı.

Festivale Katılan Yerli ve Yabancı Folkör Ekipleri :

Romanya POINITA (BRASOV) Folkör Ekibi - Bulgaristan ZDRAVEST

(Sofia) Folkör Ekibi - Ukrayna Kalina (POLTAVA) Folkör Ekibi -

Halk Eğitim Müdürlüğü Folkör Ekibi - Akçakoca Lisesi Trabzon Kız

Folkör Ekibi - Yalı İlköğretim Folkör Ekibi - Akçakocaspor folkör

ekibi (ASHOT)

Organizasyon : İlçe Turizm Müdürlüğü, İlçe Halk Eğitim Müdürlüğü, Akçakoca Lisesi, ASHOT, Festival Koordinatörlüğü.

2. Saat = 16 : 00

Sünnet Söleni

Yer : Devlet Hastahanesi

Organizasyon : Sağlık Grup Başkanlığı, Umut İşçi Yardımlaşma ve Dayanışma Birimi, Hastahane Derneği.

3. Saat = 17 : 00

Örnek Fındık Bahçesi, Fındık Tatlısı, Akçakoca Kestane Balı ve Mantar yemeği yarışmaları Ödül Töreni

Yer : Anfi Tiyatro

Organizasyon : İlçe Tarım Müdürlüğü, Akçakoca Fiskobirlik Yönetim Kurulu Başkanlığı, Ziraat Odası Başkanlığı.

4. Saat = 18 : 00

Karma Fotoğraf Sergisinin Açılışı (Akçakoca Fotoğraf Sevenler Grubu)

Katılımcılar : İbrahim BİLGİN, M.Yücel ÇELİK, Süheyla AKIN, M.Tijen ÇAKIR, Serdar KAŞKIR.

Yer : Merkez cami altı (Müftülük Konferans Salonu)

Organizasyon : Akçakoca Fotoğraf Sevenler Grubu, Turizm Tanıtma Derneği.

“Yeşille Mavinin Kucaklaştığı Tatil Beldesi”

5. Saat = 18 : 30

Siiir ve Müzik Dinletisi

Katılımcılar : Ömer EMECAN, Yunus KARA, Gürbüz CUMHUR,
Ertan MANAV, Aytaç ÖN, Abdullah DÜZ, Pınar SOLAK, Zeliha AVCI, Emine ÇAKMAK, Fatma TOPAL.
Yer : Anfi Tiyatro
Organizasyon : Anadolu Lisesi, AFSG, Akcakoca Lisesi, Turizm Tanıtma Derneği.

6. Saat = 19 : 30

Festival Kortej Yürüyüşü

Başlama yeri : Cuhali çarşı kapalı spor salonu önü
Bitiş yeri : Cumhuriyet meydanı
Katılımcılar : Tüm komite başkan ve üyeleri, Düzce Belediye Bandosu,
Yerli ve Yabancı Folklor Ekipleri, Misafirler ve Akcakocacılar.
Organizasyon : İlçe Turizm Müdürlüğü, İlçe Spor Müdürlüğü,
Festival Koordinatörlüğü

7. Saat = 20 : 00

Romanya POIENITA (BRAŞOV)

Folklor Ekibinin Gösterileri

Konser

Sanatçılar : Cıvıli İba – Lara
Sunucu : Elif Nağme ELİF
Yer : Barınak
Organizasyon : Festival Koordinatörlüğü

8. Saat : 24 : 00

Havayi Fişek Gösterileri

Yer : Liman çevresi

23. Temmuz 2005 Cumartesi Günü Festival Etkinlikleri

1. Saat = 11 : 00

Beach voleybolu finali

Yer : Cuhali çarşı plajı
Organizasyon : İlçe Spor Müdürlüğü

2. Saat = 13 : 00

Panel

Konu : Fındığın Geleceği
Panelistler : Adem SAHİN (Sanayi ve Ticaret Bakanı Müsteşarı)
Mustafa SEVER (Dış Ticaret Müsteşarlığı Fındık Tanıtım Grubu Başkanı)
Ahmet SAHİN (Düzce Tarım Müdürü)
Ahmet Salih ERDEM (Fiskobirlik Yönetim Kurulu Başkanı)
Prof. Dr. Güner ÖZAY (Tübitak Gıda Enstitüsü Müdürü)
Ali Ekber YILDIRIM (Dünya Gazetesi İzmir Temsilcisi)
Yer : Öğretmenevi
Organizasyon : İlçe Tarım Müdürlüğü, Akcakoca Fiskobirlik Yönetim Kurulu
Başkanlığı, Ziraat Odası Başkanlığı.

3. Saat = 16 : 30

Sandal Yarışı

Başlama yeri : Liman
Bitiş yeri : Ayazlı Mahallesi Kayabası
Organizasyon : İlçe Spor müdürlüğü.

4. Saat = 18 : 00

Uçurtma yarışması

Yer : Cuhali Çarşı
Organizasyon : Anadolu Lisesi, Turizm Tanıtma Derneği

5. Saat = 18 : 00

Yerli ve yabancı folklor gösterileri

Yer : Cuhali Çarşı
Organizasyon : İlçe Turizm Müdürlüğü, Akcakoca Lisesi.

6. Saat = 18 : 30

Kum Yürüyüşü Yarışması

Yer : Cuhali Plajı
Organizasyon : İlçe Spor müdürlüğü.

7. Saat = 19 : 30

Bilek Güreşi

Yer : Anfi Tiyatro
Organizasyon : İlçe spor müdürlüğü.

8. Saat = 20 : 00

Bulgaristan ZDRAVEST (Sofia) Folklor Ekibinin Gösterileri

Konser

Sanatçılar : Isın KARACA – İsmail TÜRÜT
Sunucu : Elif Nağme ELİF
Yer : Barınak
Organizasyon : Festival Koordinatörlüğü

9. Saat = 24 : 00

Havayi Fişek gösterileri

Yer : Liman festival alanı

24. Temmuz 2005 Pazar Günü Festival Etkinlikleri

1. Saat = 11 : 00

Doğa yürüyüşü, yöresel yemekler, Yöreye özgü hasır

dalında yarışma ödül töreni ve folklor gösterileri
Yer : Aktas Köyü
Organizasyon : İlçe halk eğitim müdürlüğü, İnsanca yaşam derneği, Türkiye
Tabiatı Koruma Derneği, Yardımseverler Derneği, Aktas köyü muhtarlığı.

2. Saat = 15 : 00

Bisiklet Yarışı

Başlama Yeri : Sapak Mevkii
Bitiş Yeri : Cumhuriyet Meydanı
Organizasyon : İlçe spor müdürlüğü

Ek 6: Festival Etkinlik Resimleri

Resim 1: Çelenk Koyma Töreni

Resim 2: Festival Meşalesinin Yakılması

Resim 3: Festival Kortej Yürüyüşü

Resim 4: Çınar Caddesine Kurulan Stantlar

Resim 5: Festival Süresince Kurulan Stantlar

Resim 6: Stantları Gezen İnsanlar

Resim 7: Konserler İçin Kurulan Sahne

Resim 8: Sünnet Etkinliği İçin Hazırlanan Poliklinikler

Resim 9: Fındığın Geleceği Konulu Panel

Resim 10: Fındık Tatlısı Yarışması Jürisi

Resim 11: Çuhalı Çarşısında Yapılan Folklor Gösterileri

Resim 12: Anfi Tiyatroda Yapılan Folklor Gösterileri

Resim 13: Plaj Voleybolu Ödül Töreni Sonrası

Resim 14: Yöresel El Sanatları Ödül Töreni

Resim 15: Güzellik Yarışması Ödül Töreni

Resim 16: Konser Esnasında Sibel Can

Resim 17: Işın Karaca Plaket Alırken

Resim 18: Konser Esnasında Lara

Resim 19: Teknelerde Eğlenen İnsanlar

Resim 20: Eğlenen İnsanlar

Resim 21: Sanatçıların Tekneyle Konser Alanına Taşınması

Resim 22: Havai Fişek Gösterisi

EK 7: Özgeçmiş

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Barış ÖMÜR

Doğum Yeri – Yılı : Zonguldak–16.10.1977

Yabancı Dili : İngilizce

İlköğretim :1983–1998 Zonguldak – İnağzı İlkokulu
:1988–1991 Zonguldak – Fener Ortaokulu

Ortaöğretim :1991–1994 Zonguldak – Fener Lisesi

Lisans :1996–2001 Bolu – Abant İzzet Baysal Üniversitesi
(Beden Eğitimi Öğretmenliği)

Yüksek Lisans : 2003–2006 Bolu – Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Anabilim Dalı : Spor Yönetim Bilimleri

Çalışma Hayatı : Beden Eğitimi Öğretmeni (5. yıl)

E-Posta : baris_omur@mynet.com

Adres : Ayazlı mah. Kayabaşı sok. NO:8 81650 Akçakoca/DÜZCE